

KALLELSE

Nämnd Kommunstyrelsen

Datum och tid 2018-11-13 kl 08.15

Plats SR Gräsö, kommunkontoret, Östhammar

Tjänstemän kan kallas in kl. 10.30 för att svara på eventuella frågor. Meddela gärna vid inledningen av sammanträdet om det finns frågor på något ärende.

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Information från gemensamma nämnder och kommunala bolag	
	2	Information från Strategienheten om slutförvaret	
	3	Hargs Hamn AB, köp av aktiepost	
	4	Skattesats 2019, fastställande	
	5	Parti- och mandatstöd, antagande	
	6	Begäran om ramutökning för socialnämndens verksamhet för verksamhetsåret 2018	
	7	Ansökan om borgen från Bygdegårdsföreningen Societetshuset Källör	
	8	Öregrund 8:1, antagande av detaljplan för Öregrunds hamn	
	9	Remiss av gruvavfallsfinansieringsutredningens betänkande Statens gruvliga risker (SOU 2018:59)	
	10	Organisationsöversyn – granskning av kärnteknisk verksamhet	
	11	Yttrande gällande förslag till nytt beslut och nya föreskrifter för naturreservat Slätön-Medholma i Östhammars kommun	
	12	Policy för social hållbarhet, antagande	
	13	Reviderad grafisk profil för Östhammars kommun, antagande	
	14	Öppnande av anbud vid upphandling	
	15	Policy för likabehandling och mångfald på jobbet, antagande	

- 16 Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet, antagande
- 17 Kommuntal enligt bostadsanvisningslagen för Östhammars kommun
- 18 Delårsrapport per tertial 2 2018 och verksamhetsplan 2019-2022
Gästrike vatten AB
- 19 Delårsrapport per tertial 2 2018 och övergripande verksamhetsplan
2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025
Östhammar Vatten AB
- 20 Räddningsnämndens delårsuppföljning augusti 2018
- 21 Motion från Ingemar Adén (BOA) gällande bemanningen på
brandstationen i Östhammar, svar
- 22 Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet
2018
- 23 Anmälningssärenden. Protokoll från Gästrikvatten
- 24 Delegationsbeslut, personalfrågor

Sekreterare Rebecka Modin

Ordförande Jacob Spangenberg (C)

---

1 Dnr KS-2018-9 Dpl 904

Information från gemensamma nämnder och kommunala bolag

Kommunstyrelsens beslut

2

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Information från Strategienheten om slutförvaret

Handling A

Rapport om aktuellt från strategienheten, slutförvarsfrågor, perioden 2018-10-09 – 2018-11-28 redovisas.

Kommunstyrelsens beslut

3 Dnr KS-2018-612 Dpl 058

Hargs Hamn AB, köp av aktiepost

Sten Huhta informerar om pågående arbete inom Hargs Hamn AB.

Arbetsutskottets beslut 2018-08-14

Kommunstyrelsens arbetsutskott tar del av informationen. Ärendet återupptas på nästa arbetsutskott.

_____

Sten Huhta informerar om pågående arbete i ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2018-09-04

Arbetsutskottet tar del av informationen. Ärendet återupptas på ett arbetsutskottssammanträde när ärendet är färdigberett.

_____

Redovisas förslag till avtal.

Sten Huhta föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2018-10-02

Arbetsutskottet tar del av informationen. Ärendet återupptas på arbetsutskottets sammanträde 2018-11-06 för beredning inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

_____

Föreligger förslag till aktieöverlåtelseavtal.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att köpa aktier i Hargs Hamn AB från Mellansvenska Logistiktransporter AB i enlighet med föreliggande aktieöverlåtelseavtal.

_____

Kommunstyrelsens förslag

4

Dnr KS-2018-680

Dpl 120

Skattesats 2019, fastställande

Skattesatsen för Östhammars kommun ska fastställas av kommunfullmäktige senast i november 2018. Skattesatsen för 2018 är fastställd till 21,69 kronor.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa Östhammars kommuns skattesats för 2019 till 21,69 kronor.

_____

Kommunstyrelsens förslag

5 Dnr KS-2018-780 Dpl 917

Parti- och mandatstöd, antagande

Handling B

Upplägget för parti- och mandatstöd har diskuterats på gruppleदारöverläggning och med fullmäktiges presidium. Utifrån diskussionerna föreslås att stödets utformning behålls men att en årlig uppräknings införs. Denna ska baseras på uppräknings av riksdagsmannaarvodet.

Administrativ chef Linn Sunnelid samt lönechef och verksamhetsutvecklare Yvonne Johnson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta regler för kommunalt partistöd i Östhammars kommun.

Kommunstyrelsens förslag

6	Dnr KS-2018-757	Dpl 049
	Dnr SN-2018-219	Dpl 049

Begäran om ramutökning för socialnämndens verksamhet för verksamhetsåret 2018

Socialnämnden framför i skrivelse att dess verksamheter under ett antal år har dragits med ekonomiska underskott. Dessa har över åren ackumulerats till att idag uppgå till 42 mnkr för år 2018 enligt augusti prognos. Trots underskott har Östhammars kommun låga kostnader för äldreomsorg och socialtjänst enligt Kolada standardkostnadsavvikelser.

I skrivelsen sammanfattas ärendet:

Ramutökning har för socialnämnden verksamhet legat på mellan 2.5- 4.0 procent under de senaste tre åren. Kostnaderna för verksamheten har under samma period ökat med ca 4-6 procent. Socialnämnden har under åren arbetat med ett besparingsprogram i syfte att sänka kostnaderna vid förvaltningen. Samtliga verksamheter har haft stort fokus på att hålla budget och alla kortsiktiga åtgärder som går att vidta är vidtagna. Trots detta har förvaltningens ekonomi inte nämnvärt förbättrats. I samma takt som förvaltningen lyckats minska kostnaderna i driften har andra kostnader tilltagit. Exempel på detta är ökat behov av bemanningstjänster, externa placeringar enligt SoL och LSS, omställning av statligt stöd för ensamkommande samt volymökningar inom äldreomsorgen. Trots omfattande arbete kvarstår fortfarande relativt höga produktionskostnader inom områdena hemtjänst, korttidsvård och äldreboende. Socialnämndens ambition är att komma tillrätta med detta kostnadsläge under innevarande år. För att avsluta verksamhetsåret 2018 i balans behövs ett tillskott ske till socialnämndens ekonomiska ram.

Socialnämndens beslut 2018-10-03:

Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige tilldelar socialnämnden en ramutökning med 22 miljoner kronor samt en tillfällig ramutökning med 10 miljoner kronor för verksamhetsåret 2018.

_____
Pär-Olof Olsson (M) och Ylva Lundin (SD) deltar inte i beslutet.

Arbetsutskottets förslag 2018-10-30

Kommunstyrelsen har stor förståelse för de utmaningar som socialnämnden beskriver i sin begäran om ramökning 2018. Kommunstyrelsen konstaterar att utgående från budgetprognos 2018 det i dagsläget saknas medel att fördela till den begärda ramökningen, då denna prognos visar ett underskott på ca 46 mkr. Inför budget 2019 kommer kommunstyrelsen att ta hänsyn till de behov som socialnämnden uttryckt i sin begäran.

Kommunstyrelsens beslut

7

Dnr KS-2018-673

Dpl 045

Ansökan om borgen från Bygdegårdsföreningen Societetshuset Källör

Bygdegårdsförening Societetshuset Källör (org.nr 802429-9862) ansöker i skrivelse 2018-06-29 att Östhammars kommun går in som borgensman för ett lån om 1 000 000 kronor. Lånet avser färdigställande av restaureringen (se ansökan) enligt befintligt nyttjanderättsavtal med kommunen. Fastighetsägare är Östhammars kommun (fastighetsbeteckning Östhammar 52:6) Föreningen har nyttjanderättsavtal till och med 2025-06-30.

Grunden för att bevilja borgen till föreningar ska vara att syftet med investeringen gynnar föreningslivet samt att föreningen på ett godtagbart sätt visar att man har ekonomiska möjligheter att betala av lånet.

Rent generellt bör kommunen ha en restriktiv hållning avseende borgensåtagande, då borgensåtagandet kan innebära ett betalningsansvar för kommunen. Vid ett eventuellt borgensåtagande ska en riskbedömning göras av gäldenärens betalningsförmåga. I detta fall så äger kommunen fastigheten så alla värdehöjande åtgärder kommer fastighetsägaren till godo om nyttjanderätten återgår till kommunen.

Föreningen har lämnat en redogörelse för sin ekonomi för 2017 samt budget för 2018 och en ekonomisk plan till och med 2029. Verksamheten finansieras till största delen med hyresintäkter och medlemsavgifter. Föreningar är relativt nystartad och är i ett läge där alla medel går till renovering av byggnaden, bedömningen gjord på en samlad bedömning av dessa uppgifter samt vid ett möte med representanter för föreningen.

Ekonomienheten bedömer att föreningen har de finansiella förutsättningar som krävs för att klara investeringen och ett lån om 1 000 000 kronor.

Ekonomienheten tillstyrker borgen om 1 000 000 kronor till Bygdegårdsförening Societetshuset Källör, med det tillägget att om borgensåtagandet träder i kraft så har Östhammars kommun rätt att häva nyttjanderättsavtalet i förtid.

Föreligger ansökan om att Östhammars kommun åtar sig att vara borgenär för ett lån till bygdegårdsföreningen, föreningens ekonomiska plan samt årsmöteshandlingar.

Kommundirektör Peter Nyberg och ekonomichef Tony Wahlberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-10-02

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att tillstyrka borgen om högst 1 000 000 kronor till Bygdegårdsförening Societetshuset Källör, med det tillägget att om borgensåtagandet träder i kraft så har Östhammars kommun rätt att häva nyttjanderättsavtalet i för tid.

Arbetsutskottets beslut

Ärendet behandlas på kommunstyrelsen 2018-11-13.

_____

Kommunstyrelsens förslag

---

8 Dnr KS-2018-519 Dpl 313
Dnr SBN-2012-2047 Dpl

Öregrund 8:1, antagande av detaljplan för Öregrunds hamn

Handling O¹⁻², ksau 2018-11-06

Se handlingar på kommunens [webbplats](#)

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för utveckling av de inre delarna av Öregrund avseende allmänhetens tillgänglighet samt verksamheter i anslutning till befintliga centrumanläggningar. Planen syftar även till att bereda plats för fler båtar i hamnen och att skydda hamnen från hårt väder på ett bättre sätt.

Bygg- och miljönämndens beslut 2018-10-24

Bygg och miljönämnden beslutar att:

- Godkänna granskningsutlåtandet
- Godkänna detaljplan för Öregrunds Hamn
- Föreslå kommunfullmäktige att anta detaljplan för Öregrunds Hamn

Tillförordnad planchef Cecilia Willén Johansson och samhällsbyggnadschef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Yrkande

Pär-Olof Olsson (M) yrkar att detaljplanen ska ändras i enlighet med moderaternas samrådsyttrande daterat 2017-08-15 *Samrådsyttrande gällande förslag till detaljplan "Öregrunds hamn, del av fastigheten Öregrund 1:2 m fl"*.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandet och finner att arbetsutskottet beslutar att avslå yrkandet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplan för Öregrunds Hamn.

Pär-Olof Olsson (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Kommunstyrelsens förslag

9 Dnr KS-2018-650 Dpl 900

Remiss av gruvavfallsfinansieringsutredningens betänkande Statens gruvliga risker (SOU 2018:59)

M2018/01962/Ke

Handling M, ksau 2018-11-06

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/06/sou-201859/>

Regeringen beslutade 2017-06-01 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och analysera om det finns insatser eller åtgärder som på ett mer ändamålsenligt sätt än i dag kan säkerställa att det finns tillräckliga säkerheter för efterbehandling och andra återställningsåtgärder vid gruvverksamhet.

Utredningen lämnar fyra förslag:

1. Syftet och målsättningen med säkerheterna måste tydliggöras.
2. En uppstramning av reglerna för beräkning av säkerhetsbeloppets storlek
3. En begränsning i vilka säkerheter som ska accepteras.
4. En tydligare beslutsprocess när det gäller säkerheternas storlek.

Miljö- och energidepartementet har översänt rubricerade remiss till Östhammars kommun för möjlighet att avge yttrande. Yttrande ska vara departementet tillhanda senast 2018-12-03.

Föreligger förslag till yttrande daterat 2018-10-31.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att anta yttrandet och översända detsamma till miljö- och energidepartementet.

Chef strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen antar yttrandet och överlämnar det till miljö- och energidepartementet.

Kommunstyrelsens beslut

10

Dnr KS-2018-750

Dpl 001

Organisationsöversyn – granskning av kärnteknisk verksamhet

Handling C¹⁻³, ksau 2018-11-06

På uppdrag av kommunstyrelsen (§ 175, KS 2017-09-12) har det under 2017-2018 gjorts en översyn av delar av kommunens organisation. En del av det uppdraget kvarstår – hur framtida frågor kring kärnteknisk verksamhet ska omhändertas i organisationen.

Ett första steg i denna del av översynen är att fastställa uppdraget för en organisation för granskning av kärnteknisk verksamhet. I föreliggande skrivelse *Slutförvarsorganisationens uppdrag* ges förslag på framtida uppdrag för denna organisation, sedan tidigare kallad slutförvarsorganisationen.

I Östhammars kommun har det sedan 1995 funnits en organisation vars huvudsakliga uppdrag varit att följa utvecklingen av slutförvar för använt kärnbränsle och att bevaka kommunens intresse. Organisationen och dess uppdrag har förändrats under åren beroende på var i processen man befunnit sig. Sedan 2009 har organisationen i huvudsak haft den utformning den har idag. Föreligger beslut om antagande av ny slutförvarsorganisation 2016-0218, KF § 117/2015.

Östhammars kommuns arbete med slutförvarsfrågan finansieras i huvudsak med medel ur Kärnavfallsfonden.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att föreslå Kommunfullmäktige att anta föreliggande förslag på uppdrag för en framtida slutförvarsorganisation.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar även att ge Strategienheten i uppdrag att ta fram ett förslag på ny organisation för att säkerställa uppdraget med följande inriktning utifrån diskussioner förda på arbetsutskottet:

•

Förslaget ska presenteras på arbetsutskottets nästa möte 2018-11-20.

Chef strategienheten Marie Berggren och utredare slutförvar Anna Bergsten föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta föreliggande förslag på uppdrag för en framtida slutförvarsorganisation.

Arbetsutskottets beslut 2018-11-06

Kommunstyrelsens arbetsutskott ger Strategienheten i uppdrag att ta fram flera förslag på ny organisation för att säkerställa uppdraget med följande inriktning utifrån diskussioner förda på arbetsutskottet:

- **Fullmäktiges presidium ska vara referensgruppens arbetsutskott**
- Förslaget ska presenteras på arbetsutskottet 2018-11-20.**

Kommunstyrelsens arbetsutskott ger Strategienheten i uppdrag att ta fram underlag för förlängning av nuvarande organisation och mandatperiod för de förtroendevalda i organisationen. Underlaget ska presenteras på arbetsutskottet 2018-11-20.

_____

Kommunstyrelsens beslut

11 Dnr KS-2018-751 Dpl 225

Yttrande gällande förslag till nytt beslut och nya föreskrifter för naturreservat Slätön-Medholma i Östhammars kommun

Dnr: 511-5310-12

Handling E¹⁻², ksau 2018-11-06

Länsstyrelsen har utarbetat ett förslag till nytt beslut och skötselplan för naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun.

Området är en liten arkipelag som ligger mellan Singö och Hargshamn. Länsstyrelsen beskriver syftet med reservatsbildningen: Bevara biologisk mångfald och att vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behovet för friluftslivet.

Det preciserade syftet med naturreservatet är i korthet att:

- bevara och vårda äldre örtrika kalkbarrskogar och lövrika blandskogar,
- bevara, vårda och återställa kulturpräglade halvöppna naturmiljöer med gamla ekar, askar och tallar,
- bevara och vårda områdets strandmiljöer med strandängar, öppna våtmarker, hållmarkstallskog och lövsumpskog,
- bevara områdets havsmiljö med laguner, vikar, rev och skär,
- återställa slogarpåverkade av skogsbruk till naturskogsartade skogar,
- tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

I förslaget finns förändringar i föreskrifter. Området ägs av privata markägare och bolag. Avtal om intrångsersättningar har skrivits under 2016-2018.

Yttrande ska vara Länsstyrelsen tillhanda 2018-11-13 efter förlängd remisstid.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förliggande förslag till yttrande. Kommunstyrelsen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Miljösakkunnig Camilla Andersson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2018-11-06

Förvaltningen får i uppdrag att föra en dialog med Hargs hamn AB avseende farleden till hamnen. Vid behov ska yttrandet kompletteras med ett stycke om farleden.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen antar förliggande förslag till yttrande. Kommunstyrelsen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

_____

Östhammars kommun har varit i kontakt med Hargs Hamn AB för att bedöma eventuell påverkan på befintlig farled och kommande fördjupning av farleden in till hamnen kopplat till nya och ändrade föreskrifter för naturreservatet. Hargs Hamn AB har bedömt att naturreservatet och dess föreskrifter inte påverkar arbetet med farledsfördjupningen och inte heller befintlig verksamhet.

Kommunstyrelsens beslut

12

Dnr KS-2018-413

Dpl 003

Policy för social hållbarhet, antagande

Handling C, KSAU 2018-10-02

Bakgrund

I oktober 2016 antog kommunfullmäktige policy för hållbar utveckling (Dnr KS-2014-373). Denna policy omfattade då endast ekologisk hållbarhet. I samband med antagandet gavs ett följduppdrag gällande kompletteringar av policydokument med inriktning på social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Nu finns ett förslag till policy för social hållbarhet att skicka ut på remiss till förvaltningar och nämnder.

Arbetsätt

Under hösten 2017 genomfördes en workshop med inbjudna representanter från alla förvaltningar, för att ta fram ett antal fokusområden inom ramen för social hållbarhet. Utifrån dessa fokusområden beskrivs kommunens gemensamma utgångspunkt och förhållningssätt i löpande text. Det senare har genomförts vid Strategienheten. Genom en remissrunda till samtliga förvaltningar och nämnder påbörjas förankringsprocessen och innehållet bearbetas ytterligare.

Tidplan

Remisstid till och med 2018-09-13. Ärendet behandlas i kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-10-02, kommunstyrelsen 2018-10-09 och kommunfullmäktige 2018-10-23.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott ställer sig bakom förslaget till policy för social hållbarhet. Förslaget skickas på remiss till samtliga nämnder. Nämndernas yttranden ska vara strategienheten tillhanda senast 2018-09-13.

Arbetsutskottets beslut 2018-06-05

Kommunstyrelsens arbetsutskott ställer sig bakom förslaget till policy för social hållbarhet. Förslaget skickas på remiss till samtliga nämnder. Nämndernas yttranden ska vara strategienheten tillhanda senast 2018-09-13.

Förslaget till policy för social hållbarhet har varit på remiss till förvaltningar och nämnder. Redaktionella synpunkter från dessa har arbetats in i materialet. Barn- och utbildningsnämnden har lämnat ett särskild synpunkt: ”Barn och utbildningsnämnden saknar koppling till mätbara mål. För att en policy ska bli användbar krävs, förutom mätbara mål, även att policyn kompletteras med en konkret handlingsplan. I denna konkretiseras hur man ska arbeta för att nå målen.”

Kvalitetsutvecklare Ida Eklöf föredrar ärendet.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta Policy för social hållbarhet.

Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda behovet att koppla mätbara mål och handlingsplan till policyn, i samband med översynen av miljömål och eventuellt arbete med agenda 2030.

Arbetsutskottets förslag 2018-10-02

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta Policy för social hållbarhet.

Ärendet behandlas på kommunfullmäktiges sammanträde 2018-11-27.

Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda behovet att koppla mätbara mål och handlingsplan till policyn, i samband med översynen av miljömål och eventuellt arbete med agenda 2030.

_____

Kommunstyrelsens beslut 2018-10-09

Ärendet utgår och behandlas på kommunstyrelsens sammanträde 2018-11-13 och på kommunfullmäktiges sammanträde 2018-11-27.

_____

Kommunstyrelsens förslag

13

Dnr KS-2018-674

Dpl 003

Reviderad grafisk profil för Östhammars kommun, antagande

Handling F, ksau 2018-11-06

Kommunen har sedan tidigare med hjälp av företaget Matador tagit fram en grundläggande grafisk profil. Sedan dess har profilen utökats. Syftet med ett styrdokument för kommunens grafiska profil är att stödja och stärka en sammanhållen bild av vår organisation och vårt varumärke som kommun. Den reviderade grafiska profilen omfattar alla delar som vi arbetat fram under de senaste åren integrerat med vår nuvarande grafiska profil och omfattar:

- Grafisk profil för Uppleva och Göra
- Våra olika webbplatser: osthhammar.se, storbrunn.se, slutforvarforsmark.se etc.
- Mallar i word, ppt, Time Cut (annonsering), instagram, foldrar etc.
- Skyltmanual
- Typografi
- Logotyp (logga och våg)
- Kampanjkommunikation
- Bildspråk och policy
- Baskommunikation ex. folder, poster, annons etc.
- Digital kommunikation t.ex. ppt, instagram, digitala anslagstavlor, nyhetsbrev
- GDPR med hänvisning till medgivandemall och gällande rutiner
- Färger

Kommunikatör Eva Fischer föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen antar reviderad grafisk profil för Östhammars kommun.

Kommunstyrelsens beslut

14

Dnr KS-2018-774

Dpl 050

Öppnande av anbud vid upphandling

Enligt 12 kap. 10§ och 19 kap 17§ Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska anbud öppnas samtidigt och så snart som möjligt efter anbudstidens utgång vid en förrättning där minst två personer som utsetts av den upphandlande myndigheten (Östhammars kommun) ska delta. Anbuderna ska föras upp i en förteckning, som ska bestyrkas av dem som deltar i förrättningen.

På begäran av en anbudsgivare ska dessutom en person som är utsedd av en handelskammare närvara. Kostnaderna för detta ska betalas av den som framställt begäran.

I Östhammars kommun hanteras i stort sett alla upphandlingar av upphandlingsenheten och även anbuderna öppnas av enheten, men vid upphandlingar som förvaltningarna hanterar själva ex direktupphandlingar ska även öppnandet ske av respektive förvaltning.

Kommunstyrelsen har att utse personer att delta vid öppnande av anbud.

Upphandlingschef Inger Modig Lind föredrar ärendet.

Förvaltningens förslag till beslut

Följande personer utses att delta vid öppnande av anbud:

Kommunledningsförvaltningen

Kommundirektör
Upphandlingschef
Upphandlare
Ekonomichef
Administrativchef
Chef för slutförvars-
enheten
Kommunikationschef
Kundtjänstchef

Tekniska förvaltningen

Förvaltningschef
Gatu- och fastighetschef
Renhållningschef
Städchef
Måltidschef
Byggprojektledare

Barn- och utbildningsförvaltningen

Förvaltningschef
Förvaltningsekonom
Nämndsekreterare
Verksamhetscontroller
Verksamhetschef förskola
Rektor gymnasieskola
Administrativchef gymn.

Socialförvaltningen

Förvaltningschef
Stabschef
Vård- och omsorgschef
IFO chef

Kultur- och fritidsförvaltningen

Förvaltningschef
Utvecklingsledare
Enhetschef -
Fritidsanläggningar
Enhetschef mötesplatser

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningschef

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

**Kommunstyrelsen utser ovanstående personer att delta vid öppnande av
anbud.**

_____

Kommunstyrelsens beslut

15

Dnr KS-2018-676

Dpl 003

Policy för likabehandling och mångfald på jobbet, antagande

Handling D, KSAU 2018-10-02

Kommunens nuvarande policy: [Likabehandlingspolicy](#)

Lednings- och verksamhetsstöd har tagit fram förslag till Policy för likabehandling och mångfald på jobbet. Policyn ersätter nuvarande Likabehandlingspolicy.

Policy för likabehandling och mångfald på jobbet bygger på målsättningarna i nuvarande Likabehandlingspolicy, men breddar perspektiven och kopplar likabehandling och mångfald till kompetensförsörjningen på ett tydligare sätt. Den kopplar även in kränkande särbehandling.

Parallellt med policyn håller Lednings- och verksamhetsstöd på att ta fram på Riktlinje för arbete med likabehandling och mångfald på jobbet och Rutin vid diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling. Riktlinjen kommer att lämnas över till politiken för beslut i kommunstyrelsen under hösten.

Bakgrund

Under våren har Arbetsmiljöverket hittat brister i kommunens arbete med kränkande särbehandling (Organisatorisk och social arbetsmiljö). Likaså har Diskrimineringsombudsmannen anmärkt på att vi inte uppfyller kraven i diskrimineringslagen när det gäller trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Dessutom vet vi sedan tidigare att vi behöver se över hur vi uppfyller övriga arbetsgivarkrav i den nya diskrimineringslagen.

HR-strateg Lisa Karbelius föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-10-02

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta Policy för likabehandling och mångfald på jobbet.

Ärendet behandlas på kommunfullmäktiges sammanträde 2018-11-27.

Kommunstyrelsens beslut 2018-10--09

Ärendet utgår och behandlas på kommunstyrelsens sammanträde 2018-11-13 och på kommunfullmäktiges sammanträde 2018-11-27.

Kommunstyrelsens förslag

16

Dnr KS-2018-775

Dpl 003

Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet, antagande

---

Handling G, ksau 2018-11-06

Under våren har Arbetsmiljöverket hittat brister i kommunens arbete med kränkande särbehandling (Organisatorisk och social arbetsmiljö). Likaså har Diskrimineringsombudsmannen anmärkt på att vi inte uppfyller kraven i diskrimineringslagen när det gäller trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Dessutom vet vi sedan tidigare att vi behöver se över hur vi uppfyller övriga arbetsgivarkrav i den nya diskrimineringslagen.

Lednings- och verksamhetsstöd har tagit fram förslag till Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet. Någon tidigare motsvarighet finns inte på Östhammars kommun.

Arbetet med likabehandling och mångfald bygger på kommunens värdegrund (öppenhet, engagemang, ansvar och tillsammans) och Policy för likabehandling och mångfald. Den här riktlinjen beskriver det arbetet. Den beskriver också hur vi lever upp till de krav som diskrimineringslagen (SFS 2008:567) ställer på arbetsgivare samt kraven om kränkande särbehandling i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4), förkortat OSA.

Riktlinjen kommer att kompletteras med en rutin för anmälan och utredning av kränkande särbehandling, mobbning, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen antar riktlinjer för likabehandling och mångfald på jobbet.

Kommunstyrelsens beslut

17

Dnr KS-2018-778

Dpl 900

Kommuntal enligt bostadsanvisningslagen för Östhammars kommun

---

Handling N¹⁻², ksau 2018-11-06

Länsstyrelsen gör på Migrationsverkets uppdrag en fördelning av nyanlända med tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd, s.k. kommuntal. Det föreslagna kommuntalet för 2019 är 46 personer, läns- och kommunalen beräknas utifrån bl.a. det mottagande kommunen gjort tidigare, om kommunen har många asylsökande samt arbetsmarknads- och bostadsmarknaden.

Förvaltningens förslag till beslut

Östhammars kommun har inga synpunkter på fördelningen av länstalet.

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen beslutar att Östhammars kommun inte har några synpunkter på fördelningen av länstalet.

Kommunstyrelsens beslut

18

Dnr KS-2018-698

Dpl 042

Delårsrapport per tertial 2 2018 och verksamhetsplan 2019-2022 Gästrike vatten AB

Handling H, ksau 2018-11-06

Delårsrapport per tertial 2 2018 och verksamhetsplan 2019-2022 Gästrike vatten AB samt protokoll och handlingar från styrelsemöte 2018-09-27 föreligger.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av informationen.

Kommunstyrelsens förslag

19

Dnr KS-2018-522

Dpl 042

Delårsrapport per tertial 2 2018 och övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Östhammar Vatten AB

Handling I, ksau 2018-11-06

Delårsrapport per tertial 2, 2018 och övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Östhammar Vatten AB föreligger.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av informationen.

Kommunstyrelsens förslag

20

Dnr KS-2018-699

Dpl 042

Räddningsnämndens delårsuppföljning augusti 2018

Handling J, ksau 2018-11-06

Delårsuppföljning augusti 2018 föreligger.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av informationen.

_____

Kommunstyrelsens förslag

21

Dnr KS-2018-180

Dpl 913

Motion från Ingemar Adén (BOA) gällande bemanningen på brandstationen i Östhammar, svar

---

Handling L¹⁻², ksau 2018-11-06

Ingemar Adén (BOA) har inkommit med en motion daterad 2018-03-09 om bemanningen på brandstationen i Östhammar.

Motionären yrkar att Östhammars brandstation bemannas hela dygnet och att samtliga resurser återgår till Östhammars brandstation.

I ärendet yttrar sig Ingemar Adén (BOA).

Kommunfullmäktiges beslut 2018-03-27

Motionen remitteras till kommunstyrelsen för beredning.

Föreligger yttrande daterat 2018-08-15 från brandchef Anders Ahlström.

Arbetsutskottets beslut 2018-10-02

Arbetsutskottet tar del av yttrandet. Ärendet återupptas 2018-11-06.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen från Ingemar Adén (BOA) med hänvisning till yttrande från brandchef daterat 2018-08-15.

Kommunstyrelsens förslag

22	Dnr SN-2018-130	Dpl 701
	Dnr KS-2018-443	Dpl 701

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet 2018

Handling C

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Föreligger statistikrapport för tredje kvartalet 2018.

Socialnämndens beslut 2018-10-31:

Statistikrapporten överlämnas till kommunfullmäktige.

23

Dnr KS-2018-129

Dpl 904

Anmälningsärenden. Protokoll från Gästrikevatten

Handling M, ksau 2018-11-06

Protokoll och handlingar från Östhammars Vatten ABs styrelsemöte 2018-05-24.

Arbetsutskottets förslag 2018-11-06

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Kommunstyrelsens beslut

24

Dnr KS-2018-012

Dpl 002

Delegationsbeslut, personalfrågor

Förteckning över delegationsbeslut i personalfrågor.

Nämnd:	Förvaltning/kontor	Beslutsdatum
Barn- och utbildningsnämnd	Försåkersskolan	2018-06-15 – 2018-08-31
Kommunstyrelsen	Strategienheten	2018-08-13 – 2018-08-30
Kommunstyrelsen	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-11-01

upsägning på grund av arbetsbrist

Kommunstyrelsens beslut

Aktuellt i slutförvarsfrågan 2018-11-13

Rapport från Strategienheten till KS

Perioden 2018-10-09 – 2018-11-28

Senaste nytt om slutförvarsansökningarna

Kärnbränsleförvaret

Miljö- och energidepartementet tog den 23 januari i år över handläggningen av ansökan om att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Departementet gav i början av juni SKB tillfälle att senast den 7 januari 2019 dels komplettera ärendet i enlighet med de brister som Mark- och miljödomstolen identifierat och dels yttra sig över handlingar som inkommit i ärendet sedan departementet tog över handläggningen. SKB har beviljats förlängd tid för att komplettera ansökan till den 30 april 2019. En av anledningarna till att SKB begär förlängd tid är att det underlag de tar fram ska hinna genomgå en internationell vetenskaplig granskning.

SFR-ansökan

Den 11 december 2017 kungjordes ansökan om utbyggnad och fortsatt drift av SFR enligt såväl miljöbalken som kärntekniklagen. Synpunkter på ansökan enligt kärntekniklagen skulle lämnas senast den 11 mars och på ansökan enligt miljöbalken senast den 19 mars 2018. Östhammars kommun har yttrat sig över båda ansökningarna.

Strålsäkerhetsmyndigheten har beviljats förlängd tid för att yttra sig över ansökan enligt miljöbalken till den 21 januari 2019. Naturskyddsföreningen och Miljöorganisationernas kärnavfallsgransknings (SNF/MKG) fick även de förlängd tid och yttrade sig nyligen över ansökan. Miljöförelsens kärnavfallssektariat (Milkas) yttrade sig även de över ansökan i början av november.

Enligt Mark- och miljödomstolens preliminära tidsplan för den fortsatta prövningen av utbyggnad och fortsatt drift av SFR enligt miljöbalken kommer huvudförhandling att hållas mellan den 23 september och 4 oktober 2019. Skriftväxling i ärendet avslutas enligt den preliminära tidsplanen den 10 juni 2019.

Övrig aktuell information

Möte med IAEA angående lokala aktörers engagemang i slutförvarsfrågan

Östhammars kommun deltar i det internationella arbetet hos IAEA (International Atomic Energy Agency) för att bidra med erfarenheter från lokala aktörer i frågan om hantering av radioaktivt avfall. Den 12-16 november hålls ett sk technical meeting där Östhammars kommun kommer att delta. Jacob Spangenberg kommer att hålla en presentation på temat lokal dialog över lång tid.

European Local Network of Radioactive Waste (ENWD)

Östhammars kommun skickade i juni en skrivelse till övriga medlemmar i ENWD om nätverkets framtid och fortsatta arbete. Med anledning av denna skrivelse kommer det att hållas ett medlemsmöte den 14 november i samband med IAEA:s möte.

Årlig överläggning med Strålsäkerhetsmyndigheten

Varje år genomförs en överläggning mellan Östhammars kommun, Oskarshamns kommun och Strålsäkerhetsmyndigheten. Årets överläggning sker den 15 november.

SKB:s bemötande av inkomna yttrande över utbyggnad och fortsatt drift av SFR

På Referensgruppens möte den 27 november kommer SKB kommer att presentera sina bemötanden av de hittills inkomna yttrande över ansökan om utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Östhammars kommun är en av de parter som har yttrat sig.

Översyn av lagen om kärnteknisk verksamhet – förlängd tid

Regeringen har gett Gabor Szendrö uppdrag att enligt **Direktiv 2017:76** se över behovet av ändringar i kärntekniklagen och vid behov även i strålskyddslagen, miljöbalken och finansieringslagen till följd av detta. I uppdraget ingår att se över frågan om ansvar efter förslutning. Uppdraget skulle ursprungligen redovisas senast den 1 oktober 2018 men tiden har nu förlängts till den 1 april 2019.

Bakgrundsinformation om SKB:s slutförvarsansökningar

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark till Mark- och miljödomstolen i Nacka respektive Strålsäkerhetsmyndigheten.

Den 19 december 2014 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt driftavfall, SFR.

Ansökningshandlingarna finns på SKB:s hemsida. Alla handlingar i ärendena, förutom de som är belagda med sekretess som till exempel det fysiska skyddet runt anläggningen, är offentliga.

Regler för kommunalt partistöd i Östhammars kommun

Inledning

I kommunallagen (2017:725) finns de grundläggande bestämmelserna om kommunalt partistöd. Dessa regler anger hur grundstöd och mandatberoende stöd fördelas, hur redovisning av partistödet ska ske samt de villkor som gäller för utbetalning i Östhammars kommun.

1 Rätt till partistöd

Lokalt partistöd i Östhammars kommun betalas ut till partier som är representerade i kommunfullmäktige i enlighet med vad som föreskrivs i 4 kap. 29 § kommunallagen.

2 Grundstöd och mandatstöd

Partistödet består av

- Ett grundstöd som uppgår till 50 000 kronor per år till parti utan kommunalråd, samt
- Ett mandatstöd som uppgår till 20 000 kronor per mandat och år.

Uppräkning sker årligen genom att riksdagsmannaarvodets uppräkning används för både grund- och mandatstöd

3 Fördelning av partistöd

Vid fördelning av partistöd beaktas endast mandat för vilken en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837).

Om ett partis representation minskar reduceras den mandatbundna delen av partistödet i motsvarande grad.

Om en fullmäktigeledamot byter parti eller lämnar sitt parti men fortsätter sitta kvar i fullmäktige under mandatperioden påverkas inte partistödet. En stol är ”tom” först om länsstyrelsen inte har något namn att tillgå efter en avsägelse från en ledamot i fullmäktige.

4 Redovisning och granskning

En mottagare av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning enligt 4 kap. 31 § som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 § kommunallagen.

Redovisningen ska gälla perioden 1 januari – 31 december och ska lämnas till kommunfullmäktige senast sex månader efter räkenskapsårets utgång.

En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen

5 Villkor för utbetalning av partistöd

Kommunfullmäktige ska årligen besluta om utbetalning av partistöd enligt 4 kap. 32 § kommunallagen. Partistödet betalas ut kvartalsvis i förskott.

Har redovisning och granskningsrapport enligt 4 kap. 31 § tredje stycket kommunallagen inte lämnats in i tid kan kommunfullmäktige besluta att inget stöd betalas ut för nästkommande år.

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckningar gäller inom hela planområdet

ALLMÄN BESTÄMMELSE OM UTFORMNINGEN AV MILJÖN

Hela området utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö. Ändring av byggnader får inte försvärsa dess karaktär eller anpassning till omgivningen. Ny bebyggelse skall utformas med särskild hänsyn till omgivningens egenart och följa den karaktär som de äldre hamnbodarna har. Även allmänna platser och tomtmark samt mindre anordningar som skyltar, bryggor, tillfälliga tak, plank m.m. skall utformas så att miljövärdena beaktas.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV ALLMÄNNA PLATSER

- GATA₁ Lokaltrafik
- GATA₂ Huvudgata
- P-PLATS Parkeringsplats
- TORG Torg, gångtrafik
- PARK Park

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- B Bostäder
- C Centrum
- E Tekniska anläggningar
- R Besöksanläggningar
- V Hamn

ANVÄNDNING AV VATTENOMRÅDEN

- W Öppet vattenområde
- W₁ Vattenområde där bryggor för småbåtar och gångtrafik får anläggas. Bryggornas sammanlagda area får vara högst 3 000 kvadratmeter, oräknat den area som eventuella bommar upptar.
- W₂ Vattenområde som får överbyggas med trädäck

UTFORMNING AV KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Byggnad får inte uppföras

Utformning

- Högsta nockhöjd i meter
- Högsta nockhöjd i meter över angivet nollplan
- Högsta antal våningar
- Minsta respektive största takvinkel

Skydd av kulturvärden

- q Befintliga byggnaders yttre form skall bevaras, liksom fasad- och takmaterial. Byggnad får inte rivas. Färgsättning skall ske med röd slamfärg. Om byggnad förstörs genom våda får ny byggnad med i huvudsak samma form och utseende som den befintliga uppföras.
- k Vid uppförande av nya byggnader eller ändring av byggnader skall hamnområdets kulturvärden särskilt beaktas. Fasadmateriel skall vara trä och taktäckning lertegel. Byggnaders form och färgsättning skall särskilt anpassas till omgivningen. Färgsättning skall ske med röd slamfärg.

ILLUSTRATIONER

- Illustrationslinje

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Strandskydd

Strandskyddsbestämmelser gäller inom områden betecknade W och PARK. I övriga områden är strandskyddsbestämmelser upphävda. Trots bestämmelserna får tillfälliga anordningar tillåtas inom områdena W och PARK.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 5 år från lagakraftdatum

Planavgift

Planavgift skall inte tas ut vid bygglovsprövning

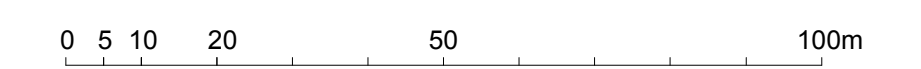
UPPLYSNING

Kulturlager

Hela Öregrunds äldre stadslager, RAÄ Börstil 142, utgör fast fornlämning enligt kulturmiljölagens bestämmelser. Markingrepp och andra anläggningsarbeten där mark eller havsbotten ska beredas kräver därför tillståndsprövning hos länsstyrelsen i Uppsala län.

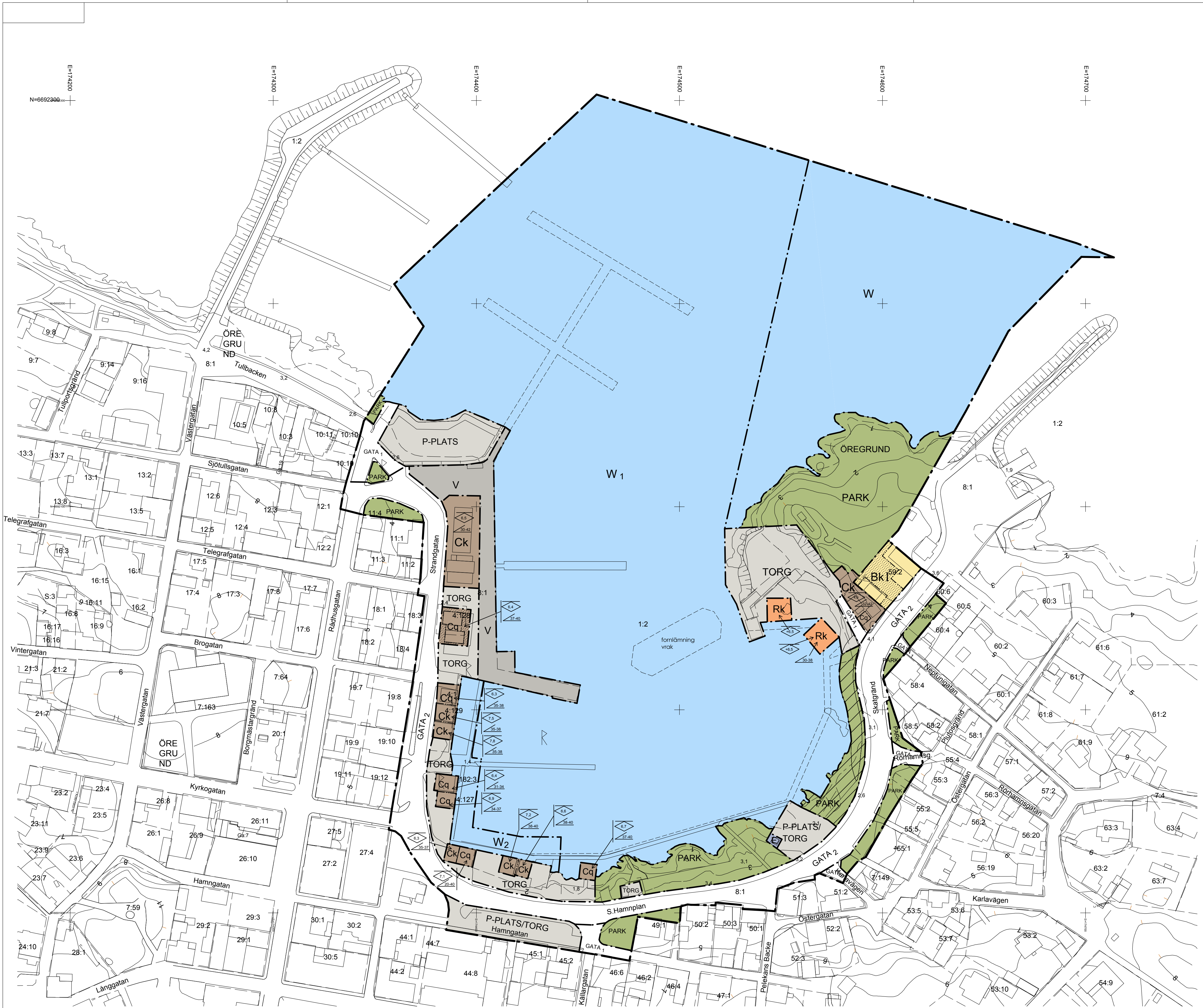
Bygglov

Vattenområde betecknat W1 och W2 utgör småbåtshamn, vilket innebär att bygglov krävs för att anlägga bryggor och liknande åtgärder. Se 6 kap. 1 § plan. och byggförordningen.

Skala 1:1000 i A1-format

DETALJPLAN Öregrunds Hamn ÖSTHAMMARS KOMMUN, UPPSALA LÄN UPPRÄTTAD 2018-06-20 REVIDERAD 2018-10-09	ANTAGANDEHANDLING Planhandlingarna består av plankartan med bestämmelser samt: ☒ Beskrivning ☒ Samrådsredogörelse ☒ Fastighetsförteckning ☒ Utåtstående efter granskning
	Beslutsdatum: _____ Sign: _____ Cecilia Willén Johansson Planchef

Grundkartans beteckningar

1:2 3:12 Hamngatan	Gatunamn	Fastighetsbeteckning	Fastighetsgräns	Strandlinje	Sv Servitutsområde	0,0 Inmätt höjd	Brygga
ÖRE GRU ND	Traktnamn		Väggkant	Strandskyddslinje	Ga Gemensamhetsanläggning	Byggnad	Fornlämning
			Stig	Höjdkurva	Lr Ledningsrättsområde	Slänt	
- Koordinatsystem: Sweref 99 18 00 i plan och RH 2000 i höjd
Ajourhållning datum: 2018-09-27

Område som undantas vid antagande

Bygg- och miljöförvaltningen
Josefine Andersson

Dnr BMN-2012-2047 1(18)
ANTAGANDEHANDLING

Granskningsutlåtande

för förslag till detaljplan för

Öregrunds hamn,
Östhammars kommun, Uppsala län

Upprättat den 8 oktober 2018

POSTADRESS

Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

BESÖKSADRESS

Stångörsgatan 10
742 21 Östhammar

TELEFON

+46 (0) 173 860 00
MAIL
byggochmiljo@osthammar.se
www.osthammar.se

ORG.NUMMER

212000-0290
V.A.T. NO
SE212000029001

BANKGIRO

233-1361

Planförfarandet

Förslag till detaljplan för Öregrundss hamn, upprättat den 20 juni 2018, utgjorde underlag för granskning under perioden 4 juli – 15 augusti 2018. Detaljplanen hanteras med normalt planförfarande enligt plan- och bygglagen (PBL) 2010:900 i dess lydelse 3 oktober 2012, då kommunen fattade beslut om att påbörja planarbete.

Berörda förvaltningar inom kommunen, statliga verk, länsstyrelsen samt berörda sakägare och andra med väsentligt intresse av planen har underrättats och beretts tillfälle att yttra sig. Planhandlingarna har under granskningstiden varit tillgängliga på kommunkontoret i Östhammar, biblioteket i Öregrund samt på kommunens hemsida. En kungörelse om granskning publicerades i Uppsala Nya Tidning den 29 juni och 4 juli 2018 samt i lokaltidningarna Östra Uppland och Annonsnytt den 4 juli 2018.

I detta granskningsutlåtande redovisas de yttranden som inkommit under granskningstiden. Samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Här sammanfattas även vilka revideringar som sker i planhandlingarna innan detaljplanen antas. Synpunkter som inte blivit tillgodosedda under planprocessen sammanfattas sist i detta dokument.

Privatpersoners namn samt fastighetsbeteckningar har i detta utlåtande plockats bort på grund av dataskyddsförordningen (GDPR). Fullständiga yttranden finns att tillgå på bygg- och miljöförvaltningen på Östhammars kommun.

Sammanfattning av inkomna synpunkter

Sjöfartsverket har synpunkter gällande tillgängligheten i farleden in till hamnen.

Lantmäteriet tar upp frågor om genomförandebeskrivning, förändringar gentemot gällande detaljplan m m.

Trafikverket, Region Uppsala, Länsstyrelsen, Gräsö skärgårdsråd och Centerpartiet tar upp trafikfrågor, påtalar trafiksäkerhets- och framkomlighetsproblem och lyfter fram den åtgärdsvalsstudie som pågår.

Upplandsmuseet välkomnar de skyddsbestämmelser för befintlig bebyggelse som planen anger, men framför också att det under bestämmelsen skulle kunna framgå att färgsättning skall ske med röd slamfärg. Museet tar vidare upp frågor som gäller olika anordningar på och kring bebyggelsen, ibland av tillfällig karaktär. När det gäller Fyrskepsudden är det viktigt att planerad utfyllnad inte påverkar eller döljer naturliga klipphällar och strandpartier mer än som redan skett.

Länsstyrelsen ser positivt på den reglering som görs av befintlig bebyggelse, men att planen ändå inte tar tillräcklig hänsyn till områdets kulturvärden eftersom det inte anges några begränsningar för bryggors storlek och antal. Man invänder även mot förslaget bryggdäck i hamnbassängens sydvästra del och mot placering av nytt båthus. Vidare anser Länsstyrelsen att strandskydd inte får upphävas inom hela planområdet, utan det skall vara kvar inom områdena betecknade W och allmän plats. Då Länsstyrelsen anser att riksintresset för kulturmiljövård inte beaktats tillräckligt och att strandskyddet inte får upphävas som kommunen föreslår kan Länsstyrelsen komma att överpröva planen enligt bestämmelserna i 11 kap. 10 § PBL. Länsstyrelsen har också ytterligare några detaljsynpunkter som gäller vattenförekomstens hydromorfologiska status, dagvattenhantering, trafikfrågor och fornlämningsområde.

Utformningen av bryggor, båtplatser m.m. är frågor som tas upp av *Öregrundss Utvecklingsråd, Öregrundss båtklubb och Wetseras vänner*.

Flera *privatpersoner* är kritiska till de störningar som uppstår vid olika evenemang i Öregrund och framför detaljerade synpunkter om detta. En person har synpunkter på pirens utformning, antalet krogar m.m. Vissa förbättringsförslag har framförts, främst när det gäller texten i planbeskrivningen. En fastighetsägare vänder sig mot att en del av fastigheten markerats som allmän platspark på plankartan.

Inkomna yttranden med kommentarer

Totalt inkom 26 yttranden under granskningen.

Remissinstans	Ankomststämplat	Yttrande utan erinran	Yttrande med synpunkter på planförslaget	Sakägare enligt fastighetsförteckning	Synpunkter som ej tillgodosetts
Myndigheter och regionala organ					
1. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2018-07-06	x			
2. Havs- och vattenmyndigheten	2018-07-09	x			
3. Sjöfartsverket	2018-07-10		x		x
4. Lantmäteriet	2018-07-23		x		x
5. Uppsala brandförsvaret	2018-07-27	x			
6. Försvarsmakten	2018-08-13	x			
7. Trafikverket	2018-08-15		x		
8. Upplandsmuseet	2018-08-15		x		x
9. Länsstyrelsen	2018-09-13		x		x
10. Kommunstyrelsen	2018-09-19	x			
Föreningar, organisationer, företag					
11. Upplands Energi	2018-07-16	x			
12. Gräsö Skärgårdsråd	2018-08-13		x		x
13. Centerpartiet i Östhammars kn	2018-18-14		x		x
14. Wetseras vänner	2018-08-14		x		
15. Svenska Kraftnät	2018-08-15	x			
16. Öregunds utvecklingsråd och Öregrundsklubben	2018-08-15		x		x
17. Gästrike Vatten AB	2018-08-16	x			
18. Region Uppsala	2018-09-26		x		x
Privatpersoner					
19. [Redacted]	2018-07-04		x	x	x
20. [Redacted]	2018-07-05		x		
21. [Redacted]	2018-07-18		x	x	x
22. [Redacted]	2018-08-08		x	x	x
23. [Redacted]	2018-08-14		x	x	x
24. [Redacted]	2018-08-15		x	x	x
25. [Redacted]	2018-08-15		x		x
26. [Redacted]	2018-08-15		x	x	x

I detta dokument sammanfattas de inkomna yttranden och kommenteras. Samtliga originalyttranden hålls tillgängliga på Bygg- och miljöförvaltningen i Östhammars kommun.

Myndigheter och regionala organ

1. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB avstår från att yttra sig.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

2. Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten avstår från att yttra sig. Det innebär inte att myndigheten tagit ställning i sakfrågan eller till handlingarna i ärendet.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

3. Sjöfartsverket

Sjöfartsverket noterar att verkets tidigare synpunkter vid samrådet har belysts i planbeskrivningen.

När det gäller ändringar som gjorts efter samrådet och som berör sjöfarten framför Sjöfartsverket att den nya planerade vågbrytande brygganläggningen ligger vid farled 5914, som går från den riksintresseklassade farleden 591. Verket anser att tillgängligheten i farleden inte får försämrats och därmed att den planerade vågbrytande brygganläggningen inte är lämplig. Man informerar också om att farleder har tillhörande sjösäkerhetsanordningar, d v s farledsutmärkning som behöver utrymme samt utrymme för eventuell ny utmärkning då sjöfarten utvecklas. Vidare behövs manöverutrymme och marginalavstånd kring farledsutmärkning för tillsyn och underhåll.

Kommentar:

Hamnens handelskaj kan ta emot fartyg på upp till 60 meter med ca 3 meters djup. Det är viktigt att upprätthålla en hög standard gällande yrkestrafikens säkerhet och tillgänglighet. Samtidigt har hamnen en viktig funktion i att ge utrymme för fritidsbåtar. Idag har hamnen kapacitetsproblem under semesterperioden och kommunen anser att det är angeläget att utveckla hamnen för turism och friluftsliv och även att skapa ett bättre väderskydd. Detta är skälet till att kommunen vill skapa vågbrytare och bryggor.

Den tänkta bryggan vid handelskajen är en illustration och planen har getts en flexibel utformning när det gäller rätten att använda vattenområden. För att bestämma exakt utformning krävs ytterligare utredning och projektering och kommunen kommer att samråda med Sjöfartsverket vid alla förändringar i hamnen. Då bör eventuellt också förändringar av farled och dess utmärkning kunna diskuteras.

4. Lantmäteriet

Lantmäteriet anser att genomförandebeskrivningen bör utvecklas för att bli fullständig. Man menar att det är svårt att se hur respektive fastighet påverkas. I övrigt framför man även följande kommentarer till planförslaget:

- Huvudmannskapet kan förtydligas på plankartan.
- Planen reglerar ingen fastighetsstorlek, planen har inga markreservat och inga bestämmelser om fastighetsindelning.
- Sakägarförteckning saknas.

- Området V, Hamn, kan styckas av och bilda en egen fastighet, vilket innebär att området kan stängas av för allmänheten. Planbeskrivningen anger att området är tillgängligt för allmänheten, men det stämmer bara så länge kommunen har rådande inställning till området.
- Kommunen har viss skyldighet att lösa in allmän plats om kommunen är huvudman. Detta noteras med anledning av att del av fastigheten Öregrund 55:2 skall utgöra allmän plats enligt planen.
- Planbeskrivningen tar inte upp hur de planer som upphävs påverkas i och med den nya planens införande eller om någon planskada kan uppstå. Det finns ingen dokumentation redovisad om berörda fastighetsägares inställning till planändringen eller om de redan godkänt ändringen.
- Fastighetsbeteckningarna 1:2 och 8:1 kan förtydligas på plankartan.

Kommentar:

En planbeskrivning skall enligt 4 kap. 33§ PBL bland annat innehålla en redovisning av hur planen är avsedd att genomföras. Av redovisningen ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda. Genomförandefrågor har behandlats kortfattat eftersom planens huvudsyfte är ett bevarande av miljön, när det gäller bebyggelse på land. I huvudsak anger planen inte några förändringar gentemot gällande detaljplaner och enskilda fastighetsägare påverkas obetydligt. Någon planskada bedöms inte uppstå. Mindre ändringar föreslås gällande formen på kvartersmark för Öregrund 4:128 och byggrätter för Öregrund 59:2. Detta nämns i planbeskrivningen, likaså att byggrätten för servicehuset preciseras samt att byggrätten sydväst om fastigheten Öregrund 59:2 justerats något. Vilka bestämmelser som kommer att gälla framgår tydligt av plankartan och planbeskrivningen och sakägare har haft möjlighet att framföra synpunkter under samråd och granskning. Åtgärder vid Fyrskepsudden och inom vattenområden, inom områden som ägs av kommunen, har också behandlats kortfattat vad gäller genomförande eftersom detaljutformning, tekniska lösningar med mera måste utredas ytterligare, vilket framgår av beskrivningen.

Markreservat är inte aktuellt. De enskilda fastigheter som finns, eller eventuellt bildas, är mycket små och regler om fastighetsstorlek och fastighetsindelning bedöms överflödiga.

Fastighetsförteckning med sakägare finns som särskild handling.

Om inget annat anges är huvudmannaskapet kommunalt (4 kap. 7§ PBL). Detta behöver då inte anges på plankartan.

Området betecknat V skall utgöra hamn, där det kan röra sig om mera yrkesmässig hamnverksamhet. I planbeskrivningen sägs att kommunen har rådighet över området och någon avstyckning är inte aktuell, men som Lantmäteriet påpekar är det möjligt. I beskrivningen står det också att området är tillgängligt för allmänheten. Det kanske inte framledes är självklart att det skall bli så i hela området, så den meningen kan lämpligen strykas.

Kommunen har rätt att lösa in mark som skall utgöra allmän plats och även en skyldighet att göra detta om fastighetsägaren begär det. I det aktuella fallet har dock kommunen ingen sådan avsikt. Se även kommentar till yttrande nummer 19.

Grundkartan har setts över och uppdaterats.

5. Uppsala brandförsvaret

Brandförsvaret har inget att erinra.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

6. Försvarsmakten

Försvarsmakten har inget att erinra.

Kommentar:

Yttrandet noteras

7. Trafikverket

Trafikverket påpekar att det pågår en Åtgärdsvalsstudie beträffande bristande framkomlighet i Öregrund. De förslag som diskuteras är busshållplats i söder under bestämmelse TORG/P-Plats samt en breddning av gc-väg till färjeläge där planen har bestämmelsen PARK. Trafikverket bedömer att dessa åtgärder kan genomföras med detaljplanens bestämmelser, men menar att antagandet av detaljplanen med fördel skulle kunna invänta Trafikverkets ställningstagande gällande Åtgärdsvalsstudien, så att planen och trafikåtgärder så långt möjligt synkroniseras.

Trafikverket anser också att Sjöfartsverkets synpunkter skall beaktas.

Kommentar:

För att kunna genomföra åtgärder gällande bryggor m.m. är kommunen angelägen om att snarast möjligt anta detaljplanen. Kommunen bedömer, i likhet med Trafikverket, att det är möjligt att genomföra önskvärda trafikåtgärder inom ramen för den nu föreslagna detaljplanen. Dock föreslås även att ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan undantas från antagande.

Beträffande Sjöfartsverket synpunkter, se kommentarer under yttrande 3 ovan.

8. Upplandsmuseet

Upplandsmuseet noterar att sjöbodarna har åsatts olika skyddsbestämmelser och synes inte ha några invändningar mot valda bestämmelser. Museet välkomnar också att det till bestämmelsen q nu tillfogats att färgsättning skall ske med röd slamfärg. I beskrivningen anges att det även skall gälla vid bestämmelsen k, men detta framgår inte direkt av planbestämmelserna.

Museet pekar vidare på att en del anordningar som utrymningstrappor, dörrar, fönster och verandadäck ibland är utformade på ett sådant sätt att de förtar intrycket av sjöbodarna. T ex bör stora, vita fönster- och dörrpartier undvikas.

När det gäller Fyrskeppsudden är det viktigt att planerad utfyllnad inte påverkar eller döljer naturliga klippväggar och strandpartier mer än som redan skett.

Kommentar:

Under planbestämmelsen k kan lämpligen tilläggas att färgsättning skall ske med röd slamfärg. När det gäller anordningar kring sjöbodarna har kommunen genom sin bygglovgivning och sin tillsyn möjlighet att styra detaljutformning, färgsättning m.m. Planens övergripande bestämmelser om miljön gäller alla anordningar som påverkar den yttre miljön.

Där det är möjligt bör naturliga klippor och strandlinjer bevaras. Detaljplanen anger övergripande bestämmelser om utformningen av miljön, som senare skall tillämpas bland annat vid projektering av anläggningen vid Fyrskeppsudden.

9. Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ser positivt på den reglering som görs av befintlig bebyggelse. Länsstyrelsen anser dock att detaljplanen i sin nuvarande utformning inte tar tillräcklig hänsyn till *områdets kulturvärden* vad gäller förändringar inom planområdets vattenområden och hur de förändringarna påverkar upplevelsen av miljön runt hamnbassängen. Ett skäl till detta är enligt Länsstyrelsen att planen inte innebär någon begränsning i bryggornas antal, storlek eller placering. Man anser också att ett ca 10 meter brett trädäck i den sydvästra delen av hamnbassängen skulle innebära ett främmande inslag i miljön och påtagligt förändra hamnens karaktär samt att det föreslagna båthusets läge skulle innebära en exponerad placering.

Länsstyrelsen anser att de konsekvenser som ett genomförande kan få på riksintresset för kulturmiljö inte belysts tillräckligt. Man bedömer att planförslaget inte tillgodoser riksintresset och kan därför komma att överpröva planen enligt bestämmelserna i 11 kap. 10 § PBL.

Beträffande *miljö kvalitetsnormer för ytvatten* anser Länsstyrelsen att kommunen ska beskriva vad de förändringar som planen möjliggör har för påverkan på vattenförekomstens hydromorfologiska status.

Länsstyrelsen anser att *strandskyddet* skall vara kvar inom allmän plats och öppet vattenområde. Vidare anser man att strandskyddet inte skall upphävas inom vattenområde där bryggor för småbåtar och gångtrafik får anläggas (W_1), eftersom planen inte anger några begränsningar vad gäller bryggors längd eller bredd eller andel av området som får tas i anspråk för bryggor.

Det bör enligt Länsstyrelsens mening finnas en upplysning på plankartan om att hela planområdet ligger inom område med kulturlager som utgör fornlämning som är skyddad enligt kulturmiljölagen.

Trafikverket arbetar med en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) på grund av trafiksäkerhets- och framkomlighetsproblem i Öregrund. Länsstyrelsen anser att planarbetet i den mån det är möjligt bör samordnas med ÅVS:en.

Slutligen anser Länsstyrelsen att de åtgärder (oljebrunnar, genomsläppligt material och grönytor) som nämns i planbeskrivningen för rening och fördröjning av *dagvatten* i möjligaste mån bör genomföras.

Kommentar:

Kommunen anser att konsekvenser för kulturmiljön blivit belysta i planhandlingarna i tillräckligt hög utsträckning. Planens huvudsyfte är att bevara kulturvärdena. De förändringar som föreslås berör vattenområdet och syftet med dessa är att möjliggöra ett bättre utnyttjande av hamnen och en mer väderskyddad hamn. Funktionen sätter gränser för hur många och hur stora bryggor som kan anordnas, men det kan ändå finnas skäl att i planbestämmelserna ange en största tillåten yta för bryggor, vilket nu har lagts till på plankartan. Länsstyrelsens synpunkter har också beaktats på så sätt att det föreslagna bryggdäcket i hamnbassängens sydvästra del begränsas mer i storlek och att ett nytt båthus placeras närmare Fyrskepsudden, som i tidigare förslag.

Vattenområdet har använts som hamn i olika skepnader, och påverkats av denna användning, under mycket lång tid. Idag är det fritidsbåtar som dominerar och det är en ökning av antalet platser för dessa som planen möjliggör. I ljuset av övriga kvalitetsfaktorer för ytvattnet bedömer kommunen att förändringarna av vattenförekomstens hydromorfologiska status är av så marginell betydelse att det inte finns skäl att försöka göra någon närmare allmän beskrivning. För den skull är det inte mindre angeläget att utreda konsekvenser i samband med genomförandet av varje enskilt projekt.

Enligt 7 kap. 13 § miljöbalken syftar strandskydd till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och till att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det är svårt att se att strandskyddsintresset skulle vara hotat av att bestämmelserna om strandskydd upphävs i detta område som redan sedan lång tid är ianspråktaget som hamn och som inrymmer allmän plats som är tillgänglig för allmänheten. Att även vattenområdena i huvudsak är tillgängliga för friluftslivet bör betraktas som en självklarhet och planen kommer, efter revidering, att begränsa bryggornas areal. Samtidigt är det så att det inte kommer att uppföras byggnader eller anläggningar inom områdena betecknade PARK och W. Därför kan strandskyddsbestämmelser behållas där utan att det uppstår något problem. Dock bör det tilläggas att tillfälliga åtgärder få vidtas, eftersom parkområden under kort tid utnyttjas för särskilda arrangemang i Öregrund.

När det gäller trafiksäkerhets- och framkomlighetsproblem instämmer kommunen i Länsstyrelsens synpunkt att planarbetet i den mån det är möjligt bör samordnas med åtgärdsvalsstudien. Kommunen är dock angelägen om att snarast möjligt anta detaljplanen. Kommunen bedömer att det är möjligt att genomföra önskvärda trafikåtgärder inom ramen för den nu föreslagna detaljplanen, men väljer ändå att nu undanta ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan från antagande.

Rening och fördröjning av dagvatten är en angelägen fråga som kommunen bör arbeta med och det gäller inte bara Öregrund.

10. Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

Föreningar, organisationer, företag

11. Upplands Energi

Upplands Energi påpekar att Öregrund inte ligger inom deras nätkoncessionsområde. Det är Vattenfall som är ansvarigt för elnätet.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

12. Gräsö skärgårdsråd

Skärgårdsrådet anser att planen, förutom utfyllnad vid Fyrskepsudden, också skall medge utfyllnad längs vägbanken fram till gångbryggan. Detta för att ge utrymme för besökare och för gång- och cykeltrafikanter samt buss- och biltrafik till färjeläget.

Skärgårdsrådet har vidare invändningar mot det som står i beskrivningen gällande Rådhusgatan, Tullbacken och Strandgatan. Man anser att Trafikverket skall fortsätta råda över dessa gator för att tillgodose tillgänglighet för tung trafik och utryckningsfordon och vid trafiktäta perioder.

Slutligen anser Skärgårdsrådet att det är av största vikt att invänta Trafikverkets åtgärdsvalsstudie som är beställd av Region Uppsala. Man menar att det skall finnas möjlighet att vidareutveckla sträckan från torget till färjeläget.

Kommentar:

Kommunen anser att ytterligare utfyllnadsmöjligheter, utöver vad som anges i planen, skulle kunna leda till alltför stor påverkan på miljövärdena.

För att kunna genomföra åtgärder gällande bryggor m.m. är kommunen angelägen om att snarast möjligt anta detaljplanen. Kommunen bedömer att det är möjligt att genomföra önskvärda trafikåtgärder inom ramen för den nu föreslagna detaljplanen, dock föreslås att ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan undantas från antagande. När det gäller Strandgatan m.fl. är det så att även om Trafikverket upphör vara väghållare så kommer kommunen som huvudman för allmän plats verka för att gatan används på lämpligt sätt. Strandgatan är i planen klassad som huvudgata.

13. Centerpartiet

Centerpartiet tycker att det är bra att en ny plan tas fram som möjliggör utveckling av hamnområdet. Man anser dock att ett av planens absoluta huvudsyften borde vara att öka framkomligheten för kollektivtrafiken genom hamnområdet och att bussarna skall nå färjeläget året om.

När det gäller trafik i övrigt anser Centerpartiet att det är angeläget att det finns en reservväg längs Strandgatan m.fl. som alternativ till Kyrkogatan.

Centerpartiet framför slutligen också att en detaljplan av denna typ måste vara i ständig utveckling och föreslå därför att Bygg- och miljönämnden snarast påbörjar en uppdatering efter att planen antagits.

Kommentar:

Kommunen bedömer att det är möjligt att genomföra önskvärda trafikåtgärder inom ramen för den nu föreslagna detaljplanen, men väljer ändå att undanta ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan från antagande.

När det gäller Strandgatan m.fl. kommer kommunen verka för att gatan används på lämpligt sätt. Strandgatan är i planen klassad som huvudgata.

Eventuell uppdatering av planen kommer att ske när kommunen så beslutar. Var och en har framledes möjlighet att påtala eventuellt behov av detta.

14. Wetseras vänner

Wetseras vänner framför synpunkter som gäller fartyget Wetsera som beräknas sjösättas 2019 efter en omfattande renovering. Då Wetsera kommer att vara utrustat med hjälpmedel så att funktionshindrade kan komma ner i fartyget är det önskvärt att ombordstigning kan ske från kajplats. En plats som tidigare diskuterats är kajen vid västra banken. Wetseras vänner framför också behovet av att förlänga "Hasselbackspiren" med 40 meter enligt gällande detaljplan för att ge Wetsera en skyddad kajplats och man anser att planarbete gällande pirens ytterligare förlängning bör påskyndas.

Kommentar:

Det bör vara möjligt att ge Wetsera en plats vid Västra banken. Dock finns ingen tidplan för genomförandet av ombyggnad där så frågan var fartyget skall ligga den närmaste tiden får diskuteras vidare. Hur som helst bedöms det finnas utrymme inom detaljplanen som förslaget ser ut.

När det gäller ny detaljplan för förlängning av "Hasselbackspiren" har kommunen inte tagit definitiv ställning i dagsläget.

15. Svenska Kraftnät

Svenska Kraftnät upplyser om att de inte är berörda av detaljplanen.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

16. Öregrunds utvecklingsråd och Öregrunds Båtklubb

- Öregrunds utvecklingsråd och Öregrunds Båtklubb har i en gemensam skrivelse, i samråd med SmartMarina, sammanfattningsvis framfört följande:

- Bryggdäcket i sydväst, betecknat W₂ anser man vara för stort för att vara förenligt med ett bevarande av kulturmiljön. Ett förslag som upptar mindre yta visas. Vikten av att hålla isär ett sammanhängande gångstråk från restaurangverksamhet betonas. Restaurangerna bör inte få uppföra permanenta soltak/vindskydd,

- I den mån trädäck inom område W₂ tar bort båtplatser från båtklubben (ÖBK) måste de kompenseras med nya platser inom hamnens sydöstra del och så att hänsyn till rådande djup tas. ÖBK har en lång kö av båtplatser.

- I skrivelsen framförs frågan varför föreslaget läge för nytt båthus flyttats. Man anser att det bör ligga i anslutning till entrén till torget vid Fyrskepsudden som i tidigare förslag. Möjligen bör den visade Rk-ytan göras lite större för att båthuset skall kunna anpassas till rådande djup- och strandförhållanden. Den tillåtna höjden, 6,5 meter enligt planförslaget, anser man omöjliggör en placering i hamnens sydöstra hörn.

- Torgytans södra utlöpare bör ökas österut till dubbla bredden, inte för att piren behöver vara större, men för att möjliggöra bästa möjliga placering.

- P-platsen i planområdets nordvästra hörn kommer delvis att behöva tas i anspråk för ramp till de nya bryggorna, men man antar att det är en detalj som kan hanteras i kommande bygglovsprövning.

- Utvecklingsrådet och båtklubben har bifogat illustrationsskisser som förtydligar de möjligheter man ser till utveckling. Här indikeras även förslag till kajakbrygga, laddningsstation för elbåtar m.m.

Kommentar:

Bryggdäcket i sydväst föreslås nu bli mindre (se även Länsstyrelsens yttrande).

Båtplatser för ÖBK får hanteras i överläggningar mellan kommunen och klubben. Detaljplanen som sådan medger flera möjligheter och reglerar inte vad som skall vara fasta båtplatser och vad som skall vara gästplatser.

Nytt båthus föreslås nu få en ny placering, samma som i tidigare samrådsförslag. Vid Fyrskepsudden föreslås också viss förändring gällande torgytans form.

Iläggingsramp för båtar finns angiven i anslutning till parkeringsplatsen i planområdets nordvästra del.

Inom planen ryms flera möjligheter för mindre båtar, laddningsstationer m.m.

17. Gästrike Vatten AB

Gästrike Vatten har inga ytterligare synpunkter. Man noterar att anslutningar vid servicehuset kan behöva ändras om byggrätten utnyttjas för ett större hus.

Kommentar:

Yttrandet noteras.

18. Region Uppsala

Region Uppsala, Kollektivtrafikförvaltningen UL framför att framkomligheten för kollektivtrafiken inom Öregrund är ett problem, särskilt under sommartid. Man konstaterar att planen inte anger några förändringar i gatustrukturen i området, men redogör att för behovet att eventuellt bredda gatan och att detta behöver utredas vidare. UL anser att en sådan utredning är av vikt för att se på alternativa lösningar. En åtgärdsvalsstudie är under arbete och UL anser att denna bör uppmärksammas mer i planarbetet.

Kommentar:

Kommunen instämmer i behovet av att förbättra framkomligheten för kollektivtrafiken. Denna fråga, och åtgärdsvalsstudien, kan lämpligen ges något mer utrymme i planbeskrivningen. Samtidigt bedömer kommunen att det är möjligt att genomföra önskvärda trafikåtgärder inom ramen för den nu föreslagna detaljplanen, men väljer ändå att undanta ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan från antagande.

Privatpersoner

19. ■■■

I skrivelsen framförs sammanfattningsvis följande:

Man har invändningar mot att en del av fastigheten ■■■■■ har markerats som allmän plats – park. Området kan inte jämföras med övriga gräsbevuxna ytor i hamnområdet. Ägarna till fastigheten har i generationer skött om denna del av fastigheten och planterat ett flertal växter där.

Kommentar:

Skrivelsen gäller en mindre del av fastigheten ■■■■■ som ligger inom parkmark i anslutning till Skatgränd (huvudgatan till färjeläget). Som nämnts i samrådsredogörelsen är området sedan länge planlagt som parkmark. Om det nu aktuella planförslaget ändras så att hela fastigheten ligger utanför planområdet kommer området ändå att utgöra parkmark enligt äldre plan. Det synes inte heller vara lämpligt att lägga in ett område med kvartersmark. Bland annat skulle det leda till en avvikelse från det mönster som gäller för övriga fastigheter sydost om Skatgränd. Kommunen har för närvarande dock inget intresse av att lösa in ifrågakvarteret del av fastigheten och vill inte heller hindra att den nyttjas av fastighetsägarna som tidigare.

20. ■■■

I skrivelsen framförs sammanfattningsvis följande synpunkter gällande planbeskrivningen:

Det skulle kunna nämnas i planen att det redan enligt gällande detaljplan finns en möjlighet till en viss förlängning av ”Hasselbackspiren”

Man landar inte längre fisk i detta hamnområde och hamnen är väl knappast längre av riksintresse för yrkesfisket.

Det ifrågasätts om hamnen haft en viktig funktion för utskeppning av järn.

Formuleringen ”nuvarande scen ska kunna flyttas” har misstolkats som om den skulle kunna vara mobil. Formuleringen bör istället vara att den ges en annan placering.

Förslaget om trädäck bra, men det innebär att båtklubben förlorar platser. Det finns dock möjligheter att kompensera detta.

Det bör även finnas tömningsmöjligheter för husbilar.

När det gäller uppvärmning kan solfångare, värmepumpar och värmeåtervinning diskuteras.

Kommentar:

Planbeskrivningen ses över när det gäller faktauppgifter. När det gäller tömningsmöjligheter för husbilar synes det inte vara nödvändigt att det finns inom hamnområdet. Kommunen erbjuder annan plats, dit bilarna lätt kan ta sig. Hur uppvärmning skall ske styrs lämpligen inte av detaljplanen.

21. ■■■

Återkommande skrivelse gällande fastigheten ■■■■■ med begäran om att det aktuella området markeras som kvartersmark för bostad.

Kommentar:

Se ovan under skrivelse nr 19.

22. ■■■

I skrivelsen framförs sammanfattningsvis följande:

Enligt planförslaget skall det vara ett torg mitt emot fastigheten ■■■■■. Det står nu tre försäljningsvagnar på området. Dessa bör förbjudas att stå på platsen för att få en fungerande torgfunktion, d v s öppen plats.

Kommentar:

Torgytor kan tillfälligt upplåtas för försäljningsstånd m.m. Det kan diskuteras vidare hur tillstanden ges, men regler om detta synes inte vara lämpliga att ta in i en detaljplan enligt PBL.

23. ■■■

I skrivelsen framförs sammanfattningsvis följande:

Piren är ful. Det går att snygga till den, t ex med plana, jämna stenar.

Lönnen vid båtrampen bör hållas liten och klippas.

Krogarna i hamnen är alldeles för många och det blir stökigt med störande höga ljudvolymmer. Boddarna borde användas till åretruntverksamheter, t ex hantverkare, konstnärsverkstäder, båttillbehör, bostäder eller annat.

Kommentar:

Yttrandet rör i huvudsak skötsel av området, vilket inte detaljregleras i en fysisk plan enligt PBL. När det gäller användning av hamnbodarna så har beteckningen C föreslagits, vilket innebär flera olika verksamheter som hör hemma i central stadsmiljö. Möjligheterna att göra en närmare reglering av bebyggelsens användning är begränsad och man också måste beakta efterfrågan, så att byggnaderna inte bara står tomma. Höga ljudnivåer m.m. är ordningsfrågor som inte styrs av detaljplanen, men det finns riktlinjer för verksamheterna.

24. ■■■

Skrivelsen innehåller detaljerade klagomål som gäller ordningen och störningar inom hamnområdet, särskilt i samband med midsommar och båtveckan. Detta drabbar de som har fastigheter i anslutning till planområdet. Det gäller ljudnivåer, ordning och framkomlighet m.m.. Förslag framförs om att stänga av Hamngränd med ett permanent järnstaket med en öppningsbar grind som går att låsa och öppna från in- och utsidan av fastighetsägare och ambulans och brandkår. Dagtid skall grinden vara öppen.

Kommentar:

Sammanfattningsvis gäller yttrandet ordningsfrågor som inte direkt regleras av en fysisk plan enligt PBL. Självfallet vill dock kommunen i alla sammanhang ta hänsyn till boende. En diskussion mellan kommunen och fastighetsägaren har påbörjats.

Offentlig urinering är brottsligt och ska anmälas till polis när brott begås.

Kommunen bedömer att den förhöjda ljudnivån är av tillfällig art. Verksamheterna ska själva säkerställa att de inte utgör olägenhet för människors hälsa. Det finns riktlinjer som verksamheterna bör följa gällande ljudnivån från högtalarförstärkt musik. Detta är i första hand en polisfråga vid enstaka tillfällen.

Matvagnar bedöms inte vara en olägenhet för människors hälsa då störningen är av tillfällig art. Placeringen av vagnarna kan behöva diskuteras ytterligare och kommunen bör bestämma hur det skall ske för att undvika olägenheter så långt möjligt.

25. [REDACTED]

I skrivelsen framförs sammanfattningsvis följande:

Fyrskpepsudden används speciellt under båtveckan som mötesplats, bland annat med musik. Ljudnivåerna är orimligt höga och mycket störande för boenden på Skaten. Det är anmärkningsvärt att man får spela ända fram till kl. 02.00. Det förekommer därutöver musikbrus från restauranger i hamnen. Större hänsyn borde tas.

Lions musikarrangemang anses vara föredömligt då högtalarna riktas ut mot havet.

Man vill slutligen också påpeka att parkeringsplatsen med snabbbladdning för elbilar används dag och natt bland annat av husbilar under sommaren. Man föreslår tidsbegränsad parkering, t ex 2 timmar.

Kommentar:

Kommunen bedömer att den förhöjda ljudnivån är av tillfällig art. Verksamheterna ska själva säkerställa att de inte utgör olägenhet för människors hälsa. Det finns riktlinjer som verksamheterna bör följa gällande ljudnivån från högtalarförstärkt musik. Detta är i första hand polisfråga vid enstaka tillfällen.

Parkering inom området är redan tidsbegränsad. Möjligen kan övervakningen skärpas.

26. [REDACTED]

Skrivelsen innehåller detaljerade klagomål som gäller ordningen och störningar inom hamnområdet, särskilt i samband med midsommar och båtveckan. Det gäller ljudnivåer, ordning och framkomlighet m.m. Detta drabbar de som har fastigheter i anslutning till planområdet. Man tycker att både boende och verksamheter skall räknas, inte att endast verksamheter är viktiga och skall prioriteras. Man tycker det borde räcka att restaurangerna har öppet till kl. 01.00 på vardagar.

Önskemål framförs om ett möte med fastighetsägare, butiksägare och kommunen; miljö, bygg och tekniska kontoret.

Kommentar:

Sammanfattningsvis gäller yttrandet ordningsfrågor som inte direkt regleras av en fysisk plan enligt PBL. Självfallet vill dock kommunen i alla sammanhang ta hänsyn till boende. En diskussion mellan kommunen och fastighetsägaren har påbörjats.

Offentlig urinering är brottsligt och ska anmälas till polis när brott begås.

Kommunen bedömer att den förhöjda ljudnivån är av tillfällig art. Verksamheterna ska själva säkerställa att de inte utgör olägenhet för människors hälsa. Det finns riktlinjer som verksamheterna bör följa gällande ljudnivån från högtalarförstärkt musik. Detta är i första hand polisfråga vid enstaka tillfällen.

Ett möte mellan boende, butiksägare och företrädare för kommunen vore säkert värdefullt och kommunen har ambitionen att arrangera ett eller flera sådana.

Revidering av planförslaget

Granskningen och de synpunkter som inkommit har lett till att följande förändringar i planhandlingarna föreslås:

- Grundkartan är uppdaterad.
- För vattenområde betecknat W₁ anges att bryggor får uppta högst 3 000 kvadratmeter, bomytan är då inte inräknad.
- Läge för nytt båthus flyttas till en plats i anslutning till Fyrskepsudden.
- Förslaget trädäck i hamnbassängens sydvästra del minskas i storlek.
- Vid Fyrskepsudden föreslås också viss förändring gällande torgytans form.
- Under planbestämmelsen k görs ett tillägg om att färgsättning skall ske med röd slamfärg.
- Strandskydd ligger kvar inom områdena som är betecknade W och PARK.
- Planbeskrivningen ses över när det gäller vissa faktauppgifter
- Under rubriken "Hamn" i planbeskrivningen stryks meningen om att området är tillgängligt för allmänheten. Stycket i planbeskrivningen som handlar om hamn (V) bör inte heller placeras under rubriken "Användning av allmänna platser" utan lägga under en egen huvudrubrik, eftersom "Hamn" enligt gängse planbeteckningar inte är allmän plats.
- Frågor om trafik och åtgärdsvalsstudien ges något mer utrymme i planbeskrivningen. Kommunen väljer också att nu undanta ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan från antagande, för att hålla frågan om vägområdets bredd ännu mera öppen.
- Området W, öppet vattenområde utökas något.
- Upplysning om kulturlager.
- Upplysning om bygglovsplikt.

Berörda som inte blivit tillgodosedda under detaljplaneprocessen

Här listas de som kommunen anser inte har fått sina synpunkter tillgodosedda under detaljplaneprocessen. Endast de synpunkter som berör planområdet och de synpunkter som inte blivit tillgodosedda kommer att listas. Om någon haft flertalet synpunkter i ett yttrande så kommer alltså endast de synpunkter som inte blivit tillgodosedda att listas.

Berörda sakägare som inte blivit tillgodosedda under detaljplaneprocessen

Synpunkter från samråd:

- **Ägaren till fastigheten** [REDACTED] anförde att han har ett avtal med Östhammars kommun om fastighetsreglering gällande hans fastighet och kommunens fastighet. Han ville att gränserna för kvartersmarken kring [REDACTED], som de anges i samrådsförslaget, justeras något.
- **Ägaren till fastigheten** [REDACTED] har tidigare ansökt om ändringar av byggrätten på fastigheten och hade vid samrådet önskemål om en mindre ändring. I samrådsförslaget anges en möjlighet att utöka bebyggelsen mot gatan. Fastighetsägaren vill hellre att han ges möjlighet att göra en mindre tillbyggnad mot parkområdet i nordväst.
- **En av delägarna till fastigheten** [REDACTED] invände mot att planförslaget redovisar parkmark på mark som tillhör fastigheten. Hon menade att det markområde som tillhör fastigheten inte kan likställas med övrig allmän parkmark. Ägarna till fastigheten har i generationer låtit plantera växter för att skapa en vacker naturpark. Hon föreslår att området antingen lämnas utanför planområdet eller att det betecknas som kvartersmark som inte får bebyggas.
- **En av delägarna till fastigheten** [REDACTED] önskade en byggrätt som tillåter att borden på fastigheten höjs 100 cm. Den skulle då få samma höjd som intilliggande fastighet.

Synpunkter från granskning:

- **Ägaren till fastigheten** [REDACTED] har samma invändningar mot planen som vid samrådet och anser således att den del av fastigheten som är utlagd som parkmark i planen antingen skall lämnas utanför planområdet eller betecknas som kvartersmark som inte får bebyggas.
- **Ägaren till fastigheten** [REDACTED] anser att uppställning av försäljningsvagnar öster om hans fastighet bör förbjudas
- **Ägarna till fastigheten** [REDACTED] framför klagomål beträffande ljudnivå och allmän ordning vid olika evenemang i Öregrund

- [REDACTED] framförs sammanfattningsvis följande:
Piren är ful. Det går att snygga till den, t ex med plana, jämna stenar. Lönnen vid båtrampen bör hållas liten och klippas. Krogarna i hamnen är alldeles för många och det blir stökigt med störande höga ljudvolymmer. Bodarna borde användas till åretruntverksamheter, t.ex. hantverkare, konstnärsverkstäder, båttillbehör, bostäder eller annat.

Övriga som inte blivit tillgodosedda under detaljplaneprocessen

Synpunkter från samråd:

- **Upplandsmuseet** ansåg att synliga klippor och andra naturliga strandpartier skall bevaras vid Fyrskeppsudden.
- **Servicehusgruppen** önskade större byggrätt för servicehuset vid gästhamnen.
- **Moderaterna** ansåg att planen har för låg detaljeringsgrad när det gäller del av vattenområde som får fyllas upp, tillskapande av ny pir och kaj samt torg. Planen borde tydligt visa att befintliga, naturliga berghällar skall bevaras och att utfyllnad vid torg- och scenområdet inte får ändra dagens topografi. Den föreslagna utfyllnaden på land och i vatten ansåg man vara för stor.
- **Länsstyrelsen** ansåg att en dagvattenutredning skulle göras.
- **Lantmäteriet** hade vissa detaljsynpunkter gällande planbestämmelser, genomförandebeskrivning, grundkarta m.m.
- **Borgerligt Alternativ** framförde att planen borde behandla alternativ körväg till färjeläge, att Hamnplan borde stängas av juni – juli.
- [REDACTED] har inkommit med två skrivelser. I den ena framför hon att en förlängning av vågbrytaren ("Hasselbackspiren") antingen bör tas in i den aktuella detaljplanen eller i en separat detaljplan som löper parallellt med den aktuella. Hon menar att det bör vara prioriterat att lösa skyddet av hamnen. Den andra skrivelsen från privatpersonen handlar om utveckling av Fyrskeppsudden, vilken hon anser bör ske varsamt, estetiskt och med respekt för stadens sjöfartshistoria. Hon föreslår också att ett stort och vackert paviljongtak byggs över hela grusplanen och väderskydda både nuvarande och framtida evenemang.

- [REDACTED] framför att vackra klipphöllar, som är unikt i Öregrunds stadskärna måste åter friläggas. Detta gäller t ex norra sidan av Fyrskjeppsudden. Sentida utfyllnader bör avslutas med en kallmur av grovt huggen sten. Synliga sprängstensytor är förfulande, Hasselbackspiren anges som ett skrämmande exempel, och får inte förekomma vid nya utfyllnader. Den gamla hamnpiren bör i planen ges möjlighet till förlängning och kajplats för yrkestrafik bör utökas och reserveras. Detta skulle även medföra ett bättre skydd för hamnbassängen. Nya byggrätter på udden bör ges maximal byggnadsyta. En bättre anpassad scen med asymmetriskt tak bör byggas. Ett miljöprogram för att styra upp olika anordningar, uteplatser m.m. bör upprättas. Frågan om farthinder/fartkameror för trafiken till och från färjan bör utredas. Det är under en kort tid på året som trafiken är besvärande.
I och med tillskapandet av fler bryggor kan en omdisponering av båtplatser ske. Fler gästhamnsplatser i skyddade lägen kan ordnas. En annexhamn på Gräsösidan kan anläggas, dit gästande båtar kan omgruppera vid hårda nordliga vindar eller då man vill undvika Öregrunds krogliv. Ordna fler korttidsbåtplatser med förtöjningsbommar i den inre hamnen.
- [REDACTED] anser att det är viktigt att skapa en trygg och välkomnande hamn och att en förlängning av "Hasselbackspiren" därför skall ingå i planen. Han förordar också en förlängning av nuvarande handelskajen (för säker förtöjning av mindre turistfartyg). Han påpekar att en detaljplan skall visa vad som är möjligt/tillåtet. Genomförandet kan ske när det finns resurser.

Synpunkter från granskning:

- **Sjöfartsverket** anser att tillgängligheten i farleden inte får försämrats och därmed att den planerade vågbrytande brygganläggningen inte är lämplig.
- **Lantmäteriet** har vissa detaljsynpunkter gällande planbestämmelser, genomförandebeskrivning, grundkarta m.m.
- **Upplandsmuseet** anser att utfyllnader inte skall ske så att synliga klippor och andra naturliga strandpartier försvinner vid Fyrskjeppsudden.
- **Länsstyrelsen** kritiserar det trädäck i sydvästra delen av hamnbassängen som tillkommit efter samrådet (synpunkten har delvis beaktats genom revidering). Länsstyrelsen framför också att det saknas en beskrivning av hur genomförandet av planen påverkar vattenförekomstens hydromorfologiska status.
- **Gräsö Skärgårdsråd** menar att en utfyllnad utmed vägbanken borde möjliggöras. Man är vidare oroad över att kommunen vill "överta" stråket Strandgatan- Tullbacken – Rådhusgatan från Trafikverket och anser att resultatet från pågående åtgärdsvalsstudie gällande framkomligheten och trafiksäkerheten i Öregrund borde avvaktas.
- **Centerpartiet** anser att planen bör peka ut färdriktningen vad gäller kollektivtrafikens framkomlighet och att nytt planarbete skall påbörjas så snart det nu aktuella planförslaget blivit antaget.
- **Öregrunds utvecklingsråd och Öregrunds Båtklubb** anser att det trädäck i sydvästra delen av hamnbassängen som tillkommit efter samrådet är för stort (synpunkten har delvis beaktats genom revidering).

- **Region Uppsala, Kollektivtrafikförvaltningen UL** menar att pågående åtgärdsvalsstudie gällande framkomligheten och trafiksäkerheten i Öregrund borde uppmärksammas mer i planbeskrivningen (delvis tillgodosett genom kort tillägg i planbeskrivningen)
- [REDACTED] framför att fyrskeppsudden används speciellt under båtveckan som mötesplats, bland annat med musik. Ljudnivåerna är orimligt höga och mycket störande för boenden på Skaten. Det är anmärkningsvärt att man får spela ända fram till kl. 02.00. Det förekommer därutöver musikbrus från restauranger i hamnen. Större hänsyn borde tas. Lions musikarrangemang anses vara föredömligt då högtalarna riktas ut mot havet. Man vill slutligen också påpeka att parkeringsplatsen med snabbladdning för elbilar används dag och natt bland annat av husbilar under sommaren. Man föreslår tidsbegränsad parkering, t ex 2 timmar.

Cecilia Willén Johansson
Planchef

Josefine Andersson
Planarkitekt

PLANBESKRIVNING

Detaljplan för Öregrunds hamn
Östhammars kommun, Uppsala län

Upprättad den 20 juni 2018

Reviderad den 8 oktober 2018

INLEDNING

Vad är en detaljplan?

En detaljplan ska ge en samlad bild av markanvändningen och hur den fysiska miljön är tänkt att förändras och bevaras. I detaljplanen ska allmänna platser, kvartersmark och vattenområden och gränserna för dessa redovisas. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter, inte bara mellan markägarna och samhället utan också markägarna emellan. Den är juridisk bindande och bestämmer bland annat vilken typ av bygglov som ges i olika områden eller vilken hänsyn som måste tas till strandskydd, riksintressen eller kulturhistoriska värden.

Arbetet med att ta fram en detaljplan regleras i plan- och bygglagen, PBL.

Processen

Detaljplanen hanteras med normalt förfarande utan planprogram enligt Plan- och bygglagen 2010:900. Planarbetet påbörjades 2012. Efter det har ändringar i plan- och bygglagen trätt i kraft, men de bestämmelser som gällde 2012 skall tillämpas vid handläggning av planärendet.

Antagande

Samråd har skett kring ett första förslag till detaljplan (samrådshandling) och därefter har planförslaget bearbetats och granskats (granskningshandling). Vid samråd och granskning har information och synpunkter samlats in från länsstyrelsen, lantmäterimyndigheter, kända sakägare och boende som berörs. Planförslaget skall nu tas upp för beslut om antagande i kommunfullmäktige.

ANTAGANDEHANDLINGAR

Till planförslaget hör:

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Behovsbedömning
- Fastighetsförteckning*
- Granskningsutlåtande

UTREDNINGAR

- Arkeologisk utredning, Sjöhistoriska museet rapport 2016:7
- Miljökonsekvensutredning, Olof Sandström, SKUTAB AB, 2010-01-28.

Handlingar markerade med * finns inte på webbplatsen på grund av dataskyddsförordningen (GDPR).

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Öregrunds hamn har förändrats åtskilligt under senare decennier. Framförallt har de äldre hamnbodarna fått en ny användning, i form av restauranger i huvudsak. Detta har kunnat genomföras inom ramen för gällande detaljplaner. Förutom att ett antal flytbryggor tillkommit vid vågbrytaren norr om Tullbacken ("Hasselbackspiren") har det däremot inte hänt så mycket när det gäller båtliv och båtplatser. Hamnen är dåligt skyddad vid hårt väder och möjliga åtgärder har diskuterats under mycket lång tid. I det planförslag som nu läggs fram illustreras en möjlighet att skydda hamnen med en flytande vågbrytare, men planen anger inget ställningstagande beträffande förlängning av stenpiren vid Tullbacken. En översyn av gällande detaljplaner har gjorts, vilket lett till smärre förändringar av planbestämmelser. Planen visar bland annat även en lite större förändring vid Fyrskpepsudden där viss utbyggnad av kajer, ny scenbyggnad och hamn för bland annat museibåtar kan genomföras.

PLANDATA

Planområdets storlek, läge och avgränsning

Planområdet omfattar större delen av Öregrunds hamn med dess vattenområde, strandområden, kajer, hamnbodar, trafikområden m.m. Områdets totala areal är ca 9,9 hektar. Planområdets avgränsning är gjord med tanke på behoven av att se över gällande detaljplaner och att möjliggöra vissa förändringar. Avgränsningen beaktar också befintliga detaljplanegränser.

Planområdets läge

Markägoförhållanden

Fastigheterna Öregrund 1:2 och 8:1 ägs av Östhammars kommun. Dessa två fastigheter utgör vattenområdet samt allmän platsmark på land. Inom de två kommunägda fastigheterna upplåts idag mark till diverse verksamheter i form av restauranger och annan försäljning. Inom fastigheterna upplåts även mark- och vattenområde för Öregrunds båtklubb's verksamheter. I planområdet ingår också ett antal privatägda fastigheter.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

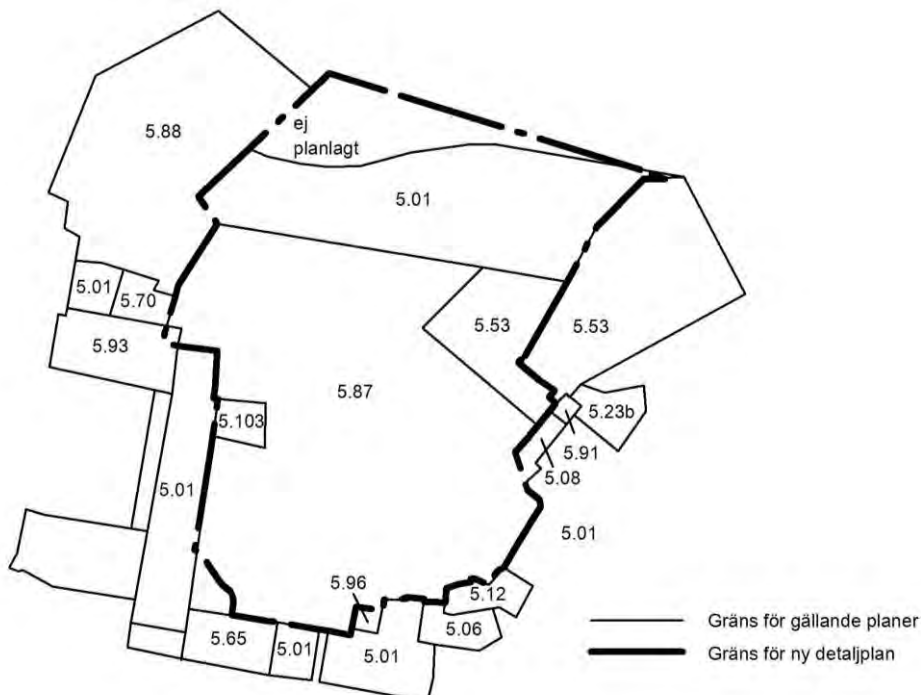
Översiktliga planer

I översiktsplanen, antagen 2016, beskrivs Öregrund som en av landets bäst bevarade småstadsmiljöer, präglad av handel, fiske och tidig turism. De centrala delarna är av riksintresse för kulturmiljövården. Läget med en front mot öppet hav är också ett särskilt värde. Öregrund är en av få platser på östkusten där man kan se solen gå ner i havet.

Hamnen används numera i liten utsträckning för nyttotrafik men ingår ändå i område av riksintresse för yrkesfiske. Sjöfartsverket och Kustbevakningen utnyttjar hamnen under arbetsperioder i området. Översiktsplanen ser utvecklingsmöjligheter främst i form av utvidgad användning för båtturister. Bättre trafiklösningar kan stärka hamnområdets funktion som mötesplats.

Detaljplaner

Aktuellt planförslag berör ett antal befintliga detaljplaner. När en ny plan vinner laga kraft kommer de delar som berörs i de underliggande detaljplanerna att upphävas. I kartan nedan redovisas vilka planer som berörs. Områdena är betecknade enligt planernas numrering i kommunens arkiv.

Riksintressen

Hela kustområdet i Östhammars kommun ingår i ett geografiskt riksintresseområde som sträcker sig från Arkösund i Östergötland och innefattar hela den uppländska kusten upp till Forsmark och Örskär. Riksintresset gäller de natur- och kulturmiljövärden som finns längs kuststräckan, men ska inte hindra utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet, och inte heller av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Inom området får natur- och kulturmiljövärdena inte påtagligt skadas och särskilda regler gäller för fritidsbebyggelse. Riksintresset innebär också restriktioner för industrianläggningar som omfattas av regeringens tillståndsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Öregrunds stadskärna är även av riksintresse för kulturmiljövärden och ska skyddas så att dess särskilda värden inte skadas eller förstörs.

Hela kuststräckan i Östhammars kommun är utpekad som ett riksintresseområde för yrkesfisket och är en del av riksintresseområdet Bottenhavet. Fisket karaktäriseras av ett småskaligt kustfiske efter strömming, sik, lax, abborre, gös och gädda.

Kommunala beslut

Samhällsbyggnadsnämnden fattade den 3 oktober 2012 beslut om att påbörja planarbetet för Öregrunds hamn. Den 21 juni 2017 beslöt bygg- och miljönämnden att samråd skulle ske. Samrådet pågick under perioden 5 juli – 16 augusti 2017. Det beslutades sedan 2018-06-20 att planförslaget skulle ställas ut för granskning. Granskningen pågick under perioden 4 juli till 15 augusti 2018.

Kommunstyrelsen i Östhammars kommun beslutade i december 2009 att tillsammans med föreningen Öregrunds framtid lämna in ansökan för vattenverksamhet till Mark- och miljödomstolen. Öregrunds framtid svarade för upprättandet av ansökan. Tillstånd för samtliga planerade verksamheter har getts med datum 2012-08-31 (mål nr M4784-10), under förutsättning att berörda detaljplaner ändras så att stöd även finns i gällande detaljplaner.

HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER OCH MILJÖBEDÖMNING

Förenlighet med 3,4 och 5 kap Miljöbalken

I 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) anges grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden samt särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden. Här finns bland annat bestämmelser om riksintressen. Riksintressen inom det aktuella planområdet har redovisats ovan. Denna detaljplan anger i huvudsak ett bevarande av berörd bebyggelse samt några mindre åtgärder i vatten. Mark- och vattenanvändningen i planen bedöms vara förenlig med bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden enligt miljöbalken 3 och 4 kap.

Vid planering skall kommuner och myndigheter iaktta miljökvalitetsnormer enligt miljöbalkens 5 kap 3 §. Detaljplanen utformas så att dess genomförande inte leder till att miljökvalitetsnormerna överskrids.

Behovsbedömning och ställningstagande

Enligt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar ska en myndighet eller kommun som upprättar en detaljplan göra en s.k. behovsbedömning om huruvida planens genomförande kan medföra betydande miljöpåverkan. Om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas.

Den mest påtagliga förändring av miljön som planen medger är utfyllnad i vatten vid Fyr-skeppsudden. Då det är fråga om förändring inom ett litet område på lokal nivå gör kommunen bedömningen att planens genomförande inte innebär en betydande påverkan på miljön. Kommunen har också använt en checklista för att göra denna behovsbedömning. Trots denna bedömning finns i detta fall en miljökonsekvensbeskrivning som upprättades inför tillståndsprövning gällande vattenverksamhet.

Verksamheterna har också redan godkänts av Nacka Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen (mål nr M 4724-10). För att närmare beskriva åtgärdernas konsekvenser på miljön, kommer den MKB som låg till grund för tillståndsprövningen av verksamheterna att bifogas denna planhandling.

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Allmänt om hamnen

Öregrund hade under en period en mycket viktig funktion för utskeppning av järn och för den intensiva kusttrafiken. Hamnen hade fram till 1900-talet viss betydelse för godstransporter. Numera används hamnen i liten utsträckning för nyttotrafik men ingår ändå i område av riksintresse för yrkesfiske. Sjöfartsverket och Kustbevakningen utnyttjar hamnen under arbetsperioder i området. I övrigt nyttjas Öregrunds hamn idag främst av fritidsbåtar. Bebyggelsen kring hamnen används för handel, utställningar och restaurangverksamhet.

Större delen av planområdet utgörs av ytor och kajer som anlagts genom utfyllnader, men det finns också kvar en del naturliga stränder och klipphällar. Visa ytor sköts som park med gräs- och trädvegetation och en del växtarrangemang. I stort sett alla ytor är tillgängliga för allmänheten, med undantag för de tillfällen då större evenemang anordnas i Öregrund.

Bottenförhållanden

Inom hamnbassängen uppnås ett bottendjup på mellan 1 meter i de östra delarna och upp till 5,5 meter i de norra delarna. Muddring genomfördes av hamnen på 1960-talet. Bottendjupet norr om hamnbassängen är betydligt större, upp till 16 meter i höjd med vågbrytaren. Bottenförhållanden har undersökts med sedimentekolod av SGU och visar förekomster av lera med varierande mäktighet i området. Bottensedimenten består, med undantag för ett grundflak i de centrala delarna av hamnbassängen, av lösa sediment.

Bebyggelse

Området innehåller äldre sjöbodarna och hamnmagasin som grupperar sig längs hamnens västra och södra del. De äldre sjöbodarna har daterats till tiden före branden i Öregrund, år 1829.

Bodarna används idag för kommersiell service i form av restauranger och handel samt konstutställning m.m. Dessutom finns hamnkontor med gästhamnsservice längs i norr på västra sidan. Denna bebyggelse, liksom ett par bodar, är av senare datum.

I de nordöstra delarna av planområdet finns sedan 1971 ett monument över fyrskeppet Västra banken. Här låg tidigare en väderkvarn. Som tidigare nämnts ingår bebyggelsen i en kulturmiljö av riksintresse.

Service

Som serviceort betjänar Öregrund stora delar av kust- och skärgårdsområdet. Sommartid ökar serviceunderlaget kraftigt tack vare många delårsboende och turister. Servicen är i stort sett samlad i Öregrunds äldre, centrala delar, nära hamnen. Här finns livsmedelsbutiker, apotek, fackhandel, systembolag, turistbyrå, bibliotek, vårdcentral och ett flertal små butiker.

Förskola, skola (F-6) och sportanläggningar ligger i anslutning till varandra ca 700 meter söder om hamnområdet.

Fornlämningar

I FMIS (Fornminnesregistret på Internet) finns flera lämningar registrerade i centrala Öregrund. Hela Öregrunds äldre stadslager, RAÄ Börstil 142 utgör fast fornlämning enligt kulturmiljölagens bestämmelser. Markingrepp och andra anläggningsarbeten där mark eller havsbotten ska beredas kräver därför tillståndsprövning hos länsstyrelsen i Uppsala län.

I Öregrunds hamn finns två objekt markerade, Öregrund 1 och Öregrund 3, där den förstnämnda utgörs av ett skulpturornament daterat till 1600–1700-tal som påträffades vid muddringsarbeten i början av 1960-talet. Ornamentet finns numera utställd på sjöfartsmuseet i Öregrund och enligt den muntliga traditionen på orten skall det härröra från ett vrak som hamnat på platsen efter en storm och slagits i två delar. Öregrund 3 är ytterligare en vrakuppgift men den enda information som finns är att vraket skall ha förlit i slutet av 1700-talet.

Sjöhistoriska museet som är en del av Statens maritima museer (SMM) utförde under några dagar i juni och september 2015 en arkeologisk utredning i Öregrund. Utredningen resulterade i att två tidigare okända fartygslämningar lokaliserades mitt i hamnen, varav den ena bedöms utgöra fornlämning. Vidare kunde kulturlager konstateras i de delar av hamnen som inte muddrats tidigare. Kulturlagret dateras utifrån fynd av rödgodskeramik, kritpipor och glasbuteljer till perioden 1600–1900-tal.

Trafik

Omedelbart öster om planområdet ligger färjeläget för bilfärjan till Gräsö. Trafiken till och från färjeläget går genom centrala Öregrund och använder gatan omedelbart söder om hamnbassängen. Gatan utgör allmän väg. Trafikverket arbetar med en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för vägen genom Öregrund för att få trafiken att flöda på ett lämpligt sätt.

I den västra delen av planområdet möts Rådhusgatan, Tullbacken och Strandgatan. Strandgatan och Rådhusgatan ingår också i det allmänna vägnätet och utgör en alternativ körväg till och från färjeläget.

Det är i dagsläget trafikverket som råder över dessa vägar men det finns en vilja från kommunen att överta ansvaret för del av Rådhusgatan och Strandgatan. Diskussion pågår mellan kommunen och trafikverket gällande detta. Även om Trafikverket upphör vara väghållare så kommer kommunen som huvudman för allmän plats verka för att gatan används på lämpligt sätt.

I anslutning till vattnet finns idag ca 60 parkeringsplatser uppdelat på tre separata områden. Huvuddelen av parkeringsplatserna ligger på lägre höjd än omkringliggande gator vilket gör att parkerade bilar inte upptar så mycket plats i gaturummet.

Miljöförhållanden

Miljö kvalitetsnormer

Vattnet utanför Öregrund ingår i norra Östersjöns vattendistrikt. För vattenförekomsten är miljö kvalitetsnormer fastställda. Enkelt uttryckt innebär det att vattnet skall ha uppnått en viss kvalitet vid en viss tidpunkt.

Störningar

Trafiken till och från färjan medför en del bullerstörningar och även andra störningar främst för gående samt boende utmed hamnen. Sommartid är hamnområdet också intensivt utnyttjat för nöjesliv, vilket tidvis kan leda till olika former av störningar.

Risk och säkerhet

Transport av farligt gods m.m.

Huvudstråket genom Öregrund fram till färjeläget utgör en sekundär transportväg för farligt gods. Således kan sådana transporter förekomma.

NY DETALJPLAN

Sammanfattning - syfte

Syftet med att ta fram en ny detaljplan har varit att se över planbestämmelser och förtydliga dagens ställningstagande beträffande önskad utveckling. I huvudsak innebär planens bestämmelser att miljön skall bevaras så som den är idag. Detta motiveras av de kulturhistoriska värdena och hamnområdets särskilda värde för invånare och besökare.

Den förändring som anvisas i planen, jämfört med tidigare detaljplan, är en omdaning kring Fyrskepsudden. Planen anger också möjlighet att komplettera med fler flytbryggor (även flytande vågbrytare) för småbåtar, utan detaljstyrning av bryggornas lägen samt ett trädäck i hamnbassängens sydvästra del och ett båthus. Det kan också här nämnas att redan i gällande detaljplan medges en mindre förlängning av den s.k. Hasselbackspiren (stenpiren nordväst om planområdet).

Gemensamt för hela planområdet är att det utgör en kulturhistoriskt särskilt värdefull miljö. Detta ställer krav på byggnader och andra anläggningars utformning både vid nybyggnad och vid ombyggnad. Planen har försetts med en ”portalbestämmelse” som anger att områdets kulturvärden ska beaktas vid alla typer av förändringar.

Detaljplanens målsättning är att värna om ett trovärdigt intryck av Öregrunds hamnområde, där hamnen och hamnstadens historia även fortsättningsvis är avläsbar.

Hamnområdets kulturvärden skall beaktas vid alla typer av förändringar och även naturliga förutsättningar, som ännu bevarade klippvallar och stränder, skall värnas.

Bebyggelse

Förändringar gentemot hittills gällande detaljplan

I huvudsak anger planen samma avgränsningar mellan allmän plats och kvartersmark och samma byggrätter som den hittills gällande detaljplanen. Även bevarande- och utformningsbestämmelser har funnits tidigare. Följande förändringar föreslås dock:

- Utfyllnad, kajplatser och annan omgestaltning vid Fyrskepsudden. Tillkommande byggrätter där, för en scenbyggnad och ett båthus.
- Möjlighet att bygga ett trädäck i hamnbassängens sydvästra del.
- Något utökad byggrätt och precisering av höjd i området för servicebyggnad.
- Mindre förändring av kvartersmarkens form kring fastigheten Öregrund 4:128.
- Mindre förändring av byggmöjligheterna inom fastigheten Öregrund 59:2.
- Tillkommande torgyta i södra delen (inrymmer befintlig toalett).

Bestämmelser för bebyggelse m.m.

Avsikten är att bebyggelsemiljön skall bevaras som den är idag. Flera byggnader är av äldre datum och har åsatts beteckningen q. Några modernare byggnader har fått beteckningen k, likaså anges ett k inom byggrätter för nya hus. Bebyggelsens utbredning på marken är oftast begränsad till befintliga byggnaders storlek. Höjdbestämmelser samt bestämmelser om taklutning anges för samtliga byggnader. Färgsättning ska ske med röd slamfärg. Beträffande all bebyggelse och alla åtgärder i planområdet är det de äldre sjöbodarna och hamnmagasinen och deras gestaltning som bör vara vägledande och byggnaderna skall ha karaktär av sjöbodar/magasin.

Byggnader med beteckningen q skall bevaras med deras nuvarande yttre utseende. Det finns redan i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen en bestämmelse om att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas. Planbestämmelsen skall ses om ett förtydligande av att byggnaderna har dessa värden. Byggnaderna får i stort sett inte förändras vad gäller form, material och färg och de förändringar som ändå kan anses nödvändiga skall utföras så att byggnadernas karaktär bevaras. Det innebär bland annat att byggnaderna inte får förändras så att de blir högre än idag. Byggnaderna får inte rivas. Färgsättning skall ske med röd slamfärg. Om en byggnad förstörs genom våda får en ny byggnad med i huvudsak samma form och utseende som den befintliga uppföras.

Beteckningen k har angetts inom området för hamnkontoret. Hamnkontoret och de intilliggande ”Fiskarnas hus” är av senare datum och det synes därför inte finnas skäl att använda en strikt bevarandebestämmelse. Dessutom kan en del förändringsbehov uppstå om man vill förbättra servicen för gästhamnen och turister i övrigt. Det kan till exempel handla om toaletter och mottagningsmöjligheter för avfall och möjligheter att tömma båttoaletter.

Beteckningen k används också tillsammans med nya byggrätter vid Fyrskjeppsudden och för en del av hamnbebyggelsen som är av senare datum samt inom fastigheten Öregrund 59:2.

Där beteckningen k anges skall byggnadernas form, fasadmaterial, taktäckning, färgsättning, fönstersättning och så vidare ansluta till byggnadstraditionen kring hamnen. Det innebär att byggnader skall ha träfasad, målad med röd slamfärg, tak täckta med lertegel och att det förekommer sparsamt med fönster. I något fall bör dock även modernare arkitektur av hög kvalitet kunna prövas. Högsta tillåten byggnadshöjd har angivits för bebyggelse med beteckningen k, likaså anges här bestämmelser om taklutning.

När det gäller byggnaders användning anger planen till största delen centrumverksamhet (C). Med detta menas all sådan verksamhet som ligger centralt och lätt att nå för många människor. Som viktigaste exempel kan nämnas butiker, annan form av service, utställningslokaler och restauranger. Bostäder ingår inte i ändamålet.

Vid Fyrskjeppsudden anges en byggrätt för en scenbyggnad och ett nytt båthus. Områdena får användas för besöksanläggningar (R), vilket i detta fall kan sägas vara liktydigt med verksamhet med kulturellt innehåll. Fyrskjeppsudden behandlas mer längre fram i denna beskrivning.

Slutligen finns också en bostadsfastighet (B) med i planen (fastigheten Öregrund 59:2). Anledningen är att befintlig bebyggelse inte stämmer överens med gällande detaljplan. Planen har utformats så att detta rättas till och mindre tillbyggnadsmöjligheter anges också.

Hamn

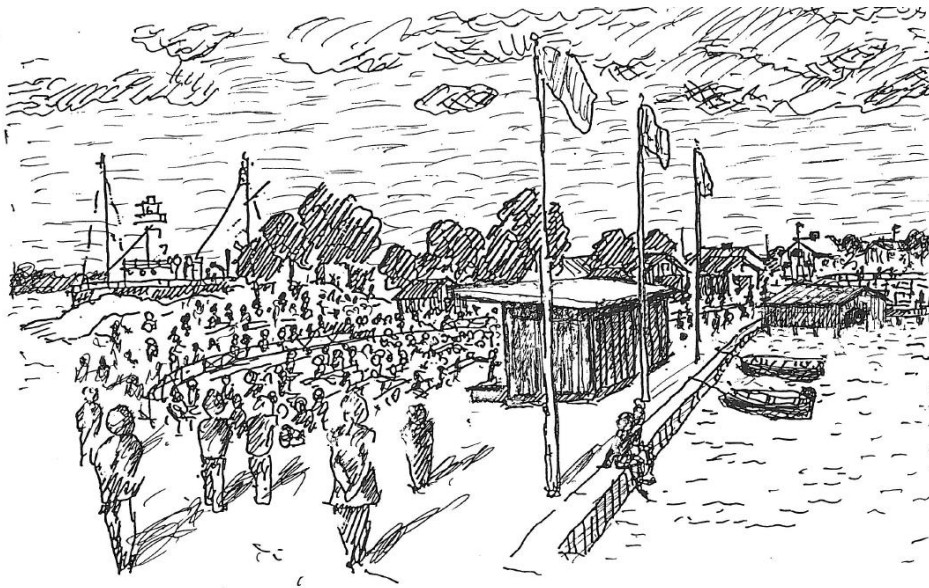
Ett område kring handelskajen har i planen åsatts beteckningen V, vilket betyder hamn, det vill säga verksamhet på land som hör till sjötrafik. Detta är det mest utpräglade hamnområdet, men i praktiken skiljer det sig inte så mycket från områdena som betecknas TORG. Kommunen har genom ägandet rådighet över området.

Fyrskjeppsudden och nytt båthus

En väsentlig förändring som planen medger är en utökning av hamnområdet i anslutning till Fyrskjeppet och den scen som står där idag. Området utökas söderut och något västerut.

Området betecknat TORG utgör allmän plats och skall därmed hållas tillgängligt för allmänheten.

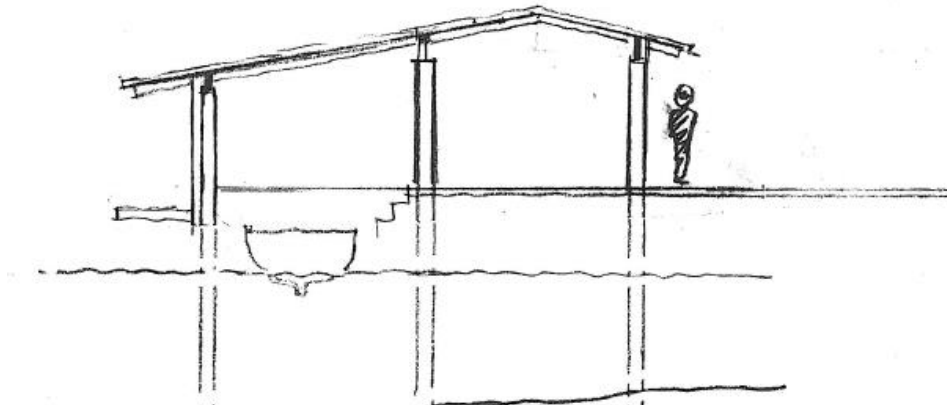
Ny scenbyggnad

Illustration: Hans Lindström

Utökningen sker genom att en del av dagens vattenområde fylls upp till ungefär samma nivå som den nuvarande scenytan. Nuvarande anläggning är i stort behov av åtgärder oavsett hur den framtida utformningen ser ut. Nuvarande scen ska enligt förslaget ges en ny placering och riktas bort från staden och skapa en inramning till den nya mindre hamnen i planområdets östra delar. En ny pir och nya kajer där mindre båtar kan lägga till skapas. Tanken är också att museibåtar skall kunna ligga här. En byggrätt för båthus föreslås också i anslutning till Fyrskjeppsudden. Båthuset skall inte vara avsett för privata ändamål utan för någon typ av verksamhet i anslutning till museihamnen. Båthusets placering har valts mot bakgrund av att utsikten från vägarna som omger hamnen inte ska skymmas. Båthuset och scenbyggnaden får ha en maximal nockhöjd om 6,5 meter över havsytan (nollplanet enligt grundkartan). Detta gör att utsikten från omkringliggande vägar inte störs och att båthuset kan nås från den planerade förlängningen av gångbryggan.

Det torde ha framgått att det är viktigt att kulturmiljön beaktas vid alla förändringar i hamnområdet. Där det är möjligt bör naturliga klippor och strandlinjer bevaras. Detaljplanen anger övergripande bestämmelser om utformningen av miljön, som senare skall tillämpas vid projektering.

Vid utfyllnadsåtgärder måste också hänsyn tas till den fornlämning i form av ett skeppsvrak som påträffats. Kontakt ska tas med Länsstyrelsen för att klarlägga nödvändiga åtgärder.

Exempel på sektion av båthus som kan uppföras i museihamnen. Båthuset förbinds med den förlängda gångbryggan och anpassas för allmänna ändamål.

Illustration: Hans Lindström

Bryggor och sjötrafik

Planen anger tre olika delar av vattenområdet. I nordöstra delen är beteckningen W vilket innebär att vattnet skall vara öppet och fritt från bryggor. Större delen av vattenområdet har dock beteckning W₁ och där får bryggor anordnas. Ett nyligen framlagt förslag gällande flytande vågbrytare och bryggor har illustrerats i hamnens norra del. Tanken med denna anläggning är att den skyddar den inre hamnen vid hårt väder och att det skapas fler gästplatser. Planen anger dock inte exakt läge och storlek för bryggor, utan kommunen får från fall till fall utreda och bedöma konsekvenserna av nya bryggor vad gäller funktion, gestaltning m.m. Bryggornas sammanlagda area får vara högst 3 000 kvadratmeter, oräknat den area som eventuella bommar upptar. Denna begränsning har satts för att säkerställa att endast en begränsad del av hamnen byggs ut.

Fotomontage: Nya bryggor inlagda på flygfoto över hamnen och omgivningar (röd pil anger ungefärligt läge)

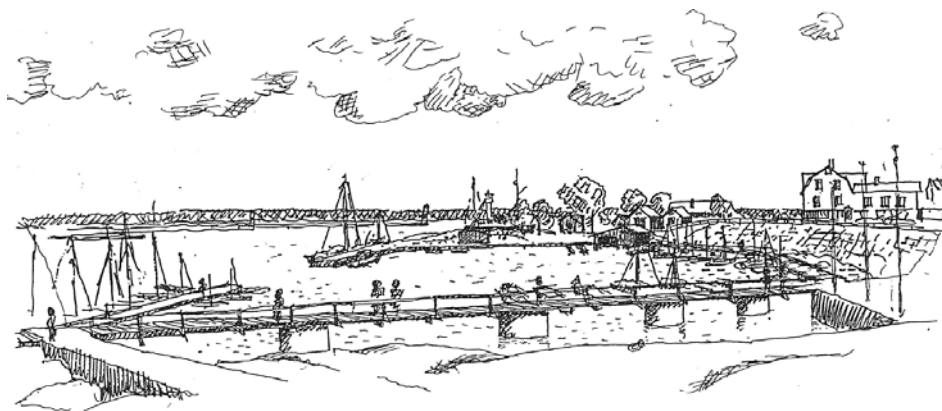
Längs utkanten av vattenområdet i den centrala delen av hamnen föreslås att befintlig gångbrygga förlängs mot Fyrskippet. Förslaget finns i befintlig plan men smärre justeringar kan göras i gångbryggans placering. I detta planförslag har bryggans läge inte preciserats, eftersom bryggor generellt är tillåtna inom vattenområdet. Ett förslag har dock illustrerats på plankartan. Alla åtgärder skall i möjligaste mån anpassas till personer med funktionshinder och det gäller i särskilt hög grad denna brygga. Den bör således ha tillräcklig bredd och anpassas i nivå till omgivande mark.

I hamnbassängens sydvästra del anger planen att ett 10 meter brett trädäck får anläggas över vattnet (se W₂ betecknat område i plankartan). Tanken med detta är att försöka få till ett trevligare strövområde, att besökare ska få en trevlig vy ut över hamnen. Besökare får även en alternativ gångväg och trafiksituationen kan underlättas på gatorna. Kommunen kommer äga och därmed ha rådighet över trädäcket och tillfälliga serveringar kan komma att tillåtas på en del av trädäcket för att underlätta trafiksituationen på gatorna och för att underlätta att hålla rent vid restaurangerna.

Vid utformningen och placeringen av bryggor samt andra åtgärder i hamnområdet bör bland annat även följande särskilt beaktas:

- Sjöfartsverket och Kustbevakningen utnyttjar hamnen under arbetsperioder.
- Risken för störningar för boende kring hamnen minimeras.
- Svallpåverkan
- Olycksrisker
- Utformning av belysning så att den inte stör sjötrafiken eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för säker navigation. Risken för bländning för sjötrafiken skall om möjligt även beaktas vid utformning av gator och parkeringsplatser.
- Samråd med Sjöfartsverket skall ske.

Områden betecknade W₁ och W₂ är till största delen att betrakta som småbåtshamn, vilket innebär att det krävs bygglov för att anlägga bryggor och för liknande åtgärder. Detta framgår av 6 kap. 1 § plan- och byggförordningen.

*Vy över den förlängda gångbryggan och småbåtshamnen i planområdets östra del
Illustration: Hans Lindström*

Användning av allmänna platser

Torg

Flertalet allmänna platser som inte är avsedda för trafik eller parkytor har betecknats TORG. Dessa områden skall vara tillgängliga för gående. Områdena kan också, i den utsträckning som kommunen som markägare bestämmer, upplåtas till uteserveringar, torg-handel m.m. Detta sker i huvudsak genom tidsbegränsade arrendeavtal med kommunen och delvis genom att egen mark tas i anspråk. Det är viktigt att till exempel bord och stolar inte placeras så att de hindrar gångtrafik och så att tillgängligheten till hamnområdet försvåras. Utseendet bör prövas ingående. Brandsäkerheten och framkomligheten för utryckningsfordon ska också beaktas i samband med tillåtlighetsprövningen av verksamheter inom området.

En väsentlig förändring som föreslås är att iläggningsrampen i de inre delarna av hamnbassängen ska stängas igen. Detta sker på grund av att nuvarande iläggningsramp för båtar sommartid skapar trafikproblem på den relativt smala genomfartsvägen i planområdets västra delar. Förslaget sker även mot bakgrund av att gångbryggorna i hamnen föreslås bindas ihop vid läget för den nuvarande iläggningsrampen. En funktionellt sett bättre iläggningsramp finns i de norra delarna av planområdet.

Park - Naturområden

Mindre och väl avgränsade grönytor finns inom planområdet och dessa lämnas i princip orörda. Områdena har en varierande karaktär, men har betecknats som PARK även om en del klipphällar närmast är att betrakta som natur som inte kräver någon särskild skötsel.

Trafik och parkering

Planen anger inga förändringar av gatustrukturen i området. Trafiken och köbildning i anslutning till färjan är tidvis ett problem, likaså framkomlighet för kollektivtrafik. Möjligen skulle gatan kunna breddas på några avsnitt, men något sådant förslag läggs inte fram i denna plan, utan ytterligare utredning avvaktas. En åtgärdsvalsstudie (ÅVS) pågår.

För gående finns en relativ smal gångbana utmed huvudgatan. Denna kan breddas något inom ramen för detaljplanen (område PARK kan delvis tas i anspråk). Om ovannämnda brygga byggs ut får gående dessutom ett alternativ till gångbanan på land.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

All bebyggelse med vatten- och avloppsinstallationer skall vara ansluten till det kommunala ledningsnätet. Vid gästhamnen bör det finnas tömningsmöjligheter för båttoaletter.

Dagvatten

En del av planområdet består av hårdgjorda ytor som också är relativt hårt belastade av trafik. Dagvatten fångas upp i gatubrunnar och ledningarna från dessa mynnar i hamnbassängen. En del av vattnet infiltreras i mindre grönområden eller rinner på hårdgjorda ytor direkt till hamnbassängen.

Trafiken till och från färjeläget är tidvis ganska intensiv och det är sannolikt att den medför viss förorening av dagvattnet. Det torde främst handla om påverkan på grund av slitage på asfalten samt saltning.

Någon ny lösning för färjetrafiken finns inte i sikte och frågan om påverkan på dagvattnet är av intresse i alla tätorter och utmed vägar. Eftersom markanvändningen inom planområdet i huvudsak förblir oförändrat har det dock inte bedömts nödvändigt att närmare utreda dagvattenfrågan i just detta sammanhang.

För att ändå verka för att föroreningar blir så små som möjligt är det angeläget att bibehålla och om möjligt utöka grönytor med växtlighet. Detta ger en bättre rening än om dagvattnet förs ut via ledningar. Om man vill säkerställa att det till exempel inte kommer ut oljespill kan man sätta nya brunnar med filter i.

Den enda åtgärd i planområdet som ger en viss förändring vad gäller dagvattenflöden är utfyllnaden vid Fyrskippet. På denna yta kommer det inte att vara någon biltrafik, utan endast människor som rör sig, vilket ger en liten föroreningspåverkan. Ändå bör man sträva efter att utföra ytor av genomsläppligt material.

El, tele och bredband

Anslutningsmöjligheter finns. En transformatorstation är placerad vid parkeringsplatsen i höjd med Karlavägen och har ett eget område i planen.

Uppvärmning

Det finns inget fjärrvärmenät i området och det bedöms inte finnas möjlighet att använda annat än el för uppvärmning. För att hålla elanvändningen på minsta möjliga nivå är det angeläget att olika former av värmeåtervinning utnyttjas så långt det är möjligt.

Avfall

Avfall ska hanteras enligt de föreskrifter om avfallshantering som finns sammanställda i ”Renhållningsordning för Östhammars kommun”. Avstånd mellan hämtningsställe och avfallsutrymme ska vara högst 10 meter och renhållningsfordon ska kunna angöra från gatan utan backningsrörelser.

Sociala frågor

Tillgänglighet

Publika lokaler skall vara tillgängliga för personer med funktionshinder. Parkeringsplatser för rörelsehindrade ska finnas inom de tre parkeringsområdena och det bör även vara möjligt att anordna ytterligare någon plats inom områden som betecknats TORG.

Administrativa frågor

Tidplan

Här nedan följer en preliminär tidplan för fortsatt planarbete. Tidplanen kan komma att ändras allt eftersom frågor uppstår och utredningar som behöver göras.

Godkännande inför antagande

oktober/november 2018

Beslut om antagande

november/december 2018

Genomförandetid

Planens genomförandetid föreslås vara 5 år från den dag den vinner laga kraft.

Strandskydd

Strandskyddet är genom tidigare planer redan upphävt inom större delen av planområdet. I miljöbalken anges dock att då en detaljplan ändras eller upphävs och ersätts med en ny detaljplan ska strandskyddsbestämmelserna åter prövas.

Kommunen har möjlighet att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i en detaljplan, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset (4 kap. 17 § plan- och bygglagen).

De särskilda skäl som kan åberopas anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Där anges följande: ”Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.”

Denna detaljplan omfattar i huvudsak en stads- och hamnmiljö som redan är ianspråktagen för bebyggelse och hamnverksamhet (punkt 1 ovan). Den reglerar verksamheter som måste ligga vid vattnet och som historiskt sett har gjort det (punkt 2 ovan). Det område som detaljplanen omfattar används för hamnverksamhet, fiske, service och turism och detta är också avsedd användning enligt planbestämmelserna. Detta är angelägna allmänna intressen som sedan länge är väl etablerade i just detta område och som är av en annan art än intresset att bevara naturliga stränder (punkt 5 ovan). Det är också viktigt att en del förändringar får göras där planen medger nya bryggor och nya kajer. Samtidigt finns det en del ytor som inte skall användas för bebyggelse eller anläggningar, öppet vattenområde, W, och allmän parkmark, PARK, och som därför bör omfattas av strandskydd i fortsättningen.

Sammantaget bedöms det föreligga särskilda skäl för upphävande av strandskyddet i större delen av planområdet. Intresset av att fortsätta använda dessa delar av området som idag och enligt planens bestämmelser bedöms där väga tyngre än strandskyddsintresset. Dock bör strandskydd inte upphävas inom områden som är betecknade W och PARK. Detta har angivits som en administrativ bestämmelse på plankartan.

GENOMFÖRANDE

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän plats.

Ansvarsfördelning

Östhammars kommun ansvarar för skötsel och åtgärder inom allmänna platser. Kommunen svarar också för genomförandet av förändringar vid Fyrskpepsudden. Någon tidplan för detta finns inte fastställd.

Fastighetsrättsliga frågor

Några hamnbodar står på egna fastigheter, medan andra finns inom kommunens mark och upplåts genom arrende. Ägaren till fastigheten Öregrund 4:128 har gjort en överenskommelse med kommunen om fastighetsreglering. Detaljplanen har nu anpassats efter denna överenskommelse.

Det finns ingen avsikt att bilda nya fastigheter inom planområdet i övrigt. Kommunen har visserligen möjlighet att ansöka om avstyckning för en del byggnader i enlighet med detaljplanens användningsgränser, men konsekvenserna av sådana åtgärder bör i så fall först utredas ingående, med hänsyn till områdets kulturvärden.

Avtal upprättas mellan kommunen och privata aktörer när det gäller torghandel, uteserveringar och dylikt.

Tekniska utredningar

Närmare utredning krävs främst när det gäller förändringar vid Fyrskpepsudden. Det är kommunen som svarar för detta. Även vid komplettering med flytbryggor krävs det särskild utredning.

Fornlämningar

Vid utfyllnadsåtgärder måste hänsyn tas till den fornlämning i form av ett skeppsvrak som påträffats. Inför varje form av botteningrepp, övertäckning eller överbyggnad inom 30 meter från vrakområdets ytterkanter krävs tillstånd enligt kulturmiljölagen. Tillstånd krävs även inom område med kulturlager. Ett tillstånd enligt kulturmiljölagen kan komma att villkoras med att arkeologiska undersökningar eller dokumentation skall göras och detta skall bekostas av den som vill genomföra åtgärden. Om fornfynd eller fornlämning framkommer vid arbetsföretag skall arbetet omedelbart avbrytas och länsstyrelsen skall kontaktas. Innan arbeten påbörjas skall därför kontakt tas med Länsstyrelsen för att närmare klarlägga nödvändiga åtgärder.

Andra tillståndskrävande åtgärder

Byggande av exempelvis bryggor som inte regleras av aktuell vattendom utgör anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet.

KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE

Denna detaljplan är i huvudsak en bevarandeplan som inte leder till några nya konsekvenser för miljön eller för människor.

De större förändringsåtgärder som kan bli aktuella är utbyggnad av hamn vid Fyrskpepsudden, anläggande av nya flytbryggor, vågbrytare samt ett trädäck i hamnens sydvästra del. Åtgärderna vid Fyrskpepsudden består främst av utfyllnad i vatten, vilket är förenat med en del konsekvenser för bottenförhållanden och för områdets utseende. I en miljökonsekvensutredning gjord av Olof Sandström, SKUTAB AB, daterad 2010-01-28 behandlas bland annat dessa åtgärder. Förändringarna kan enligt utredningen ge vissa negativa effekter på vattenväxter i området eftersom vissa bottenytor förloras. Under anläggningsarbetena och i samband med transporter kommer buller att förekomma. Inga konsekvenser bedöms uppstå för fisket.

En förstoring av bryggan vid Fyrskpepsudden och nya flytbryggor/vågbrytare kommer att påverka stadsmiljön och kulturmiljön, men detta kan också ses som positiva effekter då man kommer att kunna ta emot fler båtar än tidigare.

MEDVERKANDE VID PLANENS UPPRÄTTANDE

Planhandlingarna har upprättats av:

Cecilia Willén Johansson

Planchef

Josefine Andersson

Planarkitekt

med stöd av Per Andersson, Kreaplan arkitektkontor

Bygg- och miljöförvaltningen

BEHOVSBEDÖMNING

Detaljplan för del av fastigheten Öregrund 1:2 m.fl.,
Öregrunds hamn

Östhammars kommun, Uppsala län

Upprättad 2017-06-19

Version 1 - 2015-12-18

Detta dokument och tillika verktyg för genomförande av behovsbedömning är framtaget av Ekerö kommun (projektledare) tillsammans med Upplands-Bro och Järfälla kommuner under år 2015. Projektet har finansierats av Boverket genom regeringsuppdraget PBL Kompetens. Syftet med regeringsuppdraget är att skapa en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (PBL) i hela Sverige. Verktöget är anpassat för kunna användas av fler kommuner och är fri att använda och förändra.

Innehåll

Introduktion	4
Planområdet	6
Särskilda bestämmelser	7
Naturvärden	9
Materiella värden	13
Risker för människors hälsa eller för miljön	14
Sammanvägd bedömning	15
Hantering	18
Referenser	18

Introduktion

Syftet med reglerna kring miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planarbetet för att främja hållbar utveckling (6 kap. 11-18 §§). För att uppnå detta är det av stor vikt att behovsbedömningen genomförs tidigt i planprocessen. I takt med att nytt underlag framkommer bör bedömningen uppdateras, vilket även innebär att tidigare ställningstagande kring betydande miljöpåverkan kan behöva revideras. Hur behovsbedömning och miljöbedömning bäst genomförs beskrivs i Boverkets (2006) och Naturvårdsverkets (2009) vägledning för miljöbedömning av planer.

Det finns inget krav på att en behovsbedömning ska genomföras redan vid upprättande av planprogram, eftersom planprogram inte krävs enligt lag (se 5 kap. 10 § PBL och 6 kap. 11 § MB). Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd bör en behovsbedömning genomföras så snart det är möjligt (NFS 2009:1). Rekommendationen är därför att ändå påbörja arbetet med behovsbedömning redan under detta skede i planarbetet (Boverket 2006, s.21). I ett planprogram anges planens utgångspunkter och mål. I detta skede bör behovsbedömningen därför främst användas för att identifiera viktiga miljöaspekter för det vidare detaljplanarbetet.

Verktyget består av sju checklistor. Den första checklistan behandlar särskilda bestämmelser, vilket omfattar om det gäller undantag eller krav på att genomföra miljöbedömning. De efterföljande fem checklistorna utgör kärnan i verktyget och är tematiskt indelade i miljöaspekterna *kulturvärden*, *naturvärden*, *sociala värden*, *materiella värden* och *risker för människors hälsa eller för miljön*. I dessa checklistor ska platsens känslighet och nuvarande förhållanden först beskrivas, för att sedan redogöra för hur planen påverkar dessa förhållanden och hur stor störningen sannolikt kommer att bli.

Det räcker med att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan för en miljöaspekt för att så ska anses vara fallet och miljöbedömning ska inledas (NFS 2009:1). En fullständig genomgång av alla checklistor bör ändå göras för att klargöra på vilka grunder planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En fullständig genomgång är även värdefull om det senare visar sig att den först utpekade aspekten inte längre kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En väl utförd och dokumenterad behovsbedömning är också en bra utgångspunkt för avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen. Behovsbedömningen har även ett värde för arbetet med planbeskrivningen även om det inte krävs en miljöbedömning.

I den sista checklistan, *Sammanvägd bedömning*, sammanställs ställningstagandena från de tidigare ifyllda checklistorna. Syftet är att få en helhetssyn och just kunna göra en sammanvägd bedömning av inringade aspekter. Den senare delen av checklistan hanterar omfattningen av påverkan och behöver inte fyllas i om det redan har fastslagits att planen medför betydande miljöpåverkan (Boverket 2006, s.19). Råder det fortfarande oklarheter om planens påverkan är betydande kan denna del användas som ett stöd för ställningstagandet. Detta ställningstagande ska avslutningsvis motiveras. Sist i dokumentet beskrivs hanteringen av behovsbedömningen i avsnittet som är benämnt *Hantering*.

Betydande miljöpåverkan

Vid bedömning av betydande miljöpåverkan är det skillnaden mellan den miljöpåverkan som genomförandet av detaljplanen medför och den miljöpåverkan som blir följden av om detaljplanen inte genomförs, som är i fokus (Naturvårdsverket 2009, s.36). Det står inte entydigt definierat i lagstiftningen eller förarbeten hur stor påverkan ska vara för att den ska antas vara betydande (Naturvårdsverket 2009, s.35). Skälet till detta är sannolikt att det är platsens känslighet och storleken på störningen som avgör om påverkan blir betydande eller inte.

Ju större sannolikheten är för att en viss typ av miljöpåverkan ska inträffa, desto större är risken för att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan (Boverket 2006, s.20). Likaså ökar risken om varaktigheten blir lång eller om påverkan förväntas uppkomma ofta. Är området särskilt värdefullt eller känsligt eller om det är svårt att avhjälpa negativ påverkan ökar också risken för betydande påverkan.

Kriterierna för bedömning av miljöpåverkan innehåller framför allt negativa aspekter men även positiva aspekter ska beaktas (Boverket 2006, s.18). Det är dock den negativa påverkan som är utslagsgivande vid ställningstagandet om betydande miljöpåverkan. Osäkerhet om vilken påverkan planens genomförande kan få, bör hanteras som en risk för betydande miljöpåverkan. En positiv påverkan av en aspekt kan inte vägas mot en negativ påverkan av en annan (Boverkets 2006, s.18).

Planområdet

Planområdet är beläget i centrala Öregrund. Området består av hamnverksamhet och ett antal båthus i trä med restaurangverksamheter. I norr finns Öregrundsgrepen och på andra sidan finns Gräsö. I öster, väster och söder finns Öregrunds äldre stadsbebyggelse med övervägande delen trähus. Planområdet utgör en del av Öregrunds stadskärna med serviceutbud som omfattar bland annat matbutik, restauranger och detaljhandel.

Flygfoto över hamnområdet i Öregrund

Detaljplanens syfte

Syftet med planen är att anpassa detaljplanen efter befintliga förhållanden då en del av allmänplatsmark har sålts som kvartersmark. Vidare syftar den till att skydda området genom att kulturminnesskydda båthusen vid vattnet. Även en eventuell förlängning av en strandpromenad och utfyllnad av fyrskeppsudden möjliggörs för att förbättra förutsättningarna för evenemang.

Särskilda bestämmelser			
4 kap. 35 § PBL	Undantag från miljöbedömning: En särskild mkb för detaljplaner med <i>standardförfarande</i> behöver inte upprättas om planen enbart gäller något av nedan nämnda ärenden, och mkb:n i detta ärende är aktuell och tillräcklig.	Undantag	
		Ja	Nej
5 kap. 7 a § PBL	Gäller detaljplanen enbart en verksamhet som tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § MB (A- eller B-verksamhet), och är mkb:n i detta ärende aktuell och tillräcklig?		X
	Gäller detaljplanen enbart en åtgärd som prövas genom fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, och är mkb:n i detta ärende aktuell och tillräcklig för detaljplanen?		X
Kommentar	<i>Detaljplanen berör inte de ovanstående aspekterna.</i>		
4 § mkb-förordningen	Krav på miljöbedömning: En detaljplan ska antas medföra betydande miljöpåverkan om genomförandet kan antas innefatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 §.	Krav	
		Ja	Nej
7 kap. 27 & 28 a §§ MB	Kan genomförandet antas innefatta en verksamhet eller åtgärd som på ett <i>betydande sätt</i> kan påverka miljön i ett Natura 2000-område som förtecknats enligt fågeldirektivet (2009/147/EG) och därmed kräver tillstånd (<i>Skyddad natur</i>)?		X
	Kan genomförandet antas innefatta en verksamhet eller åtgärd som på ett <i>betydande sätt</i> kan påverka miljön i ett Natura 2000-område som förtecknats enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) och därmed kräver tillstånd (<i>Skyddad natur</i>)?		X
Kommentar	<i>Detaljplanen bedöms inte påverka något Natura 2000-område.</i>		

Kulturvärden
I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till kulturvärden. Checklistan bör utvecklas av eller tillsammans med sakkunnig inom kulturmiljöer.
Beskriv förekomsten av kulturvärden i de områden som kan antas komma att påverkas av planen.
☐ Biologiskt kulturarv (<i>Information</i>) ☒ Karaktärsdrag i landskap och bebyggelse ☒ Värdefulla landskapsavsnitt och bebyggelsemiljöer ☒ Arkitektoniskt värdefulla kulturmiljöer och byggnader ☒ Arkeologiska kulturmiljöer och lämningar (fornlämningar och fornlämningsområden) ☐ Immateriella företeelser (till exempel ortnamn eller berättelser som är knutna till platsen) ☒ Kulturvärden som uppmärksammats av brukare eller allmänhet

Beskrivning	<i>Detaljplanen innebär att flera byggnader ges ett kulturminnesskydd i detaljplanen. Även miljön kring fyrskeddsudden förändras något för att ge området bättre förutsättningar för evenemang.</i>	
<p>Beskriv förekomsten av skyddade och utpekade objekt eller områden som kan antas komma att påverkas av planen med avseende på det skyddade eller utpekade kulturvärdet.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Statliga byggnadsminnen enligt 3 kap. KML (SFS 2013:558; BeBR; Förteckning; Vägledning) ☐ Kyrkliga kulturminnen enligt 4 kap. KML (BeBR; Vägledning) ☒ Arkeologiska kulturmiljöer och lämningar (fornlämningar och fornlämningsområden) enligt 2 kap. KML (Fornsök; Vägledning; Lista med lämningstyper) ☐ Nationalpark enligt 7 kap. 2 § MB (SFS 1987:938; Skyddad natur) ☐ Naturreservat/Naturvårdsområde enligt 7 kap. 4 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur) ☐ Kulturresevat enligt 7 kap. 9 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur) ☐ Naturvårdsavtal enligt 7 kap. 3 § JB; Information; Riktlinjer naturvårdsverket; Skyddad natur) ☐ Landskapsbildskyddsområde (Information; Skyddad natur) ☒ Riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (Skyddad natur) ☒ Riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden enligt 4 kap. 2 § MB (Skyddad natur) ☐ Världsarv (Information) 		
Beskrivning	<p><i>Enligt utförd marin arkeologisk utredning för området (arkeologisk rapport 2016:7) finns ett skeppsvrak där bedömningen är att det ska behandlas som ett fornminne. Om åtgärder ska genomföras vid fyrskeppsudden behöver skeppsvrakets tas upp och dokumenteras för att eventuellt återföras till havsbotten. Detta innebär att den arkeologiska kulturmiljön med skeppsvrakets som fornminne i Öregrundshamn kommer att påverkas om dessa åtgärder genomförs.</i></p> <p><i>Planområdet är beläget i staden Öregrund som utgör fast fornlämning. Vidare är det beläget i ett riksintresse för högexploaterad kust. Detaljplanen bedöms dock inte påverka riksintresset eftersom det är i Öregrundshamn tätort.</i></p>	
Planens påverkan		
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna kulturvärdena.		
Beskrivning	<i>Detaljplanen påverkar kulturvärdena då träbodarna i Öregrundshamn ges ett skydd i detaljplanen mot förvanskning. Vidare finns ett skeppsvrak som klassas som fornminne som kommer att påverkas om området tas i anspråk då vrakdelarna behöver tas upp och dokumenteras.</i>	
Bedömning av påverkan		
Kan planen antas medföra påverkan på kulturvärden?	Ja	Nej
Kan planen antas medföra betydande påverkan på kulturvärden?	Ja	Nej
Kommentar	<i>Detaljplanen bedöms påverka kulturvärdena positivt då träbodarna i Öregrundshamn ges ett skydd i detaljplanen mot förvanskning. De samlade åtgärderna i detaljplanen är begränsade varför de inte bedöms ha betydande påverkan på kulturvärden.</i>	

Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar:

Bilaga 2: 1 d och 2 c samt 3 a-b, d-e

Bilaga 4: 2 a, c, e-g

Miljöaspekter i 6 kap. 12 § p 6 MB som berörs:

Bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv, landskap

Naturvärden

I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till naturvärden. Checklistan bör utvecklas av eller tillsammans med sakkunnig inom ekologi.

Beskriv förekomsten av naturvärden i de områden som kan antas komma att påverkas av planen.

Värdefulla naturtyper eller spridningssamband mellan dessa:

- Naturtyper enligt habitatdirektivet ([Lista över naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1](#); [Arter & naturtyper i habitatdirektivet](#); [Skyddad natur](#))
- Områden enligt Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering eller objekt med högt naturvärde ([Skogens pärlor](#); [Skyddad natur](#))
- Områden enligt Naturvårdsverkets myrskyddsplan eller nationalparksplan ([Skyddad natur](#))
- Områden enligt ängs- och betesmarksinventeringen ([Skyddad natur](#))
- Värdefulla vatten i enlighet med Levande sjöar och vattendrag ([Information: Skyddad natur](#))
- Viktiga spridningssamband mellan de naturtyper som förekommer

Värdefulla arter eller spridningssamband för dessa:

- Värdefulla fågelarter ([I Sverige regelbundet förekommande fågelarter \[från bilaga 1 i Fågeldirektivet\] för vilka Särskilda skyddsområden skall avsättas](#))
- Värdefulla växt-, djur-, eller svamparter ([Lista över arter i habitatdirektivets bilaga 2 som förekommer i Sverige](#); [Arter & naturtyper i habitatdirektivet – Bevarandestatus i Sverige](#))
- Fridlysta växt-, djur-, eller svamparter ([4-9 §§ Artskyddsförordningen](#))
- Fortplantningsområden eller viloplats för fridlysta djur ([4 § Artskyddsförordningen](#)) [Nyckelbegrepp samt fortplantnings- vilo- och övervintringsområden](#))
- Rödlistade växt-, djur-, eller svamparter ([ArtDatabanken](#))
- Viktiga spridningssamband för de arter som förekommer

Beskrivning	<i>Inga kända naturvärden finns i området.</i>
--------------------	--

Beskriv förekomsten av skyddade och utpekade objekt eller områden som kan antas komma att påverkas av planen med avseende på det skyddade eller utpekade naturvärdet.

- Nationalpark enligt 7 kap. 2 § MB (SFS 1987:938; Skyddad natur)
- Naturreservat/Naturvårdsområde enligt 7 kap. 4 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Kulturresevat enligt 7 kap. 9 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Naturminne enligt 7 kap. 10 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Natura 2000 enligt 7 kap. 27 § MB (Förteckning över områden; Skyddad natur)
- Biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § MB; övrigt och skogligt biotopskydd i Skyddad natur)
- Generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11 § MB, förteckning i SFS 1998:1252 bilaga 1)
- Djur- och växtskyddsområde enligt 7 kap. 12 § MB (Skyddad natur)
- Strandskyddsområde enligt 7 kap. 13-18 §§ MB
- Naturvårdsavtal enligt 7 kap. 3 § JB; Information; Riktlinjer naturvårdsverket; Skyddad natur)
- Stora opåverkade områden enligt 3 kap 2 § MB (ska redovisas i översiktsplan)
- Ekologiskt känsliga områden enligt 3 kap 3 § MB (Information; ska redovisas i översiktsplan)
- Landskapsbildskyddsområde (Information; Skyddad natur)
- Riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (Skyddad natur)
- Riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden enligt 4 kap. 2 § MB (Skyddad natur)
- Världsarv (Information)
- Biosfärsområden (Information; Skyddad natur)
- Våtmarksområden enligt ramsarkonventionen (Information; RAMSAR-områden i Skyddad natur)
- Skyddade marina områden enligt OSPAR (Information; Skyddad natur)
- Skyddade marina områden enligt HELCOM (Information; BSPA-områden i Skyddad natur)

Beskrivning	<i>Området är beläget inom strandskyddsområde men inga kända naturvärden finns i området. Strandskyddet föreslås upphävas inom hela planområdet.</i>
--------------------	--

Planens påverkan

Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna naturvärdena.

Beskrivning	<i>Inga naturvärden finns i området.</i>
--------------------	--

Bedömning av påverkan

Kan planen antas medföra påverkan på naturvärden?	Ja	Nej
---	----	-----

Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på naturvärden?	Ja	Nej
--	----	-----

Kommentar	<i>Inga kända naturvärden finns i området.</i>
------------------	--

Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar:

Bilaga 2: 1 d och 2 c samt 3 a-b, d-e

Bilaga 4: 2 a, c, e-g

Miljöaspekter i 6 kap. 12 § p 6 MB som berörs:

Biologisk mångfald, djurliv, växtliv, mark, vatten, landskap

Sociala värden

I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till sociala värden. Checklistan bör utvecklas av eller tillsammans med sakkunnig inom exempelvis friluftsliv, rekreation, parker, grönområden och näringsliv.

Beskriv förekomsten av sociala värden i de områden som kan antas komma att påverkas av planen.

- Parker och andra grönområden inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse (tätorts- eller bostadsnära natur) (2 kap. 7 § PBL)
- Lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL), t.ex. badplatser, skidbackar, lekplatser, ridstigar, cykelleder, skidspår, motionsspår, vandringsleder, jakt och fiske, orientering, skogsmulle, scouting och klättring.
- Tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och annan utevistelse (8 kap. 9 § PBL)
- Tysta områden
- Turistdestinationer
- Mötesplatser
- Sociala värden som uppmärksammas av brukare eller allmänhet

Beskrivning	<i>Området som består av hamn och centrumverksamhet är ett populärt turistområde för många människor under sommarhalvåret. Miljön i hamnområdet uppfattas som bevarandevärd och känslig varför området regleras som skyddsvärd i detaljplanen. I området finns även en strandpromenad som går från västra delen av hamnen till den östra delen. I planen ges möjligheten att förlänga denna österut. I den östra delen finns ett parkområde som bland annat används vid större musikevenemang. En mindre del av mark reglerat som allmänplatsmark används som kvartersmark genom uteserveringar. Detaljplanen syftar till att anpassa plankartan efter de befintliga förhållandena.</i>
--------------------	---

Beskriv förekomsten av skyddade och utpekade objekt eller områden som kan antas komma att påverkas av planen med avseende på det skyddade eller utpekade sociala värdet.

- Nationalpark enligt 7 kap. 2 § MB (SFS 1987:938; Skyddad natur)
- Naturresevat/Naturvårdsområde enligt 7 kap. 4 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Kulturresevat enligt 7 kap. 9 § MB (SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Strandskyddsområde enligt 7 kap. 13-18 §§ MB
- Naturvårdsavtal enligt 7 kap. 3 § JB; Information; Riktlinjer naturvårdsverket; Skyddad natur)
- Stora opåverkade områden enligt 3 kap 2 § MB (ska redovisas i översiktsplan)
- Landskapsbildskyddsområde (Information; Skyddad natur)
- Riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (Skyddad natur)
- Riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden enligt 4 kap. 2 § MB (Skyddad natur)
- Världsarv (Information)
- Biosfärsområden (Information; Skyddad natur)

Beskrivning	<i>Strandskyddet är genom tidigare detaljplaner redan upphävt inom större delen av planområdet. Då en detaljplan upphävs eller ersätts med ny detaljplan ska strandskyddsbestämmelserna prövas på nytt. Strandskyddet föreslås upphävas inom hela planområdet.</i>
	<i>Området är idag redan exploaterat och den nya detaljplanen medför ingen ny användning.</i>

Planens påverkan		
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna sociala värdena.		
Beskrivning	<i>Detaljplanen omfattar små förändringar i Öregrunds hamn varför påverkan inte bedöms vara betydande.</i>	
Bedömning av påverkan		
Kan planen antas medföra påverkan på sociala värden?	Ja	Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på sociala värden?	Ja	Nej
Kommentar	<i>Detaljplanen möjliggör förbättrande förutsättningar för evenemang, förlängd strandpromenad genom gångbryggor samt ger ett utökat skydd på kulturmiljön.</i>	
Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar: Bilaga 2: 1 d och 2 a, c samt 3 a-b, d-e Bilaga 4: 2 a, c, e-g Miljöaspekter i 6 kap. 12 § p 6 MB som berörs: Befolkning, landskap		

Materiella värden

I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till materiella värden. Checklistan bör utvecklas av eller tillsammans med sakkunnig inom exempelvis miljö, näringsliv och trafik.

Beskriv förekomsten av materiella värden i de områden som kan antas komma att påverkas av planen.

Naturresurser med högre förnyelseförmåga:

- Skog (skogsbruk)
- Fiske (vilt och odling)
- Mark till rennäring
- Ängs- och betesmark (jordbruk)
- Vilda växter och djur (t.ex. bär och fisk)
- Energiresurser (t.ex. vattendrag, vind, sol)
- Färskvatten (ytvattenförekomster)

Naturresurser med ingen/låg förnyelseförmåga:

- Åkermark (även plöjbar betesmark, jordbruk)
- Mineraler, bergarter, jordarter
- Energiresurser (t.ex. torv, kol)
- Färskvatten (grundvattenförekomster)
- Övriga geologiska resurser (t.ex. landformer, och fossil)

Övriga materiella värden:

- Rekreation, idrott, friluftsliv och turism (större anläggningar)
- Energiförsörjning (t.ex. anläggningar för energiproduktion, elnät [stamnät, regionnät, lokalt elnät, transformator- och kopplingsstationer, utlandskopplingar], ledningsnät för fjärrvärme och fjärrkyla, gasledningsnät, drivmedelstationer för båt och bil)
- Hälso- och sjukvård (t.ex. sjukvård, apotek, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre)
- Information och kommunikation (t.ex. telefoni, internet, radiokommunikation)
- Vatten och avlopp (t.ex. reningsverk och ledningsnät för vatten- och avloppsvatten, reservoar, brandpost, tryckstegrings- och pumpstationer, tömningsstationer för båt)
- Renhållning (t.ex. deponier, återvinningscentraler och återvinningsstationer)
- Skydd och säkerhet (t.ex. domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakning, polis, räddningstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll)
- Transporter (t.ex. bil-, järn-, gång- och cykelväg, flygplats, hållplatser och stationer, färjelägen, hamn, bro, omlastningspunkter, parkering för bil och cykel)

Beskrivning	<i>I området går en väg till en färja mellan Öregrund-Gräsö. Detaljplanen förändrar inte förutsättningarna för genomfarten till och från färjeläget.</i>
--------------------	--

Beskriv förekomsten av skyddade och utpekade objekt eller områden som kan antas komma att påverkas av planen med avseende på det skyddade eller utpekade materiella värdet.

- Miljöskyddsområde (7 kap. 19-20 §§ MB; Okänt om miljöskyddsområden förekommer)
- Vattenskyddsområde (7 kap. 21- 22 §§ MB; SFS 1998:1252; Skyddad natur)
- Jord- och skogsbruk (3 kap 4 § MB)
- Riksintresse för rennäring, yrkesfiske eller odling av akvatiska djur och växter (3 kap 5 § MB)
- Riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material (3 kap 7 § MB)
- Riksintresse för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering (3 kap 8 § MB)
- Riksintresse för totalförsvaret (3 kap 8 § MB)

Beskrivning	<i>Öregrund är utpekad som riksintresse för yrkesfiske. Detaljplanen medger inga förändringar för hamnverksamheten och därmed yrkesfisket. Inga materiella värden bedöms därmed påverkas.</i>
--------------------	---

Planens påverkan		
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna materiella värdena.		
Beskrivning	<i>Inga materiella värden bedöms påverkas</i>	
Bedömning av påverkan		
Kan planen antas medföra påverkan på materiella värden?	Ja	Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på materiella värden?	Ja	Nej
Kommentar	<i>Inga materiella värden bedöms ha betydande påverkan.</i>	
Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar: Bilaga 2: 1 c-d och 2 a-c samt 3 a-b, d-e Bilaga 4: 2 a, c, e, g		
Risker för människors hälsa eller för miljön		
I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till risker för människors hälsa eller för miljön. Checklistan bör utvecklas av eller tillsammans med sakkunnig inom miljö- och hälsoskydd.		
Beskriv risker för människors hälsa eller för miljön i de områden som kan antas komma att påverkas av planen.		
☐ Extrema naturhändelser (t.ex. stormar, höga vattenstånd, översvämning, ras och skred, torka, värmebölja, lavin, erosion, jordbävning, epidemier, extrem kyla)		
☒ Olyckor (t.ex. farliga anläggningar, farligt gods, brand, trafikolycka inkl. tåg- och flygolycka)		
☐ Verksamheter eller störningar som medför risk för omgivningen (t.ex. buller, vibrationer, ljus, lukt, damm, sot, luftföroreningar inklusive allergiframkallande ämnen, utsläpp till vatten, markföroreningar)		
☐ Inomhusmiljö (t.ex. ljus, buller, fukt, temperatur, radon, strålning, elektromagnetiska fält)		
☐ Vattenbrist, tele- eller elavbrott, fjärrvärmefall, IT-bortfall, transportstörning, drivmedelsbrist		
☐ Klimatfaktorer (t.ex. lokalklimat, skuggning)		
Beskrivning	<i>Huvudstråket genom Öregrund fram till färjeläget utgör en sekundär transportväg för farligt gods. Således kan sådana transporter förekomma.</i>	
Redogör för de miljö kvalitetsnormer som inte följs eller riskerar att inte följas i de områden som kan antas påverkas av planen.		
☐ Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft (SFS 2010:477 ; Information ; Beslutade eller föreslagna åtgärdsprogram ; Överskridanden av miljö kvalitetsnormerna 2014)		
☐ Miljö kvalitetsnorm för buller (SFS 2004:675 ; Åtgärdsprogram för omgivningsbuller ; Trafikverkets åtgärdsprogram enligt förordning om omgivningsbuller)		
☐ Miljö kvalitetsnorm för kvantitativ status för grundvatten (SFS 2004:660 ; VISS , se statusklassn.)		

☐ Miljökvalitetsnorm för kemisk status för grundvatten (SFS 2004:660 ; VISS , se statusklassning) ☐ Miljökvalitetsnorm för ekologisk status för ytvatten (SFS 2004:660 ; VISS , se statusklassning) ☐ Miljökvalitetsnorm för kemisk status för ytvatten (SFS 2004:660 ; VISS , se statusklassning) ☐ Miljökvalitetsnormer för havsmiljö (SFS 2010:1341 ; HVMFS 2012:18 ; HVMFS 2012:18 ; statusklassning kommer att finnas i åtgärdsprogram för havsmiljön som fastställs 2016.)		
Beskrivning	<i>Inga miljökvalitetsnormer bedöms påverkas av detaljplanen.</i>	
Planens påverkan		
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna riskerna för människors hälsa och för miljön.		
Beskrivning	<i>Detaljplanen bedöms inte påverka riskerna för människors hälsa och för miljön.</i>	
Bedömning av påverkan		
Kan planen antas medföra risker för människors hälsa eller för miljön?		Ja Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> risker för människors hälsa eller för miljön?		Ja Nej
Kommentar	<i>Detaljplanen bedöms inte medföra betydande påverkan för människors hälsa eller för miljön.</i>	
Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar: Bilaga 2: 1 d-f och 2 a, c samt 3 a-b, d-e Bilaga 4: 2 a, c-g Miljöaspekter i 6 kap. 12 § p 6 MB som berörs: Människors hälsa, mark, vatten, luft, klimatfaktorer		
Miljöaspekter i 6 kap. 12 § p 6 MB som berörs: Bebyggelse, mark, vatten, materiella tillgångar		

Sammanvägd bedömning		
Särskilda bestämmelser		
Gäller undantag från att genomföra miljöbedömning?		Ja Nej
Gäller krav på att genomföra miljöbedömning?		Ja Nej
Betydande miljöpåverkan		
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på kulturvärden?		Ja Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på naturvärden?		Ja Nej

Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på sociala värden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> påverkan på materiella värden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra <i>betydande</i> risker för människors hälsa eller för miljön?		Ja	Nej
Bedömning	<i>Detaljplanen innebär inga större förändringar i den byggda miljön. Detaljplanen bedöms därmed inte ha någon betydande miljöpåverkan.</i>		
Påverkans totaleffekt			
Kan planen antas medföra påverkan på kulturvärden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra påverkan på naturvärden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra påverkan på sociala värden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra påverkan på materiella värden?		Ja	Nej
Kan planen antas medföra påverkan på risker för människors hälsa eller för miljön?		Ja	Nej
Bedömning	<i>Detaljplanen bedöms ha viss påverkan på kulturvärden och sociala värden. Ett antal byggnader ges ett kulturminnesskydd och förutsättningarna för turism förbättras genom en eventuellt förlängd strandpromenad samt genom en utökning av parkområdet för evenemang. De olika aspekterna tillsammans bedöms inte medföra att de innebär en betydande miljöpåverkan.</i>		
Är det fortfarande oklart om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan bör omfattningen av planens påverkan fastställas som stöd för det slutliga ställningstagandet.			
Kan möjliga effekter till följd av planen föranleda att allmänhetens behov av information är betydande?			
Beskrivning	<i>Detaljplanen bedöms inte föranleda att allmänheten behov av information är betydande.</i>		
Planens karaktäristiska egenskaper måste beaktas, särskilt planens omfattning.			
Beskrivning	<i>Detaljplanens omfattning är inte stor varför den inte kan bedömas medföra betydande miljöpåverkan.</i>		
Planens karaktäristiska egenskaper ska beaktas, särskilt planens förening med andra planer?			
Beskrivning	<i>Detaljplanens karaktäristiska egenskaper medför ingen betydande miljöpåverkan, inte heller i förening med andra planer.</i>		
I vilken utsträckning har planen betydelse för andra planers miljöpåverkan?			
Beskrivning	<i>Detaljplanen bedöms inte påverka andra detaljplaners miljöpåverkan.</i>		
I vilken utsträckning har planen betydelse för genomförande av gemenskapens miljölagstiftning?			
Beskrivning	<i>Detaljplanen bedöms inte ha någon betydelse för genomförandet av gemenskapens miljölagstiftning.</i>		

Motiverat ställningstagande

Detaljplanen medför att de historiska träbodarna i Öregrunds hamn ges ett kulturminnesskydd. Vidare medför detaljplanen en eventuellt förlängd strandpromenad samt utökat parkområde för evenemang. Åtgärderna är begränsade varför detaljplanen inte bedöms ha betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning kommer således inte upprättas för området.

Hänvisning till bilaga i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar:

Bilaga 2: 2 a-b samt 3 c

Bilaga 4: 1 a-b, e samt 2 b

Hantering

Behovsbedömningen har genomförts av kommunens sakkunniga tjänstemän utifrån tillgängligt kunskapsunderlag. Följande tjänstemän har varit delaktiga under arbetet:

Cecilia Holst, Planarkitekt
Andree Dage, Planarkitekt
Josefine Andersson, Planarkitekt

Vid bedömningen av om genomförandet av en detaljplan ska antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen ge den eller de länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter som berörs av detaljplanen tillfälle att yttra sig i enlighet med [6 § mkb-förordningen](#). Samråd har genomförts med *[här skrivs vilka myndigheter som har givits tillfälle att yttra sig, datum för detta tillfälle, samt vad dessa myndigheter har yttrat]*.

Kommunens bedömning i frågan om en detaljplan kan antas med föra en betydande miljöpåverkan ska, enligt [6 § mkb-förordningen](#), göras tillgängligt för allmänheten. Det krav uppfylls genom att *[här beskrivs hur detta tillkännagivande har eller ska genomföras]*.

Referenser

- Boverket (2006). Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning. Boverket.
Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar (SFS 2014:24)
Kulturmiljölagen (1988:950) (SFS 2014:694)
Jordabalk (1970:994) (SFS 2015:419)
Miljöbalken (1998:808) (SFS 2014:713)
Naturvårdsverket (2009). Handbok med allmänna råd om miljöbedömning av planer och program.
Utgåva 1. Naturvårdsverket.
NFS 2009:1. Naturvårdsverkets allmänna råd om miljöbedömningar av planer och program [till 6 kap. miljöbalken samt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar]. Naturvårdsverkets författningssamling.
Plan- och bygglagen (2010:900) (SFS 2014:477)
Proposition 2003/04:116

2010-06-07 SKUTAB

Bilaga 4:1

UTVECKLING AV ÖREGRUNDS HAMN

Bedömning av miljökonsekvenser

Olof Sandström
Skärgårdsutveckling SKUTAB AB

Innehåll

Innehåll.....	2
1. Bakgrund	4
2. Tidigare tillstånd	4
3. Planerade vattenverksamheter	6
4. Planförhållanden.....	6
4.1. Översikts- och detaljplan	6
5. Naturmiljö, kulturmiljö, boendemiljö, rekreation och fiske.....	6
5.1. Strandskydd	6
5.2. Natura 2000	6
5.3. Riksintresse för natur- och kulturmiljö.....	6
5.4. Riksintresse för yrkesfisket	7
5.5. Fornlämningar	7
6. Miljömål, ramdirektivet för vatten	7
7. Teknisk beskrivning	8
7.1. Huvudalternativen	8
Förlängning av vågbrytare (1).....	8
Förlängning av Handelskajen (2)	10
Anläggning av gångbrygga med båtplatser (3)	10
Förstoring av Skatbryggan (4).....	10
Bortsprängning av grund (5)	10
Renovering av ilägningsramp med servicebrygga vid Handelskajen (6).....	11
Nya flytbryggor (7, 8)	11
Allmän fördjupning av hamnbassängen (A-C)	11
7.2. Övriga alternativ	12
Nollalternativet.....	12

Övriga alternativ.....	12
8. Rådighet	12
9. Redovisningar av samråd	13
10. Beskrivning av miljökonsekvenser	15
10.1. Förlängning av vågbrytare (1)	15
10.2. Förlängning av Handelskajen (2).....	17
10.3. Anläggning av gångbrygga med båtplatser (3).....	18
10.4. Förstoring av Skatbryggan (4)	19
10.5. Bortsprängning av grund (5).....	20
10.6. Renovering av iläggingsramp med servicebrygga vid Handelskajen (6)	21
10.7. Nya flytbryggor (7, 8).....	22
10.8. Allmän fördjupning av hamnbassängen (A-C).....	22
11. Sammanfattande konsekvensbedömning	25

1. Bakgrund

Den ideella föreningen Öregrunds Framtid avser ta fram underlag för detaljplan samt ansökan om tillstånd för vattenverksamhet avseende åtgärder för utveckling av Öregrunds hamn. Motiven för att genomföra förbättringar i hamnen framgår i bilaga 1:1 i ansökan (Vision Öregrund 2015). Åtgärderna består av både verksamheter i vattnet och på land.

Ett grundläggande problem i Öregrunds hamn är det dåliga skyddet vid hårt väder. Förslaget är därför att förlänga befintlig vågbrytare (Hasselbackspiren) ca 220 meter. Vid utformningen av vågbrytaren skall även estetiska aspekter beaktas, och den skall vara tillgänglig för dem som önskar få en god utblick över havet. Med denna åtgärd får Öregrund en trygg och säker hamn samt ett vackert promenadstråk. Detta är den enskilt viktigaste åtgärden för Öregrunds fortsatta utveckling som turistort.

Till denna åtgärd kan kopplas ytterligare förbättringar i hamnområdet. En ny brygga med gästplatser och en avdelning med båtar av kulturhistoriskt värde (museibrygga) kan då byggas i hamnens östra del. För detta ändamål krävs muddringar för att öka vattendjupet. Muddring har tidigare gjorts i hamnområdet, men landhöjning och uppgrundning har lett till minskat vattendjup. Den planerade bryggan skall förbinda gästbryggans sydöstra del med Fyrskepsudden. Därigenom tillskapas ett promenaddäck som löper längs hela hamnen från västra vågbrytaren till Fyrskepsudden. Promenaddäcket kan då också avlasta vägen till färjefästet från gångtrafik, vilket är en stor fördel särskilt under sommarsäsongen då trafiken på denna smala väg är livlig.

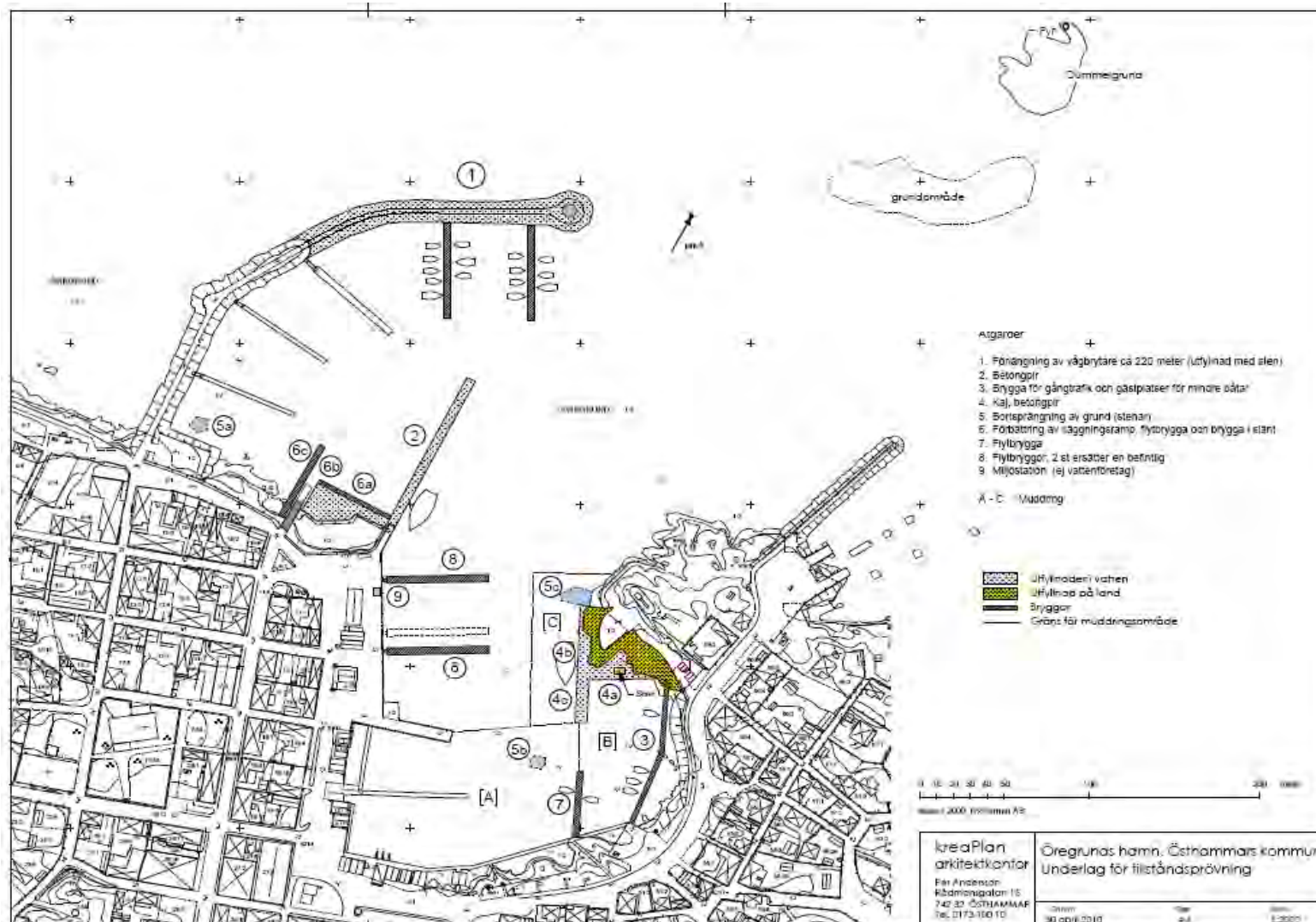
Ytterligare utbyggnader av kajkapaciteten planeras för att medge anlop av större fartyg. Idag är det svårt att ta emot charterfartyg eller gästande yachter. En ökad besöksfrekvens ger förutsättningar för utbyggd service. En sjömack har tidigare funnits i Öregrund, men är numera stängd. En ny sjömack skulle kunna etableras vid den sk Handelskajen. I nuvarande utformning ger denna dock inte tillräckligt skydd för en sjömack mot vågor och vind från norr och nordväst.

En miljöstation för båtar kan byggas på parkeringsplatsen väster om gamla hamnen och en modifierad ramp för sjösättning av båtar med servicebrygga planeras. Behovet av sådan service är mycket stort efter denna del av Upplandskusten.

Hänvisningar till bilagor gäller bilagor som ingår i ansökan.

2. Tidigare tillstånd

- Anläggning av vågbrytare (hamnpiren), Österbygdens Vattendomstol AD 97/1965. (Bilaga 2:1).
- Förlängning av vågbrytare, Södertörns Tingsrätt, Vattendomstolen VA 45/73 Aktbil. 13 (Bilaga 2:2).
- Muddring i Öregrunds hamn, Österbygdens Vattendomstol Ans. D. 62/1963 Aktbil. 10 (Bilaga 2:3).
- Utfyllnad för anläggning av parkeringsyta i Öregrunds hamn, Stockholms Tingsrätt, Miljödomstolen M 189-01 (Bilaga 2:4).

Figur 1. Planerade verksamheter i Öregrundns hamn.

3. Planerade vattenverksamheter

Vattenverksamheterna, som beskrivs i kap. 7.1 samt i figur 1, omfattar:

- Förlängning av vågbrytaren
- Förlängning av "Handelskajen"
- Anläggning av gångbrygga med gästplatser för mindre båtar samt eventuella flytbryggor
- Förstoring av Skatbryggan (kaj) för större båtar och segelbåtar
- Bortsprängning av grund
- Utfyllnad av parkeringsyta, renovering av iläggningsramp med servicebrygga vid Handelskajen
- Muddring i östra delen av hamnbassängen
- Deponering av muddermassor

4. Planförhållanden

4.1. *Översikts- och detaljplan*

Östhammars kommun har tagit fram ett förslag till detaljplan för hamnområdet med anledning av utbyggnad och förlängning av piren i Öregrunds hamn samt skapandet av en allvädershamn med fler båtplatser och möjlighet till handel och andra verksamheter. Detaljplanen skall överensstämma med intentionerna i översiktsplanen för Öregrunds hamn.

5. Naturmiljö, kulturmiljö, boendemiljö, rekreation och fiske

5.1. *Strandskydd*

Strandskydd omfattar land- och vattenområdet intill 100 m från strandlinjen vid normalvattenstånd. Gäller ej i detaljplanerat område. Strandskyddet kommer att upphävas i delar där det idag gäller när den nya detaljplanen antas.

5.2. *Natura 2000*

Varken Öregrunds stad eller närliggande land och vatten ingår i något Natura 2000-område.

5.3. *Riksintresse för natur- och kulturmiljö*

Kust- och skärgårdsområdet i Östhammars kommun är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap Miljöbalken med hänsyn till natur- och kulturvärden. Öregrunds innerstad ner mot hamnen är riksintresse för kulturmiljö. I den kommunala översiktplanen från 2003 konstateras, att "Öregrunds stadskärna präglas av handel, fiske och tidig turism. Här finns en välbevarad rutnätsplan med småskalig träbebyggelse i huvudsak från 1800-talet. Miljön kring hamnen karaktäriseras av en rad små hamnmagasin, varav flera är byggda i timmer". Hela

planområdet utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö. Detta ställer krav på byggnaders och andra anläggningars utformning.

Planen har försetts med en ”portalbestämmelse” som anger att områdets kulturvärden skall beaktas vid alla typer av förändringar. Särskilda bestämmelser för bevarande har införts för byggnader av högre kulturhistorisk status.

De åtgärder som planeras i hamnen syftar till att hamnverksamheten, som har en naturlig och stark ställning i Öregrund, varaktigt kan bedrivas och därmed bidra till att kulturmiljön stärks då prägel av sjöfartsstad kan bevaras.

5.4. Riksintresse för yrkesfisket

Öregrunds hamn är av riksintresse för yrkesfisket. Öregrundsgrepen, som är ett område av riksintresse för yrkesfisket utgör fångstområde för lax, sik och strömming.

5.5. Fornlämningar

Anläggningarna vid inre hamnen utgör fast forn lämning enligt kulturmiljölagens bestämmelser. Markingrepp och andra förändringar i dessa delar kräver därför tillståndsprövning hos länsstyrelsen.

I Riksantikvarieämbetets register över forn lämningar i vatten finns uppgifter om en maritim lämning på fastigheten Öregrund 1:2-s vatten. Denna består av ett skulpturornament från 1600-1700-tal som bärgades i den inre hamnen i samband med muddring 1964 och finns utställt på Öregrunds hembygdsgård. Enligt muntlig tradition på orten skall det ha hamnat på platsen efter en storm och vara slaget i två delar.

Enligt registret finns inga kända vrak i hamnområdet eller i det område som berörs av vågbrytarens förlängning. Uppgifter om forn lämningar saknas också i de områden som utgör alternativ för deponering av muddermassor.

Österbygdens vattendomstol gav i dom Ans. D. 62/1963 Aktbil. 10 (bilaga 2:3) Öregrunds stad tillstånd att muddra inre delen av hamnen utan villkor rörande fornminnen. Tillstånd gavs också att deponera muddar i ansökt område utan villkor rörande fornminnen. Då större delen av den yta som nu avses muddras redan en gång tidigare påverkats av muddring, torde sannolikheten för att forn lämningar skall finnas i området vara mycket liten.

6. Miljömål, ramdirektivet för vatten

De nationella miljömål som kan beröras av åtgärder i Öregrunds hamn är ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”God bebyggd miljö” och ”Giftfri miljö”. Miljömål för klimatpåverkan och övergödning bedöms inte beröras.

Öregrundsgrepen utgör tillsammans med yttre Lövestabukten, Gräsö skärgård och de yttre delarna av Singöfjärden och Galtfjärden en vattenförekomst som ligger inom Upplands inre kustvatten. I Vattenmyndighetens preliminära kartläggning och analys bedömdes vattenstatus

som måttlig i denna vattenförekomst. Statusklassningen baseras på indikatorer för övergödning. Underlaget är dock bristfälligt och revideringar av statusbedömningen kommer att ske när underlagen förbättras. Då förekomsten av lokala källor är liten jämfört med påverkan från det öppna havet måste åtgärder för att förbättra vattenstatusen ske mer storskaligt. I dagsläget bedömer man, att vattenförekomsten löper risk att inte uppnå god status till 2015.

7. Teknisk beskrivning

7.1. Huvudalternativen

Här ges korta sammanfattningar av det planerade tekniska utförandet. I figur 1 ges en översiktlig beskrivning av var de olika åtgärderna skall genomföras och vilka förändringar som kommer att ske. För mer detaljerade uppgifter hänvisas till den fullständiga tekniska beskrivningen (bilaga 3:1).

Förlängning av vågbrytare (1)

Den planerade sträckningen av vågbrytaren överensstämmer i stort med vattendom i Södertörns Tingsrätt, Vattendomstolen, VA 45/73 från den 7 september 1973 (bilaga 2:2).

Den befintliga vågbrytaren förlängs med samma teknik som den nuvarande, d.v.s. med sprängmassor av osorterad storlek som kläds med större block om 0,5-1 m³ i två lager till en höjd av ca 2,4 meter över medelvattenståndet enligt principsektion (bilaga 3:1). Längden blir max 170 m och krönbredden 3 m med en 0,8 meter hög skyddande mur mot nordväst. Fasta belysningspunkter placeras längs vågbrytaren. Säkerhetsanordningar för sjöfartens säkra navigation utformas i samråd med Sjöfartsverket.

På vågbrytarens insida planeras ett tre m brett gångdäck/kaj samt tre flytbryggor i betong om vardera 3x60 m. Varje brygga förankras i vågbrytaren samt med 10 stycken betongankare vilande på botten.

Vågbrytarens mått.

Vattendjup, snitt	ca 18 m
Vågbrytarens höjd över hav	2,5 m
Bredd vid topp	ca 3 m
Bredd vid bas	50-70 m
Bygglängd	170 m
Övertäckt bottenyta	ca 10 000 m ²
Nyskapad hårbotten	ca 10 000 m ²

Transport av fyllnadsmassor kommer att ske sjövägen med bottentömmande pråm. Sprängmassor förväntas bli tillgängliga dels från muddringsarbeten i farleden till Hargshamn, dels befintliga massor vid Forsmarks kärnkraftverk. I båda fallen nyttiggörs sålunda uppkomna massor. Beräknad åtgång av massor för vågbrytarens förlängning vid lutning 1:1,5, inklusive vändplan vid pirens slut, är ca 140 000 m³.

Byggstart planeras till september 2011 och åtgärderna avses vara avslutade inom tio år. Huvuddelen av arbetet kommer att förläggas till vinterhalvåret för att minimera konflikter med besökande och minska risken för grumlingseffekter på vattenorganismerna. Vid konstruktionen av vågbrytaren kommer stor hänsyn tas till estetiska aspekter. Detta var också ett krav i den tidigare domen. Vågbrytarens insida skall t ex inte bestå av grova stenblock. Delar av den kan besås eller planteras med växter och förses med träbeklädnad som är lämpad för vindskyddade sittplatser. Den befintliga vågbrytaren kommer att åtgärdas på liknande sätt.

Bottnarna i det planerade området för vågbrytaren har karterats genom dykningar den 2 juni och 9 augusti 2009. I samband med detta videofilmades området samt slänterna vid den befintliga vågbrytaren. Undersökningen gjordes efter utlagda linor. Bottenstrukturen noterades. Resultaten sammanställdes i ett protokoll (bilaga 3:4). Större delen av bottnarna visades bestå av tämligen hårda sediment med tunt ytskikt med mjukare material. Från den befintliga vågbrytaren ut till ca 40 m är bottnarna hårda med sand, grus och sten. I området 40-50 m ut från den befintliga vågbrytaren förekommer mjukare botten med ett underliggande lerlager av sådan beskaffenhet att dykaren kunde trycka ner handen. Från ca 50 m ut till 150 m är bottnarna släta med en del mindre stenar och ett tunt ytligt sedimentlager. Det underliggande materialet har sandliknande karaktär. Området från 150 m till den planerade änden av vågbrytaren, 220 m ut, dykinventerades inte. Vid den befintliga vågbrytaren kunde man inte se någon uttryckning av mjukt material som effekt av press från de tunga stenmassorna.

SGU genomförde den 16 augusti 2009 en kompletterande maringeologisk undersökning i vågbrytarområdet (bilaga 3:2). Undersökningen syftade främst till att visa hur underlaget ser ut för den planerade förlängningen av vågbrytaren. Side-scan sonar användes efter transekter längs och tvärs den planerade vågbrytaren. Ytprovtagningar gjordes på två punkter. I vågbrytarområdet består den helt övervägande delen av bottnarna ut till vågbrytarens mitt av hårda sediment med tunt ytskikt av postglacial grusig, lerig sand. Resultaten verifierade de observationer som gjordes vid dykningen i detta område. I den yttersta delen, som ej inventerades vid dykningen, övergår de hårda bottnarna till ett djupt lager av glaciärra, täckt med postglacial gyttjelera.

Resultaten visar på en kuperad berggrund som går upp i bottenytan på ett antal platser av varierad storlek. På dessa ytor kan block och sten (ursvallad morän) förekomma. Där berggrunden inte når bottenytan är den delvis täckt av någon meter morän som i sin tur är överlagrad av glaciärra vilken uppgår till som mest ca tio meters mäktighet. På glaciärran finns tunna lager av postglacial sand och postglacial lera. En stor del av bottnarna kan karaktäriseras som transportbotten. Denna botten typ är vanlig i Öregrundsgrepen beroende på ofta starka strömmar och exponering för vågor.

Med ledning av bottenkarteringarna förläggs vågbrytaren så, att den företrädesvis vilar på fast botten (figur 1). Risken för uttryckning av mjukt material bedöms vara liten. Vågbrytaren får då också en svängd utformning vilket ur estetisk synvinkel är att föredra.

Inga vrak eller andra marinarkeologiska fornminnen observerades vid dykningar eller geologiska undersökningar.

Förlängning av Handelskajen (2)

En betongpir byggs för förtöjning av fartyg i "Handelskajens" förlängning. Betongpiren grundläggs med stödpålar av stål/betong. Längden blir 100 m, bredden 6 m. Piren skall ansluta till nuvarande handelskajs nock som idag är ca 3 m och planas ut till en höjd av 2 m över medelvattennivån. Konstruktionen skall medge vattengenomströmning för att säkerställa vattenkvaliteten i såväl hamnens västra som södra delar.

Vid SGUs undersökning (bilaga 3:2) kartlades också området vid den planerade utbyggnaden av Handelskajen. Side-scan sonar användes efter transekter längs och tvärs den planerade kajen. Bottenprovtagningar gjordes på två punkter efter kajsträckningen. I den inre delen av området finns ett ytskikt med postglacial lera med inblandning av grövre organiskt material. Under detta finns glaciallera. Längre ut finns ett tunt skikt med postglacial fingrusig sand ovanpå ett tjockare skikt med glaciallera.

Anläggning av gångbrygga med båtplatser (3)

I hamnens syöstra del planeras en gångbrygga med båtplatser. En träbrygga byggs på betongfundament. Längden blir 87 m, bredden 3,5 m och höjden 1,5 m över medelvattenstånd. Vid bryggans utsida bereds möjlighet till ca 35 båtplatser förtöjda mot bryggan och moringssystem med lina till bryggan. Förtöjningssystemet innebär, att en mindre bottenyta kan påverkas av släpande kätting.

Förstoring av Skatbryggan (4)

Tre åtgärder görs för förstoring av Skatbryggan:

1. Vattenområdet mellan befintlig brygga och hamnens östra strand utfylls ca 300 m² och avslutas med 50 m lång spontkaj som dubbas i berg med dragstag fästa i ankarplatta. Kajhöjden blir 1,5 m över medelvattenstånd.
2. Ett vattenområde om ca 250 m² utfylls med friktionsmaterial och avslutas i en 45 m lång spontkaj som dubbas i berg med dragstag fästa i berget/ankarplatta, Kajhöjden blir 2 meter över medelvattenstånd.
3. En betongpir, grundlagd på stödpålar av betong/stål, 25 m lång, 6 m bred och 2 m över medelvattenstånd anläggs söder om befintlig brygga.

Bortsprängning av grund (5)

Sprängning av grund görs i tre områden, totalt ca 500 m³ fast berg, för att uppnå segelbart djup i hamnen. Sprängmassorna skall användas som fyllningsmaterial i vågbrytaren.

1. Grundområde ca 50 m² i hamnen västra del, pallhöjd 0-1,5 meter, ca 60 m³ fast berg.
2. Grundområde ca 40 m² i hamnens södra del, pallhöjd 0-1,5 meter, ca 40 m³ fast berg.
3. Grundområde ca 300 m² nordväst om Skatenområdet, pallhöjd 0-3 meter, ca 400 m³ fast berg

Borring sker från flytande plattform/pråm med försättning 0,9 m och hålavstånd 0,9 meter. Sprängning sker med Dynamex, 0,9 kg/m, 1,14 kg/m³. Upptagning och transport av massor görs med enskopeverk och botten tömmande pråm.

Åtgärdens utförande planeras till tiden oktober-mars för att i möjligaste mån undvika störning på fisklek och båtliv. Då sprängningarna kommer att vara av mindre omfattning kan de genomföras i ett sammanhang under kort tid. Sprängning kommer endast att ske dagtid.

Renovering av iläggingsramp med servicebrygga vid Handelskajen (6)

Ett vattenområde om ca 500 m² överbyggs med en plattformskaj på pålar av betong. Längden blir 48 m, höjden 1,5 m över medelvattenstånd. Befintlig iläggingsramp renoveras och lutningen ökas till 1:5- 1:4. Bredden blir 5 m och längden i vatten 15 m.

En servicebrygga byggs på betongpontoner 3x40 m förankrad i land samt fyra betongankare på botten.

Nya flytbryggor (7, 8)

Tre nya flytbryggor förankras i den inre delen av hamnen. Två av dessa ersätter en befintlig brygga. Bryggorna förankras med bottenvikter av betong och kätting upp till bryggan (ca 2 vikter/20 m brygga). Båtarna förtöjs i bojar som fastgörs i den kätting på botten som går parallellt med bryggan och som sammanbinder bottenvikterna.

Allmän fördjupning av hamnbassängen (A-C)

Muddring av högst 7 300 m³ planeras ske i områdena A, B och C i hamnbassängen södra och östra delar i form av mekanisk muddring med enskopeverk på pråm. Muddermassorna transporteras till anvisad dumpningsplats med botten tömmande pråm.

Tidigare muddring i hamnens inre del gjordes i mitten av 1960-talet i enlighet med Österbygdens Vattendomstols dom Ans. D. 62/1963 av den 26 september 1963 (bilaga 2:3). Det nu sökta tillståndet kan ses som en underhållsmuddring i det berörda området.

Vid en första sondering av botten konstaterades ett tunt ytskikt ovanpå 1-10 cm hård skorpa under vilken finns 1,5-4 m mjuk lera. Bottenundersökningen kompletterades 09-12-07 med provtagning för analys av miljögifter (bilaga 4:2).

Någon marinarkeologisk utredning har ej gjorts i muddringsområdet, då sannolikheten för att skada fornminnen är mycket liten. Enligt Riksantikvarieämbetets register saknas marina fornminnen förutom ett som bärgats, och om fler funnits har de avlägsnats vid tidigare muddring. Uppgift om fornminnen saknas i de alternativa deponiområdena.

Muddring skall inte ske under perioden april-augusti för att undvika störningar på fisklek och besökande sommargäster eller turister. Deponering av uppkomna massor avses ske i det tidigare använda tippområdet ca 900 m sydost Västerhällan utanför Djurstens fyrplats på 20-25 m djup. En alternativ plats för deponi finns i Öregrundsgrepens mjukräna, där

ackumulationsbottnar förekommer. Byggstart planeras till augusti 2011 och åtgärderna skall vara färdigställda inom fem år. Dispens från förbud att dumpa muddermassor (15 kap 33 § MB) skall sökas i samband med ansökan om tillstånd för vattenverksamheten. Underlag för dispensansökan ges i bilaga 4:2.

7.2. Övriga alternativ

Nollalternativet

Nollalternativet innebär de förhållanden i Öregrunds hamn som förväntas om inga av de föreslagna åtgärderna vidtas. Antalet båtplatser bedöms minska beroende på uppgrundning samt med tiden försämrade kajer. Östhammars kommun skulle kunna tillåta utökning av antalet bryggor för småbåtar, men plats för dessa saknas och grundproblemet, det dåliga skyddet mot hårt väder, kommer att kvarstå. Problem i samband med bristande service, framför allt sjömack och miljöstation för båtar, kommer att kvarstå beroende på svagt underlag. Besöksnäringen kommer att baseras mer på landburna besök, inte på sjöbundna, med ökad belastning på vägnätet som följd. Öregrunds prägel som sjöfartsstad kommer minska med på sikt negativa konsekvenser för kulturmiljön.

Övriga alternativ

Alternativa lokaliseringar av hamnverksamhet saknas i Öregrunds närhet. Stränderna efter denna del av Öregrundsgrepen är öppna och exponerade för havet. En ny hamn för den aktuella båttrafiken riktad till Öregrund skulle kräva mycket stora åtgärder och leda till avsevärda negativa miljökonsekvenser jämfört med de åtgärder som planeras i huvudalternativet. Den närliggande småbåtshamnen vid Katrinörarna kan inte förväntas ta emot gästande båtar, trots den planerade utbyggnaden. Katrinörarna disponeras av Öregrunds båtklubb och skall betjäna fast- och fritidsboende i området. En ytterligare utbyggnad av småbåtshamnen, så att den klarar även större fartyg, skulle förutom stora kostnader leda till avsevärd miljöpåverkan samt kräva någon form av transportsystem för besökare till Öregrund. Ett alternativ utanför Öregrund bedöms mindre lämpligt, då det dels leder till betydligt större miljöpåverkan, dels strider mot syftet att vidmakthålla och helst stärka Öregrunds prägel som sjöfartsstad.

8. Rådighet

Fastigheten Öregrund 1:2 berörs och ägs av Östhammars kommun. En vatten- och avloppsledning går genom området och ägs av Östhammars kommun. Inga andra fastigheter eller installationer berörs av åtgärderna. Östhammars kommun äger alltså rådighet beträffande de verksamheter som tas upp i den tekniska beskrivningen (bilaga 3:1).

9. Redovisningar av samråd

Redovisningar av tidigt samråd samt samrådsredogörelser ges i bilagorna 5:1 och 5:2.

Vid ett inledande möte med Länsstyrelsen i Uppsala Län som hölls i Öregrund den 25 februari 2009 beslutades att inleda tidigt samråd. Närvarande var Sara Andersson och Daniel Melin från Länsstyrelsen i Uppsala län, Olof Sandström SKUTAB samt Carl-Gustav Forsström och Gunnar Hoffman från Öregrunds Framtid.

Tidigt samråd med enskilda hölls den 26 maj 2009 i Societetshuset i Öregrund. Inbjudan gjordes enligt följande:

- Annonser i Annonssbladet sen 20 maj 2009.
- Anslag på fem anslagstavlor centralt i Öregrund; Biblioteket, Strandgatan, Öregrunds Båtklubb, Coop och Systembolaget.
- Epost med handlingar skickades till: Svenska Sjöräddningssällskapet, Öregrundspiren AB, Öregrunds Båtklubb, Fiskeriverkets Kustlaboratorium i Öregrund och med brev till Gräsö-Öregrund Fiskarförening.

Under samrådstiden, 20 maj – 12 juni 2009, fanns handlingarna anslagna på Öregrunds Bibliotek och Öregrunds Utvecklingsgrupps hemsida www.oregrund.nu/utvecklingsgruppen. Samrådsmötet hölls i Societetshuset i Öregrund med 64 deltagare.

Synpunkter som framkom var:

- Sjömack bör finnas med i planerna.
- Vågbrytaren måste gå ända fram till Dummelgrund för att motverka dyningar vid hårt väder.
- Grundet i hamnens södra del bör tas bort.

Skriftliga synpunkter som inkommit:

- Öregrundspiren AB (2009-05-22): Bara att gratulera till bra jobb! Fantastiska planer.
- Jan-Olof Ahlinder (2009-05-23) föreslår att vågbrytaren förlängs fram till Dummelgrund.
- Gräsö Skärgårdsråd (2009-06-07) gratulerar till alla goda idéer vad gäller utvecklingen av hamnen.

Den 24 juli 2009 utökades det tidiga samrådet med brev till Vägverket, Sjöfartsverket, Fiskeriverket, Naturskyddsföreningen, Öregrunds Fiskevårdsförening och Östhammars Kommun, Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Miljö- och Hälsoskyddsnämnden.

Inkomna synpunkter:

- Vägverket har ingenting att invända.
- Sjöfartsverket anser att utbyggnaden bör utformas så att den inte påverkas av svallvågor från närbelägna farleder. Belysningspunkter på vågbrytaren och reflexer på bryggor bör utformas i samråd med verket, vid muddring kontaktas VTS East Coast för dialog om säkerhet samt när arbetena är klara skall förändringar rapporteras för upprättning av sjökort.
- Fiskeriverket har synpunkter avseende innehåll i ansökan och i MKB. Dessa ska generellt beskriva hur sökt verksamhet kommer att inverka på allmänt fiskeintresse.
- Naturskyddsföreningen avstår från att yttra sig i detta skede, men hoppas att föreningen ges möjlighet att yttra sig under samrådsförfarandet.
- Öregrundss Fiskevårdsförening är positiv till förslaget och föreslår också att det lämnas genomgångar under bryggor för att få bättre vattencirkulation i hamnen.
- Östhammars Kommun.
  - Miljökontoret anser att det behövs en detaljerad MKB för att bedöma miljöpåverkan, att det är viktigt att det praktiska arbetet utförs så att den ekologiska störningen minimeras samt att bullerstörningar utredas. Nämnden påpekar att åtgärder som kan försämra statusen för vattenförekomsten i Öregrundsgrepen inte är förenliga med ramdirektiven för vatten samt att det är för tidigt att yttra sig om projektets lämplighet.
  - Byggnadsnämndens AU har inget att erinra mot de föreslagna åtgärderna och bedriver två separata planarbeten i syfte att vattenföretaget skall kunna realiseras. Vidare att detaljplanen i sig inte innebär betydande miljöpåverkan och önskar därför att den MKB som skall upprättas, som ett led i miljöprövningsprocessen, fördjupas kring de konsekvenser som uppstår på områdets utpekade kulturvärden.
  - Tekniska Nämnden/Tekniska kontoret är positiva till de åtgärder som föreslås. Ledningsnät i vattnet måste kartläggas. Åtgärder bör först vidtas med befintlig kaj, projektering pågår.
  - Kommunstyrelsen ställer sig, efter inhämtande av ställningstagande/yttrande från ovanstående förvaltningar samt Fritidskontoret, positiv till genomgåendet av förstudie gällande planering av en säker allvädershavn i Öregrund samt ombyggnad av delar av hamnområdet med beaktande av nämndernas beslut i ärendet.

10. Beskrivning av miljökonsekvenser

10.1. Förlängning av vågbrytare (1)

De konsekvenser av vågbrytarens förlängning som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Övertäckning av bottenyta
  - Skapande av ny hårbottenmiljö
  - Förändrad vattenomsättning innanför vågbrytaren
  - Skuggning av bottnar av bryggor och båtar
  - Grumling under byggtid
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Anläggningsarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för fisket
- Konsekvenser för kulturmiljön

Vid dykundersökningen noterades ingen förekomst av fastsittande makroalger på bottarna i vågbrytarens planerade förlängning. Sannolikt är vattendjupet begränsande för växternas utbredning. På den befintliga vågbrytarens slänter förekom dock beväxning av bl a blåstång.

Förekomst av bottendjur undersöktes inte i det planerade vågbrytarområdet. Beroende på de hårda bottarna är provtagning mycket svår i den inre delen av området. Något mjukare lerbottnar förekommer i vågbrytarens yttre del enligt såväl dykinventeringen som SGU-s bottenundersökning. Att här genomföra en enstaka bottenfaunaundersökning har dock begränsat värde, beroende på de ofta kraftiga mellanårsvariationerna. Ett exempel på detta är de mycket stora täthetsförändringar som visats för karaktärsarten vitmärla i stora delar av Östersjön. Under de senaste tio åren har tätheten av vitmärla legat på en i ett längre tidsperspektiv mycket låg nivå (Naturvårdsverket & Havsmiljöinstitutet 2009). En art som tillkommit och når allt högre tätheter är den nordamerikanska havsborstmasken *Marenzelleria neglecta*.

Kunskapen om bottenfauna i Öregrundsgrepen är jämförelsevis god beroende på den provtagning som görs årligen i recipientkontrollen för Forsmarks kärnkraftverk. De provtagna bottarna är mjukare än de i Öregrundss hamn, men resultaten bör dock kunna vara representativa även för vågbrytarområdet. Anledningen till att lokalernas bottnar är mjuka är att man sökt efter områden där sedimentet är lämpligt för provtagningen.

Den station som torde vara mest representativ för Öregrundss vågbrytare ligger i yttre delen av kylvattenplymen från Forsmarks kärnkraftverk på 16 m djup. Östersjömusslor och den nordamerikanska havsborstmasken *M. neglecta*, som på senare tid blivit mycket vanlig i Grepens mjukare djupbottnar, har förekommit i höga tätheter under senare år (Adill m fl 2009). Ca 90 % av individantalen har bestått av dessa arter. Vitmärla förekommer också, dock inte under de senaste åren i höga tätheter.

Artsammansättningen förväntas vara likartad vid Öregrunds vågbrytare. Tätheterna bör dock vara lägre, då bottensubstratet förutom i den yttre delen är hårdare.

I områden med god vattenomsättning kan hårda substrat utnyttjas av fastsittande filtrerare, t ex havstulpaner och mossdjur. På den befintliga vågbrytaren observerades sådan påväxt. I den inre delen av vågbrytarområdet kan det också finnas hårbotten där filtrerarfauna kan etableras, men ytorna bedöms vara små.

Vid anläggning av vågbrytaren kommer ca 13 000 m² botten att övertäckas, vilket innebär att den ursprungliga bottenfaunan elimineras. Den totala ytan substrat för bottenlevande djur kommer dock inte att förändras då vågbrytarens sidor, som blir av ungefär samma storlek, kan kolonieras. Artsammansättningen blir en annan, med större inslag av snäckor och fastsittande filtrerare som havstulpaner. Där sidorna är belysta kommer påväxtalger att utbreda sig. I denna vegetation utvecklas en rik fauna med bl a märlkräftor, tånggråsuggor och insektslarver.

Med det grova material som används vid anläggandet av den planerade vågbrytartypen skapas hårbotten av karaktären rev. Vid Västkusten har man med framgång använt sprängmassor för konstruktion av sk hummerrev. Bristen på hårda botten är inte lika stor vid Bottenhavskusten, men även här kan utläggning av grova substrat ge positiva effekter. Utläggning av sprängmassor skapar miljöer med god tillgång till håligheter. Många fiskar, t ex tånglake och ål, tar gärna skydd mellan stenar, och i den vegetation som utvecklas där ljuset tillåter kan fisk finna såväl skydd som föda. Fisk observerades också i hålrummen mellan blocken vid dykundersökningen. På den exponerade yttre sidan av vågbrytaren kan strömmingslek förekomma.

Sammantaget bedöms effekterna av vågbrytarens förlängning på bottenlevande djur och växter bli övervägande positiva, med ökad biodiversitet och högre produktion. Effekterna på fisk bedöms också bli positiva.

Grumlingseffekterna under byggtid bedöms bli små beroende på materialets beskaffenhet.

Båtar och bryggor på vågbrytarens insida kan orsaka skuggning. Om vattnet inte är för djupt kommer detta att minska beväxningen på bottenarna. I det berörda området är dock vattendjupet så stort, att förutsättningar för mer utvecklad bottenvegetation saknas. Bryggorna kommer att förankras med betongankare. Skador på bottenarna orsakade av släpande kätting förväntas inte kunna uppkomma.

Vågbrytarens skyddande effekt kommer att förändra miljön på insidan. Vattenomsättningen minskar, vilket kommer att öka sedimentationen. Där vattendjupet inte är för stort, bör man förvänta en rikare vattenvegetation. Biomassa och artantal botten djur kommer sannolikt att öka. Artsammansättningen kommer att förändras mot arter som är mer anpassade för lugnare förhållanden och substrat med högre halt organiskt material. Förhållandena för fiskyngel, i synnerhet yngel av varmvattenarter, kommer att förbättras. Då hamnområdet även efter förlängning av vågbrytaren kommer att ha tämligen god vattenomsättning förväntas inte syrebrist kunna uppkomma i bottenarna.

Transporterna av de stora mängder material som krävs blir omfattande och avses ske sjövägen med botten tömmande pråm. Arbete med tunga maskiner på vågbrytaren kommer att ske för anläggning av de delar som ligger ovan vattnet. Ett visst buller kommer att uppkomma i samband med detta arbete och vid tippningen av massor, vilket kan ge negativa konsekvenser för boendemiljön. Bullernivåerna kommer dock inte att överskrida gällande normer.

Öregrunds hamn är av riksintresse för yrkesfisket. Förlängning av vågbrytaren med fler båtplatser kommer att minska konflikter med yrkesfisket. Säkerheten vid hårt väder kommer att förbättras. En viss risk för att isperioden förlängs finns dock. För övrigt bedöms inte fisket påverkas av en förlängning av vågbrytaren.

Åtgärden bedöms inte påverka fornminnen. Vågbrytaren kommer att utgöra en förändring av stadsbilden. Det är därför viktigt att man beaktar den estetiska utformningen. Man bör även förvänta positiva konsekvenser för kulturmiljön, då förlängningen av vågbrytaren kan leda till fler besök av båtar och fartyg vilket bidrar till att förstärka Öregrunds karaktär som sjöfartsstad.

10.2. Förlängning av Handelskajen (2)

De konsekvenser av Handelskajens förlängning som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Skuggning av bottenyta
  - Skapande av ny hårbottenmiljö
  - Förändrad vattenomsättning
  - Grumling under byggtid
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Anläggningsarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för fisket
- Konsekvenser för kulturmiljön

SGUs undersökning i området vid Handelskajen visade, att sedimenten här var relativt mjuka med inslag av trärester som sannolikt kommer från mänsklig verksamhet i hamnområdet. Bottenfaunan bedöms vara tämligen rik med grävande arter. Här bör fjädermygglarver, ringmaskar, vitmärla och Östersjömussla förekomma. Sannolikt finns även den nordamerikanska havsborstmasken på bottenarna.

Förlängningen av Handelskajen med en pir kommer leda till tämligen liten påverkan på bottenarna, då piren grundläggs med nedslagna stödpålar. Med denna teknik kan man också säkra vattengenomströmning. En viss påverkan på strömbilden kommer dock att ske, med mjukare bottenar och en något förändrad bottenfauna med större inslag av fjädermygglarver och ringmaskar som följd. Risken för syrebrist är dock mycket liten. Skadorna på bottenarna kommer att kompenseras av att stödpålar utgör substrat för fastsittande organismer.

Piren kommer att skugga botten med negativa konsekvenser för bottenvegetationen. Enligt de undersökningar som gjorts av aktuella bottenar, är växtsamhället svagt utvecklat varför skadorna bedöms bli små. För fisk bedöms piren få övervägande positiva effekter, då den erbjuder skydd.

Arbetena kommer att orsaka måttlig vattengrumling. Arbetena skall därför inte bedrivas under känslig årstid.

Effekterna på boendemiljön består av buller och transporter under byggtiden. Anläggningsarbetet skall därför inte genomföras under sommarhalvåret, dvs den tid då antalet besökare och fritidsboende är störst.

Konsekvenserna för fisket och kulturmiljön bedöms bli mycket små. Ingen påverkan på fasta fornminnen kommer att ske.

10.3. Anläggning av gångbrygga med båtplatser (3)

De konsekvenser av anläggning av båtbygga med båtplatser som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Skuggning av bottenyta
  - Bottenförankring av bygga
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Anläggningsarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för kulturmiljön

Området avses muddras till större djup innan arbetet med gångbrygga och båtplatser genomförs. Djupet kommer inte att bli så stort, att vattenvegetation inte kan etableras. Beväxningen bedöms dock bli sparsam. I nuläget är den fastsittande vegetationen gles enligt de bottenkarteringar som gjorts. Under bryggan och där båtar förtöjs längre tid kommer skuggningen att minska förutsättningen för vattenvegetation. Den på sådant sätt förlorade totala produktionsytan blir dock liten. Bottenförankringarna kommer att ta viss bottenyta i anspråk, men detta kompenseras av att stolparna kan utnyttjas av fastsittande djur och växter. Då bryggan inte går tätt mot stranden, kommer effekterna i detta område att bli små. Större delen av berörda bottenar är inte naturliga utan utgörs av utfyllnader eller tidigare muddrade områden.

Konsekvenserna för boendemiljön av anläggningsarbete och transporter bedöms bli mycket små, liksom konsekvenserna för fisket och kulturmiljön. Ingen påverkan på fasta fornminnen kommer att ske. En ny gångbrygga bör bidra positivt till både boende- och kulturmiljö. Bättre förutsättningar för gästande båtar ger också positiva tillskott till Öregrunds profil som sjöfartsstad. Gångbryggan kan ge avlastning av gångtrafiken efter vägen till färjefästet vilket är positivt med hänseende till den under sommaren ansträngda trafiksituationen.

10.4. Förstoring av Skatbryggan (4)

De konsekvenser av förstoring av Skatbryggan som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Övertäckning av bottenyta
  - Skuggning av bottnar
  - Skador på klippstrand
  - Skapande av ny hårbottenmiljö
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Kajarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för fisket
- Konsekvenser för kulturmiljön

Förstoringen av Skatbryggan kommer att orsaka påverkan på befintliga bottnar som i viss del är av naturlig klippstrandskaraktär medan övriga stränder består av utfyllnader. Bottnarna är påverkade av tidigare muddring.

Ca 550 m² kommer att fyllas ut efter stranden. Spontkajer kommer att avgränsa utfyllnaderna. De berörda bottenytorna kommer alltså att förloras. Den yta som tillkommer efter spontkajen kan kolonieras av fastsittande organismer, men kompenationseffekten bedöms bli liten. Bottnarna under betongpiren kommer att skuggas med negativa effekter på vattenväxter. Fästning av betongpålar kommer att påverka bottnarna. En kompenationseffekt förväntas då pålverket ger nya hårda ytor för fastsittande organismer. Utrymmet under piren kommer att ge skydd för fisk.

Under anläggningsarbetet och i samband med de transporter av material som krävs kommer buller att förekomma. Bullernivåerna blir dock under Naturvårdsverkets riktvärden för externt industribuller. Anläggningsarbetet skall inte genomföras under sommarhalvåret, dvs den tid då antalet besökare och fritidsboende är störst.

Inga konsekvenser bedöms uppstå för fisket. Ingen påverkan på fasta fornminnen kommer att ske. Vissa konsekvenser förväntas för kulturmiljön. Denna del av hamnområdet bidrar starkt till Öregrunds prägel som sjöfartsstad. Syftet med en förstoring av Skatbryggan är att påverka stadsmiljön i positiv riktning. Bl a kommer man att kunna ta emot fler stora båtar än tidigare.

10.5. Bortsprängning av grund (5)

De konsekvenser av bortsprängning av grund i hamnbassängen som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Skador på bottenar
  - Skador på fisk
  - Uppkomst av vattengrumling
  - Nyttogörande av sprängsten
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Sprängningsarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för fisket

Påverkan av sprängning utgörs i huvudsak av den stötvåg som skapas vid detonationen. Förbränningsprodukter och resthalter av sprängmedlet kan också orsaka toxisk påverkan. En viss grumling kan ske, om det finns mjukt material i bottenarna. I samband med arbetet uppstår buller. Stötvågen anses utgöra den ur biologisk synvinkel största påverkan vid undervattenssprängningar.

Kunskapsunderlaget för att bedöma såväl påverkan som effekter av sprängning i vatten är mycket omfattande. Två litteratursammanställningar har publicerats under senare tid, Keevin & Hempen (1997) och Karlsson m fl (2004). Större delen av den beskrivning och bedömning av sprängning under vatten som här ges baseras på dessa rapporter.

Hur den stötvåg som uppstår vid sprängning i borrhål under vatten utvecklas beror av flera faktorer:

- laddningstyp
- laddningsstorlek
- laddningsdjup; hållängd
- förladdning
- bottenmaterial
- förekomst av reflekterande föremål i detonationsområdet
- vattendjup
- skiktningar i vattnet

Risken för att organismer påverkas beror även av

- avståndet till laddningen
- det djup organismen befinner sig på
- hinder mellan organismen och stötvågen

I trånga områden som Öregrunds hamn, med många byggnader och andra strukturer i närområdet, måste sprängning ske med förhållandevis små laddningar vilket minskar risken

för skador på fisk. När laddningarna görs i borrhål, begränsas också stötvågens verkan avsevärt. Större delen av energiförlusterna sker rakt uppåt. Spridningen radiellt blir inte lika stor som vid sprängning fritt i vattnet vilket reducerar det område där organismer kan påverkas. Påverkan begränsas också om vattendjupet är litet. För stora laddningar, ca 500 kg, finns en modell för beräkning av yttre gränsen för fiskdöd, som då är ca 500 m vid sprängning fritt i vattnet. För så små laddningar som här kommer att användas och vid sprängning i borrhål med vald teknik kan ingen mer exakt beräkning göras, men den effektiva distansen är då avsevärt kortare, sannolikt mindre än 50 m.

Förekomsten av fisk i hamnområdet bedöms normalt vara liten, men det kan inte uteslutas att strömming vandrar in under våren. Sprängningar skall därför inte ske under perioden 1 april - 31 augusti. Detta motiveras även av risken för grumlingseffekter. Med dessa vidtagna försiktighetsåtgärder bedöms skadorna på fisk och andra akvatiska organismer bli små. Konsekvenserna för fisket bedöms bli mycket små, främst beroende på att fiske inte bedrivs i hamnområdet. Ingen påverkan på fornminnen bedöms kunna ske.

Efter sprängning kommer en ny typ av bottenyta att skapas, sannolikt övertäckt med mjukare material. Dessa botten kommer att koloniserats av bottenorganismer.

Det uppkomna materialet kommer att utnyttjas för bygget av den förlängda hamnpiren. Konsekvenserna för boendemiljön kommer mest att bestå av buller vid sprängning. Sprängarbetena blir dock tämligen små och av kort varaktighet. Transporterna av sprängsten kommer att ske vattenvägen till pirområdet. Av hänsyn till det rörliga friluftslivet och det stora antalet besökare som finns i Öregrund under sommaren kommer sprängningen att genomföras under vinterhalvåret.

10.6. Renovering av iläggingsramp med servicebrygga vid Handelskajen (6)

De konsekvenser av anläggning av bryggor vid Handelskajen som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Skuggning av bottenytan
  - Botten- och strandförankring av bryggor
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Anläggningsarbete
    - Transporter
- Konsekvenser för kulturmiljön

Utfyllnad av parkeringsyta samt anläggning av nya bryggor kommer att påverka befintlig strand samt utanförliggande botten. Den befintliga stranden är bara i mindre utsträckning naturlig utan består i huvudsak av en anlagd utfyllnad. Bryggorna kommer att anläggas på betongpålar. Konsekvenserna på bottenorganismer kommer att bli små och kompenseras av att nya substrat tillkommer som kan koloniserats av fastsittande organismer. Ca 620 m² bottenyta kommer att skuggas med följd att vattenvegetation inte kan utvecklas. Under

bryggorna skapas en skyddad miljö för fisk. Förbättringen av iläggningsrampen kommer att ta större bottenyta i anspråk.

Ingen påverkan på fasta fornminnen kommer att ske. Utbygganden kommer att förändra stadsbilden i denna del av hamnen. Konsekvenserna blir dock små och av delvis positiv karaktär. I dom Mål nr M 189-01 2001-12-03 gav Miljödomstolen, Stockholms tingsrätt, Östhammars kommun tillstånd till utfyllnad för anläggning av parkeringsyta i det avsedda området i Öregrunds hamn. I domen ställs inga villkor beträffande påverkan på kulturmiljö eller stadsbild.

I samband med anläggningsarbetet kommer boendemiljön att påverkas av buller. Störningarna blir dock måttliga och kortvariga.

10.7. Nya flytbryggor (7, 8)

Bryggorna kommer att orsaka skuggning av bottnarna i delar av vattenområdet. Förutsättningarna för fastsittande vattenvegetation kommer därför att försämrats. Berörda bottenytor är dock små. En viss erosion på bottnarna kommer att ske beroende på rörelser i den kätting som bojarna förankras i. Påverkan kommer dock att bli av liten omfattning.

10.8. Allmän fördjupning av hamnbassängen (A-C)

De konsekvenser av underhållsmuddring i hamnbassängen som bedöms omfattar:

- Konsekvenser för ekosystemet
  - Förändrad bottenyta
  - Grumling under muddring
  - Grumling vid deponering
  - Skapande av ny bottenyta på deponi
  - Spridning av miljögifter
- Konsekvenser för boendemiljö
  - Luftföroreningar och buller
    - Muddring
    - Transporter
- Konsekvenser för fisket
- Konsekvenser för kulturmiljön

I länsstyrelsens ”Vägledning för muddringsverksamhet i Uppsala län” ges riktlinjer och råd för muddring och deponering av muddermassor. För muddring i Öregrunds hamn är följande punkter relevanta:

- Muddring och deponering av muddermassor ska inte ske så att viktiga lek- och reproduktionsområden för fisket skadas.

- Muddring och deponering av muddermassor får inte ske i områden där sällsynta eller hotade arter finns om det innebär att det finns risk att dessa skadas.
- Om muddermassorna avses deponeras i vattenområde bör det ske på s.k. ackumulationsbotten, där havssediment naturligt ansamlas. Ackumulationsbotten återfinns på djupare områden. Deponeringen bör koncentreras till vissa platser för att minska störningarna. Muddermassorna får inte tippas inom viktiga vattenområden för t ex yrkesfisket, inom fornlämningsområden, försvarets intresseområden eller över ledningsdragningar.
- Vid ansökan om tillstånd för vattenverksamhet och/eller uppläggning och tippning av fast ämne, ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ingå (6 kap MB). MKB:n skall ge underlag för en samlad bedömning av verksamhetens eller åtgärdens påverkan på människors hälsa och miljön. Om man kan befara att sedimenten är förorenade ska sedimentprov analyseras.

I det område som avses muddras i Öregrundss hamn kommer organismsamhället på den muddrade ytan att försvinna och på sikt ersättas av nya växter och djur. Återhämtningen kan ske relativt snabbt, men det kan inte förväntas att samma typ av samhälle etableras. Det bör dock påpekas, att området muddrats tidigare, vilket då orsakat förändringar,

Grumlingen som uppstår i samband med muddring kommer att påverka bottenarna i hamnområdet med risk för skador på vegetation och bottenfauna. Effekterna bedöms bli kortvariga. Spridningen längre ut i Öregrundsgrepen bedöms bli liten. Om risken för skador bedöms stor, kan skyddsåtgärder vidtas. Då muddring inte skall ske under perioden april-juli, dvs den viktigaste lek- och uppväxttiden för i området vanliga fiskarter, är risken för skador på fiskrom och fisklarver mycket liten.

Analyser av kontamineringsgrad visar, att halterna är mycket låga varför uppkomna muddermassor bör kunna deponeras i havet. Ett underlag för ansökan om dispens från förbud att tippa muddermassor ges i bilaga 4:2. Deponering kan ske på tidigare använd tippningsplats alternativt på annan plats. Vid deponeringen övertäcks den befintliga botten med kraftiga effekter på befintlig fauna. Efter avslutad tippning kommer erfarenhetsmässigt återkolonisation att ske. Inom loppet av några år finns en ny fauna etablerad, dock sannolikt av annan struktur än den ursprungliga. Det område som tidigare använts för deponering av muddermassor från hamnområdet ligger på sådant djup, att sannolikheten för ackumulationsbotten är liten. Även om strömmar kan ha fört bort delar av massorna, torde bottenstrukturen ha stora likheter med den som kommer att etableras efter ny tippning av samma typ av sediment.

Förutom den tidigare använda deponin finns närliggande alternativa platser i Öregrundsgrepen djuprädda där bottenkarteringar visar, att sannolikheten för ackumulationsbotten är hög (bilaga 4:2). Vid de undersökningar som Naturvårdsverket gjorde 1970 och 1971 (Eriksson & Hedman 1970; Sellberg & Sellberg 1971) studerades, förutom sedimentstruktur, den makroskopiska bottenfaunans sammansättning. Undersökningarna bör, trots att de gjordes för snart 40 år sedan, kunna användas för generella bedömningar av bottenfaunan på de botten som kan komma att beröras av deponin. Ytterligare information

kan inhämtas från Fiskeriverkets årliga övervakning på en lokal utanför Forsmarks kärnkraftverk.

Under 1970-talets början dominerades biomassan i djuprännan helt av Östersjömussla. Vitmärlan var vanlig, men aldrig rikligt förekommande. Skorv, ringmaskar, fjädermygglarver och havsborstmask (dock inte den på senare tid invandrade amerikanska havsborstmasken) var också allmänt förekommande.

Sedan 1981 har Fiskeriverket övervakat en lokal (41 m djup) i Öregrundsgrepens djupränna (Adill m fl 2009). Resultaten illustrerar mellanårsvariationer i viktiga arters uppträdande, som bör vara relevanta även för den planerade deponin. Vitmärla och Östersjömussla har dominerat under en stor del av den studerade perioden. Liksom i andra delar av Bottenhavet minskade dock tätheterna av vitmärlor till mycket låg nivå under 1990-talet utan någon tydlig återhämtning sedan dess. Under 2000-talet började den nordamerikanska havsborstmasken, som första gången hittades i Forsmarksområdet 1997, öka till mycket höga tätheter och har nu blivit den talrikaste arten på stationen. Vid provtagningen 2008 utgjorde den 95 % av individerna och 80 % av biomassorna. De totala biomassorna har varierat mycket kraftigt.

Det bottenfaunasamhälle som kommer att påverkas av muddertippning torde ha stora likheter med det som undersöks inom recipientkontrollen för Forsmarks kärnkraftverk, dvs en fauna som domineras av Östersjömussla, amerikansk havsborstmask och periodvis vitmärla. Några sällsynta eller skyddsvärda arter finns ej rapporterade från området. Efter avslutad mudderdeponering kommer ett liknande samhälle att kolonisera bottenarna. Den låga halten organiskt material i muddermassorna torde dock leda till en långsammare kolonisation för arter som är beroende av ett tjockt ytskikt av sedimenterat material.

Grumling i samband med tippning av muddermassor kommer att påverka bottenarna i strömriktningen. Sannolikheten för att vattengrumling når grunda strandområden är dock liten. Effekterna bedöms också bli små och kortvariga. I strandnära vatten leder vågrörelser och ström vanligen till att grumlande material inte kan täcka över vegetation och botten annat än under kort tid.

Fiske förekommer i mycket liten omfattning i deponiområdena. Effekterna på fisk bedöms också bli små, då lek inte förkommer i djuprännan. Hornsimpa och tånglake är arter, som lever på dessa bottenar och som därför tvingas uppsöka andra platser under tippningen och tiden närmast därefter. Sik och strömming kan under en övergångstid förlora födosöksområden. Efter återkolonisation av bottenfauna kan bottenarna åter nyttjas av fisk. Då tiden för muddring och deponering anpassats så att arbete undviks under vanliga fiskars lek- och uppväxttid bedöms risken för skador på fiskrom och fisklarver bli mycket liten.

Enligt Riksantikvarieämbetets register över fornlämningar saknas uppgifter om maritima lämningar i muddringsområdet, förutom en bärgad lämning, eller i de alternativa områden som föreslås för deponering eller i deras närhet. Sannolikheten för att fornlämningar finns i muddringsområdet är mycket liten, då detta tidigare muddrats. Ingen påverkan på fornminnen bedöms därför kunna ske.

Inga ledningsdragningar finns i deponeringsområdena.

11. Sammanfattande konsekvensbedömning

Bedömning av miljöpåverkan

En viss miljöpåverkan kommer att ske i hamnområdet. Under byggtid orsakas vattengrumling och störningar i samband med sprängning. Effekterna av vattengrumling och sprängning bedöms bli små beroende på att arbeten undviks under känslig årstid. Existerande bottenytor kommer att överlagras med sten vid anläggning av vågbrytare eller tas bort vid muddring. Nya, hårda substrat tillförs vid förlängningen av vågbrytaren samt anläggningen av nya kajer. Ett nytt samhälle kommer att etableras på dessa ytor. Konsekvensen blir en ökad biologisk mångfald och bättre förhållanden för fisk. De muddrade bottenarna och bottenarna i deponin kommer att utarmas under några år efter genomför åtgärd. Bottenarna kommer emellertid att överlagras med nytt organiskt material och ny bottenfauna kommer att etableras.

Betydelse för miljömålsuppfyllandet

Konsekvenserna för de nationella miljömålen ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”Giftfri miljö” och miljömålen för klimatpåverkan och övergödning bedöms bli mycket små. Vissa konsekvenser förväntas för miljömålet ”God bebyggd miljö”, dock inte enbart negativa. Syftet är, att vidmakthålla och helst förstärka Öregrunds karaktär som sjöfartsstad. En upprustning av hamnen har också betydelse för stadsmiljön och torde, enligt vad som framkommit i samråden, uppfattas som positivt av de närboende.

Betydelse för mål satta av ramdirektivet för vatten

Åtgärderna påverkar inte de indikatorer för vattenstatus som används för ramdirektivets kvalitetsklassningar. Inga förändringar av närsaltsbelastning eller biologisk mångfald kommer att föranleda försämrad status i vattenförekomsten.

Betydelse för allmänt fiskeintresse

Åtgärderna i hamnområdet bedöms inte ge negativa konsekvenser för det allmänna fiskeintresset. De skador som kan uppkomma i samband med grumlande arbeten, tippning av muddermassor samt vid sprängningar begränsas av att arbetstiden anpassas till risken för påverkan på fisklek och bedöms bli små och av kort varaktighet.

Betydelse för kulturvärden

Öregrunds stad och hamnområdet har höga kulturvärden, som baseras på äldre bebyggelse med starkt prägel av sjöfart. Det är därför synnerligen viktigt, att genomförda åtgärder ges en sådan utformning, att kulturvärdena bevaras. Förlängning av vågbrytaren och Handelskajen samt anläggning av nya bryggor kommer att förändra stadsbilden, varför den estetiska utformningen har stor betydelse. Utan förbättrande åtgärder i hamnen riskerar kulturmiljön på sikt att utarmas. Ingen påverkan på fornminnen kommer att ske.

Litteratur:

Adill, A., K. Mo & A. Sevastik. 2010. Biologisk recipientkontroll vid Forsmarks kärnkraftverk. Årsrapport för 2009. Fiskeriverket, opubl. rapport.

Eriksson, J. & M. Hedman 1970. Kvantitativ undersökning av bottenfaunan i Öregrundsgrepen. Zool. Inst., Uppsala Univ., opubl. rapport.

Karlsson, R.-M., Almström, H. & R. Berglind. 2004. Miljöeffekter av undervattenssprängningar. En litteraturstudie. FOI-R-1193-SE.

Keevin, T. M. & G. L. Hempen, 1997. The environmental effects of underwater explosions with methods to mitigate impacts. U.S. Army Corps of Engineers St. Louis District, St. Louice Missouri, Aug. 1997.

Naturvårdsverket & Havsmiljöinstitutet. 2009. Havet 2009. Naturvårdsverket.

Sellberg, G. & G. Sellberg. 1971. Kvalitativ och kvantitativ undersökning av mjukbottenfauna i Öregrundsgrepen sommaren 1971. Zool. Inst., Uppsala Univ., opubl. rapport.

Arkeologisk utredning i Öregrunds hamn

Arkeologisk utredning

Öregrund

Börstils socken

Östhammars kommun

Uppsala län

Jens Lindström

SJÖHISTORISKA MUSEET
ARKEOLOGISK RAPPORT 2016:7

Arkeologisk utredning i Öregrunds hamn

Arkeologisk utredning

Öregrund

Börstils socken

Östhammars kommun

Uppsala län

Jens Lindström

Sjöhistoriska museet
en del av Statens maritima museer

P.O. Box 27131
SE-102 52 Stockholm
Tel 08 519 549 00

www.sjohistoriska.se
www.maritima.se

Sjöhistoriska museet är miljöcertifierat enligt ISO-14001.

Den här rapporten är tryckt på miljövänligt, FSC-certifierat papper utan optiska vitmedel (OBA), tillverkat på ett koldioxidneutralt pappersbruk.

© 2016 Sjöhistoriska museet
Arkeologisk rapport 2016:7
ISSN 1654-4927

Kart- och ritmaterial Författaren.

Layout och grafisk form Franciska Sieurin-Lönnqvist, Arkeobild.

Tryck Arkitektkopia 2016.

Omslagsbild Sonarbildsmontage på flygfoto över Öregrunds hamn. Källa: Google Earth/
Sjöhistoriska museet.

Kartor © ESRI, Lantmäteriet, Östhammars kommun.

Innehåll

Sammanfattning och bakgrund	4
Kulturmiljö och historik	6
Tidigare undersökningar	8
Utredningens syfte, metod och genomförande	9
Resultat	10
Slutsatser samt åtgärdsförslag	20
Referenser	22
Tekniska och administrativa uppgifter	23
Bilagor	
1. Koordinater provgropar (Sweref99 TM)	24
2. Koordinater vrakområdets begränsning (Sweref99 TM)	24
3. Dendrokronologisk dateringsrapport	25
4. Rapport ¹⁴ C-prov	31

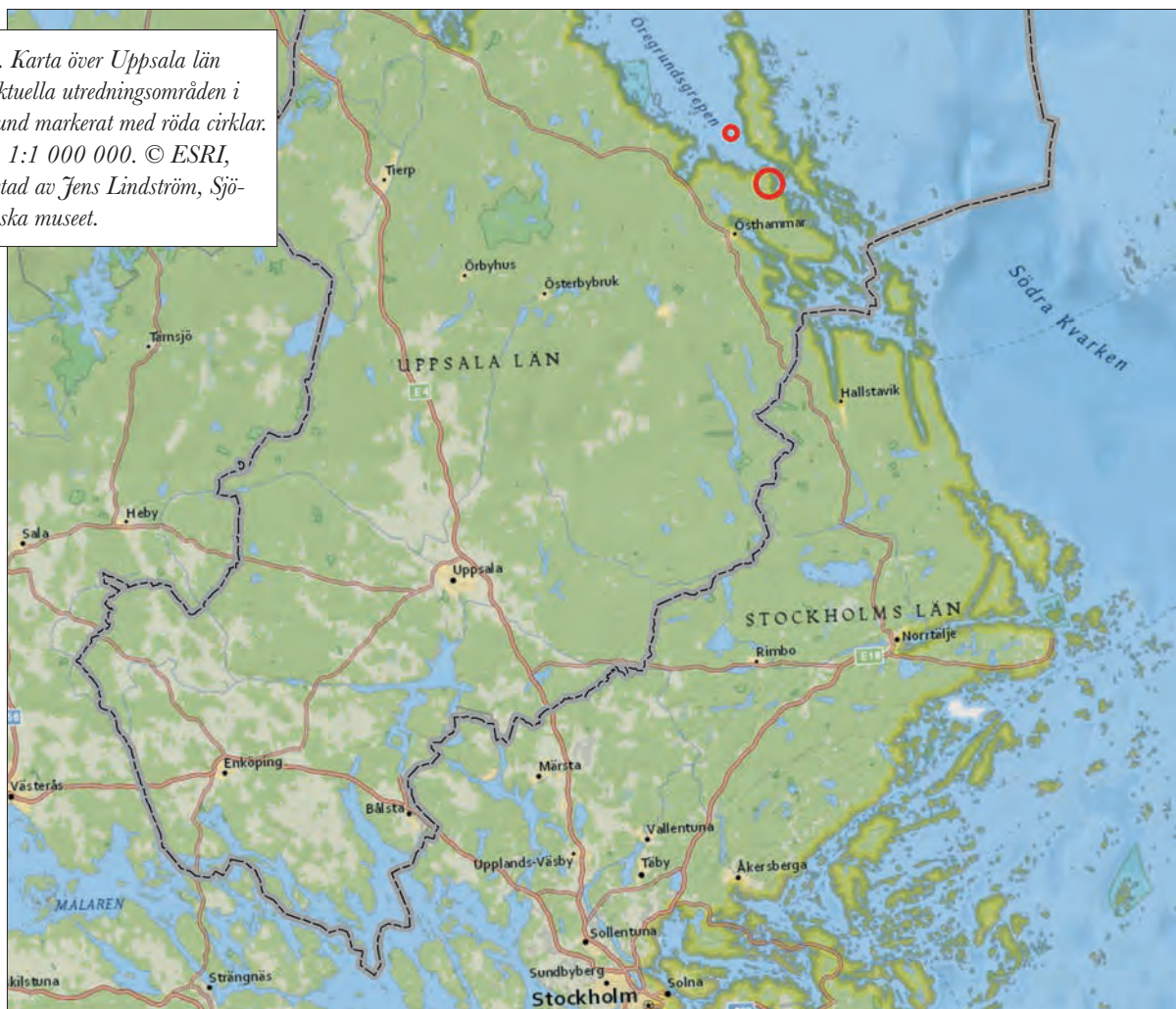
Sammanfattning och bakgrund

Sammanfattning

Sjöhistoriska museet som är en del av Statens maritima museer (SMM) utförde under några dagar i juni och september 2015 en arkeologisk utredning i Öregrund i Uppsala län. Utredningen, som genomfördes inför planerade muddringar och ombyggnationer i Öregrunds hamn, omfattade sonarkartering och dykbesiktningar inne i hamnen samt sonarkartering av ett planerat dumpningsområde för muddermassor väster om Gräsö (fig. 1).

Utredningen resulterade i att två tidigare okända fartyglämningar lokaliserades mitt i hamnen i Öregrund, varav den ena bedöms utgöra fornlämning. Vidare kunde kulturlager konstateras i de delar av hamnen som inte muddrats tidigare. Kulturlagret dateras utifrån fynd av rödgodskeramik, kritpipor och glasbuteljer till perioden 1600–1900-tal.

Fig. 1. Karta över Uppsala län med aktuella utredningsområden i Öregrund markerat med röda cirklar. Skala. 1:1 000 000. © ESRI, bearbetad av Jens Lindström, Sjöhistoriska museet.

Bakgrund

Östhammars kommun planerar omfattande ombyggnationer i Öregrunds hamn. Planerna inbegriper bland annat anläggandet av nya kajer och bryggor, förlängning av den befintliga hamnpiren samt omfattande muddringar i de inre delarna av hamnen. Enligt planen ska muddermassorna deponeras i havet i ett område väster om Klockarboda på Gräsö (fig. 2).

Hela den inre hamnen ligger inom fornlämning RAÄ Börstil 142:1, som är Öregrunds stadslager. I hamnen har även fartyglämningar och vrakdelar påträffats, RAÄ Öregrund 1 och RAÄ

Öregrund 3 men dessa har inte tidigare besiktats av antikvarisk expertis.

I augusti 2014 skickade Länsstyrelsen i Uppsala län ett förfrågningsunderlag till SMM, som inkom med kostnadsberäkning och undersökningsplan. Ärendet blev därefter vilande på begäran av kommunstyrelsen i Östhammars kommun. I april 2015 meddelade Östhammars kommun att man ville ha in en aktualiserad kostnadsberäkning för en marin arkeologisk utredning. Ett nytt förfrågningsunderlag skickades ut och SMM inkom med en uppdaterad kostnadsberäkning i maj 2015.

Fig. 2. Terrängkartan med aktuella utredningsområden markerade. Skala: 1:50 000. © Lantmäteriet, bearbetad av Jens Lindström, Sjöhistoriska museet.

Kulturmiljö och historik

Öregrund grundades år 1491 på initiativ av invånarna i den äldre hamnstaden Östhammar vars hamn hade blivit oanvändbar på grund av landhöjningen. Platsen för den nya staden bestämdes till en naturlig djup vik vid Öregrunds näs som låg nära intill farleden vid havet. Den nya staden fick överta Östhammars gamla privilegier och rättigheter och därtill fick den full frihet att bedriva både inrikes- och utrikesseglation. Som kompensation för den kostsamma flytten fick dessutom stadens borgare under tio år full skattefrihet (Öregrund 1941:30).

De första 30 åren blev långt ifrån oproblematiska för den nya staden. Redan tidigt blev Öregrund en önskad konkurrent till Stockholm när det gällde utrikesseglationen. En möjlig orsak till att Öregrund var så framgångsrikt gällande utriks-handeln var att isen gick upp tidigare i Öregrund än i Stockholm som låg längre in i skärgården. Öregrundsskeppen kom helt enkelt iväg tidigare på våren och kunde göra de bästa affärerna i de olika Östersjöstäderna och klagomål från Stockholm ledde till att Öregrund i början av 1500-talet förbjöds att bedriva utriks-handel. Klagomålen från stockholmarna fortsatte dock vilket tyder på att inte alla brydde sig om de nya restriktionerna.

Under 1500-talet rådde ofredsår med ständiga strider mellan svenskar och danskar. 1509 ödelades Öregrund av en dansk flotta och när Kristian II (Tyrann) blev svensk kung krävde han julen 1520 att öregrundsborna skulle flytta till Stockholm och att staden sedan skulle jämnas med marken för att Stockholm skulle slippa den besvärliga sjöfartskonkurrenten. Öregrund klarade sig 1520 men året efter brändes staden återigen av danskarna och de flesta av invånarna flyttade tillbaka till Öst-

hammar. Nu dröjde det ända till 1555 innan Öregrund återfick sina stadsprivilegier.

Under 1600/1700-talen var järnhantering den viktigaste inkomstkällan för Öregrund som då hade ensamrätt på att skeppa järn från de uppländska järnbruken till Stockholm. Även malmtransporter från Utö gruva till norrlandsbruken var en viktig inkomstkälla. Andra viktiga handelsvaror som skeppades ut från Öregrund var trävirke, smör och tran. 1700-talet inleddes med flera svåra olyckor. År 1710 härjade pesten som tog livet av nästan en femtedel av stadens befolkning och 1719 brändes staden av den ryska galärflottan som härjade längs med Sveriges ostkust. 1744 brann staden igen och Öregrunds nuvarande stadsplan, med regelbundna kvarter och ett rätvinkligt gatunät, fick sin utformning efter denna brand. Första halvan av 1800-talet var en nedgångstid för Öregrund då invånarantalet sjönk och handelsflottan minskade till några få skutor. Sommaren 1829 inträffade ännu en brandkatastrof som lade i stort sett hela staden i aska inklusive, tullhus, skolhus, prästgård och rådhus varvid stadsarkivets äldre handlingar och arkivalier bokstavligen gick upp i rök. (Öregrund 1941:34–37).

I slutet av 1800-talet vände dock utvecklingen och Öregrund blev som många andra kuststäder vid denna tid en kurort med badhus och societets-hus. Staden utvecklades snabbt till en av ostkustens populäraste badorter och många av husen köptes upp av sommargäster vilket ledde till att halva staden stod öde under vinterhalvåret. Detta ledde i sin tur till drastiskt minskade skatteintäkter vilket slutligen resulterade i att Öregrund slogs ihop med Östhammars stad (nuvarande Östhammars kommun) år 1967 (Sandelin 1980:26).

Fig. 3. Öregrunds stad med aktuella utredningsområden och närliggande FMIS-områden markerade. © Lantmäteriet, bearbetad av Jens Lindström, Sjöhistoriska museet.

Tidigare undersökningar

Inga marinarkeologiska dykundersökningar har tidigare utförts i Öregrunds hamn men mellan 2005 och 2008 utförde Gräsö Hembygdsförening side scan sonarkarteringar i bland annat Kullbådaviken på Gräsö, cirka två kilometer öster om Öregrund, samt i Öregrunds hamn. I Kullbådaviken påträffades inte mindre än 12 vrak och resultatet från den undersökningen publicerades i en artikel i *Marinarkeologisk tidskrift* 2010 (Törnqvist 2010, s. 10–13). En vrakliknande eko noterades även i Öregrunds hamn men detta fynd har inte publicerats (Törnqvist muntlig uppgift).

Vraken i Kullbådaviken har sedan länge varit kända för Gräsöborna och platsen har omnämnts som en vrakkyrkogård. Platsen fungerade bland annat som visitationsplats för den stora sjötullen under 1700- och 1800-talen och från år 1729 och fram till 1900-talets början hade Dykeri- och bärgningskompaniet en dykeridepå vid Kullbåda. Vid en genomgång av arkivhandlingar visade det sig att Kullbådaviken använts bland annat som vinterhamn, nödhavn, ankringsplats, upplagsplats för förlista skutor och den plats där vrakgods, tacklage och skadade skepp såldes på auktion.

Fig. 4. Sonarbildsmontage på flygfoto över södra delen av Kullbådaviken på Gräsö. Notera de tydliga skrovformationerna utmed vikens södra strand. Karta: ESRI, bearbetad av Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Enligt arkivhandlingar är vraken i Kullbådaviken från perioden 1700–1900.

Förutom ovan nämnda sonarkartering så har Öregrund och dess invånare vid två tillfällen varit föremål för omfattande maritimetnologiska inventeringar.

Den första studien utfördes 1969 på uppdrag av Statens Sjöhistoriska museum och den handlade om att kartlägga äldre tiders hamnverksamhet utmed Roslagskusten. Studien baserades på intervjuer med äldre ”hamnfolk” och syftet var att kartlägga hamnarnas betydelse och utveckling under framförallt 1900-talet (Cederlund 1971).

Den andra studien utfördes i mitten av 1970-talet av Christer Westerdahl i samband med sitt arbete med Norrlandsleden I och II. Syftet med denna var att samla in information om vrak och

fartygsförlisningar utmed Norrlandskusten från Arholma i söder till Kalix i norr. Westerdahl intervjuade lokala fiskare, hembygdshistoriker, samt vem som helst som kunde tänkas ha någon information om vrak och förlisningar. Allt insamlat material sammanställdes i Norrlandsleden II som gavs ut i slutet på 1980-talet (Westerdahl 1987).

En stor del av den information som Westerdahl erhöll om förlisningar i Öregrundsområdet fick han från Gösta Öberg, som var infödd Öregrundsbo och flitig hembygdshistoriker som ägnat en stor del av sitt vuxna liv åt att kartlägga förlisningar och förlisningsuppgifter i Öregrunds skärgård med omnejd. Öbergs arkiv, som idag finns bevarat på hembygdsgårdens arkiv i Öregrund, baseras i huvudsak på tidningsnotiser och artiklar från tidigt 1800-tal och framåt.

Utredningens syfte, metod och genomförande

Syfte

Syftet med utredningen var att klargöra förekomst av fornlämningar inom de områden som kommer att påverkas av planerade ombyggnationer och muddringsarbeten.

Kart- och arkivstudien

Kart- och arkivstudien omfattade genomgång av litteratur, tidningsartiklar, historiska kartor samt Fornminnesregistret (FMIS). Öregrunds hembygdsförening har genom ordförande Anders Lindström, varit behjälplig genom att gå igenom Gösta Öbergs vrak- och förlisningsuppgifter som förvaras i hembygdsgårdens arkiv i Öregrund. Genom Gunnar Hoffman har Sjöhistoriska museet bland annat fått ta del av korrespondens mellan Öregrunds stad och Skånska Cementgjuteriet inför muddringarna på 1960-talet.

Fältarbete

Steg 1, sonarkartering

Kartering av samtliga utredningsområden med side scan sonar (SSS). Sonarkarteringen utfördes mellan den 23–24 juni 2015. Samtliga utredningsområden sonarkarterades varefter insamlad sonardata analyserades och indikationer på möjliga fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar valdes ut.

Steg 2, dykbesiktningar

Okulärbesiktning av side scan sonarindikationer, grundare områden samt provgrovsgrävning. Dykningar och provgrovsgrävning utfördes mellan den 7–11 september 2015.

Större delen av den inre hamnbassängen, förutom den innersta delen som muddrats tidigare, dykbesiktades. I hamnen dykbesiktades flera sonarindikationer och provgrovar grävdes på fem platser inne i hamnbassängen (fig. 8 och fig. 10).

Resultat

Kart- och arkivstudien

Vid genomgång av de historiska kartor som återger Öregrundss hamn noterades inga detaljerade kartor äldre än 1814 men det är möjligt att äldre kartor förstördes i den förödande stadsbranden 1829.

På kartan ovan (fig. 5) framgår att hamnbassängen var betydligt större 1814 än idag, då havsnivån stod cirka 1,5 meter högre, samt att större bryggkonstruktioner enbart fanns nedanför bebyggelsen i den västra delen av hamnen. I jämförelse med da-

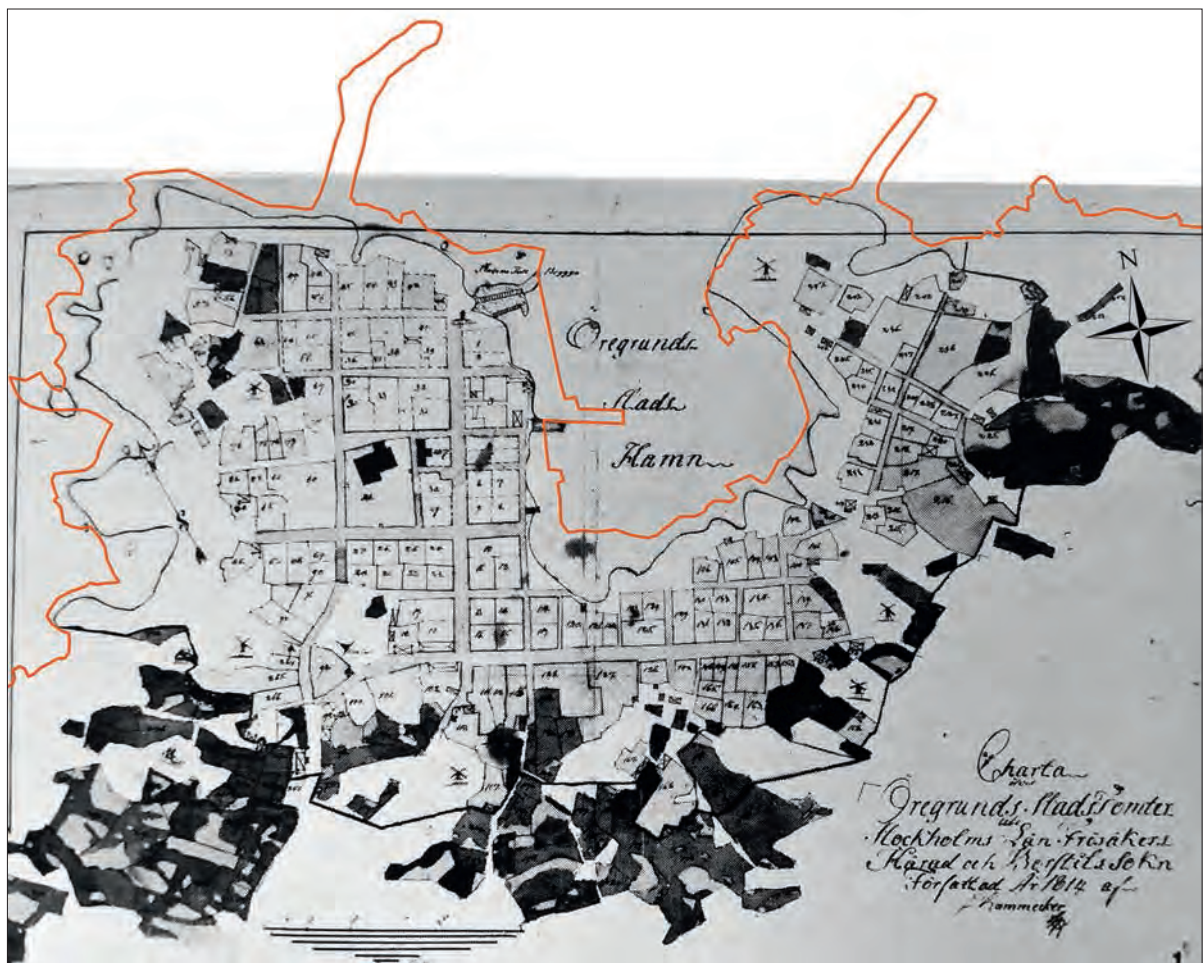

Fig. 5. Den äldsta historiska kartan över Öregrund är från 1814 och finns bevarad på Nordiska museet. Den orange linjen visar dagens strandlinje. (Efter Sandelin 1980:79 rektifierad av Jens Lindström/Sjöhistoriska museet).

Fig. 6. Ett fotografi över Öregrunds hamn från omkring 1880. I bildens mitt pågår kölhalning av ett fartyg vid Brobänken. Kölhalning innebär att man kränger ner fartyget så att man kommer åt att göra underhåll av fartygets botten (från Öregrunds hembygdsförenings arkiv).

gens strandlinje blir det tydligt hur framförallt de västra och södra delarna av hamnen påverkats av såväl utfyllnader som av landhöjningen. Exakt hur stor hamnbassängen var i slutet av 1400-talet när staden anlades är inte klart men den kan mycket väl ha varit dubbelt så stor jämfört med idag. Ur ett arkeologiskt perspektiv innebär det att maritima lämningar i form av äldre brygg- och kajkonstruktioner, kulturlager och fartygslämningar kan finnas bevarade under marken långt upp på land.

Frånvaron av bryggor i den östra delen av hamnen kan förklaras med att detta område inte var lika skyddat mot nordvästlig storm samt att det var i den västra delen som den huvudsakliga hamnverksamheten bedrevs. Att hamnen var utsatt för vågornas kraft vid framförallt nordvästlig vind var ett uppmärksammat problem och redan på 1700-talet skyddades hamnen av ett ”bolverk” (pålverk) för skydd mot vågorna (Öregrund 1941:37). Problemet med den östra hamnens oskyddade läge kvarstår än idag och är en av anledningarna till att man vill förlänga den befintliga piren i den yttre delen av hamnen.

I FMIS (Fornminnesregistret på Internet) finns flera lämningar registrerade i centrala Öregrund. Hela Öregrunds äldre stadslager, RAÄ Börstil 142

(fig. 3), klassas som fornlämning. På klipporna ned mot vattnet väster om staden finns flera områden med ristningar som i tid spänner från 1600-tal fram till 1900-tal.

I Öregrunds hamn finns två objekt markerade, Öregrund 1 och Öregrund 3, där den förstnämnda utgörs av ett skulpturornament daterat till 1600-/1700-tal som påträffades vid muddringsarbeten i början av 1960-talet. Ornamentet finns numera utställt på sjöfartsmuseet i Öregrund och enligt den muntliga tradition på orten skall det häröra från ett vrak som hamnat på platsen efter en storm och slagits i två delar. Öregrund 3 är ytterligare en vrakuppgift men den enda informationen som finns är att vraket skall ha förlit i slutet av 1700-talet. Det är oklart om denna förlisning (Öregrund 3) är densamma som ADYK 2382 (vilken finns med i FMIS men saknar positionsangivelse) som omtalar en förlisning av ett fartyg i oktober 1760. Uppgifterna om denna förlisning är knapphändiga men enligt Lotskontorets dykerihandlingar (DykB 1749–1762 s. 1272–1273) skall fartyget, som var en jakt, ha legat i Öregrunds hamn och: ”...av en stark storm blivit kastad långt upp på land.” ”...Dykerie Betjeningen wäl tillsiudit skepparen sin handräkning, men han har ej welat den emottaga ...”

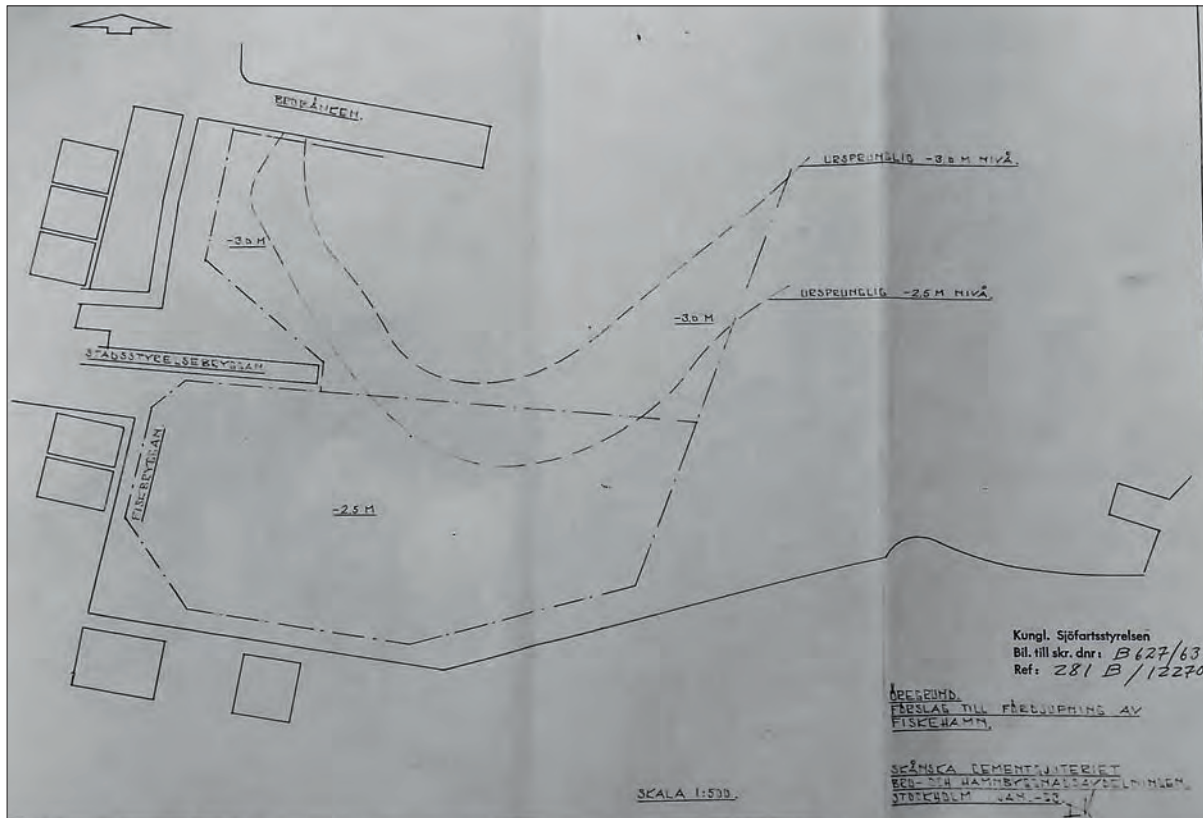

Fig. 7. Kartan visar förslag till fördjupning av fiskehamnen i Öregrund. Planen upprättades i januari 1963 av Skånska Cementgjuteriet i Stockholm men det dröjde nästan två år innan muddringarna påbörjades.

Vad som hände med detta fartyg vet vi inte men det framgår av arkivhandlingarna att skepparen, Nils Öhrnlund, tackade nej till bärgningshjälp (FMIS). I Post- och Inrikes tidningar finns en notis från den 11 november 1760 som omnämner hur en storm orsakade stor förödelse vid Öregrund. Många fartyg som låg för ankar på redan mellan Kullboda på Gräsö och Öregrund draggade trots att de hade både två och tre ankaren ute (Törnqvist 2010:10). Det är inte osannolikt att det var samma storm som kastade skeppare Öhrnlunds jakt upp på land.

Anders Lindströms genomgång av Gösta Öbergs arkivhandlingar på hembygdsgårdens arkiv i Öregrund gav inga ytterligare ledtrådar om förlisningar inne i Öregrunds hamn (Lindström muntlig uppgift).

Tidigare muddringar

Större muddringar har utförts vid minst två tillfällen i Öregrunds hamn under 1900-talet men mindre muddringar kan ha utförts både före och

efter även om det saknas information om detta.

Den första muddringen utfördes 1935 men exakt var och hur mycket som muddrades denna gång är inte känt men troligtvis så har det varit den inre delen av hamnen som varit i behov av muddring.

Nästa muddring utfördes i december 1964 och den omfattade hela den inre hamnen söder om Brobänken, även kallad fiskehamnen, samt delar av den yttre hamnen som visar Skånska Cementgjuteriets förslag till fördjupning av fiskehamnen (fig. 7).

Enligt en artikel i Östhammarstidningen den 4 december 1964 skulle den inre hamnen muddras ned till 2,5 meters djup och den yttre hamnen ned till 3,5 meters djup. Muddermassornas totala volym beräknades till 10 000 kubikmeter och dessa skulle dumpas i havet vid Västerhällan cirka fyra kilometer nordväst om Öregrund. Exakt hur många kubikmeter som faktiskt muddrades upp är inte känt men i en tidningsartikel den 14 december samma år konstateras att det planerade vattendjupet uppnått i alla fall i den inre hamnen (Östhammarstidningen 1964).

Fig. 8. Flygfoto över Öregunds hamn med dykbesiktade områden, kulturlagrets utbredning, vrakterområdet samt tidigare muddringområdena markerade. Karta: ESRI, bearbetad av Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Fig. 9. En bottenstock (bottenspann) som påträffades löst liggandes på botten nära gästbryggan. Notera det genomgående hålet och den eroderade dymlingen (träpluggen). Foto: Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Fig. 10. Flygfoto över Öregrund's hamn med kulturlagrets ungefärliga utbredning, vrakets och provgroparnas läge markerade. Karta: ESRI, bearbetad av Jens Lindström / Sjöhistoriska museet.

Fältarbetet

Dumpningsområdet i Öregrundsgrepen

Totalt så karterades 60 000 kvadratmeter med side scan sonar. Inga objekt av antikvariskt intresse påträffades inom det planerade dumpningsområdet (fig. 2).

Pirområdet (fig. 3, D)

Inga sonarobjekt av antikvariskt intresse påträffades i området för den planerade pirutbyggnaden. I stora delar av området noterades att botten utgjordes av berg.

Öregrund's hamn (fig. 3, A, B, C)

Sonarkarteringen i hamnen resulterade i flera indikationer av antikvariskt intresse. Ett större diffust eko mitt i hamnen hade konturen av en nedbruten fartygslämning och i anslutning till den flera mindre objekt. Inom stort sett hela hamnområdet noterades flera mindre linjära objekt som tolkades

som stockar och timmer. Vidare konstaterades flera distinkta ekon där merparten utgjordes av boj- och bryggankaren i betong, undervattensledningar, bildäck, bryggkättingar m.m. föremål som man kan förvänta sig att hitta i en modern hamn. Vid sonarkarteringen blev det även tydligt att vissa bottenområden i hamnen utgjordes av naturligt berg.

Kulturlager

Kulturlager konstaterades framförallt i de centrala och västra delarna av hamnen där vattendjupet översteg tre meter, och i de områden som inte muddrats tidigare (fig. 10, A). Botten var här relativt fast och kulturlagret bedömdes som ytligt då äldre rödgerskeramik och kritpipsfragment påträffades på samma nivå som moderna ölburkar och glasflaskor. Flera fragmenterade vrakdelar påträffades utspridda i området varav en bottenstock som bärgades för dokumentation på land varefter den lades tillbaka på botten (fig. 9).

Fig. 11. En samling fynd från kulturlagret som påträffades i anslutning till gästbryggan. Samtliga fynd påträffades ytligt på botten.
Foto: Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Fig. 12. På bilden ovan syns en flaskbotten i grönt glas. Genom att rita av dess profil går det att göra en rekonstruktion av flaskan som sedan går att datera. Den här flaskan är tillverkad i början av 1700-talet. Foto och flaskrekonstruktion: Jim Hansson/Sjöhistoriska museet.

Fig. 13. Bilden visar de uppstickande spanttopparna utmed vrakets styrbordssida. Foto: Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

I området norr om gästbryggan fanns stora partier med fast berg omgivet av relativt fast botten. För att ge en uppfattning om kulturlagrets sammansättning bärgades en del föremål för dokumentation ovan vattenytan varefter fynden återdepone- rades på botten (fig. 11 och 12).

I de inre delarna av hamnen söder om Brobänken, som inte verkar ha muddrats, var det ett virrvarr av både gamla och nya bojstenar, kättingar och modernt skräp och bråte (fig. 10, C). Bland allt modernt skräp påträffades enstaka äldre fartygsdelar, mestadels spant, i trä men inga hela fartygslämningar. Påträffade skeppsdelar kan vara rester av tidigare bortmuddrade vrak eller så har skeppsdelarna ryckts loss av ankran- de fartyg. På 1830-talet förlängdes Brobänken i staden för att denna skulle kunna utnyttjas som kölhavningsplats (reparationsplats) för större fartyg (Andersson 1991:154). Denna verksamhet bedrevs med varierad intensitet under i stort sett hela 1800-talet och hur det kunde se ut framgår av fotografiet i fig. 6. Under denna period som varvs- och reparations- plats är det inte osannolikt att en del kasserade fartygsdelar kastades i vattnet och hamnade på botten inne i hamnen.

I området var bottensedimenten betydligt lösare jämfört med botten norr om Brobänken vilket vittnar om att botten på denna sida är mer skyd-

dat från vågpåverkan. Vid provgrovsgrävningen framkom här bland annat huggspån, träflis, plankor och en furustock med knuttimmerurtag. Cirka 30 centimeter ner i bottensedimenten framkom gråvit glaciållera. Det är inte osannolikt att fler skeppsdelar eller till och med fartygslämningar kan ligga dolda i bottensedimenten i området söder om Brobänken.

Längre österut i hamnen (fig. 10, B) övergick de lösa bottensedimenten till mer kompakt siltig sand. Detta beror förmodligen på att bottendjupet minskar ju längre österut i hamnen man kommer och de grunda bottarna i den östra delen av hamnen påverkas betydligt mer av vattnets vågrörelser vilket gör att lösare sediment spol- as bort. Vid provgrovsgrävning i det östra hamnområdet (fig. 10, nr. 2 och 3) framkom glaciållera cirka 0,1 meter ner i botten.

Vraket

Vrakindikationen utanför fyrskeppet Västra ban- ken visade sig vara en kraftigt nedbruten fartygs- lämning i furu som ligger på en fast sandig bot- ten med aktern utåt i hamnen och med förpartiet in mot fyrskeppsskaten (fig. 10). Vattendjupet på vrakplatsen varierar mellan 4,0–4,5 meter och

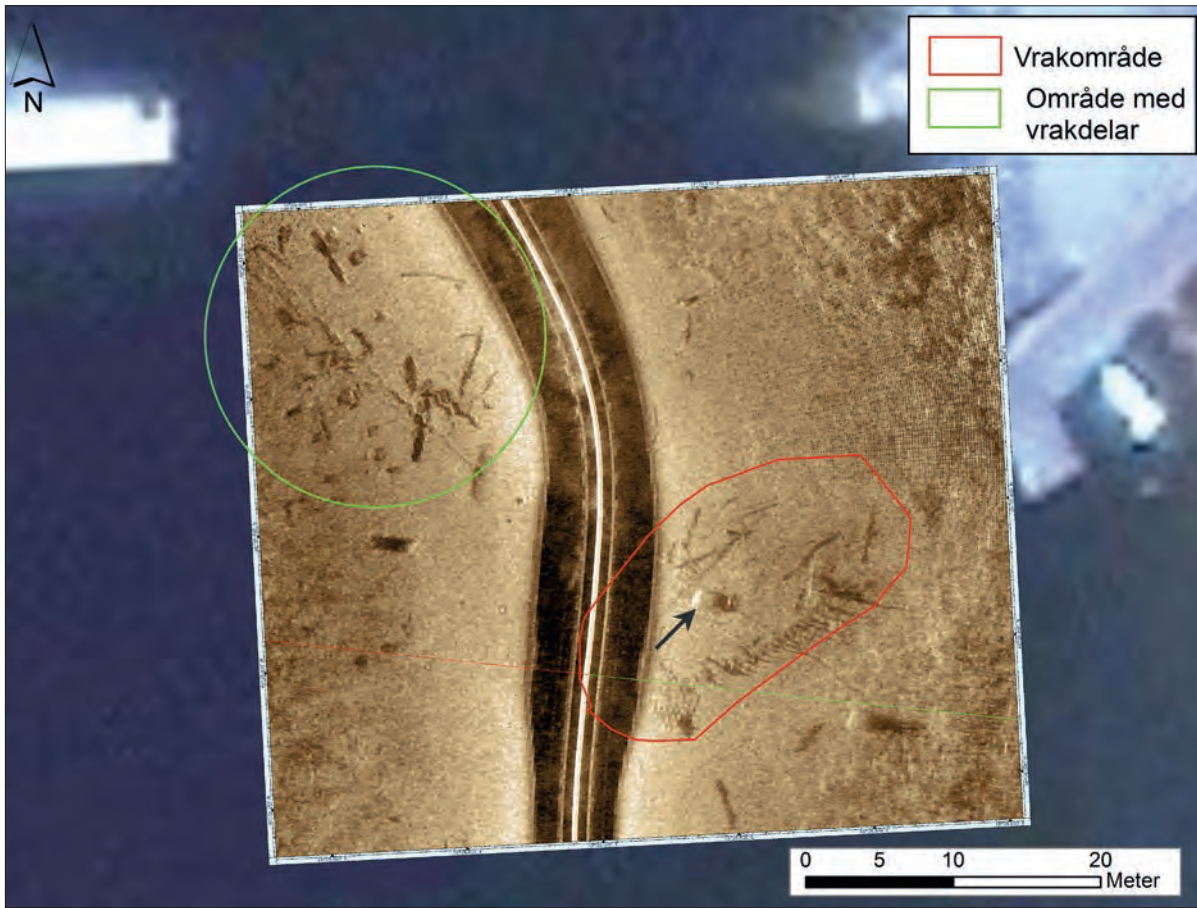

Fig. 14. Sonarbildsmontage på flygfoto. Till höger syns vraket som det gestaltar sig på en sonarbild och till vänster ett område med spridda vrakdelar. Notera den fyrkantiga betongklumpen vid den svarta pilen i vrakets mitt. Karta: ESRI, bearbetad av Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Fig. 15. Samma sonarbild som ovan men något uppförstorad. Akterspegeln som nämns i texten ryms inom den röda cirkeln. Sonarbild: Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

Fig. 16. Bilden visar en del av den förmodade akterspegeln. De röda fläckarna visar korroderat järn och de vita områdena är förmodligen färgrester. Foto: Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

skrovet ligger uppskattningsvis nedsjunket 1–1,5 meter ner i botten i sedimenten som består av kompakt siltig sand.

Det huvudsakliga vrakområdet mäter cirka 15×25 meter och vad som först antogs vara en del av vrakets akterspegel ligger utfallen på botten några meter från furuvraket. Furuvrakets för- eller akterstavar gick inte att lokalisera på vrakplatsen.

Styrbordssidans spant sticker upp ca 0,5–1 meter över botten längs en tio meter lång sträcka och de bevarade spanttopparna är märkbart eroderade (fig. 13). De flesta av de uppstickande spanttopparna har stora genomgående hål där det en gång suttit järnbultar som sammanfogat bordläggningen med spanten. Spanten på babordssidan är knappt synliga ovan botten och det förefaller som att vraket har några graders slagsida åt babord. Skrovet förefaller vara mycket tätspantat i botten och krokiga bottenstockar och spant med varierande dimensioner observerades. Flera av spanten utgörs av naturligt växta trädgrenar som endast är bilade på anläggningsytorna och vankanter (ytved) finns fortfarande kvar på timren. Tvärsnittet på ett av spanten uppmättes till 22×19 centimeter.

Fartygets ursprungliga längd uppskattas till 20–25 meter. Ingen bordläggning är bevarad ovanför den omgivande botten men utanför vraket ligger

nedfallna bordläggningsplankor vilka har varit sammansatta med omböjda spikar vilket innebär att den nedre delen av skrovet varit byggt på klink, det vill säga att bordläggningen överlappar varandra. Inga bultar eller spikar av järn finns bevarade på furuvraket men rödfärgningar, hål och avtryck i virket avslöjar var de än gång suttit. De uppstickande delarna av spanten är så eroderade att klinkhaken inte går att urskilja.

Flera vrakdelar som förefaller komma från vraket ligger spridda i ett stort område runt omkring vraket vilket säkerligen beror på att ankrande fartyg under årens lopp fastnat och slitit bort skeppstimmer (fig. 14). Mitt i vraket ligger en kraftig rektangulär betongklump och från den löper en kraftig järnkätting som går till änden på den långa gästbryggan i den västra sidan av hamnen.

Den bevarade delen av akterspegeln mäter cirka 3×4 meter och den ligger med utsidan vänd ned mot botten ett par meter sydväst om furuvraket och den täcks endast av ett tunt sedimentlager. Den är genomgående byggd i ek och skiljer sig både i konstruktion och bevarandegrad från furuvraket. Det fanns till exempel gott om bevarade järnförbindningar (järnbultar och spikar) på akterspegeln men även en vit beläggning som tolkades som färgrester noterades (fig. 16). Liknade

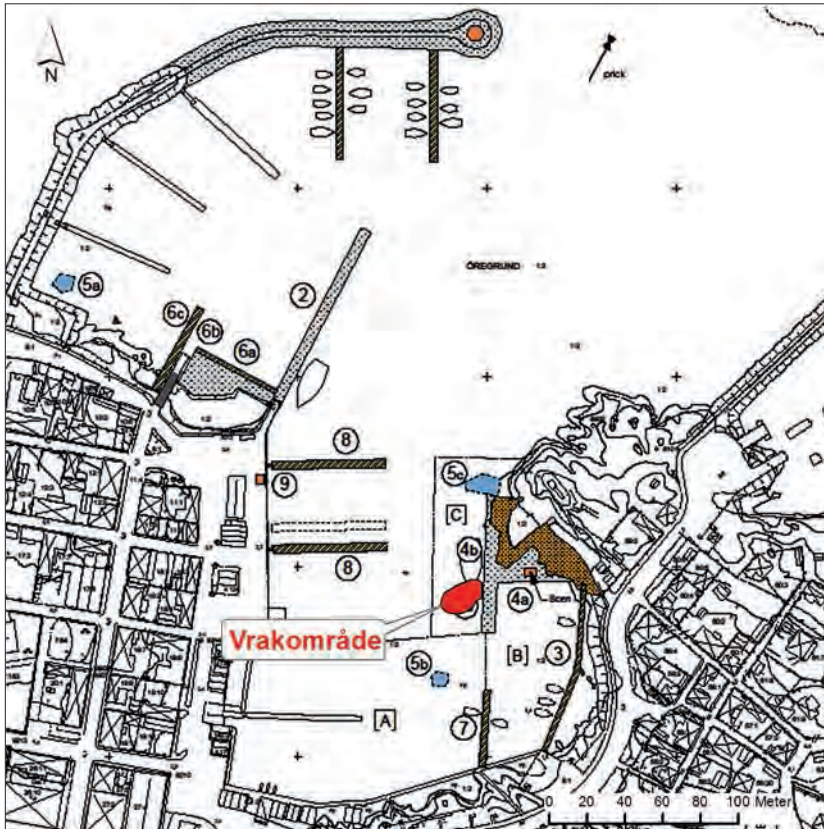

Fig. 17. Kartan visar vrakets läge i förhållande till planerade ombyggnationer i hamnen. I det gråskrafferade området omedelbart öster om vrakområdet planeras utfyllnader. Karta: Östhammars kommun, bearbetad av Jens Lindström/Sjöhistoriska museet.

färgrester påträffades inte någonstans på furuvraket. Akterspegelns förhållande till furuvrakets framgår av fig. 15.

En provgrop (fig. 10, nr 1) grävdes utanför vrakets styrbordssida och botten bestod, liksom inne i vraket, av kompakt sand och silt. Provgropen grävdes till ett djup av 0,5 meter under omgivande botten. Det enda fyndet som framkom var en bit stenkol.

Datering

Två prover för dendrokronologisk analys (årsringsdatering) samlades in från akterspegeln och fyra prover togs från furudelarna på vraket. Samtliga prover skickades till det dendrokronologiska laboratoriet på Nationalmuseet i Köpenhamn. I mitten av november 2015 erhöles provresultaten och det visade sig att endast ekproverna från akterspe-

geln hade gått att datera och analysen visade på att virket fällts efter 1925 (bilaga 3).

Inget av furuproverna gick att datera varför beslut fattades, efter samråd med länsstyrelsen, att skicka ett prov från ett av furutimren på ¹⁴C-analys. Ett prov från de yttersta årsringarna på ett spant skickades till Ångströmlaboratoriet i Uppsala och analysen visade att timret, med 95 procents sannolikhet, avverkats någon gång mellan 1695–1919 (bilaga 4). Analysresultatet var allt för grovt för att avgöra om vraket förlöst före eller efter 1850 vilket är gränsen för när ett fartygsvrak klassas som fornlämning eller inte.

Utifrån vrakets kondition och bevarandegrad, i jämförelse med andra liknande fartyglämningar som Sjöhistoriska museet har undersökt, uppskattades att vraket legat på platsen i cirka 200–300 år. Skrovets konstruktion och byggnadsätt pekar på att det skulle kunna ha byggts någon gång mellan sent 1600-tal och tidigt 1800-tal.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Vid den arkeologiska utredningen i Öregrunds hamn påträffades ett kulturlager på botten i de västra och centrala delarna av hamnen. I de yttre delarna, i området för den befintliga gästbryggan, var kulturlagret ytligt och utgjordes av rödgodskeramik, glasflaskor, kritpipsfragment samt enstaka fartygsdelar. Kulturlagret daterades till perioden 1600–1900-tal. I området söder om Brobänken var kulturlagret något tjockare, ca 30 centimeter, och vid provgrovsgrävning påträffades här huggspån, träflis och enstaka bearbetade timmer. I området noterades även enstaka fartygsdelar samt en mängd recent skrot som gamla bojstenaar, kättingar ölburkar och glasflaskor m.m.

Utanför Fyrskpeppskaten påträffades en kraftigt nedbrutet fartygslämning på 4–4,5 meters djup. Vraket som är cirka 20 meter långt sticker som mest upp en meter över omgivande botten. Vissa av de uppstickande spanten är kraftigt eroderade och det finns inga spår av järn på vraket. En skeppsdel i ek, som tolkades som en del av en akterspegel ligger i omedelbar anslutning till vraket och den daterades med hjälp av dendrokronologi till mitten av 1920-talet men redan under dykundersökningarna misstänktes denna fartygsdel inte höra samman med resten av vraket. De delar av vraket som var byggda av furu gick inte att datera med hjälp av dendrokronologi så ett ¹⁴C prov skickades in för analys och resultatet visade att furutimret fällt någon gång mellan slutet av 1600-talet och början av 1900-talet. Inga daterbara fynd påträffades i vrakområdet men provgrovsgrävning utanför vraket visade att sand- och siltlagret är fyndförande men inte i samma grad som kulturlagret i det västra hamnområdet där botten inte påverkats lika mycket av erosion. Upppankrade fartyg har nog i möjligaste mån försökt att undvika den östra delen av hamnen då denna

inte erbjudit lä för nordlig-/nordvästlig vind samt att vattendjupet här varit mindre i jämförelse med det västra hamnområdet.

Om man utgår från att den daterade akterspegeln hör ihop med resten av furuskrovet så skulle det rimligtvis innebära att fartyget byggts och sjösatts i slutet av 1920-talet. Den beräknade medellivslängden för ett träfartyg från denna tid var cirka 20–30 år. När det i så fall förläste vet vi ju inte men säg att fartyget blev vrak någon gång under 1930/40-talen. Då var vattendjupet på platsen knappt 0,5 meter högre än idag, det vill säga 4,5–5 meter. Om fartygets ursprungliga längd uppgick till 20–25 meter innebar det att när det hamnade på botten så bör fartygets master såväl som dess reling stuckit upp ovanför vattenytan och ett sådant inslag i stadsbilden bör ha noterats och varit känt av i alla fall äldre Öregrundsbor. Ganska snabbt efter förlisningen (cirka 10–20 år) borde de delar av vraket som stuckit upp ovanför vattenytan brutits ned men vraket utgjorde säkerligen ett hinder för sjöfarten under många år efter det. Vid de maritimetnologiska inventeringarna som gjordes i Öregrund på 1960- och 1970-talen framkom inga uppgifter om att ett stort träskepp skulle ha förlästs i hamnen under 1900-talet.

Sjöhistoriska museet anser därför att det är utslutet att vraket skulle ha förlästs under 1900-talet och inte särskilt troligt att det skulle ha gjort det efter 1850. Det senare påståendet baseras emellertid inte enbart på avsaknaden av historiska källor utan på vrakets kondition. Styrbordssidans spant sticker inte upp mer än en meter ovan botten och spanttopparna är kraftigt eroderade medan bordssidans spant knappt är synliga ovan botten. För- och akterstävorna saknas helt och alla järnförbindningar är bortkorroderade.

Angående akterspegelns förhållande till furuvraket finns det flera omständigheter som talar för att vrakdelarna inte kan hör samman. Det är framförallt skillnaden i bevarade järnförbindningar och färgrester som talar för att akterspegeln är betydligt yngre än övriga vrakdelar på platsen. Akterspegeln sitter inte heller ihop med furuvrakets utan den ligger löst på botten. De järnbultar som en gång förbundet spanten med bordläggningen på furuvrakets och som nu är helt bortkorroderade har haft betydligt grövre dimensioner än de järnbultar som har bevarats i akterspegeln och en tjock järnbult rostar inte snabbare än en tunn järnbult i samma vatten. Sjöhistoriska museet erfar att fartyglämningar från andra halvan av 1800-talet, som påträffats i liknande bottenmiljöer, ofta har betydligt mer bevarat järn i skrovet i jämförelse med detta vrak. Akterspegeln är dessutom helt byggd i ek till skillnad från vraket som är helt byggt i furu. Visserligen finns det exempel från historisk tid på kompositbyggen där man blandat ek och furu i en fartygskonstruktion men då har man oftast valt att använda ek till köl/spant och furu till bordläggning. Att ett furufartyg haft en akterspegel som varit helt byggd i ek är inte särskilt troligt och någon sådan fartyglämning har heller inte påträffats vad Sjöhistoriska museet känner till.

Sjöhistoriska museet har under de senaste fem åren påträffat flera fartyglämningar som påminner om vraket i Öregrund. Vid undersökningarna framför Grand Hotel 2013 påträffades flera vrak där särskilt ett vrak, vrak 5, uppvisar samma byggnadssätt som öregrundsvrakets med grovhuggna furuspant, klinklagd bordläggning sammansatt med omböjda spikar. Vrak 5 daterades till mitten

av 1600-talet (Hansson, Sundberg 2014:40).

I FMIS finns flera, om än knapphändiga, förlisningsuppgifter från 1700-talet som skulle kunna passa in på vraket utanför Fyrskippsskatan. Den kraftiga stormen i oktober 1760, då flera fartyg förolyckades i Öregrundsområdet, skulle kunna ligga bakom vrakets tillkomst. Ytterligare uppgifter om förlisningen och eventuellt rättsligt efterspel kan ha gått upp i rök i och med den stora stadsbranden 1829 då rådhuset med dess arkivalier och äldre handlingar brann ned till grunden.

Jämför man sonarbilderna på vraken inne i Kullbådaviken (fig. 4) med sonarbilderna på vraket inne i Öregrunds hamn framgår tydligt att kullbådavraket är både bättre bevarat och inte lika nedsjunkna i bottensedimenten. Detta skulle kunna tala för att Öregrundsvrakets är av högre ålder även om dess dåliga skick kan bero på vrakets utsatta läge mitt i hamnen och naturliga formationsprocesser.

Enligt Kulturmiljölag (1988:950), kap. 2, utgör en fartyglämning fornlämning om den kan antas vara förlist innan 1850. Sjöhistoriska museet gör bedömningen att vraket i Öregrunds hamn har förlist innan 1850 och att det därmed utgör fornlämning. Om vraket riskerar att skadas eller förstöras vid de planerade muddringarna/utbyggnationerna i Öregrunds hamn bör det bli föremål för ytterligare antikvariska insatser.

När det gäller planerade muddringsarbeten i övriga delar av hamnen där kulturlager har konstaterats rekommenderar Sjöhistoriska museet att muddringarna utförs i samarbete med antikvarisk personal.

Referenser

Tryckta källor

- Andersson, A. 1991 (red.). *Öregrundns historia: en krönika*, Jubileumkomm. Öregrund 500 år, Öregrund.
- Cederlund, C-O. 1971. Hamnar i bruksbygd. Om hamnväsendets förändringar. Särtryck.
- Hansson, J. och Sundberg, K. 2014. Fartyglämningar på Blasieholmen. Arkeologisk förundersökning i form av schaktkontroll samt särskild arkeologisk undersökning. Rapport 2014:16. Sjöhistoriska museet.
- Sandelin, S. 1980. Så var det förr i Öregrund. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Sidén, P. G. 2002. Målarstädernas befolkningsutveckling 1200–1611. D-uppsats. Stockholms universitet. Historiska institutionen.
- Söderberg, S. 1985. Medeltidsstaden 63. Östhammar och Öregrund. Stockholm.
- Törnqvist, O. 2010. Kullbådaviken: från centralpunkt till fridfull naturhamn : historien skapar ständigt nya landskap. *Marinarkeologisk tidskrift*. 2010(33):4, s. 10–13.
- Westerdahl, C. 1987. *Norrlandsleden 2. Beskrivning av det maritima kulturlandskapet: rapport från en inventering i Norrland och norra Roslagen 1975–1980*. Härnösand: Läns museet Murberget.
- Öregrund: gammalt och nytt : *Minnesskrift vid Öregrundns stads 450-årsjubileum 1941*. (1941). Tierp: H. Löjdquist.

Tidningsartiklar

- ”Omfattande muddring inledd i Öregrundns småbåtshamn.” *Östhammars tidning* (4 december 1964).
- ”Fynd i Öregrundns småbåtshamn härrör från sjunken skuta.” *Östhammars tidning* (14 december 1964).

Arkiv

- DykB = Dyk- och Bärgningshandlingar, KrA, ex-cerpererade av Statens Sjöhistoriska Museum, Stockholm.
- Öregrundns hembygdsförenings arkiv

Internetkällor

- FMIS, Riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

Otryckta källor

- Muntlig uppgift, Anders Lindström, september 2015.

Kartor

- ESRI
Lantmäteriet
Östhammars kommun

Tekniska och administrativa uppgifter

Statens maritima museers dnr: 5.3.1–2014-827
Länsstyrelsens diarienummer: 431-2437-2014
Statens maritima museers projektnummer:
2080183
SMM projektledare: Jens Lindström
Fältansvarig: Jens Lindström
Orsak till utredningen: Muddring, utbyggnation
av hamn
Uppdragsgivare: Östhammars kommun
Undersökningstyp: Arkeologisk utredning
Undersökningstid: 23–24 juni, 7–11 september
2015
Plats: Öregrunds hamn, Öregrundsgrepen
Fastighet: Öregrund 1:2
Kommun: Östhammar
Län: Uppsala län
Landskap: Uppland
Socken: Börstil
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Vattendjup: 0–20 m

Koordinater för utredningsområdets centrum-
punkter (sweref99 TM):
Dumpningsområdet i Grepen: N 6699323
E 686256
Öregrunds hamn: N 6694230 E 690030
Sjökort: 535
Dokumentationshandlingar: Rapporten förvaras
digitalt på SAMLÄ på Riksantikvarieämbetets
hemsida och övriga handlingar på Sjöhisto-
riskas museets arkiv i Stockholm.
Fynd: har återförts till fyndplatsen

Deltagarförteckning SMM

Mikael Fredholm
Jens Lindström
Jim Hansson

Bilagor

Bilaga 1. Koordinater provgropar (Sweref99 TM)

<i>Prov- grop</i>	<i>Position SWEREF 99 TM N</i>	<i>Position SWEREF 99 TM E</i>	<i>Beskrivning</i>
1	6694240	690065	Utanför vrak. Sand/silt, ner till 0,5 m djup
2	6694231	690093	Sand/grus 0,1 meter sedan glaciallera
3	6694202	690101	Sand/grus 0,1 meter sedan glaciallera
4	6694199	689963	Lösa sediment. Träflis, huggspån, stock. Glaciallera 0,3 meter ner i botten
5	6694207	689953	Lösa sediment. Träflis, huggspån. Glaciallera 0,3–0,4 meter ner i botten

Bilaga 2. Koordinater vrakområdets begränsning (Sweref99 TM)

<i>Punkt</i>	<i>Position SWEREF 99 TM N</i>	<i>Position SWEREF 99 TM E</i>	<i>Beskrivning</i>
1	6694238	690045	Vrakområdets begränsning i SV
2	6694255	690067	Vrakområdets begränsning i NO
3	6694253	690050	Vrakområdets begränsning i NV
4	6694242	690061	Vrakområdets begränsning i SO

Bilaga 3. Dendrokronologisk dateringsrapport

MILJØARKÆOLOGI & MATERIALEFORSKNING
DENDROKRONOLOGISK LABORATORIUM

Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra vrug fundet ved Öregrunds hamn, Sverige

af
Orla Hylleberg Eriksen

NNU rapport nr. 64 • 2015

SVERIGE, UPPLAND

Öregrunds hamn

Koordinater: (WGS84) 60.33975°N/18.44348°E

Formål: Datering.

Indsendt af Sjöhistoriska museet ved Jens Lindström.

Indsamling af prøver: ?

Laboratorieundersøgelse: Orla Hylleberg Eriksen.

Rapport udarbejdet: Oktober 2015.

NNU j.nr. A9374

Publicering:

Med mindre andet er aftalt kan resultatet frit anvendes med henvisning til NNU rapport 64, 2015 af Orla Hylleberg Eriksen. Kontakt evt. laboratoriet for hjælp og yderligere oplysninger (dendro@natmus.dk). Rapporten kan downloades fra hjemmesiden www.nnu.dk, (eller mirror-site nnuweb.dk) under Dendrokronologi, Rapporter.

Vrag, tømmer

To prøver af eg (*Quercus* sp.) og fire prøver af fyr (*Pinus sylvestris*) er undersøgt. Egetræsprøverne er dateret, fyrretræsprøverne er ikke dateret. Egetræsprøverne har kun kerneved bevaret, fyrretræsprøverne har splintved bevaret.

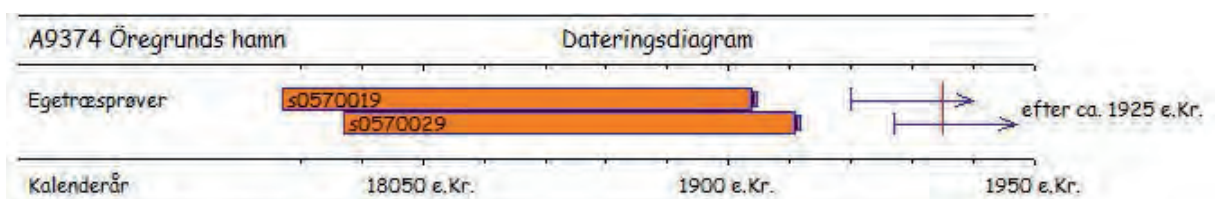
Egetræsprøverne

Yngste målte årring på S0570029 er dannet i 1911 (kun kerneved bevaret). Efter tillæg af årringe i det manglende splintved, kan det beregnes, at træet, som prøven stammer fra, er fældet *efter* ca. 1925 e.Kr.

Tolkning: Denne datering må også gælde for den anden daterede egetræsprøve.

Kurverne fra de daterede prøver er sammenregnet til en middelkurve (S057M001) på 85 år, som dækker perioden 1827-1911 e.Kr.

A9374 Öregrunds hamn - krydsdateringer med referencekurver	
	S057M001
Vest Danmark 01, Vest Danmark 01	4.42
Norge Øst, NM000011	5.14
Skåne og Blekinge, SM000005	2.91
Sverige recent, sverigkc	6.85

Fyrretræsprøverne

Ingen af fyrretræsprøverne er dateret. Kurverne fra to af prøverne kan formentlig passes sammen. Dette giver dog ikke noget resultat.

Splintstatistikker:

Egetræ: 20 år [-5+10]

Fyrretræ: 40-80 år.

For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

A9374 Öregrunds hamn, Sverige - Katalog								
Unders nr.	Beskrivelse	År	Marv	Splint	Slutring	Synkron position	Fældning	Bem.
	Vrag							
S0570019	Pr. 1, spant/regel, akterspejl	78	ja	nej	H1	1827-1904	efter ca. 1924	eg
S0570029	Pr. 2, bordlægning, akterspejl	75	2-3 cm	nej	H1	1837-1911	efter ca. 1931	eg
S0570039	Pr. 3, spant, styrbord	69	ja	28 år	S1		ikke dateret	fyr
S0570049	Pr. 4, bundstok, midtskib, styrbord	51	1-2 cm	16 år	S1		ikke dateret	fyr
S0570059	Pr. 5, bundstok, længst foran	58	ja	28 år	S1		ikke dateret	fyr
S0570069	Pr. 6, spant, bordhals, forende	69	ja	49 år	S1		ikke dateret	fyr

Tegnforklaring: B - bark, W - valdkante (barkring), vf - vinterfældning, sf - sommerfældning, Hx - Heartwood (kerneved) x = antal, Sx - Sapwood (splintved) x = antal, Hx og Sx angiver årringe, som ikke er inkluderet i rubrikkerne År og Splint, H/S angiver Heartwood/Sapwood grænse.

Generelt om dendrokronologiske undersøgelser

Undersøgelsen foretages på et tværsnit af træprøven, hvor målebanelerne tildannes ved hjælp af en barberbladskniv. Ved undersøgelsen anvendes et mikroskop med forstørrelse på ca. 10 - 40 gange samt en målemaskine til datafangst.

Årringene i den enkelte prøve måles normalt mindst to gange, helst på to forskellige målebaneler. Årringskurven for de enkelte radier tegnes for visuel kontrol af målingerne for den enkelte prøve. Efter eventuelle rettelser/korrektioner regnes de to radier sammen til den kurve, som repræsenterer prøven. Kurverne søges synkroniseret relativt og der beregnes eventuelt én eller flere middelkurver (lokalitetskronologier). Såvel enkeltkurver som eventuelle middelkurver søges dateret ved hjælp af allerede udarbejdede grundkurver ("masterkronologier"). Det dendrokronologiske Laboratorium ved Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser har udarbejdet et grundkurvekompleks (flere lokale grundkurver) for egetræ, som dækker perioden fra nutiden og tilbage til ca. 100 f.kr. Derudover har laboratoriet adgang til de fleste regionale egetrækronologier i Nordeuropa takket være et udstrakt samarbejde med de dendrokronologiske laboratorier ved Lunds - og Hamborgs Universitet.

Rapporten omfatter alle undersøgte prøver (daterede og udaterede). Der gives en summarisk redegørelse, efterfulgt af en kort karakteristik af hver enkelt prøve.

Ved daterede prøver oplyses det tidsspannd, som de bevarede årringe dækker, samt træets fældningstidspunkt.

Hvis der er bark bevaret på prøven, eller hvis det er muligt, at fastslå om barkringen er bevaret, er det endvidere angivet, om træet er fældet om vinteren eller om sommeren. Barkringen er den sidst dannede årring i træets levetid og ligger umiddelbart under barken. Ved vinterfældning er barkringen færdigdannet, og træet må være fældet uden for vækstsæsonen, dvs. i oktober-april, mens sommerfældning angiver, at barkringen ikke er færdigdannet, og at træet er fældet i vækstsæsonen, maj-september.

Fældningstidspunkt - anvendelsestidspunkt - datering!

En dendrokronologisk dateringsundersøgelse giver oplysning om dannelsesstidspunktet for de undersøgte årringe, samt hvornår træet blev fældet. Alle undersøgelser viser, at under normale omstændigheder blev træet anvendt kort tid efter fældningen.

Det er f.eks. muligt at sammenligne dendrokronologiske og kulturhistoriske (skriftlige kilder, inskriptioner o.l.) dateringer. En undersøgelse som Hamborg Universitet har udført på knap 200 malerier på egetræspaneler, hvor kunstneren har signeret og dateret maleriet, viste, at der sjældent er gået mere end 5 år mellem fældningen af træet og fremstillingen af maleriet. Disse resultater understøttes af tilsvarende sammenligninger udført på bygningstømmer i Danmark. Ofte viser det sig, at fældningsår er sammenfaldende med anvendelsesår.

Spørgsmålet om lagring kan også besvares ud fra iagttagelser på de bevarede træstykker. Ved lagring af træ er det vigtigt at få fjernet bark og den yderste bløde del (splinten), som let bliver udsat for insekt- og rådangreb. Findes der derfor bark og intakt splintved på jordgravede stolper o.l., tyder det på, at de ikke har ligget ret længe, før de blev anvendt. Endvidere vil der, som følge af skrumpning under tørringen, uvægerligt opstå radiale sprækker (tørkeridser) i nyfældet træ, hvis det lagres i længere tid. Når træet derefter graves ned, fyldes disse sprækker med jord, hvorved de bliver let genkendelige, når træet senere undersøges. Mangler de, er det tegn på, at tømmeret er nedgravet i "frisk" tilstand.

En del formforandringer, som først kan være indtruffet efter træets forarbejdning, viser, at tømmeret er bearbejdet i "saftfrisk" tilstand. F.eks. bliver kvarttømmer, som oprindeligt er fremstillet med et retvinklet tværnsnit, rombisk ved tørkesvind. Dette kan ofte iagttages ved tømmer i tagkonstruktioner.

Træ og i særlig grad egetræ lader sig nemmest bearbejde med håndværktøj (økser, kiler mm) i frisk tilstand. Efter flere års udtørring bliver egetræ så hårdt, at der ofte må maskindrevet værktøj til for at skære det igennem. Gennem hele vor forhistorie var kiler, skovøksen, bredbilen, stødøksen og skarøksen tømmerens vigtigste arbejdsredskaber. Værktøjsspor fra disse redskaber viser tydeligt, at træet er bearbejdet kort tid efter fældningen. For fortidens håndværkere har det ikke været et spørgsmål om at bruge vellagret tømmer, man at få træ, som specielt var velegnet til den opgave, de stod over for.

En datering af én enkelt prøve giver ikke en sikker datering af et helt bygningsværk (det være sig kirke, hus, borg, skib o.l.). Der kan være tale om genbrug, reparation etc. Har man derimod mange prøver fra den samme konstruktion, hvor den dendrokronologiske undersøgelse viser, at de har samme fældningstidspunkt, er der stor sandsynlighed for, at træerne er fældet ad hoc og anvendt med det samme. Endvidere er der mulighed for at tage hensyn til eventuelt genbrug af tømmer, reparationer, byggefaser og lignende.

Beregning af fældningstidspunkt

Muligheden for at opnå en præcis angivelse af fældningstidspunktet for egetræ afhænger af, om der er bark eller splintved bevaret på prøverne.

Splintveddet findes lige under barken og omfatter træets sidstdannede årringe. Hvis der er bark eller barkkant tilstede, betyder det, at barkringen er bevaret, og fældningstidspunktet kan derfor *angives præcist*. Er kun en del af splintveddet bevaret på prøven, kan fældningstidspunktet *beregnes med stor nøjagtighed*, idet det manglende antal årringe i splintveddet kan beregnes i de fleste tilfælde. Kan overgangen mellem kerne- og splintved konstateres, er det muligt at angive et omtrentligt tidspunkt, hvor fældnings-tidspunktet vil ligge, selvom intet af splintveddet er bevaret. Endelig kan både splintveddet og en del af kerneveddet mangle. I dette tilfælde er det kun muligt at *angive det tidligst mulige* fældningstidspunkt.

Til beregning af fældningstidspunktet anvendes en "splintstatistik" udarbejdet på grundlag af empiriske undersøgelser.

Der foreligger oversigter for egetræ fra Irland, England, Vesttyskland og Polen. Resultaterne varierer, men generelt gælder det, at jo større egenalder et egetræ har, jo flere årringe findes der i splintveddet, samt at "modne" egetræer (100-200 årige), som har vokset i Irland og England gennemsnitligt indeholder flere årringe (ca. 30) i splintveddet end træer, som har vokset i Vesteuropa (ca. 25), og at antallet af splintårringe aftager jo længere østpå, træerne har vokset (13-19 i Polen).

Forskningen vedrørende fastlæggelse af antallet af splintårringe i egetræ er i konstant udvikling, og der kan ikke gives noget entydigt svar på problemstillingen. HILLAM, J., MORGAN, R. A. and TYERS, I. G.: Sapwood estimates and the dating of short ring sequences. *Applications in Tree-ring Studies*, ed. R. G. Ward. BAR S333, 1987, 165-185, berører emnet generelt og anbefaler et tillæg for manglende splint på 10-55 år.

Bilaga 4. Rapport ^{14}C -prov

Bilaga 4a

Uppsala 2016-01-22

Jens Lindström
Statens maritima museer
Box 27131
102 52 STOCKHOLM

Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av trä från Öregrund, Uppland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

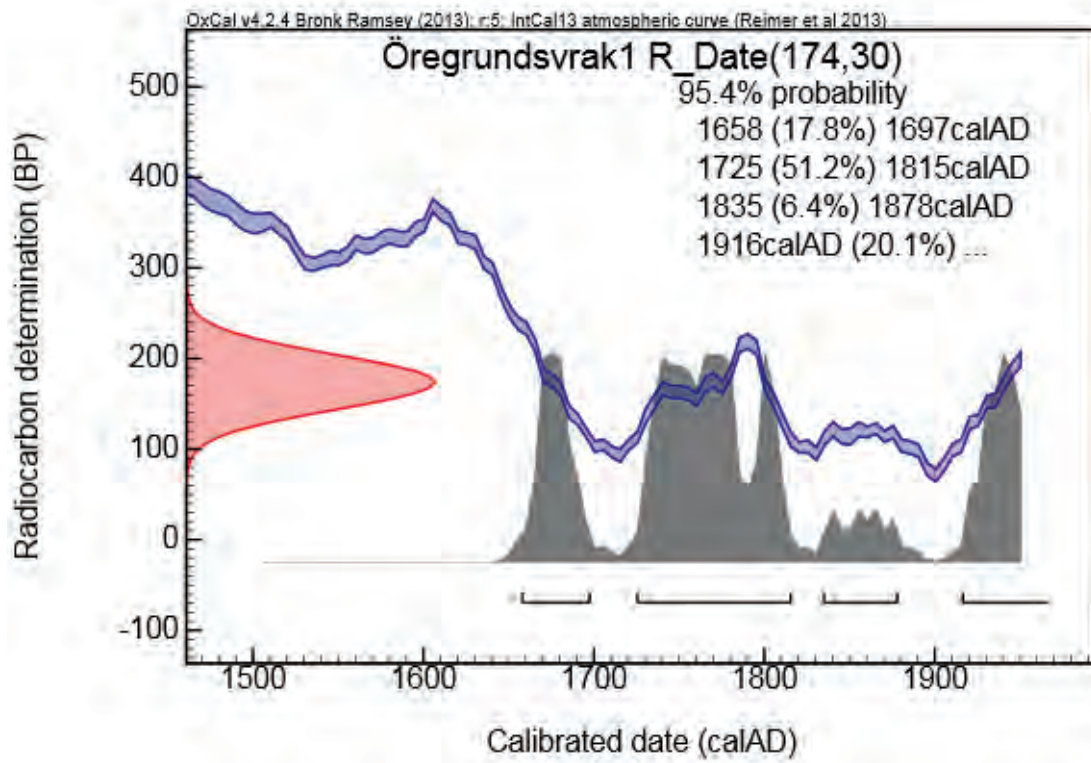
RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\%$ VPDB	^{14}C age BP
Ua-52312	Prov 1, Öregrunds hamn	-25,4	174 ± 30

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

Bilaga 4b

Arkeologisk utredning i Öregrunds hamn

Sjöhistoriska museet som är en del av Statens maritima museer utförde under några dagar i juni och september 2015 en arkeologisk utredning i Öregrunds hamn. Utredningen, som genomfördes inför planerade muddringar och ombyggnationer i hamnen, omfattade sonarkartering av ett planerat dumpningsområde för muddermassor i Öregrundsgrepen väster om Gräsö, samt sonarkartering och dykbesiktningar inne i Öregrunds hamn.

Utredningen resulterade i att en kraftigt nedbruten och tidigare okänd fartygslämning påträffades mitt i hamnen och inte långt ifrån fyrskeppet Västra Banken. Fartygslämningen bedömdes utgöra fornlämning då den antas ha förlist innan år 1850. Utöver vraket påträffades ett kulturlager som utifrån fynd av rödgerskeramik, kritpipor och glasbuteljer kunde dateras till perioden 1600–1900-tal.

The Maritime Museum (part of the Swedish National Maritime Museums) carried out an archaeological investigation in the harbour of Öregrund during a few days in June and September 2015. The survey, carried out ahead of planned dredging works and redevelopment of the harbour, included sonar mapping of the planned dumping area in Öresundsgrepen located west of Gräsö, as well as sonar mapping and ocular surveys within the harbour of Öregrund itself.

The survey revealed a highly deteriorated and previously unknown wreck in the middle of the harbour. The wreck was classified as an ancient monument as it is believed to have been lost before 1850. Apart from the wreck, cultural layers were found dating to the period between 17th–20th centuries based on findings of clay pipes and glass bottles.

SJÖHISTORISKA

Box 27131

102 52 Stockholm

Tfn: 08-519 549 00

www.sjohistoriska.se

ISSN 1654-4927

Kommunfullmäktige

§ 136

Dnr SBN-2012-2047

Öregrund 8:1, antagande av detaljplan för Öregrunds Hamn

Bygg- och miljönämndens beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att:

- **godkänna granskningsutlåtandet**
- **godkänna detaljplan för Öregrunds Hamn**
- **föreslå Kommunfullmäktige att anta detaljplan för Öregrunds Hamn.**

Upplysningar

Planen hanteras med normalt förfarande enligt PBL (2010:900). Planarbetet påbörjades 2012. Efter det har ändringar i plan- och bygglagen trätt i kraft, men de bestämmelser som gällde 2012 skall tillämpas vid handläggning av planärendet.

Bakgrund

Tidigare beslut

Samhällsbyggnadsnämnden fattade 2012-10-03 beslut om att påbörja planarbete för Öregrunds Hamn.

Beslut om samråd togs av Bygg- och miljönämndens arbetsutskott 2017-06-21. Planen var på samråd under perioden 5 juli-16 augusti 2017. Totalt inkom 33 stycken yttranden under samrådstiden.

Beslut om granskning togs av Bygg- och miljönämnden den 20 juni 2018. Planen var utställd för granskning under perioden 4 juli – 15 augusti 2018. Totalt inkom 26 yttranden under granskningstiden.

Översiktsplanen

I den befintliga översiktsplanen, antagen 2016, anges ingen specifik markanvändning för platsen. Gällande centrala Öregrund läggs stort fokus på kulturvärdena. Planförslaget bedöms inte avvika från översiktsplanen.

Planområdet och planförslaget

Planområdet är beläget i centrala Öregrund och omfattar större delen av Öregrunds Hamn med dess vattenområde, strandområde, kajer, hamnbodar, trafikområden m.m. Områdets totala areal är ca 9.9 hektar.

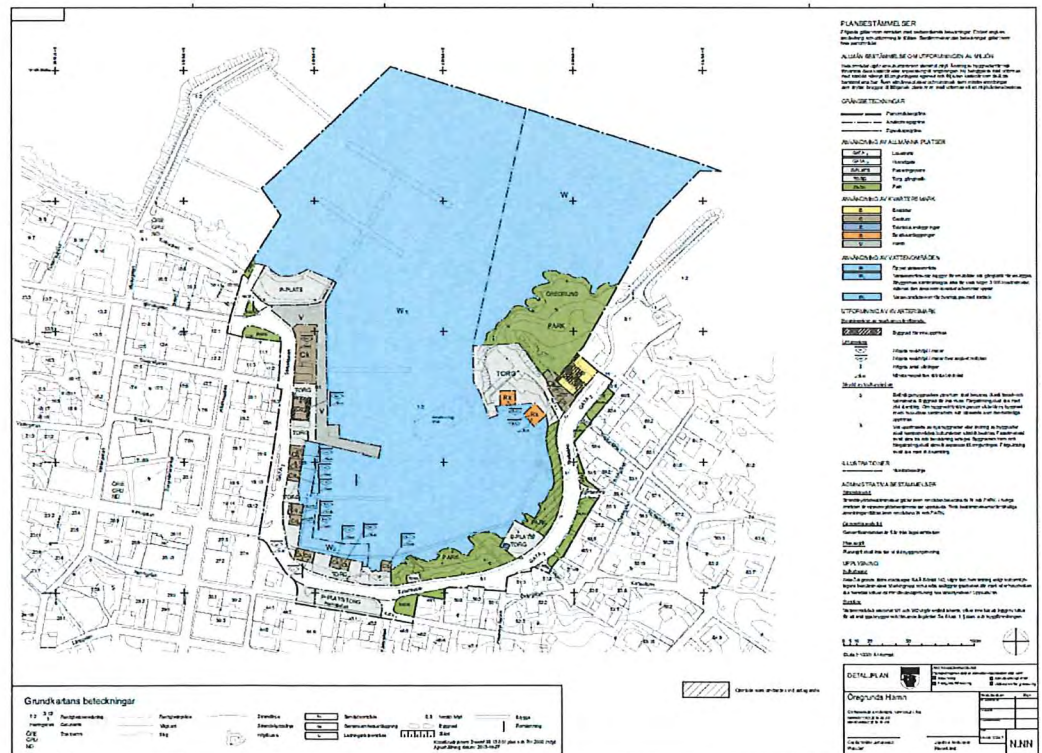

Forts. § 136

Planområdet

Detaljplanens syfte är möjliggöra för utveckling av inre delarna av Öregrund avseende allmänhetens tillgänglighet samt verksamheter i anslutning till befintliga centrumanläggningar. Planen syftar även till att bereda plats för fler båtar i hamnen och att skydda hamnen från hårt väder på ett bättre sätt.

Plankartan

Handwritten signatures in blue ink.

Forts. § 136

Revideringar som gjorts efter granskningen

- Grundkartan är uppdaterad.
- För vattenområde betecknat W₁ anges att bryggor får uppta högst 3 000 kvadratmeter, bomytan är då inte inräknad.
- Läge för nytt båthus flyttas till en plats i anslutning till Fyrskettsudden
- Föreslaget trädäck i hamnbassängens sydvästra del minskas i storlek.
- Vid Fyrskettsudden föreslås också viss förändring gällande torgytans form.
- Under planbestämmelsen k görs ett tillägg om att färgsättning skall ske med röd slamfärg.
- Strandskydd ligger kvar inom områdena som är betecknade W och PARK.
- Planbeskrivningen ses över när det gäller vissa faktauppgifter
- Under rubriken "Hamn" i planbeskrivningen stryks meningen om att området är tillgängligt för allmänheten. Stycket i planbeskrivningen som handlar om hamn (V) bör inte heller placeras under rubriken "Användning av allmänna platser" utan lägga under en egen huvudrubrik, eftersom "Hamn" enligt gängse planbeteckningar inte är allmän plats.
- Frågor om trafik och åtgärdsvalsstudien ges något mer utrymme i planbeskrivningen. Kommunen väljer också att nu undanta ett område med parkmark i anslutning till huvudgatan från antagande, för att hålla frågan om vägområdets bredd ännu mera öppen.
- Området W, öppet vattenområde utökas något.
- Uppllysning om kulturlager.
- Uppllysning om bygglovsplikt.

Handlingar

Antagandehandlingarna består av

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Behovsbedömning
- Fastighetsförteckning
- Granskningsutlåtande

Utredningar

- Arkeologisk utredning, Sjöhistoriska museet rapport 2016:7
- Miljökonsekvensutredning, Olof Sandström, SKUTAB AB, 2010-01-28.

Bilaga: Besvärshänvisning

Miljö- och energidepartementet

Statens gruvliga risker (SOU 2018:59), Remiss

Regeringen beslutade 2017-06-01 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och analysera om det finns insatser eller åtgärder som på ett mer ändamålsenligt sätt än i dag kan säkerställa att det finns tillräckliga säkerheter för efterbehandling och andra återställningsåtgärder vid gruvverksamhet.

Utredningen lämnar fyra förslag:

1. Syftet och målsättningen med säkerheterna måste tydliggöras.
2. En uppstramning av reglerna för beräkning av säkerhetsbeloppets storlek
3. En begränsning i vilka säkerheter som ska accepteras.
4. En tydligare beslutsprocess när det gäller säkerheternas storlek.

Miljö- och energidepartementet har översänt rubricerade remiss till Östhammars kommun för möjlighet att avge yttrande. Ett yttrande ska vara departementet tillhanda senast 2018-12-03.

Utredningen beskriver gruvindustrin i Sverige, metoder och kostnader för efterbehandling av gruvverksamhet, dagens gruvavfallsfinansieringssystem, säkerheter enligt minerallagen, konkurser i gruvsektorn, andra modeller för kostnadsansvar, ekonomiska säkerheter för efterbehandling av gruvverksamhet i andra länder samt överväganden och förslag med tillhörande konsekvensanalys som utredningen har gjort.

Östhammars kommun har den nedlagda gruvan Dannemora i sitt geografiska område, har dock inte varit tillsynsmyndighet över densamma, men påverkas ändå direkt av månghundraårig gruvdrift i kommunen och nödvändigheter av fullgod efterbehandling. Östhammars kommun är del i processen gällande att etablera ett slutförvar för använt kärnbränsle vilket innebär att vissa erfarenheter av hanteringen runt kärnavfallsfonden, som utredningen också resonerar kring, kan delges.

Östhammars kommuns synpunkter på förslaget:

Utredningen visar med all önskvärd tydlighet att ställda säkerheter för efterbehandling och återställning efter gruvverksamhet är finansiellt underdimensionerade ställt i relation till de faktiska kostnader som är förenade med detta.

Östhammars kommun ställer sig i så motto bakom utredningens samtliga ovan nämnda förslag till förändring för att minska statens och därmed skattebetalarnas risk, vid exempelvis konkurser.

Det är utredningens förslag att verksamhetsutövarna ska ta fram en efterbehandlingsplan parallellt med avfallshanteringsplan som ska revideras vid förändringar i verksamheten som påkallar detta alternativt vart femte år. Inkommer inte verksamhetsutövaren med reviderad efterbehandlingsplan föreslås att miljö-sanktionsavgift ska kunna utdömas.

Idag bedöms avfallsplanerna (som beskriver efterbehandling efter avslutad verksamhet) vid prövningen av verksamheterna i mark- och miljödomstolen och kopplas till säkerheter som måste ställas för att ge finansiella möjligheter att faktiskt genomföra de skyddsåtgärder som behövs för att återställa området, utan risk för människors hälsa och miljö. Utredningen konstaterar att kompetensen att bedöma de ekonomiska säkerheterna i domstol eller hos tillsynsmyndigheter har övrigt att önska. Det blir inte heller en dynamik i säkerheterna med utgångspunkt i verksamhetens framdrift om förutsättningarna förändras. Flera kostnadsdrivande parametrar har identifierats saknas i flera av kostnadsberäkningarna som inlämnats av bolagen. En parameter som särskilt nämns är tillgången till morän i den närmaste omgivningen av tillräckligt bra kvalitet för att kunna användas som täckmaterial och som kan tas i anspråk av verksamhetsutövaren själv eller tillsynsmyndigheten vid behov. Finns inte det så blir kostnaderna betydande.

Östhammars kommun vill lyfta angelägenheten i att även moränuttaget miljöbedöms i samband med miljöprövningen och löpande under driftperioden och revidering av efterbehandlingsplanerna innan det kan "intecknas", så att moränen de facto är fullt tillgänglig och inte omgiven/påverkas av begränsande faktorer tex höga naturvärden.

Det förs i utredningen en diskussion runt att ekonomiska säkerheter ställs på verksamhetsutövaren enligt två olika lagstiftningar, minerallagen och miljöbalken. Dock utifrån olika perspektiv där den förstnämnda inte syftar till återställande av skador på miljön utan tex staket och andra skyddsåtgärder.

Östhammars kommun vill i detta sammanhang lyfta den parallell som finns mellan kärntekniklagen och miljöbalken där det vid huvudförhandlingar rörande tillåtlighet vid Nacka Tingsrätt (M1333-11) gällande slutförvar för använt kärnbränsle, hösten 2017, var upp till diskussion vilken lagstiftning som täcker skador på miljön i händelse av olycka. Det är angeläget att dessa begrepp utreds och konsekvensbedöms än tydligare, innan förslaget att plocka bort kravet på ekonomisk säkerhet i minerallagen genomförs.

Syftet med säkerheterna är att minska statens risker. Det nämns i utredningen att det inte finns ett formellt uttryckt sistahandsansvar för staten i lagstiftningen, men att staten tar det i praktiken när det gäller efterbehandling.

Även här vill Östhammars kommun dra en parallell till prövningen gällande slutförvar för använt kärnbränsle, där det är oerhört angeläget att sistahandsansvaret formaliseras och där det nu pågår en särskild utredning för att klarlägga detta (Dir 2017:76). Även om statens behov av trygghet för ekonomiska risker, likväl som kommunens, är större när det gäller radioaktivt avfall och de tidsperspektiv som där behandlas, kan miljöpåverkan vara nog så stora och nog så långsiktiga beroende på vilka malmer/berg som hanterats och utvinningsmetoder som använts vid gruvverksamheter som läggs ned.

Det föreslås att mark- och miljödomstolen ska fastställa slutmålet för efterbehandlingen i sin prövning men avlastas fastställandet av säkerhet. Naturvårdsverket ska tilldelas föreskrivningsrätt för efterbehandlingsplanerna.

Östhammars kommun är i grunden positiv till ett sådant förfarande, men kan se svårigheter att vid gruvbrytning, när man går ned i berget, förutse vilka återställnings/efterbehandlingsåtgärder som kan bli nödvändiga. Tex med avseende på vilka mineraler som finns i bergsmatrisen, vilka grundvattenavsänkningar som kan drabba områden tillfälligt eller permanent mm. vilket gör att målbilden kan komma att förändras under pågående verksamhet. Därför föreslås att någon typ av delegation ges till tillsynsmyndigheten att förändra målbilden om oförutsedd information framkommer under drift.

Utredningen tar också ställning för att det inte är av avgörande betydelse att miljöprövningens kompetenser och prövningen av säkerhetens form och storlek är beroende av varandra och nämner där överföringen av hanteringen av kärnavfallsfondens medel från Strålsäkerhetsmyndigheten till Riksgälden som ett gott exempel på framgång.

Östhammars kommun vill dock peka på att denna lösning inte varit sjösatt så länge att den utvärderats ännu. Effekterna av överföringen, såväl positiva som negativa, har därför ännu inte kommit fram utan kommer sannolikt att klarna vid nästkommande revidering av förslag till kärnavfallsavgifter.

Slutförvarsorganisationens uppdrag

Slutförvarsorganisationen (SO) har under planeringsdag 23 augusti 2018 diskuterat hur uppdrag i frågeställningar gällande slutförvar av radioaktivt avfall från kommunfullmäktige skulle kunna se ut. Det medskick som organisationen utöver nedanstående vill göra är att se över formerna för samverkan med NGO's, att kommunikation sker på ett lättillgängligt sätt, att det är viktigt att upprätthålla villkorskompetens, att allsidig belysning är nödvändig för tillit till processerna och att referensgruppens roll bör klargöras. Kommunens förmåga att hålla frågan levande på hög kunskapsnivå ger trovärdighet i diskussioner med andra involverade aktörer.

Vikten av tydligt uppdrag är avgörande för framgången.

Ett presidiummöte inom slutförvarsorganisationen för diskussion av nedanstående förslag till uppdrag genomfördes 15 oktober 2018.

Vilka frågeställningar berörs:

SO har identifierat följande:

Byggnation av Kärnbränsleförvaret (Slutförvar för använt kärnbränsle)

- eventuella kompletteringar till regeringsprövningen,
- hantering av vetorätt på fråga från regeringen,
- samt, om tillåtlighet meddelas, förberedelser samt medverkan som part i huvudförhandling i mark- och miljödomstolen om slutliga villkor.

Utbyggnad av SFR (slutförvar för låg- och medelaktivt kortlivat radioaktivt driftavfall samt radioaktivt rivningsavfall)

- förberedelser samt medverkan som part vid första huvudförhandling, preliminärt 2019, därefter på samma sätt som enligt ovan.

Följa utvecklingen för SFL (slutförvar för långlivat radioaktivt avfall som inte är använt kärnbränsle)

- delta i eventuella samråd både enligt miljöbalken och kärntekniklagen

FUD-processen (Program för forskning, utveckling och demonstration)

- granskning och yttrande, som en del i omvärldsbevakningen gällande hantering av radioaktivt avfall.

Rekommendation: Ovanstående fyra frågeställningar ska bevakas och förberedas av den organisation som får ansvaret, uppdelat eller i sin helhet på ett för kommunen ändamålsenligt sätt.

Kunskapsuppbyggnad:

Hårt arbete ger kunskap. Kommunfullmäktiges beslut bör baseras på kunskap i så hög utsträckning som det bara går. Ingen ledamot ska behöva känna att de inte har tillräcklig kunskap i frågan för att fatta nödvändiga beslut. Därmed inte sagt att all kunskap finns i så här komplexa frågeställningar. Dock ska fakta, eventuella forskningsresultat och skiljaktigheter samt parter roll och uppdrag vara tydligt. Detsamma gäller ut till medborgarna i vår kommun.

Rekommendation: Sörja för kunskapsuppbyggnad i kommunfullmäktige och ut till medborgarna i vår kommun gällande slutförvar för radioaktivt avfall.

Kommunikation/Information:

SO trycker även på att arbetet med att kommunicera/informera behöver fortgå med samma eller högre ambitionsnivå än idag.

Rekommendation: Behåll särskilt ansvar för information/kommunikation i slutförvarsfrågan.

Omvärldsbevakning:

Hanteringen av radioaktivt avfall är en utmaning för hela världen och mycket händer på den internationella arenan när det gäller slutförvar. Det är angeläget att vår kommun är på tå och följer frågan internationellt för att dra lärdomar och erfarenheter för inspel i vår egen process, både gällande kontinuerlig kunskapsuppbyggnad till våra medborgare som beslutsfattare.

Rekommendation: Bevaka slutförvarsfrågorna via ordinarie mediekanaler , återkoppla till kommunstyrelse och fullmäktige och aktivt medverka i samarbeten internationellt när kommunstyrelsen så finner är lämpligt.

Informationsbevarande:

SO och kommunen har tryckt på behovet av informationsbevarande på nationell nivå och anser det angeläget att det material som producerats utöver protokoll och skrivelser (som arkiveras enligt kommunens dokumenthanteringsplan) ska bevaras för framtiden och att det arbetet åligger kommunen gällande sitt eget material.

Rekommendation: Starta ett strukturerat arbete med en vitbok över kommunens arbete över tid och en rutin samt förutsättningar för hur det ska bevaras för framtiden.

Tidsperspektiv:

SO kan identifiera att det finns två tidsperspektiv på uppdrag gällande slutförvarsfrågor. Dels de frågeställningar som ligger i domstolsprövningsfas och som kommer behöva beslut i veto-fråga och villkorsskrivningar i närtid (inom en mandatperiod), exempelvis kärnbränsleförvaret och SFR. Dels de frågeställningar som aktualiseras löpande, tex följa utvecklingen av SFL,

FUD-process samt uppföljning av de villkor som beslutas och som berör kommunen gällande kärnbränsleförvaret och SFR (över flera mandatperioder).

Rekommendation: Uppdraget kan förändras av kommunfullmäktige över tid beroende på vilken information som tillkommer (det kan röra exempelvis utvecklingen av kemikaliehantering eller liknande)

Arbetsätt:

SO trycker på att det arbetsätt som har tillämpats för att omhänderta frågeställningar rörande granskning av slutförvar har varit lyckosamt, då sakfrågorna har diskuterats grundligt och med ett förtjänstfullt faktaunderlag från tjänstepersoner. SO har tillsammans byggt upp en samlad kunskap i en komplex materia som gör väl genomarbetade beredningar till kommunstyrelsen, genom att identifiera frågeställningar och oklarheter. Beredningen upplevs ha gett kommunstyrelsen det underlag som den behövt för att föra frågeställningarna vidare till verksamhetsutövare, myndigheter, departement och domstol samt kommunens egen juridiska företrädare i förhandlingarna enligt miljöbalken.

Rekommendation: Behåll det konsensusdrivna arbetsättet med politisk granskning i särskild organisation inför beslut i KS/KF med faktaunderlag från tjänstepersonsorganisation.

Finansiering:

Kommunens arbete med granskning, kunskapsuppbyggnad och informationsspridning finansieras av medel rekviderade från kärnavfallsfonden som administreras av Riksgälden. Max-belopp att söka är 10 miljoner per verksamhetsår. Redovisning av använda medel ska ske årligen och redovisningen granskas av extern revisor. Därför lämpligt med särskilt budget- och redovisningsansvar.

Rekommendation: Särskild budget- och redovisningsansvar är lämpligt för det arbete som bedrivs med slutförvarsfrågorna.

Ny slutförvarsorganisation 2016-2018

Sammanfattning:

Syftet med slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun ska vara:

- Att på ett för kommunen ändamålsenligt sätt granska och följa processen rörande SKB:s ansökningar enligt såväl miljöbalken, strålskyddslagen som kärntekniklagen gällande;
  - slutförvar för använt kärnbränsle (bränsleförvaret)
  - utbyggnad av befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt avfall (SFR) samt
  - platsvalsprocessen om slutförvar för långlivat radioaktivt avfall (SFL).
- Slutförvarsorganisationen ska också belysa myndigheternas granskning så att förtroendevalda och medborgare i kommunen ska känna förtroende för processen.

Målet för kommunens arbete är:

- Att bereda remissyttranden till Strålsäkerhetsmyndigheten, Mark- och miljödomstolen samt regeringen.
- Att informera förtroendevalda och allmänhet om kommunens arbete.
- Att ha en god omvärldsbevakning gällande processer runt slutförvar.
- Att förbereda kommunfullmäktige inför regeringens fråga om eventuellt nyttjande av veto-rätten.

Slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun föreslås förändras till följande:

Miljökonsekvensbeskrivningsgrupp (MKB)	Säkerhetsgrupp (SÄK)
Ordf. Centerpartiet	Ordf. Socialdemokraterna
Ledamot (C)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (C)
Ledamot (V)	Ledamot (C)
Ledamot (M) v. ordf	Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)	Ledamot (M)
Ledamot (BOA)	Ledamot(Mp)
Ledamot (KD)	Ledamot(Fp)
Ledamot (LPO)	Ledamot (SD)
Totalt 11 ledamöter	Totalt 11 ledamöter
Adj. representant från Bygg- och miljönämnden	

Partierna kan komma överens om annan fördelning av mandat för partier som ej har representation i båda grupperna.

Kommunstyrelsen utser ledamöterna i granskningsgrupperna efter nomineringar i partigrupperna.

Uppdraget för MKB-gruppen är följande:

- Granska de miljökonsekvensbeskrivningar och bedömningar som SKB presenterar i sina ansökningar.
- Förbereda förslag till remissyttranden inom sitt ansvarsområde.
- Ge stöd till bygg- och miljöförvaltningen
- Följa samråden, formulera och vid behov överlämna samrådsfrågor till kommunstyrelsen, gällande planerade kärntekniska anläggningar för slutförvar.
- Ansvara för att aktuella frågeställningar för ex seminarier delges referensgruppens Au

Uppdraget för SÄK-gruppen är följande:

- Granska säkerhetsrapporterna som SKB presenterar i sina ansökningar.
- Följa strålsäkerhetsmyndighetens granskningsarbete.
- Förbereda förslag till remissyttranden inom sitt ansvarsområde
- Samordna granskning av SKB:s FUD (Forsknings-, Utvecklings- och Demonstrationsprogram)
- Ansvara för att aktuella frågeställningar för ex seminarier delges referensgruppens Au

---

Referensgrupp (REF)

I slutförvarsorganisationen ingår också en referensgrupp bestående av hela kommunfullmäktige, lokala intresseorganisationer, regionförbund eller motsvarande regional representant samt grannkommuner (inklusive Åland).

Kommunfullmäktige utser ordförande och v. ordförande i referensgruppen. Kommunfullmäktige utser dessutom ordförande, v. ordförande samt tre ytterligare ledamöter i referensgruppens arbetsutskott.

Uppdraget för REF-gruppen är följande:

- Referensgruppens arbetsutskott (på fem personer ur kommunfullmäktige) planerar för aktiviteter för information, dialog och kommunikation till kommunfullmäktige och medborgarna i slutförvarsfrågor.
- Kommunfullmäktige samlas minst två gånger per termin i aktiviteter som rör slutförvar.

Kommunstyrelsen och villkorsråd

Kommunstyrelsen beslutar om samlade yttranden från granskningsgrupperna till myndigheter och SKB, eventuella internationella åtaganden samt bidrag till lokala intresseorganisationer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott tillsammans med ordföranden i granskningsgrupperna och referensgruppens AU utgör basen i ett sk "villkorsråd". En beredande funktion som arbetar aktivt med de villkorsskrivningar som kommunen anser vara relevanta i tillståndsprövningarna. Ordförande i villkorsrådet är v. ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsen beslutar om kommunens representation i domstolsförhandlingarna.

Bakgrund:

I samband med platsvalet 2009 skapade Östhammars kommun en organisation för att ha en bättre beredskap för SKB:s arbete med att ta fram en ansökan för tillstånd till ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan att få uppföra och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle lämnades in 2011 till mark- och miljödomstolen samt strålsäkerhetsmyndigheten och prövningen pågår för närvarande.

Under 2014 lämnade SKB även in ansökan för att få bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt kortlivat driftavfall (SFR) till att bli ett slutförvar även för rivningsavfall samt också vara mellanlager för långlivat radioaktivt avfall i avvaktan på konstruktionen av ett slutförvar för denna typ av avfall.

Konceptstudier har påbörjats för ett framtida slutförvar för långlivat avfall (SFL) och kommer utvecklas mer och mer i FUD-programmen.

Fler politiska partier i kommunen har tidigare inte haft representation i MKB- och SÄK - gruppen.

Dessa förändringar sammantaget innebär att en ny beredskap behövs i den slutförvarsorganisation som finns idag:

Domstolsförhandlingar-kommunen går in i ett annat skede som innebär förhandlingar i skarpt läge, kommunen behöver ha en god villkorsberedskap.

Regeringens fråga till kommunen kommer sannolikt under den närmaste fyra-årsperioden. Hela kommunfullmäktige behöver ha höjd beredskap och kunskap inför frågan.

Ny platsvalsprocess inför ett SFL behöver ha en strukturerad kunskapsöverföring av alla de lärdomar som befintlig organisation har erövrat. Med hela kommunfullmäktige involverat i referensgruppen sker ett naturligt ledamotsbyte med ungefär en tredjedel i anslutning till val, referensgruppens engagemang kan också inspirera ledamöterna till engagemang även i MKB- och SÄK-gruppen.

Den organisationsförändring som föreslås förutsätter finansiering med medel från kärnavfallsfonden i sin helhet utom arbetet med villkorsrådet.

Arvoden hanteras i särskild bilaga.

§ 117

Dnr KS-2015-625

Dpl 001

Ny slutförvarsorganisation 2016-2018 Antagande

I samband med platsvalet 2009 skapade Östhammars kommun en organisation för att ha en bättre beredskap för SKB's arbete med att ta fram en ansökan för tillstånd till ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan att få uppföra och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle lämnades in 2011 till mark- och miljödomstolen samt strålsäkerhetsmyndigheten och prövningen pågår för närvarande.

Under 2015 lämnade SKB även in ansökan för att få bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt kortlivat driftavfall (SFR) till att bli ett slutförvar även för rivningsavfall samt också vara mellanlager för långlivat radioaktivt avfall i avvaktan på konstruktionen av ett slutförvar för denna typ av avfall. Konceptstudier har påbörjats för ett framtida slutförvar för långlivat avfall (SFL) och kommer utvecklas över tid mer och mer i FUD-programmen. Fler politiska partier i kommunen har tidigare inte haft representation i MKB- och SÄK - gruppen.

Dessa förändringar innebär att en ny beredskap behövs i den slutförvarsorganisation som finns idag:

Domstolsförhandlingar-kommunen går in i ett annat skede som innebär förhandlingar i skarpt läge, kommunen behöver ha en god villkorsberedskap.

Regeringens fråga till kommunen kommer sannolikt under den närmaste fyraårsperioden. Hela kommunfullmäktige behöver ha höjd beredskap och kunskap inför frågan.

Ny platsvalsprocess inför ett SFL behöver ha en strukturerad kunskapsöverföring av alla de lärdomar som befintlig organisation har erövrat. Med hela kommunfullmäktige involverat i referensgruppen sker ett naturligt ledamotsbyte med ungefär en tredjedel i anslutning till val, referensgruppens engagemang kan också inspirera ledamöterna till engagemang även i MKB- och SÄK-gruppen.

Missiv organisationsförändring 2015-08-26 föreligger.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet. Praktikant Madeleine Eriksson medverkar.

Arbetsutskottets beslut 2015-09-08

Ärendet remitteras till kommunfullmäktiges presidium.

Chef för strategienheten Marie Berggren och kommunchef Peter Nyberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2015-10-13

Arbetsutskottet har tagit del av informationen.

Förslag till ny slutförvarsorganisation 2016-2018 föreligger.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun föreslås förändras till följande:

Miljökonsekvensbeskrivningsgrupp (MKB)	Säkerhetsgrupp (SÄK)
Ordf. Centerpartiet	Ordf. Socialdemokraterna
Ledamot (C)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (C)
Ledamot (V)	Ledamot (C)
Ledamot (M) v. ordf	Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)	Ledamot (M)
Ledamot (BOA)	Ledamot(Mp)
Ledamot (KD)	Ledamot(Fp)
Ledamot (LPO)	Ledamot (SD)
Totalt 11 ledamöter	Totalt 11 ledamöter
Adj. representant från bygg- och miljönämnden	

Arbetsutskottets beslut 2015-11-03

Ärendet skickas till samtliga partier representerade i kommunfullmäktige för nominering av ledamöter. Partierna kan komma överens om annan fördelning av mandaten för partier som ej har representation i båda grupperna.

Nomineringar ska vara kommunkansliet tillhanda senast 27 november 2015.

Val av ledamöter behandlas på extra kommunstyrelse sammanträde 2015-12-08, klockan 17:30.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut 2015-11-17

Kommunstyrelsen utser två granskningsgrupperna i enlighet med nedanstående:

Miljökonsekvensbeskrivningsgrupp (MKB)	Säkerhetsgrupp (SÄK)
Ordf. Centerpartiet	Ordf. Socialdemokraterna
Ledamot (C)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (C)
Ledamot (V)	Ledamot (C)
Ledamot (M) v. ordf	Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)	Ledamot (M)
Ledamot (BOA)	Ledamot(Mp)
Ledamot (KD)	Ledamot(FP)
Ledamot (LPO)	Ledamot (SD)
Totalt 11 ledamöter	Totalt 11 ledamöter
Adj. representant från bygg- och miljönämnden	

Kommunstyrelsen ger i uppdrag till partierna att nominera ledamöter till de två granskningsgrupperna vilka utses på kommunstyrelsens extra sammanträde den 8 december 2015.

Ett villkorsråd inrättas i enlighet med föreliggande förslag.

Kommunstyrelsens förslag 2015-11-17

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta om att en referensgrupp inrättas i enlighet med föreliggande förslag till ny slutförvarsorganisation 2016-2018.

Valberedningens förslag

Valberedningen föreslår att en referensgrupp inrättas i enlighet med föreliggande förslag till ny slutförvarsorganisation 2016-2018.

Till ordförande i referensgruppen utses Jonas Svensson (S) och till vice ordförande Urban Englesson (M).

Referensgruppens arbetsutskott utses i enlighet med nedanstående:

Anna-Lena Söderblom (M), ordförande
Roger Lamell (S), vice ordförande
Katarina Ståhlbrand (C), ledamot
Jonas Lennström (S), ledamot
Kerstin Dreborg (MP), ledamot

Kommunfullmäktiges beslut

En referensgrupp inrättas i enlighet med föreliggande förslag till ny slutförvarsorganisation 2016-2018. (Bilaga 4).

Till ordförande i referensgruppen utses Jonas Svensson (S) och till vice ordförande Urban Englesson (M).

Referensgruppens arbetsutskott utses i enlighet med nedanstående:

**Anna-Lena Söderblom (M), ordförande
Roger Lamell (S), vice ordförande
Katarina Ståhlbrand (C), ledamot
Jonas Lennström (S), ledamot
Kerstin Dreborg (MP), ledamot**

Delges:
Samtliga ledamöter
Strategienheten
Troman
Webbredaktionen
Lednings- och verksamhetsstöd

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande gällande förslag till nytt beslut och nya föreskrifter för naturreservat Slätön-Medholma i Östhammars kommun
Länsstyrelsens Dnr 511-5310-12

Östhammars kommun har fått ta del av Länsstyrelsens förslag till uppdaterat beslut med föreskrifter samt ny skötselplan för naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun, mellan Galtfjärden och Singöfjärden. Naturreservatet omfattar fyra större öar och ett 40-tal mindre holmar och skär.

Kommunen har fått förlängd remisstid till 13 november 2018 (ursprungligen 7 november), vilket kräver omedelbar justering på Kommunstyrelsens sammanträde 13 november. Yttrandet skickas till [uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se) alternativt via Länsstyrelsens e-tjänst www.lansstyrelsen.se/Sv/e-tjanster

YTTRANDE

Östhammars kommun lämnar nedanstående synpunkter på förslaget. Stycken och meningar markerade med punkter är kommunens synpunkter utifrån avvägningar mot kommunens strategiska inriktningar, samt önskemål riktade till Länsstyrelsen.

Värden i området och kommunens översiktsplan

Områdets naturvärden beskrivs i beslutets syfte. De omfattar bevarande av äldre örtrika kalkbarrskogar, lövrika blandskogar, kulturpräglade halvöppna naturmiljöer med ekar, askar och tallar, strandängar, hållmarkstallskog och lövsumpskog och havsmiljön med laguner och vikar. Områdets värden för friluftslivet är en ytterligare viktig del av syftet med reservatet.

Naturreservatet Slätön-Medholma bildades 1970. Nu har beslutet omarbetats utifrån ny tillkommen kunskap om naturvärdena på land och vatten, och en skötselplan har tagits fram som beskriver hur skötseln bör bedrivas för att nå syftet. Tidigare fanns ingen skötselplan.

- Syftet med naturreservatet är förenligt med kommunens önskade mark- och vattenanvändning. I kommunens översiktsplan pekas området ut som *värdeområde för natur, fritid och kulturlandskap*. Kommunen brukar beskriva delar av skärgården som ett av tre områden i kommunen med vildmarksprägel och möjlighet att hitta tysta miljöer – där de två övriga är Florarna och Vällenområdet.

Markägarfrågor

I förslaget till beslut beskrivs att området ägs av privata markägare samt bolag. Under år 2012-2016 har Länsstyrelsen fört dialog om föreskrifter och ersättning med markägare. Under 2016 tecknades ett första intrångsavtal för hela reservatsområdet utom Slätön. Under 2018 skrevs ett andra intrångsavtal mellan markägare och staten som omfattade förändringar i föreskrifter även för Slätön, i detta fall främst föreskrifter mot skogsbruk.

- Utifrån det som beskrivs i ärendet bedömer Östhammars kommun att önskvärd dialog med markägare har genomförts. Kommunen vill dock betona vikten av intrångsersättningar och tidiga dialoger med markägare i de fall föreskrifter ändras som kan ge annan rätt till användning för markägaren.

Skötsel och förvaltning av naturreservatet

Några av de ändringar som föreslås är att införa förbud mot skogsbruk, förbud mot att bygga master, bro, vindkraftverk, båthamn, kaj etc. Inte heller får täkt av alger eller annan vattenvegetation bedrivas. Förbudet mot att släppa lös hund har upphävts, liksom det tidigare förbudet mot tältning. Samtliga förändringar av föreskrifterna beskrivs på sid 10-11 i förslag till beslut.

- Östhammars kommun bedömer att förändringarna ligger i linje med det uppdaterade syftet. Flera av förbuden är förutsättningar för att skydda de naturvärden området har. Kommunen vill lyfta frågan om förtöjning av båt i reservatet. Eftersom det är infört förbud att anlägga bryggor är kommunens fråga om det finns annan skyddad plats som kan rekommenderas för besökare till reservatet att lägga till under de max två dygn som tillåts? Då ett av syftena med reservatet är att öppna upp området för friluftslivet är det bra om detta är tydligt för besökare. Vi ställer oss positiva till förändringarna kring tältning i naturreservatet.
- Kommunen ser positivt på de föreslagna åtgärderna i skötselplanen som att friställa gamla träd, hävda markerna genom slätter och/eller bete, röjning av strandängar, anläggning av stigar för besökare etc. Detta är åtgärder som både kan öka naturvärdena och tillgängliggöra reservatet för besökare.

- Kommunen önskar att Länsstyrelsen så långs möjligt anlitar lokal arbetskraft för bete, slåtter och liknande skötselåtgärder.

En del i reservatsförvaltningen handlar om att hålla information ajour och lättillgänglig, för de reservat som i sitt syfte har delar som rör friluftslivet. Här finns ett gemensamt ansvar för Länsstyrelsen som förvaltare av naturreservatet och kommunen genom Visit-bolag och andra kanaler, att beskriva området som ett besöksmål för både boende och besökare. Östhammars kommun önskar en levande och öppen dialog om vilka naturreservat som är tillgängliga och i vilken grad, för att kunna bidra till att sprida informationen till boende i kommunen och besökare.

Camilla Andersson
miljösakkunnig

Bilaga:
Naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun- förslag till nytt beslut och skötselplan

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Naturvårdsenheten
Karin Wiklund
010-22 33 373

MISSIV

1 (2)

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12

Se sändlista

Nytt beslut för naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun

Länsstyrelsen har utarbetat ett förslag till nytt beslut och ny skötselplan för naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun. Förslaget översänds för kännedom och eventuellt yttrande. Yttrandet ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 7 november 2018.

Skicka gärna ditt yttrande via e-post till [uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se). Ange yttrande samt ärendets diarienummer i mejlets ämnesrad.

Vid eventuella frågor kontakta Karin Wiklund, Länsstyrelsen 010-22 33 373, eller e-post [karin.wiklund@lansstyrelsen.se](mailto: karin.wiklund@lansstyrelsen.se)

Karin Wiklund

Bilagor

Förslag till beslut om bildande av naturreservatet Slätön-Medholma med fyra underbilagor.

SÄNDLISTA

Hargs bruk, Dan Glöde, [dan.glode@hargsbruk.se](mailto: dan.glode@hargsbruk.se)
Skogsstyrelsen, [skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se](mailto: skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se)
Naturvårdsverket, [registrator@naturvardsverket.se](mailto: registrator@naturvardsverket.se)
Havs- och vattenmyndigheten, [havochvatten@havochvatten.se](mailto: havochvatten@havochvatten.se)
Försvarmakten, [exp-hkv@mil.se](mailto: exp-hkv@mil.se)
Sveriges Geologiska Undersökning, [sgu@sgu.se](mailto: sgu@sgu.se)
Sjöfartsverket, [sjofartsverket@sjofartsverket.se](mailto: sjofartsverket@sjofartsverket.se)
Kustbevakningen, [registrator@kustbevakningen.se](mailto: registrator@kustbevakningen.se)
Lantmäteriet, [lantmateriet@lm.se](mailto: lantmateriet@lm.se)
Östhammars kommun, [osthammar@osthammar.se](mailto: osthammardirekt@osthammar.se)
Upplandsstiftelsen, [info@upplandsstiftelsen.se](mailto: info@upplandsstiftelsen.se)
Skanova, [remisser-stockholm@skanova.se](mailto: remisser-stockholm@skanova.se)
Vattenfall Eldistribution AB, [registratur.eldistribution@vattenfall.com](mailto: registratur.eldistribution@vattenfall.com)
Svenska Kraftnät, [registrator@svk.se](mailto: registrator@svk.se)

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12

Hallsta pappersbruk, 763 81 HALLSTAVIK
Hargs Hamn AB, Hamnen, 742 50 HARGSHAMN
Naturskyddsföreningen Uppsala län, marianne.kahn@naturskyddsforeningen.se
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com
Östhammars Naturskyddsförening, Åse Augustsson, augustson_sigyn@hotmail.com
Entomologiska föreningen i Uppland, stefanriksson@eurofins.se
Upplands botaniska förening, ingvar.sundh@telia.com, mora.aronsson@habonet.net
Upplands Orienteringsförbund, k.anders.eriksson@telia.com
Upplands Ornitologiska Förening, info.uof@gmail.com
Uppsala Svampklubb, c/o Maria Backlund, Södra Parkvägen 20A, 756 45 UPPSALA
Jägareförbundet Uppsala län, stefan.holm@jagareforbundet.se
Herrängs båtklubb, hbklubb@gmail.com
Harghamns båtklubb, hakan@hhbk.se
Östhammars segelsällskap, h.zetterstrom@telia.com

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

Naturreservatet

Slätön-Medholma

Östhammars kommun

- Beslut
- Beskrivning av naturreservatet
- Länsstyrelsens bedömningar
- Upplysningar
- Bilagor
- Sändlista

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

Bildande av naturreservatet Slätön-Medholma i Östhammars kommun

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Naturreservatets namn ska vara Slätön-Medholma.

Slätön-Medholma är skyddat som naturreservat sedan 1970. Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken att Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 4 december 1970 (dnr 22R11-84-70) enligt 7 och 8 §§ naturvårdslagen (1964:822) om bildande av naturreservatet Slätön-Medholma med syfte och föreskrifter upphävs och ersätts med föreliggande beslut och föreskrifter.

Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald och att vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behovet av områden för friluftsliv. Det preciserade syftet med naturreservatet Slätön-Medholma är att:

- bevara och vårda områdets äldre örtrika kalkbarrskogar och lövrika blandskogar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara, vårda och återställa områdets kulturpräglade halvöppna naturmiljöer med gamla spärrgreniga ekar, askar och tallar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara och vårda områdets strandmiljöer med strandängar, öppna våtmarker, landhöjningsvegetation, hållmarksskog och lövsumpskog samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara områdets havsmiljö med laguner, vikar, rev och skär samt de strukturer och funktioner och den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- återställa skogar påverkade av skogsbruk till naturskogsartade skogar,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet,

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

Syftet ska uppnås genom förbud mot skogsbruk, uppförande av byggnader och exploaterande verksamhet samt genom förbud mot grävning, muddring och uppförande av anläggningar på land och i vatten. Reservatet ska skötas genom naturvårdande åtgärder. Områdets skogar, kulturpräglade naturmiljöer och stränder hävdas genom bete, slåtter, naturvårdsinriktade huggningar av träd och röjningar. Åtgärder genomförs för att återställa områden som är påverkade av skogsbruk till betespräglade eller naturskogsartade skogar.

Skälen för beslutet

De prioriterade bevarandevärdena i naturreservatet utgörs av äldre naturskogar, kalkbarrskogar, hållmarkstallskog och kulturpräglade halvöppna miljöer. Även öarnas strandmiljöer med landhöjningsvegetation, primärskog, och öppna våtmarker är prioriterade bevarandevärden. Dessutom är de marina naturtyperna laguner och grunda vikar prioriterade. Prioriterade strukturer är gamla barrträd, död ved och spärrgreniga ekar, askar och tallar samt lek- och uppväxtområden för fisk. Ett flertal skyddsvärda arter är knutna till de prioriterade naturtyperna och strukturer, till exempel lavar och svampar på grova träd, skalbaggar och svampar beroende av död ved, hävdgynnad flora, kalkgynnade kärlväxter och svampar, undervattensängar av kransalger och kärlväxter samt marina nyckelarter. Även friluftsliv med naturupplevelser är ett prioriterat bevarandevärde.

Objektet ingår i den skogliga värdetrakten Söderön och Fagerön. Värdetrakten är en del av den uppländska innerskärgården som präglas av ett småskaligt jordbrukslandskap omväxlande med skogsmark, hållmarker, kala klippor och strandängar. Kalkhaltiga äldre granskogar är särskilt värdefulla i värdetrakten.

Föreskrifter

- A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. på land eller i vatten bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden, hydrologi eller batymetri, såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämna, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, dumpa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning,
2. uppföra ny byggnad eller utföra väsentlig ombyggnad,

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

3. anlägga väg, mast, brygga, bro, pir, kaj, vågbrytare, båthamn, vindkraftverk, campingplats, bojförstärkning eller annan anläggning eller anordning med undantag för
  - uppförande av stängsel vid beteshävd,
  - åtgärd för vilken Länsstyrelsen lämnat tillstånd enligt föreskrift A16,
4. dra fram ny mark- eller luftledning,
5. dra fram ledning eller rör i vatten eller på botten,
6. anordna upplag eller tippar,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
8. tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen,
9. sätta upp skylt eller liknande,
10. avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd och buskar, med undantag för
  - röjning för att hålla öppet strax intill fiskestugor markerade på karta, bilaga 2,
  - röjning av befintliga siktgator från jaktorn och markpass markerade på karta, bilaga 2,
  - röjning av siktgator för vilka Länsstyrelsen lämnat tillstånd enligt föreskrift A16,
11. röja eller bedriva täkt av alger, vass eller annan vattenvegetation med undantag för
  - röjning kring fiskestugor markerade på karta, bilaga 2,
12. bedriva vattenbruk för odling av djur eller växter,
13. sätta upp saltsten eller utfodra vilt med undantag för
  - uppsättning av saltsten på plats markerade på karta, bilaga 2,
14. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras
15. framföra motordrivna fordon med undantag för
  - körning med mindre fordon i samband med uttransport av fälld älg, hjort eller vildsvin,

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

16. utan Länsstyrelsens tillstånd upprätta nya jaktpass och anlägga nya siktgator.

Föreskrifter nedan under C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. jakt, eller eldning i anslutning till fiskestugor och på tomtmark markerade på bilaga 2.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång

---

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisningar,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. anläggande och underhåll av stigslinga och sittbänkar på Medholmen, Slätön och Yxeln,
4. anläggande och underhåll av enkla anordningar för landstigning och förtöjning, toaletter, rastplatser, soptunnor, eldstäder och vedförråd på enstaka platser lämpliga för ilandstigning,
5. naturvårdsinriktad huggning, röjning, tuvfräsning och slätter
6. bete,
7. undersökning av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden,
8. bedriva jakt efter mink efter samråd med jakträttsinnehavaren.

Dessutom ska markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren av naturreservatet eller den som förvaltaren uppdrar åt.

Föreskrifterna under B ovan gäller inte på tomtmark markerad på karta, bilaga 2.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

---

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,
2. insamla mossor, lavar, alger eller vedlevande svampar annat än vad som behövs för artbestämning,
3. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur med undantag för håvning eller plockning av enstaka individer för artbestämning
4. elda annat än på av Länsstyrelsen särskild iordningsställd plats,
5. förtöja eller förankra båt på samma plats mer än två dygn i följd,
6. framföra vattenskoter eller motsvarande fartyg med undantag för körning inom 100 m på var sida om markerad farledslinje i aktuellt sjökort,
7. framföra motorbåt eller andra motordrivna fartyg med hastighet högre än fem knop på vatten grundare än sex meter enligt kurvor på sjökort,
8. utan Länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande,

Ovanstående föreskrifter under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- normal skötsel av tomtmark markerad på karta, bilaga 2,
- egenkontroll som utförs av verksamhetsutövare, eller den som verksamhetsutövaren uppdrar åt, för att undersöka verksamhetens påverkan på miljön,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsärende,
- uppsättande och underhåll av sjömärken eller sjövägmärken som behövs för sjöfarten,
- genomförande av biologiska och marina undersökningar som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossienr: 0382-02-023

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturreservatet utgörs av en liten arkipelag belägen i Östhammars skärgård mellan Singö och Hargshamn och är fördelat på de fyra havsområdena Galtfjärden, Singöfjärden, Norrfjärden och Raggaröfjärden. Slätön, Medholmen, Yxeln och Askholmen är de största öarna i ögruppen, i vilken det också ingår ett tiotal mindre öar och ett 40-tal småholmar och skär.

Topografiskt kännetecknas ögruppen av markerade nordväst-sydostorienterade dalstråk i berggrunden. Öarna är ganska låglänta och endast Slätön, Yxeln och Medholmen överstiger havsnivån med 15 meter.

Öarna är till största delen skogsbeklädda, företrädesvis med barrskog. I kulturpåverkade områden och längs stränderna är dock lövinslaget stort med förekomst av en hel del ädellövträd. De båda gårdar som i början av 1900-talet fanns på Slätön och Medholmen övergavs i mitten av seklet. Öarna bär ännu spår av äldre tiders markanvändning. Dalgångarna var då öppna och nyttjades för odling och slätter. De delar som inte nyttjades för slätter och odling var starkt präglade av bete. Gamla spärrgreniga träd och buskar, främst ek, ask och tall samt en och hassel är vanligt förekommande spår från denna tid. På några ställen finns gamla inägor och betesmarker som fortfarande är starkt präglade av den tidigare hävden.

Öarna är i varierande grad påverkade av skogsbruk. Mest påverkade är Slätön och delar av Medholmen. Gamla överståndare har dock generellt lämnats kvar som naturvårdshänsyn. På många ställen är överståndarna, framförallt gamla ekar, friställda. Stränderna har i regel undantagits från skogsbruk. I skogsbrukspåverkade områden finns oftast en riklig naturlig lövföryngring.

De steniga stränderna har en typisk landhöjningsvegetation med havtorn och primärskog med ett variationsrikt trädskikt av bland annat tall, gran, al, ask, lönn och rönn. Inslaget av död ved i dessa är vanligen högt. Områden med typisk och ibland hävdgynnad flora förekommer längs hållar och steniga stränder. I de mer skyddade vikarna finns strandängar vilka till stor del är under igenväxning med vass, men ställvis har ytor av hävdgynnad flora.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

Kombinationen av hög kalkhalt och tidigare markutnyttjande i form av bete och slåtter har gett upphov till en rik och varierad flora. Den kalkhaltiga jordmånen gynnar många krävande kärlväxter och mykorrhizasvampar. På de grova spärrgreniga ädellövträden växer lavar och svampar som är beroende av halvöppna miljöer. Även asparna i området hyser många arter.

En stor del av reservatsområdet utgörs av olika marina biotoper med en relativt hög biologisk mångfald på landskapsnivå. Exploateringsgraden är låg och området är som helhet ekologiskt representativt för den marina miljön i norra Roslagens innerskärgård.

Undervattensmiljön är komplex och omfattar såväl vågskyddade vikar, laguner och ett avsnört glo, som mer exponerade klipp- och stenbottnar och djupare mjukbottnar. Det största djupet är cirka 30 meter. Omkring en tredjedel av havsområdet är grundare är sex meter och domineras av sandiga och grusiga bottnar, med mjukare substrat i de mest vågskyddade vikarna. Större sammanhängande grundområden finns framförallt i Slätövikens, mellan Yxeln och Slätön, norr om Stora Vingskär, vid Medholmens sydöstra del samt mellan Askholmen och Medholmen.

De grunda lagunerna och vikarna är vegetationsrika och utgör viktiga lek- och uppväxtområden för olika fiskarter. På mer vågexponerade hårdbottnar förekommer bland annat blåstång och smaltång, med högst täckning på ett djup kring 1-5 meter. Fiskfaunan är typisk för regionen och gråsäl vistas i området.

Fågelfaunan uppvisar en mångfald med uppemot ett sextiototal häckande landfågelarter inom reservatet. Sjöfågelfaunan är representativ för skärgårdsregionen.

En större farled går genom Galt- och Singöfjärden i reservatets södra och östra del.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNINGAR

Slätön-Medholma utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område med äldre barrskogar, kulturpräglade miljöer, stränder och marina miljöer vilka hyser en mångfald av växt- och djurarter. För att områdets värden ska bestå behöver området undantas från skogsproduktion och exploatering som innebär att områdets terrestra och marina naturvärden påtagligt skulle skadas. Vidare behövs skötselinsatser för att naturvärdena ska bestå och återställas. Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet från 1970 behöver kompletteras med nytt syfte och nya föreskrifter samt att en skötselplan för området behöver fastställas.

Länsstyrelsen bedömer att de ändrade föreskrifterna bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet Levande skogar genom att 346,7 hektar produktiv skogsmark

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

undantas från skogsproduktion och ges ett långsiktigt skydd. Beslutet bidrar också till att uppfylla miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv.

Naturreseptatet berör ett område som är av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § andra stycket miljöbalken. Sådana områden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Större delen av vattenområdet i reservatet är utpekad som riksintresse för fiske och är skyddat enligt 3 kap 5 § miljöbalken vilket innebär att det ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Vidare ingår delar av reservatet i ett större område utpekad som riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § miljöbalken. Dessutom gäller särskilda bestämmelser för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar i området enligt MB 4 kap 4 §. Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Upphävande av gällande beslut

Naturreseptatet Slätön-Medholma bildades den 4 december 1970. Beslutet om att bilda naturreseptatet fattades med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822). Enligt 4 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska föreskrifter som meddelats med stöd av naturvårdslagen, och som gällde vid miljöbalkens ikraftträdande, anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, dvs. 7 kap. 4-6 och 30 §§.

För att stärka områdets prioriterade bevarandevärden anser Länsstyrelsen att syfte och föreskrifter i beslutet från 1970 behöver kompletteras samt att en skötselplan för reservatet behöver fastställas. Länsstyrelsen anser vidare att föreskrifter som förpliktigar ägare och innehavare av särskild rätt att tåla att anordningar uppförs och åtgärder vidtas behöver införas för att syftet med reservatet ska uppnås.

Länsstyrelsen får helt eller delvis upphäva beslut som den har meddelat enligt 7 kap. 4-6 §§ miljöbalken, om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken. För att upphäva eller ändra ordningsföreskrifter beslutade enligt 7 kap. 30 § miljöbalken krävs inte synnerliga skäl. Länsstyrelsen anser att ett upphävande av det äldre beslutet inte utgör ett avsteg från skyddet.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

Syftet i beslutet från 1970 är att skapa ett för allmänheten tillgängligt område för rörligt friluftsliv. Beslutet föreskriver också att reservatet inte ska utgöra hinder för bedrivande av rationellt skogsbruk samt markägarens rätt till jakt och fiske. I föreliggande beslut kompletteras det ursprungliga syftet om att tillgodose behovet av områden för friluftslivet med syften om bevarande av biologisk mångfald samt om bevarande, vård och återställande av värdefulla naturmiljöer. Vidare har föreskrifter införts för att stärka skyddet på land och i vatten, se under Ändring av föreskrifter nedan. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att synnerliga skäl finns för att med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken upphäva gällande beslut om naturreservat, daterat den 4 december 1970 (dnr 22R11-84-70), och ersätta det med föreliggande beslut.

Ändring av föreskrifter

Följande ändringar av A-föreskrifter, gällande markägare och innehavare av särskild rätt, har gjorts:

- A1: Föreskriften inkluderar de förbud mot täkt, schaktning, fyllning och liknande ingrepp som väsentligt kan ändra markytans form som finns i beslutet från 1970. Föreskriften kompletteras med åtgärder som påverkar områdets yt- eller dräneringsförhållanden samt hydrologi och batymetri. Dessutom anges fler exempel på åtgärder som omfattas av föreskriften.
- A2: Undantaget för uppförande av åtta fritidshus och tre stugor för jakt och fiske har tagits bort eftersom samtliga dessa byggnader redan är uppförda.
- A3: Föreskriften inkluderar det förbud mot att anlägga väg som finns i beslutet från 1970. Därutöver har föreskriften kompletterats med förbud mot anläggning av mast, brygga, bro, pir, kaj, vågbrytare, båthamn, vindkraftverk, campingplats, bojfortöjning eller annan anläggning.
- A5: Förbudet mot att dra fram ledning eller rör i vatten eller på botten har införts.
- A7: Förbud mot att använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel har införts.
- A8: Förbud mot att tillföra kalk, växtnäringssämnen eller andra ämnen har införts.
- A10: Förbud mot skogsbruksåtgärder har införts i hela reservatet.
- A11: Förbud mot att röja eller bedriva täkt av alger, vass eller annan vattenvegetation har införts.
- A11: Förbud mot att bedriva vattenbruk för odling av djur eller växter har införts.
- A13: Förbud mot att sätta upp saltsten eller utfordra vilt har införts.
- A14: Förbud mot att införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras har införts.
- A15: Förbud mot att framföra motordrivet fordon med undantag för uttransport av fälld älg, hjort eller vildsvin har införts.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

B-föreskrifter, angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång har införts.

Följande ändringar av C-föreskrifterna, gällande allmänheten, har gjorts:

- Föreskrifter som regleras av allemansrätten har tagits bort.
- Förbudet mot att släppa lös hund har tagits bort.
- Förtydligande har gjorts av vad som gäller för plockning av mossor och lavar. Dessutom har visst förbud mot insamling av alger och vedlevande svampar införts.
- Visst förbud mot insamling av insekter och andra ryggradslösa djur har införts.
- Förbudet mot tältning har tagits bort.
- Förbudet mot att släppa lös hund har tagits bort.
- Förbud mot att förtöja eller förankra båt på samma plats mer än två dygn i följd har införts.
- Begränsning i körning med vattenskoter, motorbåt och andra fartyg har införts.
- Förbud mot att utan Länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande har införts.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

Området har varit naturreservat sedan 1970 med huvudsyfte att skapa ett för allmänheten tillgängligt område för rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen påbörjade under 2009 en dialog med markägarens företrädare med målsättning att stärka reservatskyddet genom föreskrifter med förbud mot skogsbruk i hela eller delar av naturreservatet.

Under 2011 genomförde Upplandsstiftelsen, på uppdrag av Länsstyrelsen, en översiktlig naturvärdesinventering på öarna Slätön, Medholmen, Askholmen och Stora och Lilla Vingskärr. Mellan 2012 och 2016 fördes dialog om föreskrifter och ersättning med markägarens företrädare. Under 2016 tecknades ett första avtal om intrångsersättning mellan markägaren och staten. Avtalet omfattade hela reservatsområdet med undantag av Slätön. Under 2018 skrevs ytterligare ett intrångsavtal mellan markägaren och staten, i vilket föreskrifter mot skogsbruk infördes även på Slätön.

Under 2017 gjorde Naturvatten i Roslagen AB, på uppdrag av Länsstyrelsen, en kartläggning av de marina naturvärdena i reservatsområdet.

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndig-

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

heten samt enligt 25 § samma förordning med Skogsstyrelsen och Östhammars kommun.

Synpunkter på förslaget till beslut

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

UPPLYSNINGAR

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningen Upsala Nya Tidning.

Länsstyrelsen i Uppsala län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

Enligt 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättshavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand men kommer bevakningen inte till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossienr: 0382-02-023

Enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd TSFS 2015:10 är det förbjudet att, med några undantag, släppa ut toalettavfall inom Sveriges sjöterritorium

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön, till exempel:

- Fridlysning av vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950)
- Sjötrafikförordningen (1986:300) reglerar trafik i och på vatten
- Vattenskoterförordningen (1993:1053) samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där vattenskoter får användas (beslut dnr 523-8320-06).
- Särskilda bestämmelser för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar i området gäller enligt 4 kap 4 § miljöbalken.
- Strandskydd 100 m på land och i vatten
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerack, Kattegatt och Östersjön.

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Naturreservatets namn	Slätön-Medholma
NVR-id	2002542
Länsstyrelsens objektnr.	0382-02-023
Kommun	Östhammar
Fastigheter	Medholma 1:1, Slätön 1:1, 1:2, 1:3, 1:4, 1:5, 1:6, 1:7, 1:8 och 1:9
Fastighetsanknutna rättigheter	Ledningsrätt sjökabel (03-96:210:1) Avtalsservitut brunn (03-IM1-87/38380.1)
Natura 2000-område som berörs	-
Lägesbeskrivning	Grupp av öar öster om Hargshamn, mellan Raggarön och Singö. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 3
Naturgeografisk region	25a Roslagens kust och skärgård
Huvudsaklig objektkategori	K, Kust och skärgård
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Ägarkategori(er)	Privata samt bolag (byggnader på ofri grund)
Areal	Totalareal: 1855.3 hektar, varav 386.2 hektar landareal och 1469,1 hektar vattenareal
Naturtyper (enligt KNAS)	Granskog 97,3 ha Barrblandskog 34,3 ha Tallskog 25.4 ha Lövblandad barrskog 58,2 ha Triviallövskog 33.9 ha Triviallövskog med ädellövinslag 6,0 ha Ädellövskog 8,7 ha Ungskog 77,6 ha Barrsumpskog 1,9 ha Lövsumpskog 3.4 ha Impediment 16.0 ha Substratmark 3,1 ha Våtmark 4,5 ha Limnogen eller saltpåverkad våtmark 1,1 ha Öppen mark 13,7 ha Exploaterad mark (fritidshus) 1,1 ha Hav 1469,1 ha
Förvaltare av naturreservatet	Länsstyrelsen i Uppsala län

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Beslutskarta
3. Översiktskarta
4. Skötselplan med bilagor

2018-10-03

Dnr: 511-5310-12
Dossier: 0382-02-023

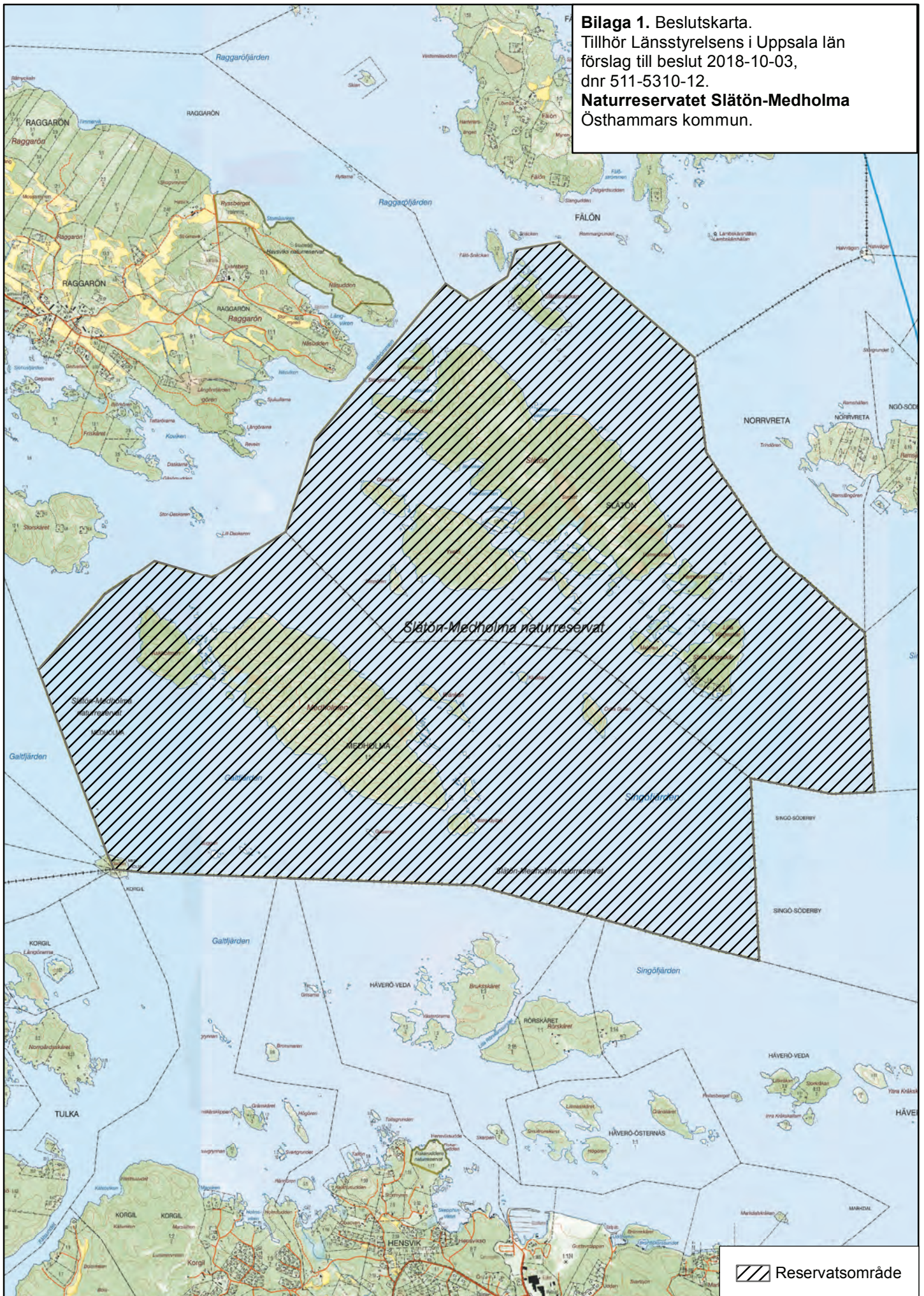
SÄNDLISTA

Simone Beck-Friis, Artillerigatan 43, Lgh 1201, 114 45 STOCKHOLM (Rek + MB)
Gabriel Westman, Yllevägen 5C, 757 52 UPPSALA (Rek + MB)
Hargs Bruk Holding AB, 742 95 HARGSHAMN (Rek + MB)
Jan Ragnar Berglund, Lorichsvägen 2, 791 37 FALUN (Rek + MB)
Inger Margareta Berglund, Lorichsvägen 2, 791 37 FALUN (Rek + MB)
Beata Beck-Friis-Friberg, Bragevägen 5, Lgh 1301, 114 26 STOCKHOLM (Rek + MB)
Bengt Lundén, Abborrvägen 50, 181 30 LIDINGÖ (Rek + MB)
Kerstin Olausson, Abborrvägen 50, 181 30 LIDINGÖ (Rek + MB)
Lars Erik Holm, Älgårdsvägen 48B, 139 36 VÄRMDÖ (Rek + MB)
Marie Helene Holm, Älgårdsvägen 48B, 139 36 VÄRMDÖ (Rek + MB)
Telia Sonera Sverige Netfastigheter, 171 45 SOLNA (Rek + MB)
Tom Sundell, Tvättstugevägen 6, 760 49 HERRÄNG (Rek + MB)

Hargs bruk, Dan Glöde, dan.glode@hargsbruk.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
Försvarmakten, exp-hkv@mil.se
Sveriges Geologiska Undersökning, sgu@sgu.se
Sjöfartsverket, sjofartsverket@sjofartsverket.se
Kustbevakningen, registrator@kustbevakningen.se
Lantmäteriet, lantmateriet@lm.se
Östhammars kommun, osthammardirekt@osthammar.se
Upplandsstiftelsen, info@upplandsstiftelsen.se
Skanova, remisser-stockholm@skanova.se
Vattenfall Eldistribution AB, registratur.eldistribution@vattenfall.com
Svenska Kraftnät, registrator@svk.se
Hallsta pappersbruk, 763 81 HALLSTAVIK
Hargs Hamn AB, Hamnen, 742 50 HARGSHAMN
Naturskyddsföreningen Uppsala län, marianne.kahn@naturskyddsforeningen.se
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com
Östhammars Naturskyddsförening, Åse Augustsson, augustson_sigyn@hotmail.com
Entomologiska föreningen i Uppland, stefan.eriksson@eurofins.se
Upplands botaniska förening, ingvar.sundh@telia.com, mora.aronsson@habonet.net
Upplands Orienteringsförbund, k.anders.eriksson@telia.com
Upplands Ornitologiska Förening, info.uof@gmail.com
Uppsala Svampklubb, c/o Maria Backlund, Södra Parkvägen 20A, 756 45 UPPSALA
Jägareförbundet Uppsala län, stefan.holm@jagareforbundet.se
Herrängs båtklubb, hbklubb@gmail.com
Harghamns båtklubb, hakan@hbk.se
Östhammars segelsällskap, h.zetterstrom@telia.com

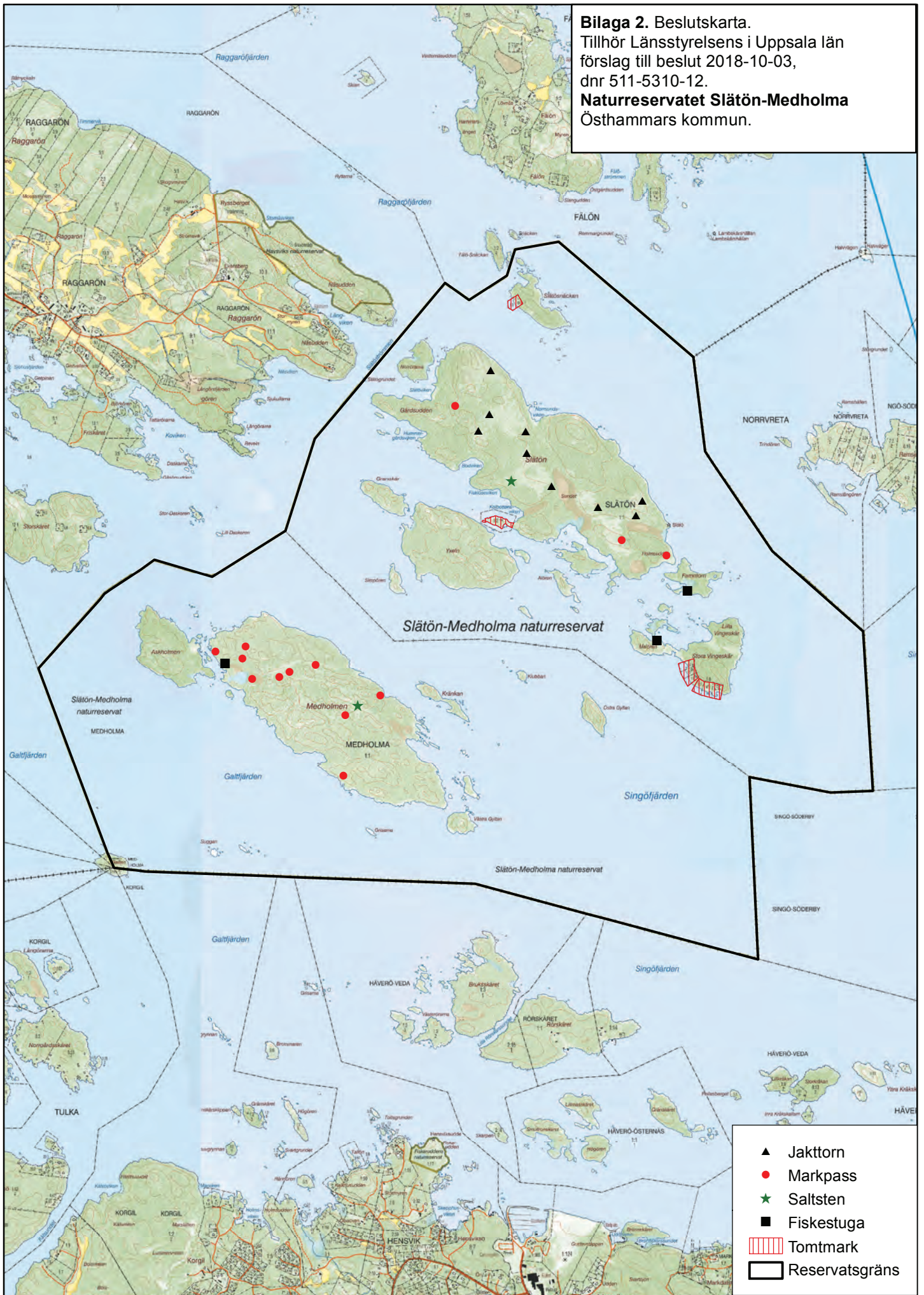

Bilaga 1. Beslutskarta.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
 förslag till beslut 2018-10-03,
 dnr 511-5310-12.
Naturreservatet Slätön-Medholma
 Östhammars kommun.

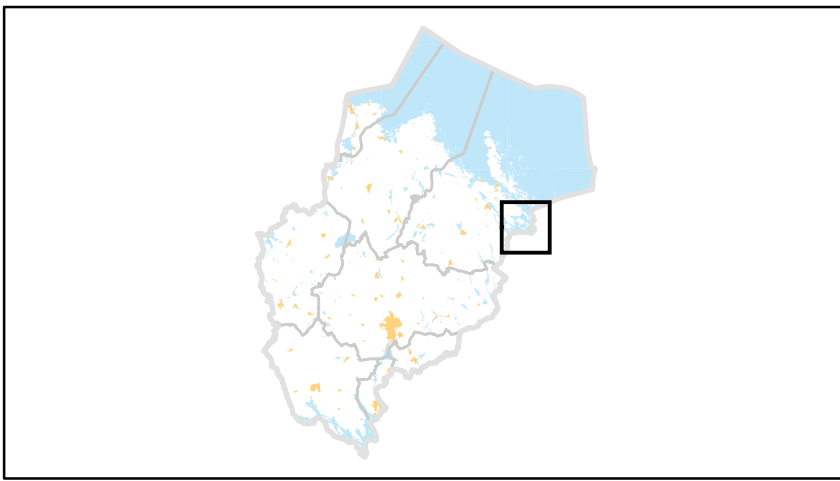
Bilaga 2. Beslutskarta.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
 förslag till beslut 2018-10-03,
 dnr 511-5310-12.
Naturreseptet Slätön-Medholma
 Östhammars kommun.

- ▲ Jakttorn
- Markpass
- ★ Saltsten
- Fiskestuga
- ▨ Tomtmark
- ▭ Reservatsgräns

Bilaga 3. Översiktskarta.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
 förslag till beslut 2018-10-03,
 dnr 511-5310-12.
Naturreseptat Slätön-Medholma
 Östhammars kommun.

Skötselplan för naturreservatet

Slätön-Medholma

Östhammars kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Uppgifter om naturreservatet	4
Allmän beskrivning	5
Berggrund och jordart	6
Historisk markanvändning	6
Områdets bevarandevärden	9
Terrestra värden	9
Marina värden	10
Kulturhistoriska värden	10
Värden för friluftslivet	11
Prioriterade bevarandevärden	14
Åtgärdsprogram för hotade arter	15
KÄLLFÖRTECKNING	16
PLANDEL	17
Övergripande skötsel	17
Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder	17
Skötselområde A: Äldre barr- och blandskog – 104,5 ha	17
Skötselområde B: Stränder – 85,4 ha	19
Skötselområde C: Igenväxande kulturmarker med gamla träd – 43,9 ha	20
Skötselområde D: Lövsumpskog – 14,6 ha	22
Skötselområde E: Öppen våtmark – 3,9 ha	22
Skötselområde F: Lövrika unga till medelåldriga skogar med äldre överståndare – 98,1 ha	22
Skötselområde G: Likåldrig äldre barrskog – 35,6 ha	24
Skötselområde H: Laguner – 19,7 ha	25
Skötselområde I: Stora vikar – 54,3 ha	26
Skötselområde J: Rev – 11,7 ha	27
Skötselområde K: Skär – 25,3 ha	27
Skötselområde L: Marint vatten – 1354,7 ha	28
Anordningar för friluftslivet	29
Upplysningar	30
Fornlämningar	30
Kulturlämningar	30
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	30
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	30
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	31

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om hur reservatet ska förvaltas för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselplanen kan, inom ramen för syfte och föreskrifter, justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald och att vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behovet av områden för friluftsliv. Det preciserade syftet med naturreservatet Slätön-Medholma är att:

- bevara och vårda områdets äldre örtrika kalkbarrskogar och lövrika blandskogar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara, vårda och återställa områdets kulturpräglade halvöppna naturmiljöer med gamla spärrgreniga ekar, askar och tallar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara och vårda områdets strandmiljöer med strandängar, öppna våtmarker, landhöjningsvegetation, hållmarksskog och lövsumpskog samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bevara områdets havsmiljö med laguner, vikar, rev och skär samt de strukturer och funktioner och den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- återställa skogar påverkade av skogsbruk till naturskogsartade skogar,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet,

Syftet ska uppnås genom förbud mot skogsbruk, uppförande av byggnader och exploaterande verksamhet samt genom förbud mot grävning, muddring och uppförande av anläggningar på land och i vatten. Reservatet ska skötas genom naturvårdande åtgärder. Områdets skogar, kulturpräglade naturmiljöer och stränder hävdas genom bete, slåtter, naturvårdsinriktade huggningar av träd och röjningar. Åtgärder genomförs för att återställa områden som är påverkade av skogsbruk till betespräglade eller naturskogsartade skogar.

BESKRIVNINGSDDEL

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn	Slätön-Medholma
NVR-id	2002542
Länsstyrelsens objektnr.	0382-02-023
Kommun	Östhammar
Fastigheter	Medholma 1:1, Slätön 1:1, 1:2, 1:3, 1:4, 1:5, 1:6, 1:7, 1:8 och 1:9
Fastighetsanknutna rättigheter	Ledningsrätt (03-96:210:1) Avtalsservitut brunn (03-IM1-87/38380.1)
Natura 2000-område som berörs	-
Lägesbeskrivning	Grupp av öar öster om Hargshamn, mellan Raggårön och Singö
Naturgeografisk region	25a Roslagens kust och skärgård
Huvudsaklig objektkategori	K, Kust och skärgård
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Ägarkategori(er)	Privata samt bolag (byggnader på ofri grund)
Areal	Totalareal: 1855,3 hektar, varav 386,2 hektar landareal och 1469,1 hektar vattenareal
Naturtyper (enligt KNAS)	Granskog 97,3 ha Barrblandskog 34,3 ha Tallskog 25,4 ha Lövblandad barrskog 58,2 ha Triviallövskog 33,9 ha Triviallövskog med ädellövinslag 6,0 ha Ädellövskog 8,7 ha Ungskog 77,6 ha Barrsumpskog 1,9 ha Lövsumpskog 3,4 ha Impediment 16,0 ha Substratmark 3,1 ha Våtmark 4,5 ha Limnogen eller saltpåverkad våtmark 1,1 ha Öppen mark 13,7 ha Exploaterad mark (fritidshus) 1,1 ha Hav 1469,1 ha
Förvaltare av naturreservatet	Länsstyrelsen i Uppsala län

Allmän beskrivning

Naturreseptatet utgörs av en liten arkipelag belägen i Östhammars skärgård mellan Singö och Hargshamn. Reservatet berörs av de fyra havsområdena Galtfjärden, Singöfjärden, Norrfjärden och Raggarfjärden. Slätön, Medholmen, Yxeln och Askholmen är de största öarna i ögruppen, i vilken det också ingår ett tiotal mindre öar och ett 40-tal småholmar och skär.

Topografiskt kännetecknas ögruppen av markerade nordväst-sydostorienterade dalstråk i berggrunden. Öarna är ganska låglänta och endast Slätön, Yxeln och Medholmen överstiger havsnivån med 15 meter.

Öarna är till största delen skogsbeklädda, företrädesvis med barrskog. I kulturpåverkade områden och längs stränderna är dock lövinslaget stort med förekomst av en hel del ädellövträd. De båda gårdar som i början av 1900-talet fanns på Slätön och Medholmen övergavs i mitten av seklet. Öarna bär ännu spår av äldre tiders markanvändning. Dalgångarna var då öppna och nyttjades för odling och slätter. De delar som inte nyttjades för slätter och odling var starkt präglade av bete. Gamla spärrgreniga träd och buskar, främst ek, ask och tall samt en och hassel är vanligt förekommande spår från denna tid. På några ställen finns gamla inägor och betesmarker som fortfarande är starkt präglade av den tidigare hävden.

Öarna är i varierande grad påverkade av skogsbruk. Mest påverkade är Slätön och delar av Medholmen. Gamla överståndare har dock generellt lämnats kvar som naturvårdshänsyn. På många ställen är överståndarna, framförallt gamla ekar, friställda. Stränderna och gamla restbiotoper har i regel undantagits från skogsbruk. I skogsbrukspåverkade områden finns oftast en riklig naturlig lövföryngring.

De steniga stränderna har en typisk landhöjningsvegetation med en zon av havtorn och innanför denna primärskog med ett variationsrikt trädsikt av bland annat tall, gran, al, ask, lönn och rönn. Inslaget av död ved i dessa är vanligen högt. Områden med typisk, ibland hävdgynnad, flora förekommer längs hållar och steniga stränder. I de mer skyddade vikarna finns strandängar, som till stor del är under igenväxning med vass men ställvis har ytor av hävdgynnad flora.

Kombinationen av hög kalkhalt och tidigare markutnyttjande i form av bete och slätter har gett upphov till en rik och varierad flora. Den kalkhaltiga jordmånen gynnar många krävande kärleväxter och mykorrhizasvampar knutna till gran och tall. På de grova spärrgreniga ädellövträden växer lavar och svampar som är beroende av halvöppna förhållanden. Även asparna i området hyser många arter.

En stor del av reservatsområdet utgörs av olika marina biotoper med en relativt hög biologisk mångfald på landskapsnivå. Exploateringsgraden är låg och området är

som helhet ekologiskt representativt för den marina miljön i norra Roslagens innerskärgård.

Undervattensmiljön är komplex och omfattar såväl vågskyddade vikar, laguner och ett avsnört glo, som mer exponerade klipp- och stenbottnar och djupare mjukbottnar. Det största djupet är cirka 30 meter. Omkring en tredjedel av havsområdet är grundare är sex meter och domineras av sandiga och grusiga bottnar, med mjukare substrat i de mest vågskyddade vikarna. Större sammanhängande grundområden finns framförallt i Slätövik, mellan Yxeln och Slätön, norr om Stora Vingskär, mellan Askholmen och Medholmen samt vid Medholmens sydöstra del.

De grunda lagunerna och vikarna är vegetationsrika och utgör viktiga lek- och uppväxtområden för olika fiskarter. På mer vågexponerade hårdbottnar förekommer bland annat blåstång och smaltång, med högst täckning på ett djup kring 1-5 meter. Fiskfaunan är typisk för regionen och gräsäl vistas i området.

Fågelfaunan uppvisar en mångfald med uppemot ett sextiotal häckande landfågelarter inom reservatet. Sjöfågelfaunan är representativ för skärgårdsregionen.

Berggrund och jordart

Berggrunden på Medholmen och Askholmen utgörs av basiska bergarter. Den grå gnejsen på nordvästra Slätön är mycket mager. Ett stråk av mer basiska bergarter löper över nordöstra Slätön och Vingskär, där kalksten går i dagen på några ställen. Jordarterna är kalkrika och utgörs av lera och ej svallad morän.

Historisk markanvändning

Beskrivning av öarnas bebyggelsehistoria och äldre tiders markanvändning finns i Länsstyrelsens rapport 1989:10 skriven av Anders Lindhe och Börje Drakenberg.

De högsta delarna av Slätön, Medholmen och Yxeln började sticka upp ur havet under bronsåldern. Under järnåldern utnyttjades området troligen för fiske, jakt på sjöfågel och säl och för att samla fågelägg. Under medeltiden hade öarna blivit så pass stora att människor kunde bosätta sig där.

Slätön och Medholmen har haft fastboende, åtminstone från tidig medeltid till slutet av 1930-talet. Stora delar av öarna nyttjades under denna tid för bete, slätter, odling och plockhuggning. Dalgångarna var öppna och nyttjades för odling och slätter. De delar som inte nyttjades för slätter och odling var starkt präglade av bete. Spår från denna tid är vanligt förekommande i form av gamla spärrgreniga träd och buskar, främst ek, ask och tall och en och hassel. På några ställen finns gamla inägor och betesmarker som fortfarande är starkt präglade av den tidigare hävden.

Under 1700-talet företogs provbrytningar efter malm på Slätön och Vingskär, men

malmen var rödbräckt (svavelhaltig) och gruvorna övergavs. Gruvdriften återupptogs på Vingseskär under några år i slutet av 1800-talet. Flera gruvhål är bevarade.

Slättermarker upptog stora ytor, vilka hägnades tillsammans med insprängda åkrar från den omgivande skogen. Träden hamlades och löv från i första hand ask men även från asp och hassel var ett viktigt komplement till höet, framförallt för får och getter. Den omgivande skogens viktigaste uppgift var att ge djuren sommarbete, men träden utnyttjades även till att ta ved och för tillverkning av hägnader, hus, båtar, redskap med mera. I princip all skogsmark, även på de mindre öarna, användes som betesmark. Ett visst skogsvårdstänkande får troligen inflytande ganska tidigt på grund av brukets kolbehov. Eventuell skogsvård inskränkte dock knappast skogsbetet som fortsatte så länge öarna var bebodda.

Häradskartan från 1901-1906 (Figur 1) visar var det fanns odlad mark, vilken var omgiven av betad barrskog. Från den ekonomiska kartan från 1953 (Figur 2) framgår det att stora delar av öarna var öppna och luckiga samt vilka delar som har skogskontinuitet.

Jordbruket upphörde i slutet av 1930-talet och ersattes av skogsbruk. Gran planterades då på åkrarna. Öarna är i varierande grad påverkade av skogsbruk. Mest påverkade är Slätön och delar av Medholmen. Naturvårdshänsyn har tagits bland annat genom att gamla överståndare generellt har lämnats kvar. På många ställen har gamla ekar friställts. Stränderna och gamla restbiotoper har i regel undantagits från skogsbruk. Från omkring 1980-talet har man i många bestånd satsat på en naturlig förnyring av lövträd.

Strömmingsfisket har historiskt haft stor ekonomisk betydelse.

Figur 1. Häradskarta från 1901-1906.

Figur 2. Ekonomisk karta från 1953.

Områdets bevarandevärden

Terrestra värden

Reservatet innehåller drygt hälften av länets ansvarsnaturtyper: kalkbarrskog, asprika miljöer, ädellövmiljöer, torräng, havsstrandängar. Ett flertal ansvarsarter tillhörande dessa återfinns i reservatet. Till kalkbarrskogen hör guckusko. Till de asprika miljöerna hör gulröd blankbock och grön aspedbock vilka för sin larvutveckling är beroende av nyligen döda aspar. Till torrängen hör toppjungfrulin och hällebräcka.

I skogar med kalkpåverkan finns ett flertal naturvårdsintressanta växter och svampar. Kopparspindling, kungsspindling och orange taggsvamp bildar mykorrhiza med gran och tall. Strävlost, vit skogslilja och guckusko är exempel på kärlväxter som förekommer i örtrik granskog. Strävlost är känslig för bete och slåtter men fruktsättning och etablering av groddplantor gynnas av luckor i krontaket. Strävlost är endast funnen på Yxeln. Vit skogslilja är enbart funnen på norra delen av Slätön och guckusko enbart på södra delen av Slätön.

Äldre och senvuxna ädellövträd är värdefulla som substrat för epifyter, bland annat rödbrun blekspik och rosa skärelav, vilka framförallt växer på ek med grov bark. Grova levande ekar är också substrat för oxtungssvamp medan rutskinn växer på veden av grov ek.

Koralltaggsvamp, barkticka och apelticka är svampar som växer på död lövved i området. På granved förekommer till exempel grön sköldmossa och ullticka.

Ett flertal arter är knutna till öarnas strandmiljöer. Rutlåsbräken är en sällsynt art som i reservatet växer i en bergbrant på Västra Gyltan och i svallzonen under alar på Östra Gyltan. Adam och Eva växer i torra kalkrika backar och ängsmarker, huvudsakligen i kustnära områden vid Östersjön. I reservatet förekommer arten på en strandklippa på Askholmen. Stenfrö växer företrädesvis i strandsnår på grusig, stenig eller blockig mark, gärna i anslutning till branter. Arten föredrar halvöppna till öppna ståndorter och trivs inte i slutna skogsmiljöer. Inom reservatet är den funnen i strandzonen och i örtrik lundvegetation, troligen en igenvuxen slåtteräng, på södra Slätön.

Två arter av sköldbaggar som lever på krissla förekommer i reservatet. Cassida ferruginea är i Sverige känd endast från Gotland och östra Uppland. I samma krisslebestånd som denna förekommer ofta Cassida murraea.

Hällebräcka växer på berghällar med tunt jordtäckte. I reservatet är den hittad på Slätön och Slätösnäcken. Toppjungfrulin växer i solöppna miljöer med lågvuxen vegetation. Arten är växer bland annat på nordvästra delen av Slätön.

Tallticka är i området funnen enbart på ett ställe på Medholmen men borde kunna finnas på fler ställen.

Marina värden

Reservatet uppvisar en relativt hög biologisk mångfald på landskapsnivå och många marina biotoper finns representerade. Undervattensmiljön omfattar såväl vågskyddade vikar och laguner och ett avsnört glo som mer exponerade klipp- och stenbottnar och djupare mjukbottnar. Omkring en tredjedel av havsområdet är grundare är sex meter och domineras av sandiga och grusiga bottenar, med mjukare substrat i de mest vågskyddade vikarna.

Grunda trösklade havsvikar (laguner), grunda vågexponerade hårbottenar (rev) och små öar och skär i Östersjön är ansvarsnaturtyper för länet. Lagunerna är särskilt värdefulla som lek- och uppväxtområden för varmvattenarter som abborre, gädda, gös och karpfisk och även som häcknings-, rast- och födosöksområde för sjöfågel. Naturtypen är relativt ovanlig i regionen och hotas generellt av exploatering och påverkan från land.

På mer vågexponerade hårbottenar växer bland annat nyckelarten blåstång/smaltång, som även är vanlig i frilevande form inom reservatet. Tätare tångbälten finns mellan en och fem meters djup och de utgör en viktig livsmiljö för associerad flora och fauna. Vid Medholmen och Slätön finns lekområden för sik och strömming, som föredrar grus- och stenbottenar gärna med inslag av blåstång. Fiskfaunan är typisk för regionen.

Vattenkvaliteten och den marina näringsväven i skärgårdsområdet är påverkad av diffus övergödning. Bottenvegetationen i reservatet är trots detta relativt riklig och de djupare bottenarna förefaller vara väl ventilerade och syresatta även om mjukbottenfaunans sammansättning indikerar viss påverkan från övergödning. Östersjömussla dominerar, men den främmande havsborstmasken *Marenzelleria neglecta*, är också vanlig och misstänks konkurrera med inhemska arter.

Sjöfågelfaunan är representativ för skärgårdsregionen. Gråsäl vistas i området.

En större farled går genom Galt- och Singöfjärden i reservatets södra och östra del. I övrigt är exploateringsgraden låg och området är som helhet ekologiskt representativt för den marina miljön i norra Roslagens innerskärgård.

Kulturhistoriska värden

Det finns inga registrerade fornlämningar i reservatet.

Områdets hävdade ängar och rester av en tidigare lövtäkt är en del av det biologiska kulturarvet i reservatet. De spärrgreniga träden, de hamlade askarna och den hävdgynnade floran berättar om hur landskapet nyttjades förr.

Värden för friluftslivet

Området har troligen höga värden för fritidsfiske och besökare med fritidsbåtar. Det är oexploaterat och inom området finns endast ett fåtal byggnader. Reservatet kan dock nås endast med egen båt och stränderna kan vara svårtillgängliga. Det finns dock ställen att lägga till vid, till exempel vid Medholmens sydöstra stränder.

Anordningar för friluftslivet saknas helt.

Naturvårdsarter

Begreppet naturvårdsarter är en samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda, genom att de indikerar att ett område har höga naturvärden eller i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald.

Däggdjur

<i>Lutra</i>	utter	NT A
--------------	-------	------

Fåglar

<i>Dendrocopos minor</i>	mindre hackspett	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	havsörn	NT C
<i>Larus fuscus</i>	silltrut	NT
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	nötkråka	NT
<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse	
<i>Somateria mollissima</i>	ejder	VU

Fiskar

<i>Anguilla anguilla</i>	ål	CR
<i>Esox lucius</i>	gädda	typisk art
<i>Lota lota</i>	lake	NT
<i>Vimba vimba</i>	vimma	NT P C

Skalbaggar

<i>Buprestis octoguttata</i>	åttafläckig praktbagge	s
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsbjon	s
<i>Cassida ferruginea</i>	(sköldbagge)	NT P C
<i>Cassida murraea</i>	svartbent sköldbagge	NT P C
<i>Necydalis major</i>	stekelbock	s
<i>Nothorhina muricata</i>	reliktbock	NT
<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock	NT s C
<i>Obrium cantharinum</i>	gulröd blankbock	C

Övriga insekter

<i>Zygaena viciae</i>	mindre bastardsvärmare	NT
-----------------------	------------------------	----

Blötdjur

Mytilus edulis blåmussla nyckelart

Lavar

Lobaria pulmonaria lunglav NT s

Sclerophora coniophaea rödbrun blekspik NT s

Schismatomma pericleum rosa skärelav NT s

Mossor

Buxbaumia viridis grön sköldmossa s A

Tortella tortuosa kruskalkmossa s

Kärlväxter

Actea spicata svart trolldruva s

Botrychium matricarifolium rutlåsbräken VU P

Botrychium lunaria månlåsbräken NT

Brachypodium sylvaticum lundskafting

Briza media darrgräs

Bromitopsis benekenii strävlost NT

Cardamine bulbifera tandrot s

Cephalanthera longifolia vit skogslilja §

Cypripedium calceolus guckusko § A C

Dactylorhiza incarnata ängsnycklar §

Dactylorhiza latifolia Adam och Eva §

Daphne mezereum tibast s

Dianthus barbatus backnejlika

Elymus caninus lundelm s

Epipactis helleborine skogsknipprot s §

Epipactis palustris kärknipprot §

Equisetum variegatum smalfräken

Festuca gigantea långsvingel

Galium odoratum myskmadra s

Hepatica nobilis blåsippa s

Hippophae rhamnoides havtorn

Lathyrus vernus vårärt s §

Lithospermum officinale stenfrö NT

Neottia ovata tvåblad §

Neottia nidus-avis nästrot s

Paris quadrifolia ormbär s

Parnassia palustris slätterblomma

Pimpinella major stor bockrot NT

Platanthera bifolia nattviol §

Platanthera chlorantha grönvit nattviol §

<i>Polygala comosa</i>	toppjungfrulin	VU	C
<i>Polygonatum multiflorum</i>	storrans	s	
<i>Pulmonaria officinalis</i>	fläcklungört	NT	
<i>Sanicula europea</i>	sårläka	s	
<i>Saxifraga osloënsis</i>	hällebräcka	VU P	C
<i>Stachys sylvatica</i>	stinksyska		
<i>Tilia cordata</i>	lind	s	
<i>Viola mirabilis</i>	underviol	s	

Alger

<i>Chara tomentosa</i>	rödsträfs	nyckelart
<i>Fucus radicans</i>	smaltång	nyckelart
<i>Fucus vesiculosus</i>	blåstång	nyckelart

Svampar

<i>Cantharellus lutescens</i>	röd gul trumpetsvamp	s
<i>Clavariadelphus truncatus</i>	flattoppad klubb svamp	NT
<i>Climacocystis borealis</i>	trädticka	s
<i>Cortinarius cotoneus</i>	oliv brun spindling	NT
<i>Cortinarius cupreorufus</i>	kopparspindling	VU s
<i>Cortinarius elegantior</i>	kungsspindling	NT s
<i>Cortinarius percomis</i>	kryddspindling	s
<i>Cortinarius venetus</i>	oliv spindling	s
<i>Dichomitus campestris</i>	hasselticka	s
<i>Fistulina hepatica</i>	ox tungssvamp	NT s
<i>Gastrum quadridum</i>	fyrflikig jordstjärna	NT s
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp	NT s
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	orange taggsvamp	NT s
<i>Hydnellum conrescens</i>	zontaggsvamp	s
<i>Hygrocybe coccinea</i>	blodvaxskivling	s
<i>Hygrocybe pratensis</i>	ängsvaxskivling	s
<i>Hygrocybe quieta</i>	luktvaxskivling	s
<i>Hygrophorus discoideus</i>	diskvaxskivling	s
<i>Inocybe bongardii</i>	dofttrådskivling	s
<i>Lactarius scrobiculatus</i>	svavelrika	s
<i>Leptoporus mollis</i>	kötticka (1946)	NT s
<i>Limacella guttata</i>	droppklibbskivling	s
<i>Onnia leporina</i>	harticka	NT s
<i>Onnia tomentosa</i>	luddticka	s
<i>Oxyporus corticola</i>	barkticka	s
<i>Phaeolus schweinitzii</i>	grovticka	s
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	NT
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	s
<i>Phellinus pini</i>	tallticka	NT s

<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	NT s
<i>Russula aurea</i>	guldkremla	s
<i>Sarcodon squamosus</i>	mo-taggsvamp	NT s
<i>Sarcodon imbricatus</i>	fjällig taggsvamp	s
<i>Ramaria flava s. lat.</i>	gul fingersvamp	s
<i>Russula aurea</i>	guldkremla	s
<i>Spongipellis fissilis</i>	apelticka	VU
<i>Tricholoma fucatum</i>	rökmusseron	s
<i>Xylobolus frustulatus</i>	rutskinn	NT s

Teckenförklaring:

- s = Signalart enligt Skogsstyrelsen 2005
 § = Arten är fridlyst i Sverige
 A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
 F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
 P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
 C = Ansvarsart för Uppsala län

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2015:

- CR = Critically endangered Akut hotad
 EN = Endangered Starkt hotad
 VU = Vulnerable Sårbar
 NT = Near threatened Nära hotad
 DD = Data deficient Kunskapsbrist

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: äldre naturskog, kalkbarrskog, kulturpräglade halvöppna miljöer, hållmarkstallskog, landhöjningsvegetation, stränder, grunda vikar och laguner.

Strukturer: gamla barrträd, spärrgreniga ekar, askar och tallar, död ved, lek- och uppväxtområden för fisk.

Växt-, svamp- och djursamhällen: hävdgynna flora, kalkgynnade kärlväxter och svampar, vedskalbaggar, vedsvamp, lavar och svampar på grova träd, undervattensängar av kransalger och kärlväxter, marina nyckelarter.

Arter: *Botrychium matricarifolium* rutlåsbräken
Bromitopsis benekenii strävlost
Cassida ferruginea
Cassida murraea svartbent sköldbagge
Cephalanthera longifolia vit skogslilja
Cortinarius cupreorufus kopparspindling
Cortinarius elegantior kungsspindling

<i>Cypripedium calceolus</i>	Guckusko
<i>Dactylorhiza latifolia</i>	Adam och Eva
<i>Fistulina hepatica</i>	oxtungssvamp
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp
<i>Lithospermum officinale</i>	stenfrö
<i>Phellinus pini</i>	tallticka
<i>Polygala comosa</i>	toppjungfrulin
<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock
<i>Saxifraga osloënsis</i>	hällebräcka
<i>Schismatomma pericleum</i>	rosa skärelav
<i>Sclerophora coniophaea</i>	rödbrun blekspik
<i>Spongipellis fissilis</i>	apelticka
<i>Xylobolus frustulatus</i>	rutskinn

Friluftsliv: naturupplevelse

Åtgärdsprogram för hotade arter

Åtgärdsprogram finns för sköldbaggarna *Cassida murraea* och *Cassida ferruginea* samt för rutlåsbräken och hällebräcka. De bägge sköldbaggarna ingår i åtgärdsprogrammet för insekter på krisslor. Rutlåsbräken ingår i åtgärdsprogrammet för låsbräknar i hävdade marker. Vimma ingår i åtgärdsprogrammet för vimma och id (under framtagande). Det finns även åtgärdsprogram för kalkbarrskogar och för skyddsvärda träd.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Ericson Y, Blass M & Landfors F 2015. Faktblad – Resultat från övervakningen av kustfisk. Galtfjärden (Södra Bottenhavet) 2007-2015. SLU Aqua reports 2015:4.
- Gustafsson A & Lindqvist U. 2015. Recipientundersökning Hallsta Pappersbruk 2014. Biologiska och fysikalisk-kemiska undersökningar. Naturvatten i Roslagen AB Rapport 2015:11.
- Länstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt. Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
- Länstyrelsen i Uppsala län, 1989: Naturinventering av naturreservatet Slätön – Medholma, Östhammars kommun. Medd. från länstyrelsen 1989 nr 10.
- Länstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Länstyrelsen i Uppsala län. 2010. Inventering av bottenvegetation i Östhammars skärgård 2009. Rapport 2010:2.
- Länstyrelsen i Uppsala län. 2015. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Rapport 2015:3.
- Länstyrelsen i Uppsala län, 2018. Kartläggning av marina naturvärden i Slätön-Medholma naturreservat. Beskrivning av förekommande arter och naturtyper. Länstyrelsens meddelandeserie 2018:03.

Opublicerade skrifter

- Länstyrelsen i Uppsala län, 1990: Förslag till skötselplan för naturreservatet Slätön – Medholma i Östhammars kommun.
- Länstyrelsen 2011. Översiktlig naturinventering och naturvärdesbedömning av Slätön, Medholma, Askholmen och Stora och Lilla Vingskärr.
- Länstyrelsen i Uppsala län. 2014. Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

Digitala källor

- ArtDatabanken, Artfakta. <http://artfakta.artdatabanken.se/>
- Riksantikvarieämbetet. 2011. Fornlämningsregister, tillgängligt på <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <http://karta.svo.se>

Kartmaterial

- Lantmäteriets digitala härads-karta.
- Lantmäteriets digitala 50-talskarta.

Muntliga uppgifter

- Gillis Aronsson och Tommy Lennartsson, Upplandsstiftelsen.
- Ulf Dietrichson och Mats Jacobsson, Hargs bruk

PLANDEL

Övergripande skötsel

Den övergripande skötseln inriktas på att bevara och utveckla naturvärden knutna till kalkbarrskogar och till gamla spärrgreniga träd på igenväxande kulturmarker. Hävdgynnad flora i kulturmarker och på stränder bör gynnas. Skogsbete och bete på kulturmarker och stränder bör om möjligt införas. Yxeln, som har rik förekomst av strävlost, bör dock inte betas eftersom strävlost är känslig för bete. Betet kan vara extensivt och behöver inte ske årligen. Där bete införs kan hela öarna betas, inga delar behöver stänglas bort. Äldre kartor och foton samt befintligt fåltskikt utnyttjas för att utforma lämpliga skötselåtgärder på specifika platser.

Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats upp i 12 skötselområden, varav sju är terrestra (skötselområde A-G) och fem är marina (skötselområde H-M). För avgränsning av skötselområdena, se skötselområdeskarta, bilaga 4.1. För varje skötselområde anges ett bevarandemål som omfattar ett arealmål och i de fall en naturtyp enligt art- och habitatdirektivet innefattas anges denna samt den aktuella naturtypens kod.

Indelningen i skötselområden har gjorts med hjälp av underlag från två inventeringar; dels en översiktlig naturinventering gjord av Upplandsstiftelsen 2011 och dels en kartläggning av de marina naturvärdena inom reservatet utförd av Naturvatten i Roslagen 2017.

Skötselområde A: Äldre barr- och blandskog – 104,5 ha

Förekommer på Medholmen, Askholmen, Västra Gyltan, Kränkan, Östra Gyltan, Yxeln, Granskär, Norrörarna, Slätösnäcken, Famntorn samt på Stora och Lilla Vingskär.

Beskrivning: Äldre, olikåldriga och luckiga barr- och blandskogar. Lövinslaget är stort och varierat, med förekomst av bland annat ek, lönn, ask, alm, oxel, asp och björk. I dalstråk dominerar lövträden ställvis. Många av träden, såväl barr- som lövträd, är gamla, ofta spärrgreniga och/eller senvuxna och vittnar om att skogsmarken tidigare varit betydligt öppnare och betespräglad. Lövträden är viktiga för epifytiska lavar. På Stora och Lilla Vingskär finns även gamla, grova, döende eller döda pelarenar. Buskskiktet utgörs främst av skogstry, måbär och hassel. Även glupliknande miljöer med gamla, spärrgreniga ekar och aspar förekommer inom skötselområdet. Rikligt med död ved finns i alla dimensioner och nedbrytningsstadier. Markskiktet är omväxlande, med lavbeklädda hållar, moränmarker med blåbärsris och örtrika slänter och svackor. Den kalkhaltiga jordmånen gör att många växter och svampar som

är karaktäristiska för örtrika kalkbarrskogar finns i skötselområdet. Exempel på sådana arter är blåsippa, myskmadra, trolldruva, vårärt, skogsknipprot, sårläka, strävlost, lundelm, olivspindling, kungsspindling och kopparspindling. Även arter som är beroende av död granved, som ullticka, kötticka och grön sköldmossa är viktiga i skötselområdet.

Prioriterade arter: kopparspindling, kungsspindling, koralltaggsvamp, oxtungssvamp, tallticka, rutskin, rödbrun blekspik, strävlost, rutlåsbräken, grön aspvedbock och grön sköldmossa.

Bevarandemål: Arealen näringsrik granskog (9050), taiga (9010) och landhöjningsskog (9030) är tillsammans minst 100 ha. Området utgörs av gammal barr- och blandskog som präglas av gamla granar, tallar, ädellövträd och andra lövträd. Spärrgreniga träd har fria trädkronor. Naturliga processer såsom åldrande och avdöende, förekommer, vilket leder till att skogen är olikåldrig och död ved åtminstone ställvis finns i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Svamp- och kärlväxtfloran är artrik med förekomst av prioriterade och för naturtypen typiska arter.

Skötselåtgärder: Skogsbete utom på Yxeln som har rik förekomst av strävlost. Värdefulla träd, som spärrgreniga ekar eller gamla tallar, frihuggs. Vid skötselåtgärder bör man även ha framtida träd som efterträdare i åtanke. Störning av markskiktet för att gynna svampfloran.

Figur 3. Skötselområde A: Äldre blandskog på Yxeln.

Skötselområde B: Stränder – 85,4 ha

Förekommer på alla öar.

Beskrivning: Stränderna utgörs främst av hållar och av steniga stränder. På några ställen finns mer skyddade vikar med finare sediment och vassar, ställvis med en bård av sumpskog. Ständerna har i stort sett skyddats från skogsbruk. En del plockhuggning har förekommit, men gamla träd finns allmänt längs de flesta stränder. På hållarna återfinns framförallt gammal och/eller senvuxen tall och gran samt en, ek och rönn. De steniga stränderna har en typisk landhöjningsvegetation med buskar som havtorn och en och med ett varierande trädskikt med bland annat tall, gran, al, ask, lönn, rönn m.fl. Inslaget av död ved varierar, men är ofta högt. Partier med typisk och ibland hävdgynnad flora förekommer längs strändernas hållar och steniga stränder. Beståndsbildande krissla förekommer på flera ställen. Strandängarna i de mer skyddade vikarna är under igenväxning med vass, men har på en del ställen en mer krävande och hävdgynnad flora. Stora och Lilla Vingskär binds ihop av en öppen våtmark som växer igen med vass. Längs dess stränder och våtmarkskanter växer fortfarande en del hävdgynnade arter såsom slätterblomma och älvväxing och floran är bitvis kalkgynnad, med arter som Adam och Eva, knägräs, gullviva och blodnäva.

Prioriterade arter: sköldbaggarna *Cassida ferruginea* och *Cassida murraea*, Adam och Eva, hällebräcka, stenfrö, talticka.

Bevarandemål: Arealen strandmiljö är ca 85 ha. Skötselområdet innehåller naturtyperna blottade ler- och sandbottnar (1140), strandängar vid Östersjön (1630), hållmarkstorräng (8230), taiga (9010) och landhöjningsskog (9030). Området utgörs av opåverkade stränder med gamla och/eller senvuxna träd, landhöjningsvegetation och öppna strandängar. I trädbevuxna delar sker naturliga processer, såsom åldrande och avdöende, vilket leder till att död ved finns i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Krissla och de till krissla knutna sköldbaggarna *Cassida ferruginea* och *Cassida murraea* förekommer på flera öar. Strandängarna är öppna med förekomst av hävdgynnade arter.

Skötselåtgärder: Bete och röjning av strandängar för att gynna hävdgynnade arter.

Figur 4. Skötselområde B: Strand med krissla på Yxeln

Skötselområde C: Igenväxande kulturmarker med gamla träd – 43,9 ha

Förekommer på Medholmen och Slätön

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av igenväxande kulturmarker med tydliga spår av äldre tiders bosättningar och markanvändning i form av åkrar, ängar och betesmark. Sedan betet upphörde har områdena vuxit igen. På fuktig mark sker en igenväxning med främst al, björk, ask och olika viden. På frisk mark är träduppslaget mer varierat och även t.ex. ek, lönn, oxel och hassel ingår. Utmed bryn, t.ex. mot öppna våtmarker, finns på många ställen gamla spärrgreniga träd, främst ek och ask, samt gammal hassel.

Det största området finns på Medholmen, där man kan se tydliga spår av tidigare bebyggelse, t.ex. grunder efter torp, lador, källare samt tegel, rester av regelverk m.m. Där växer också flera kulturväxter bland annat stora bestånd med höstaster. Kring bebyggelsen finns många gamla och grova vårdträd, främst gamla askar varav flera bär spår av hamling, samt ett stort antal gamla spärrgreniga jätteeckar. Där finns även gamla lönnar och hassel. En hel del död ved finns i bestånden. På Slätön finns fyra områden som bär tydliga spår av äldre tiders markanvändning. I några strandnära delområden har den naturliga igenväxningen gått ganska

långt. Det äldre trädsnittet är glest och luckigt med gamla, grova och spärrgreniga träd. En hel del död ved finns. I det norra delområdet finns torplämningar, enstaka gamla spärrgreniga träd och ytor med hävdgynnad flora.

Prioriterade arter: vit skogslilja, stenfrö, toppjungfrulin, oxtungssvamp, rutskin, apelticka, vaxskivlingar, rosa skärelav, rödbrun blekspik

Bevarandemål: Arealen trädklädd betesmark (9070) är minst 10 ha.. Grova och/eller spärrgreniga träd, främst ask, ek och tall står relativt fritt. Naturlig lövsuccesion försiggår. Naturvårdsarter av epifyter och svampar förekommer på ädellövträden och på marken finns ytor med hävdgynnad växt- och svampflora.

Skötselåtgärder: Restaurering: Friställ gamla, grova träd som trängs av yngre uppväxande träd. Detta gäller främst grov ek, ask och tall, men även andra äldre spärrgreniga träd och buskar samt lämpliga yngre träd, främst ek, som kan utvecklas till vidkroniga träd. Ta bort yngre granar och yngre lövträd som tränger gamla lövträd. Området bör betas för att motverka en ogynnsam igenväxning samt bevara ytor med hävdgynnad flora. Om bete inte införs bör viss röjning genomföras för att bevara områdets halvöppna karaktär. Slätter kan genomföras för att gynna ängsflora och ängssvampar.

Figur 5. Skötselområde C. Kulturmark på Medholmen

Skötselområde D: Lövsumpskog – 14,6 ha

Förekommer på Medholmen och Slätön.

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av flera mindre delobjekt med lövsumpskogar. Skogarna har vuxit upp på fuktiga och blöta marker som tidigare varit öppna och sannolikt hävdade strandängar. Träskiktet domineras av al, men inslag av gammal ask och alm förekommer. I de äldsta delarna är träden grova och står på utvecklade socklar och i dessa delar finns ofta en hel del död ved. Fältskiktet är av högröttyp med t.ex. älgört, stinksyska och rödblåra.

Bevarandemål: Arealen lövsumpskog (9080) är minst 10 ha. Naturliga processer, såsom åldrande och avdöende, leder till skogen är olikåldrig och har död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder

Skötselområde E: Öppen våtmark – 3,9 ha

Förekommer på Medholmen och Slätön.

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av våtmarker som tidigare varit havsvikar (se Härads-karta, figur 1). Våtmarkerna är under igenväxning med vass och lövsly. Det finns dock fortfarande ytor med en typisk och hävdgynnad flora som kärrspira, slätterblomma, ängsnycklar och kärrknipprot. Bryn med gamla spärrgreniga träd, främst ek och ask samt gammal hassel, finns kring några av våtmarkerna.

Bevarandemål: Arealen öppen våtmark är ca 3 ha. Området har för naturtypen typisk flora.

Skötselåtgärder: Om möjligt hävd, helst genom slätter eller i andra hand genom bete. Hävden behöver inte ske årligen. Røjning av sly.

Skötselområde F: Lövrika unga till medelåldriga skogar med äldre överståndare – 98,1 ha

Förekommer på Slätön, Medholmen, Askholmen och Yxeln.

Beskrivning: Unga till medelåldriga skogar med äldre överståndare av ek, tall och/eller björk. Överståndarna är ofta grova och spärrgreniga vilket visar att de vuxit upp i ett relativt öppet landskap som sannolikt var

starkt präglat av bete. En del ytor har planterats med gran, men granföryngringen har på många håll tagit sig dåligt. Andra delar är inte återplanterade utan har föryngrats naturligt, främst med lövträd. Föryngringen av lövträd är hög på Medholmen och Slätön och utgörs främst av asp och björk, men även många andra trädslag såsom ek, ask, lönn och oxel. På Askholmen finns gamla pelarenar och ytor med hävdgynnad flora som blåklocka, smultron, brudbröd, kungsmynta, bockrot och ängshavre. Där är föryngringen av träd ganska svag på grund av en kraftig grässvål. Även på Yxeln är bestånden glesa och har där hasselunderväxt.

Bevarandemål: Naturskogsliknande blandskog. Alternativt, om skogsbete införs, luckig, halvöppen skog. Gamla, grova eller spärrgreniga träd är friställda.

Skötselåtgärder: Gamla, grova eller spärrgreniga träd friställs. Luckhugning för att gynna hävdgynnade arter. Bete.

Figur 6. Skötselområde F. Slätön.

Skötselområde G: Likåldrig äldre barrskog – 35,6 ha

Förekommer på Medholmen och Slätön

Beskrivning: Barrskog som är runt 100 år. Skogen är gallrad och relativt likåldrig. Enstaka lövträd och gamla träd förekommer, liksom sparsamt med död ved. Skogarna är bitvis örtrika med arter såsom blåsippan, skogsknipprot, olvon och slankstarr. Även svampar karaktäristiska för kalkbarrskogar som kopparspindling och kryddspindling förekommer. I delområdet på norra Slätön finns dessutom stor bockrot, vit skogslilja och hällebräcka.

Prioriterade arter: kopparspindling, hällebräcka, stor bockrot, vit skogslilja.

Bevarandemål: Utveckling mot naturskogsartad gammal barr- eller blandskog. Naturliga processer såsom åldrande och avdöende förekommer, vilket leder till att skogen är olikåldrig och död ved ställvis finns i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Svamp- och kärlväxtfloran är artrik med förekomst av prioriterade och för naturtypen typiska arter.

Skötselåtgärder: Gamla, grova eller spärrgreniga träd friställs (finns framförallt på Medholmen). Om bete införs kan luckor huggas upp för att skapa en luckig kalkbarrskog. Störning av markskiktet för att gynna svampfloran.

Figur 7. Skötselområde G. Barrskog på norra Slätön.

Skötselområde H: Laguner – 19,7 ha

Beskrivning: Inom reservatet finns åtta laguner med olika öppenhet mot havet. De flesta är flador, vilket innebär att de har kontakt med havet genom en öppning. På södra Slätön finns en gloflada och på Famntorn finns ett glo, det vill säga en avsnörd lagun som har vattenutbyte med havet endast vid väldigt högt vattenstånd. Fyra av lagunerna ligger i anslutning till naturtypen Stora vikar och sund (skötselområde I). Fladornas och glofladans glesa vassar, täta vattenvegetation, grunda bottnar och skyddade lägen gör dem lämpliga som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter som abborre, gädda och karpfisk. Undervattensvegetation som förekommer är bland annat blåstång/smaltång, kräkel, sudare, ålnate, axslinga, knoppslinga, hästsvans, spädnate och rödsträfsse.

Det lilla gloet på Famntorn tycks vara helt avsnört från havet men dess salthalt visar att det ännu påverkas av havsvatten. Gloet omges av täta vassar med inslag av bredkaveldun och säv. Undervattensvegetationen utgörs av täckande bestånd av mellansträfsse med fläckvis förekomst av rödsträfsse.

Bottnarna är av varierande karaktär, i regel av sten, grus och sand i varierande mängdförhållande, ibland med inslag av sandig lera, lerdominerade sediment och block. Ytor med mjukbotten finns också. Bottnen i gloet på Famntorn utgörs av findetritus.

Lagunerna utgör födosöksområden för sjöfågel, bland annat tärnor och andfåglar.

Bevarandemål: Arealen laguner (1150) är ca 19 ha. Lagunerna har naturliga trösklar och är opåverkade av fysisk exploatering, skogsbruk, dikning och annan mänsklig påverkan. Vattenkvaliteten är god. Undervattensvegetationen är rik och för naturtypen typiska arter förekommer rikligt. Skötselområdet fungerar som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter som abborre, gädda och karpfisk och som födosöksområde för fågel. Lagunerna genomgår olika successionsstadier och nya laguner bildas som ett resultat av landhöjning.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder

Figur 8. Skötselområde H. Lagun mellan Askholmen och Medholmen.

Skötselområde I: Stora vikar – 54,3 ha

Beskrivning: Naturtypen stora vikar och sund finns i ett område i anslutning till Slätön, Yxeln, Famntorn och Stora och Lilla Vingskår.

Bottnarna domineras huvudsakligen av grus och sand med inslag av sten och block. Rena mjukbottnar förekommer i en del av området. Vikarna kantas av vassar av varierande täthet. Undervattensvegetation förekommer generellt relativt sparsamt. Blåstång förekommer i stora frilevande bestånd. Exempel på övriga arter som påträffas regelbundet är hästsvans, höstlånke, ålnate, borstnate, axslinga, knoppslinga, hornsärv, hårsärv och rödsträfsse.

I vikarna finns lämpliga lek- och uppväxtområden för kallvattenarter som strömming och sik och uppväxtområden för varmvattenarter som abborre, gädda och karpfisk. De utgör också födosöksområden för sjöfågel, bland annat tärnor och andfåglar.

Bevarandemål: Arealen stora vikar och sund (1160) är ca 50 ha. Vikarna är opåverkade av fysisk exploatering och mänsklig påverkan. Vattenkvaliteten är god. För naturtypen typiska arter förekommer rikligt. Skötselområdet fungerar som lek- och uppväxtområde för fisk.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder

Skötselområde J: Rev – 11,7 ha

Beskrivning: Tolv områden inom reservatet har klassats som naturtypen rev enligt art- och habitatdirektivet. Bottensubstratet består av sten, grus och block och i något rev delvis av häll, i varierande mängdförhållande.

Exempel på arter som noterats i områdets revmiljö är blåstång, smaltång, sudare, kräkel, rödblåd, smalskägg/krulltrassel, ullsläke, trådslick, molnslick, ishavstofs, fjäderslick, borstnate, axslinga, natingar, grönsträfsa, skörsträfsa, papillsträfsa, havsrufsa, slät havstulpan, blåmussla och svampdjur.

Bevarandemål: Arealen rev (1170) är ca 11 ha. Reven är opåverkade av fysisk exploatering och mänsklig påverkan på bottenarna. Vattenkvaliteten är god. För naturtypen typiska arter förekommer rikligt.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder

Skötselområde K: Skär – 25,3 ha

Beskrivning: Tre områden inom reservatet har klassats som naturtypen skär i Östersjön enligt art- och habitatdirektivet. Områdena har avgränsats vid sjökortets sexmeterskurva. Två av dessa ligger söder om Medholmen och ett mellan Yxeln och Medholmen. Skären är i regel trädlösa. Ön Klubban som ingår i ett av skären är dock trädbevuxen. Bottenarna utgörs omväxlande av häll, grus, och block samt av sand- och mjukbotten, med variation mellan de olika skären. Exempel på arter som noterats i skärens undervattensdel är blåstång, smaltång, sudare, kräkel, tarmalger, grönslick, smalskägg/krulltrassel, trådslick, fjäderslick, ishavstofs, havsrufsa, svartkula, borstnate, ålnate, axslinga, hornsärv, natingar, höstlånke, hjulmöja, slät havstulpan och svampdjur

Bevarandemål: Arealen skär i Östersjön (1620) är ca 25 ha. Skären är opåverkade av fysisk exploatering och mänsklig påverkan. Vattenkvaliteten är god. Skären är huvudsakligen trädlösa och kala bergytter är vanliga. Undervattensvegetationen är rik och för naturtypen typiska arter förekommer rikligt. Öarna fungerar som häckningsplatser för fågel.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder.

Figur 9. Skötselområde K. Skär söder om Yxeln.

Skötselområde L: Marint vatten – 1354,7 ha

Beskrivning : Skötselområdet utgörs av marint vatten som inte är naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.

Vattenområdet ingår i typområdet Södra Bottenhavets inre kustvatten (typområde 16). Av reservatets havsareal utgörs ca en tredjedel av botten grundare än sex meter. Det största djupet uppgår till cirka 30 meter och återfinns söder om Medholmens sydspets. Även mellan Medholmen och Yxeln är vattnet relativt djupt (20-25 m). Reservatets djupare botten utgörs av mjuka leror. De grundare bottenarna utgörs i stor utsträckning av grus och/eller sand. Bottenundersökningar i området indikerar att reservatets djupare botten är väl ventilerade och syresatta.

Makrofaunan på mjukbotten domineras av östersjömussla med förekomst av känsligare arter som vitmärla, slammärla, skorv och korvmask. Den främmande havsborstmasken *Marenzelleria neglecta* är vanlig och misstänks konkurrera med inhemska arter i området, t ex bakborstig rovmask.

På bottnar grundare än sex meter avgörs artsammansättningen främst av vågexponering och bottensubstrat. Där växer de kärleväxter och alger som finns i de marina naturtyperna och associerad fauna med bland annat olika snäckor, kräftdjur, maskar och insekter.

En större farled går genom Galt- och Singöfjärden i reservatets södra och östra del.

Bevarandemål: Arealen övrigt marint vatten är ca 1350 ha. Området är huvudsakligen opåverkat av fysisk exploatering och mänsklig påverkan. Vattenkvaliteten är god.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder

Anordningar för friluftslivet

Beskrivning: Inga anordningar eller anläggningar finns ännu för friluftslivet. Det finns heller inga informationsskyltar i området. Reservatet kan nå enbart med båt eller på is. Hela reservatsgränsen, med undantag av den sydvästra spetsen där gränsen går på den lilla ön Galten, är belägen i havsvatten.

Bevarandemål: Lättillgänglig information om naturreservatet finns platser som är lämpliga för ilandstigning. Besökare av området ska kunna uppleva skärgårdsområdets varierande natur och stimuleras till strövtåg. Anlagda stigar och anordningar för friluftslivet är i gott skick.

Skötselåtgärder: Kunskapen om var lämpliga ilandstigningsplatser finns behöver öka.

Nyskapande:

- Reservatsgränsen markeras på den lilla ön Galten
- Informationsskyltar sätts upp på lämpliga ställen
- Stigar anläggs och markeras på Medholmen, Slätön och Yxeln.
- Enkla anordningar för landstigning och förtöjning kan anläggas. Vid behov kan toaletter, rastplatser, soptunnor, eldstäder och vedförråd anläggas på någon/några enstaka platser.

Löpande:

- Underhåll av gräns, skyltar och eventuella anordningar

Upplysningar

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Åtgärder som rör forn- eller kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av skyddade områden i Sverige och Länsstyrelsens översiktliga plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

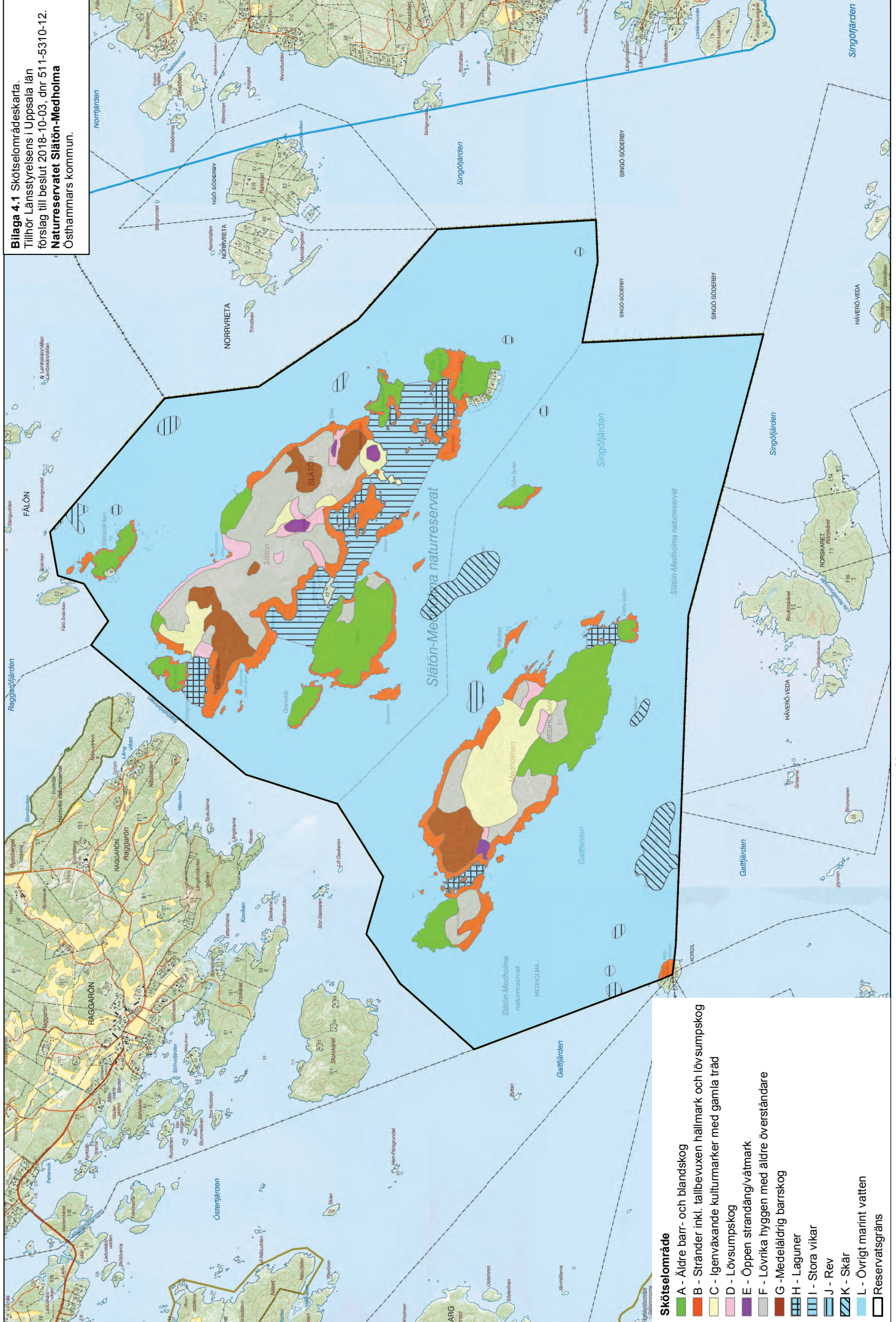
Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Slätön-Medholma som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	Kommentar	Skötselomr.	Finansiering
Frihuggning av träd	1		A, C, F, G	Skötselanslag
Bete	1	Ej på Yxeln	A, B, C, E, F, G	Skötselanslag
Röjning	1		B, C, E	Skötselanslag
Slätter	2		C, E	Skötselanslag
Störning av markskikt	2	Vid behov för att gynna svampflora knuten till kalkbarrskogar	A, G	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	På Galten		Skötselanslag
Sätta upp informationsskyltar	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Anlägga stigar	2		Friluftsliv	Skötselanslag
Anordningar för ilandstigning och förtöjning	3		Friluftsliv	Skötselanslag
Toaletter, rastplatser, soptunnor, eldstäder, vedförråd	3	Om behov uppstår	Friluftsliv	Skötselanslag
Underhåll av gräns, informationsskyltar, och eventuella anordningar	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag

BILAGOR

4.1 Skötselområdeskarta

Bilaga 4.1 Skötselområdeskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
förslag till beslut 2018-10-03 dnr 511-5310-12.
Naturservatet Slätön-Medholma
Oshammars kommun.

- Skötselområde**
- A - Äldre barr- och blandskog
  - B - Stränder inkl. tallbeuken hällmark och lövsumpskog
  - C - Igenväxande kulturmarker med gamla träd
  - D - Lövsumpskog
  - E - Öppen strandäng/våtmark
  - F - Lövrika hyggen med äldre överståndare
  - G - Medelåldrig barrskog
  - H - Laguner
  - I - Stora vikar
  - J - Rev
  - K - Skår
  - L - Övrigt marint vatten
- Reservatsgräns

© Lantmateriet/Länsstyrelsen.

Skala 1:24 000

Policy för social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget (resilient). (SKL/Folkhälsomyndigheten)

För att kunna arbeta effektivt för social hållbarhet har vi enats kring att lyfta ett antal gemensamma utgångspunkter. I vårt handlande ska vi främja och värna goda villkor för:

➤ *Ungas utbildning, uppväxt och välbefinnande*

Östhammars kommun ska skapa förutsättningar för alla barn och unga att fullgöra grundskola och gymnasieskola med godkända betyg.

Vi ska också värna trygga, goda och jämlika uppväxtvillkor genom såväl säkra närmiljöer och kvalitativa välfärdstjänster som tillgång till inkluderande mötesplatser, det professionella kulturlivet och brett utbud av fritidssysselsättningar.

➤ *Trygghet, hälsa och välfärdstjänster*

Östhammars kommun ska värna den trygghet som merparten av invånarna upplever. Alla ska känna sig trygga i den miljö de befinner sig: hemmet, bostadsområdet, skolan, arbetet, kollektivtrafiken samt offentliga inne- och utemiljöer.

De välfärdstjänster kommunen levererar ska vara rättssäkra, jämlika, trygga och personliga. Vi ska erbjuda *likvärdig* tillgång till service i alla livsskedan, utifrån behov och oavsett människors resurser.

Östhammars kommun ska arbeta för att utjämna skillnader i hälsa genom att prioritera förebyggande och hälsofrämjande insatser för de grupper och individer med störst behov.

➤ *Arbete och inkomst*

Östhammars kommun ska värna och främja en differentierad arbetsmarknad, med möjlighet för såväl stora som små företag att etablera sig som attraktiva arbetsgivare och arbetsplatser.

Östhammars kommuns vision på arbetsmarknadsområdet är: en god arbetsmarknad där såväl arbetsgivarnas behov av kompetensförsörjning som arbetstagarnas eventuella behov av stöd inför och under anställningen tillgodoses.

Alla invånare ska ses som en tillgång på den lokala och regionala arbetsmarknaden. En nära samverkan med Arbetsförmedlingen och näringslivet är en förutsättning för en välfungerande arbetsmarknad.

➤ **Inkludering och sociala relationer**

Östhammars kommun ska vara ett öppet och tolerant samhälle som präglas av mångfald med lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla. Alla invånare i Östhammars kommun ska ges goda förutsättningar att delta på lika villkor i samhällslivet.

I samverkan med det lokala civilsamhället, näringslivet, *kulturlivet* och berörda myndigheter verkar vi för inkludering av alla kommuninvånare. Mötesplatser mellan nya och etablerade invånare ska främjas och aktiviteter ska samplaneras med berörda målgrupper i inkluderande processer.

➤ **Delaktighet och inflytande**

Östhammars kommun ska främja delaktighet genom att skapa möjligheter till aktivt demokratiskt deltagande. Vi ska värna öppenhet för olika åsikter och lägga särskilt fokus på att uppmuntra engagemang i de grupper som idag är delaktiga i lägre utsträckning. Dialog ska föras via flera olika kanaler för att inkludera så många som möjligt.

➤ **Jämställdhet och likabehandling**

Östhammars kommun ska bidra till alla individer får samma möjligheter och makt att forma sina egna liv. De som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas likvärdigt oavsett kön. Fokus ska ligga på jämställdhetsintegrering utifrån antagen strategi och värdigt bemötande.

Vi ska också arbeta succesivt för att öka våra kunskaper om samtliga diskrimineringsgrunder för att möjliggöra ett mer riktat likabehandlingsarbete i våra verksamheter, *utöver* det som sker inom den egna organisationen i rollen som arbetsgivare.

➤ **Fysisk planering och tillgänglig service**

Östhammars kommun ska utgå från en hållbar långsiktig fysisk planering med god beredskap och särskilt fokus på funktionalitet, jämlikhet och genomtänkt gestaltning.

Serviceorterna (Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar) ska bindas samman med väl fungerande infrastruktur för att tillsammans upprätthålla ett brett serviceutbud för kommunen som helhet. Goda kommunikationer är en förutsättning för att även småorter och landsbygden ska kunna ta del av busutbudet på en serviceort.

Vi ska arbeta för att skapa en medveten fysisk planering med ett blandat bostadsbestånd, hälsosamma miljöer i och i närheten till bostäder samt tillgängliga natur- och rekreationsområden. En genomtänkt gestaltning som tar hänsyn till och stärker kommunens höga natur- och kulturmiljövärden är avgörande för hållbar fysisk planering.

GRAFISK PROFIL

Riktlinjer och stöd i vårt kommunikationsarbete

Vårt varumärke

Den bild vi förmedlar av oss själva är betydelsefull – idag kanske mer än någonsin tidigare. Hur vi kommunicerar, med vem vi kommunicerar och var vi väljer att göra det skapar ett helhetsintryck och en igenkänning. Vi är bra på det vi gör och det ska även genomsyra vår kommunikation, såväl visuellt som innehållsmässigt.

Vår grafiska profil är en viktig del av arbetet med att stärka vår gemensamma identitet, vårt varumärke, och hjälper oss att förmedla just den bild av oss själva som vi önskar.

Riktlinjerna är ett stöd för dig som i ditt arbete presenterar Östhammars kommun på olika sätt. Ansvaret att följa och vårda den grafiska profilen vilar helt på oss själva. Genom att följa våra riktlinjer medverkar du till att vår grafiska profil hanteras rätt i alla sammanhang och i alla typer av kommunikation. Det hjälper oss att bli mer synliga och Östhammars kommun blir lättare att känna igen för omvärlden.

Om du har några frågor och funderingar är du välkommen att kontakta någon av medarbetarna på Marknad & Kommunikation.

Tillsammans förmedlar vi bilden av Östhammars kommun.

Vår logotyp

Av alla de element som tillsammans skapar en grafisk profil är logotypen kanske den viktigaste.

- Logotypen ska användas i all intern och extern kommunikation. Den får inte ändras eller justeras. Östhammars kommuns logotyp består av vårt vapen och texten "Östhammars kommun". Logotypen finns med och utan devisen "– din del av Roslagen", som är satt i ett särskilt utvalt typsnitt. Devisen finns endast på svenska.
- Logotypen ska i första hand användas i färg, men den finns även i gråskala, som enfärgad svart och som inverterad (vit) variant.
- Den inverterade (vita) används enbart mot svart eller mycket mörk bakgrund.
- Logotypen i gråskala och den enfärgade kan användas mot färgade bakgrunder och bilder där fyrfärgs och den inverterade varianten inte blir läsbara, eller där produktionen kräver gråskala.

Logotypens placering är viktig

Logotypen bör ha en framträdande roll i all kommunikation. Vår logotyp syns bäst på en ljus eller vit bakgrund och bör inte gömmas i färgplattor, bårder eller murriga bilder. Andra element ska inte ligga för nära logotypen, se "friyta".

Vårt vapen

Traditionellt vapen erhållet från Riksarkivets Heraldiska enhet efter kommunsammanslagningen 1974. Vapnet får aldrig användas ensamt, logotypen ska alltid användas i sin helhet.

Med eller utan devis

Östhammars kommun är en attraktiv del av Roslagen. Den positionen ska vara tydlig i vår kommunikation och uttrycks bland annat genom devisen "– en del av Roslagen". Devisen används i all kommunikation som kommunicerar fördelar. Den behöver inte användas på skyltar vid kommunens anläggningar, kungörelser, fakturor eller andra vardagshändelser. Devisen ska inte användas i material om slutförvaret.

Tips!

Försök att alltid lägga logotypen på ljus eller vit bakgrund.

Friyta

Det är praktiskt att använda en bit av själva logotypen som friyta – då får vi rätt proportion oavsett storlek på logotypen. Frizonen är viktig när vår logotyp exponeras tillsammans med andra logotyper eller grafiska element.

Gråskala

Inverterad

Enfärgad

Pssst! Här är en introduktion till de vanligaste filformaten!

EPS (Encapsulated Postscript) är ett filformat för framförallt vektorgrafik. Logotyper i eps-format används i allt tryckt material då formatet gör att de kan skalas upp och ner utan att kvaliteten försämras.

Användningsområden:

- Design av trycksaker för tryck och utskrift

JPG eller **JPEG** är den av alla pixelgrafikformat som har den fina egenskapen att den går att komprimera. Fördelen är att formatet laddar snabbare på en webbplats än andra pixelgrafikformat.

Användningsområden:

- Fotografier och illustrationer
- Presentationsprogram som Keynote och PowerPoint

PNG-formatet är populärt då det har en egenskap som JPG saknar, genomskinlighet. Det är därför mycket vanligt på webben då det förenklar designarbetet högst väsentligt. PNG-formatet håller också en högre kvalitet än jpg.

Användningsområden:

- Webbdesign som kräver en transparent bakgrund
- I viss mån kompletterande grafik i presentationsprogram

Vågen – en del av kommunens basmaterial

Tillsammans med logotypen har vi vårt grafiska element, dekorbården, som är ett tydligt igenkänningstecken. Dekorbården har fått en mjukare form av en vågrörelse. Vågen representerar kraft och rörelse framåt samtidigt som den knyter an till det skärgårdsnära Roslagen.

I Östhammars kommuns basmaterial ska logotyp och våg i den mån det går ligga tillsammans på given plats, för att de ska ha samma proportion och avstånd till varandra när de förminskas eller förstoras. Se angivna exempel.

Logotypen får placeras i anslutning till vågen eller i något av de övre hörnen. Webbadressen "osthammar.se" ska alltid ligga vänsterställd i vågen. Webbadressen är den enda text som får ligga i vågen.

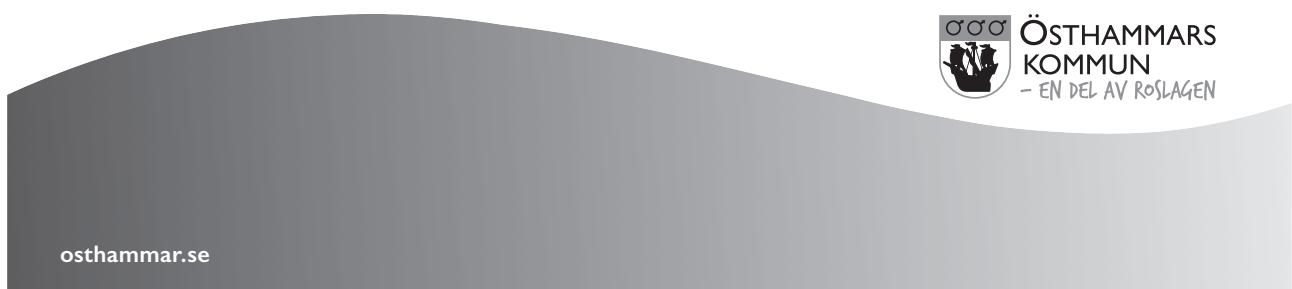
Om vågen är transparent måste plattan bakom var bildfri, och bakom loggan måste det vara en ljus blank platta.

Vågen finns i två grundversioner: en för ett stående format och en för liggande format. Vågen kan vara hög eller låg, men den ska alltid börja och sluta på samma höjd (se markering "beskärning av vågen").

Det finns en smalare våg som är lämpad för stående och smala annonser, exempelvis format 88x336.

Användningen av vågen är dock frivillig.

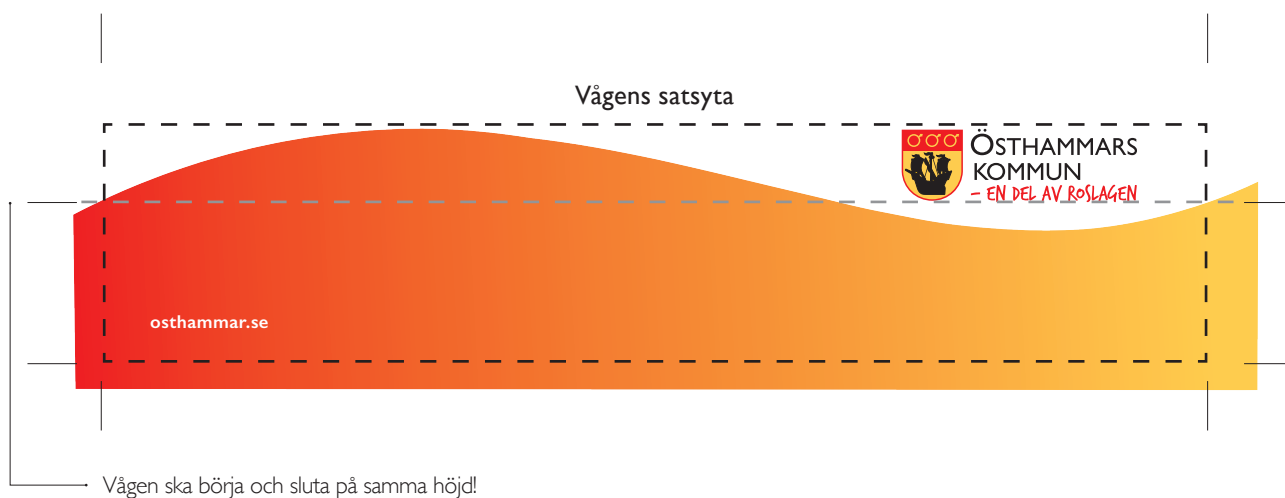
Vågen i stående format (hög våg)

Vågen i stående format (låg våg)

Beskärning av vågen

Vågen i liggande format

Vågen i smalt format

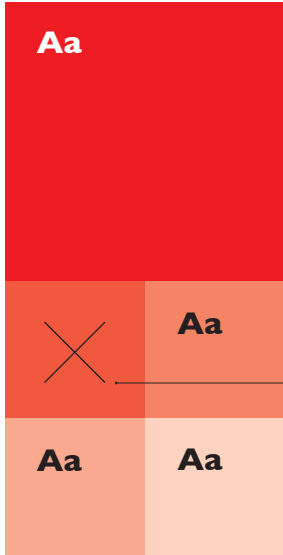
Färger

Färger får läggas i 20, 40, 60 eller 80 procent av originalfärgen.

För maximal läsbarhet vid användning av text mot färgad bakgrund, se våra rekommendationer om vilken färg att använda.

Färger som ej har godkända kontrastförhållanden för placering av text.

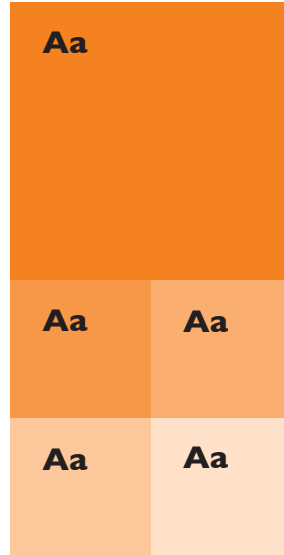
Huvudfärg

Röd

PMS 485 CP
C 0 M 100 Y 100 K 0
R 228 G 35 B 19
#e30613

Komplementfärger

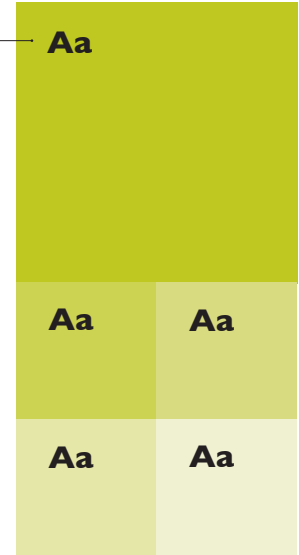
Orange

PMS 151 CP
C 0 M 60 Y 100 K 0
R 239 G 125 B 0
#ef7d00

Gul

PMS 1225 CP
C 0 M 19 Y 79 K 0
R 255 G 209 B 71
#ffd147

Grön

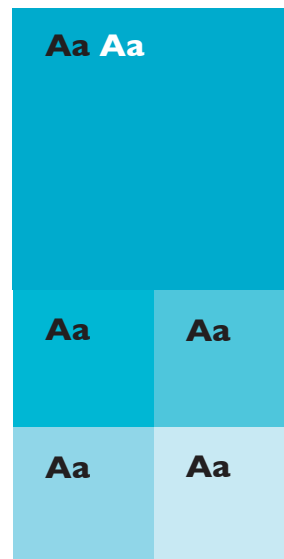
PMS 583 CP
C 21 M 11 Y 100 K 10
R 202 G 201 B 0
#cac900

Komplementfärger

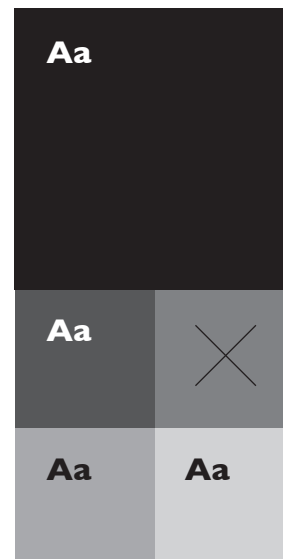
Turkos

PMS 7472 CP
C 54 M 0 Y 27 K 0
R 124 G 200 B 197
#7cc8c5

Blå

PMS 3135 CP
C 100 M 0 Y 20 K 0
R 0 G 157 B 197
#009dc5

Svart

C 0 M 0 Y 0 K 1000
R 29 G 29 B 27
#1d1d1b

PMS står för Pantone Matching System och används vid dekorfärgstryck, till exempel för logotyper där ofta en speciell, exakt kulör efterfrågas.

CMYK står för Cyan (blått), Magenta (rött), Yellow (gult) och Key (svart) och används vid fyrfärgstryck som till exempel annonser, broschyrer, affischer med mera. All färg som skrivs ut med färgskrivare eller trycks i tryckpress återges med CMYK (förutom då man valt att trycka dekorfärg).

RGB står för Röd, Grön och Blå och används vid visning på bildskärmar och för publicering på webbsidor.

står för hex-värde. Färger angivna med hex-värden används till exempel för webbsidor och i program som Microsoft Word och PowerPoint. Detta för att ange färg på bakgrund och text.

Färgerna är en viktig del i hur vi uppfattas i vår visuella kommunikation. De är inspirerade av logotypen, av våra värdeord samt av vår del av Roslagen.

Huvudfärg

Östhammars kommuns huvudfärg är den röda färgen som finns i logotypen. Den röda färgen är starkt förknippad med kommunens varumärke och ska finnas med i majoriteten av det material kommunen tar fram även om det inte är något krav.

Komplementfärger

Östhammars kommun har sex framtagna komplementfärger som tillsammans står för sol, grönska, vatten och vinter.

Toningar

Färger får läggas i 20, 40, 60 eller 80 procent av originalfärgen.

Färgåtergivning i presentationer och utskrifter

Tänk på att färgåtergivningen skiljer sig mellan olika projektorer och skärmar. Undvik därför de ljusaste färgerna och de ljusaste toningarna om du inte är helt säker på att det ser bra ut. Testa gärna din presentation i det rum som den är tänkt att hållas i.

Tänk också på att alla skrivare inte är kalibrerade, det vill säga inställda så att färgerna återges korrekt, och därför kan färgåtergivningen skilja sig åt när du skriver ut.

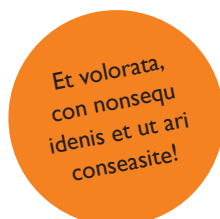
Informationsrutor

Använd färgerna för att lyfta ditt budskap med till exempel faktarutor eller splashar.

Lorem ipsum!

Et volorata imi, con nonsequ idenis et ut ari consequasite quidell enestrum quoditem.

Exempel faktaruta

Exempel splash

Övertoning

Färgerna i logotypen bildar ibland en övertoning som används i bland annat vågen. I kampanjmaterial är det tillåtet att skapa andra toningar utifrån färgpaletten. För att skapa en övertoning, använd övertöningsverktyget i exempelvis Illustrator eller InDesign.

Rubriker mot vit bakgrund i andra färger än svart?

Ur tillgänglighetssynpunkt går det bra att lyfta textstycken som till exempel rubriker, faktarutor eller citat med den röda huvudfärgen, medan de andra färgerna kan bli problematiska för synskadade..

I färgrutorna på sidan 8 anges om vit eller svart text kan användas ur tillgänglighetssynpunkt mot en färgad bakgrund.

LOREM IPSUM!

Typografi

Typsnitt är en viktig del av Östhammars kommuns grafiska profil. Våra profiltypsnitt är Gill Sans och Palatino Linotype. Vi har även två alternativa typsnitt – Arial och Times New Roman som används för dokument i exempelvis Word och PowerPoint. Våra webbar använder typsnitten Lato och Merriweather.

Typsnitten har olika egenskaper

Gill Sans fungerar särskilt bra i rubriker, kortare texter, faktarutor och bildtexter. Palatino Linotype är särskilt anpassat till längre löpande texter, så kallade brödtexter. Dessa typsnitt är främst för produktion av material som vi beställer av exempelvis reklambyråer och tryckerier.

När du använder program i Office-paketet (till exempel Word och PowerPoint) kan du byta ut Gill Sans mot Arial och Palatino Linotype mot Times New Roman. Dessa typsnitt används i interna dokument som exempelvis protokoll och brev. Arial används för rubriker och Times New Roman för löpande text.

Profiltypsnitt för exempelvis trycksaker, annonser och affischer:

Gill Sans

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Palatino Linotype

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Tips!

För att skapa hög läsbarhet bör textraderna bestå av 45–65 tecken. För långa rader gör texten svåräst. Tänk även på att dela upp text i kortare stycken och använda mellanrubriker.

Lämplig grad för brödtext är 9–12 punkter och 12–16 punkters radavstånd beroende på enhet.

Typsnitt för program i MS Office, för exempelvis protokoll, brev och andra handlingar:

Arial

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Times New Roman

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Östhammars kommun – En del av Roslagen

Gil

Pal

Bildpolicy

Genom ett medvetet och konsekvent bildspråk förstärks vår visuella identitet. Det ska vara lätt för betraktaren att känna igen sig i våra bilder och vi försöker därför, så långt det är möjligt, att fånga situationer och motiv ur vardagen.

För att förenkla vid beställningar av fotografering och bildval finns det några saker du ska tänka på:

- Var uppmärksam på att inte visa varumärken i bild, vi vill inte ge vare sig fördelaktig eller ofördelaktig exponering.
- Bilderna bör kännas aktuella och moderna.
- Växla mellan översikts- och detaljbilder. Jobba med perspektiv. Detaljbilderna blir fina med kort skärpedjup som skapar en stämning och känsla.
- När man kombinerar flera bilder, tänk på att de ska fungera ihop färgmässigt och ljusmässigt.
- Östhammars kommun är en attraktiv del av Roslagen. I kommunikationen ska bilderna sammantaget ge en känsla av kustnärlighet, hav och skärgård. Levande landsbygd, bruksmiljöer och andra delar där vi lyfter fram vår del av Roslagen. Tänk på att variera årstider och miljöer.
- Vår inhämtning och användning av bilder ska följa personuppgiftsförordningen (GDPR). Använd medgivandemall eller modellavtal.

Dokumentära bilder

Alla våra bilder ska upplevas som äkta och autentiska. Det innebär att människor och miljöer i bilderna måste upplevas som naturliga. De ska vara naturligt ljussatta och ska inte se ut som de är manipulerade och retuscherade – känslan ska vara dokumentär. När bilder köps in ska de helst vara fotograferade – eller kunna vara fotograferade – i vår kommun.

Jämlikhet och mångfald

Tänk på att välja bilder som speglar samhället. Våra bilder får aldrig diskriminera. Bilderna ska spegla kommuninvånarnas vardag och visa på mångfald utifrån ålder, genus, familjekonstellationer, sexuell läggning, etnicitet samt funktionshinder.

Olika kategorier:

1. *Skärgård sommar*: Människor och aktiviteter med känsla av harmoni. Se sidan 13.
2. *Skärgård vinter*: Människor och aktiviteter med känsla av harmoni. Se sidan 14.
3. *Miljöbilder*: Naturupplevelser, småstadsidyll, bruksmiljöer, livet på landet. Se sidan 15.
4. *Entreprenörskap, gemenskap, friluftsliv*: Människor i olika vardagliga situationer. Se sidan 16.
5. *Uppleva och göra*: De här bilderna ska kunna skilja sig lite mot övriga bilder då de snarare i marknadsföring är till för att skapa en känsla av folkliv och fest genom att man visar detaljer av vad som skulle kunna uppfattas som en konsert, en festival, teater eller bokklubb, för att nämna några. Se sidan 17.

Andra bilder

Tekniska bilder

Ibland behöver vi använda tekniska bilder för att informera och förklara komplicerade förlopp/processer (exempelvis slutförvarskommunikation). Tekniska bilder används när vi behöver förklara ett förlopp eller verksamhet i bild för att underlätta förståelsen. Bilderna kommer ibland från samarbetspartners, ibland är det våra egna. Oavsett källa gäller: Hög kvalitet och samma tonalitet så långt det är möjligt.

Kampanjbilder

För tidsbegränsade insatser/kampanjer med specifikt syfte/målgrupp, kan bildspråket vara helt kampanj-unikt för att målen för kampanjen ska kunna uppnås.

Bilder att undvika

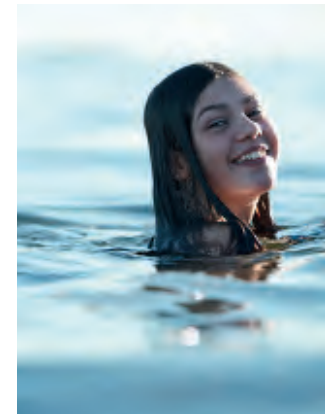
Exempel på bilder som vi inte använder är bilder som är röriga, onaturligt arrangerade, dåligt ljussatta eller av dålig bildkvalitet, samt bilder med uppenbara geografiska fel eller att innehållet inte är representativt för kommunen.

Vi undviker att använda clipart-bilder eftersom det kan uppfattas som oseriöst. För att bevara den okonstlade, direkta känslan i bilderna retuscherar och förändrar vi dem så lite som möjligt.

Kategori I

Skärgårdssommar:
Människor och aktiviteter
med känsla av harmoni.

Upphovsrätt och bildanvändning

- Det är inte tillåtet att hämta bilder från internet utan tillåtelse från bildens ägare. Säkerställ också samtycke och GDPR-regleringar. Var noga med att kontrollera bildkällan och dess trovärdighet.
- När Östhammars kommun inte äger bilden måste fotograf eller bildbyrå kontaktas för att fastställa arvode/regler för användning.
- Tänk på att återanvändning innebär nytt tillstånd och ny ersättning om bilden inte är friköpt. Friköpta bilder innebär att du köper alla rättigheter utom den ideella rättigheten som fotografen alltid behåller.
- Personer som tydligt framträder på bild ska ge tillåtelse före publicering samt för personuppgiftsbehandling (GDPR). Blankett för samtycke hittar du på vårt intranät. När det gäller bilder som vi köper av bildbyråer eller fotografer regleras samtycke i särskilda modellavtal. Mer information om vad som gäller finns på www.datainspektion.se.
- Enligt upphovsrättslagen ska fotografens namn alltid framgå vid publicering. Skriv så här i anslutning till bilden eller på tryckortsidan: Foto: Förnamn Efternamn/Bildbyråns namn. Mer information om vad som gäller enligt upphovsrättslagen finns på www.sfoto.se/bilder-och-upphovsratt och www.blf.se/category/tips-rad/upphovsratt-copyright/
- På vårt intranät hittar du information om vilken bildbyrå vi anlitar. Där kan du köpa bilder.

Kategori 2

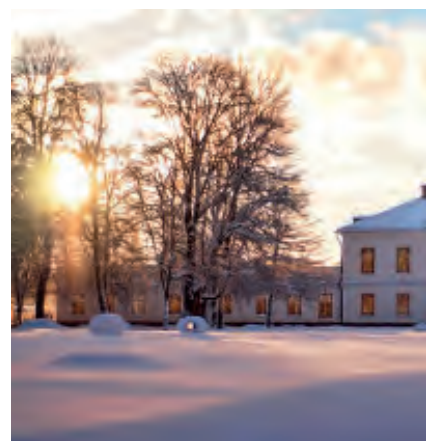
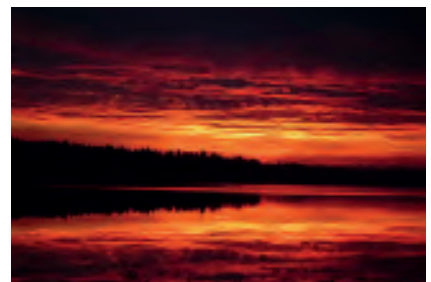
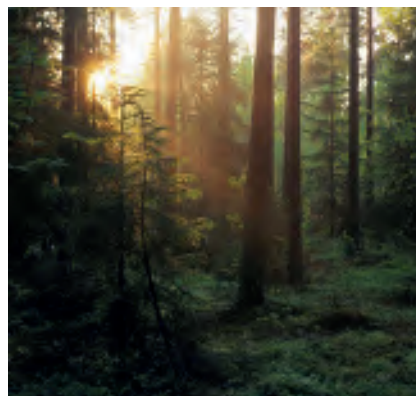
Skärgård vinter:
Människor och aktiviteter
med känsla av harmoni.

Kategori 3

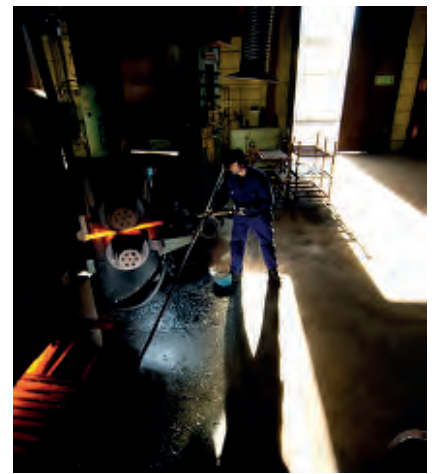
Miljöbilder: Naturupplevelser, småstadsidyll, bruksmiljöer, livet på landet.

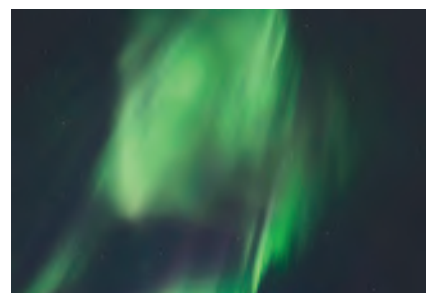
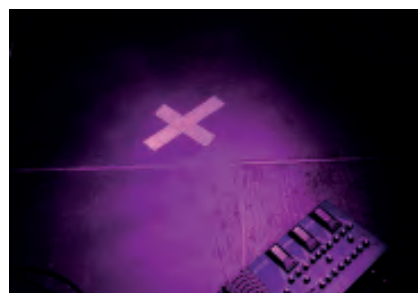
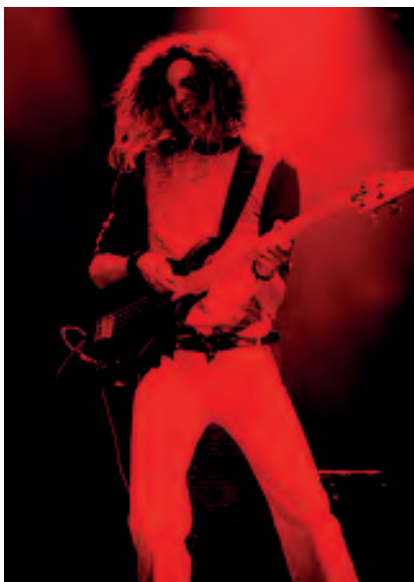
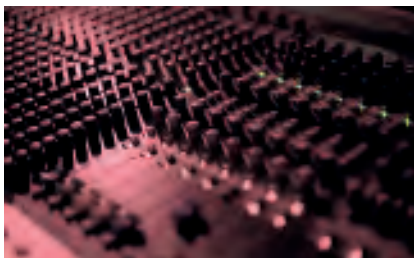
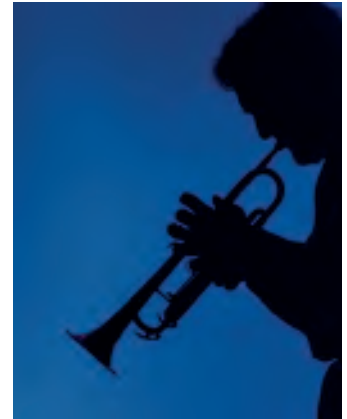
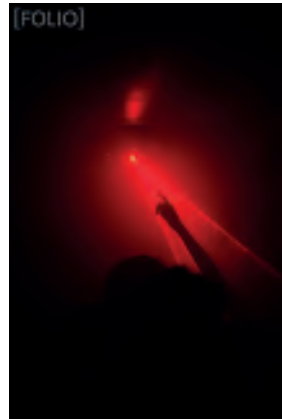
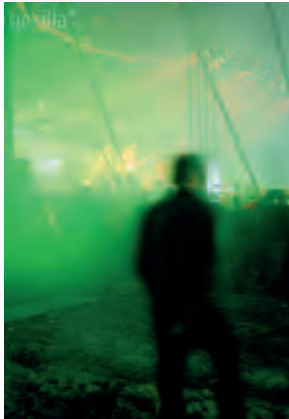
Kategori 4

Människor i olika situationer:
Entreprenörskap, gemenskap,
friluftsliv.

Kategori 5

Uppleva och göra.

Mallar

Till din hjälp finns ett antal mallar framtagna. Du hittar dem på vårt intranät Ines och i word (Kommunmallar).

- Powerpoint svensk och engelsk [ppt]
- Word brevmall och inbjudan [word]
- Framsida rapportdokument [word]
- Annonsmallar anpassade för Östra Uppland och Annonstytt [indd] [Time Cut]
- Affischer A3 + A4 [indd] [word]
- Foldrar/broschyrer A4 och A5 [indd] [word]
- Mallar för Uppleva och Göra [indd]

De mallar som är gjorda i InDesign (indd) är främst till för annonser, posters och foldrar som ska användas i trycksaks- och annonsproduktion. Mallar som är framtagna i Word (*Word/Arkiv/Nytt/Mina mallar/Kommunmallar*), används för brev, rapporter, internkommunikation samt även för foldrar och affischer i A4, A5 samt A3 format. Annonswerktyget Time Cut lägger man in text i färdiga mallar och därefter skicka iväg annonsen till flera tidningar samtidigt. För mer information om våra olika mallar hänvisar vi till vårt intranät.

Huvudrubrik Gill Sans MT Pro

Brödtext Gill Sans MT Pro 9,5/12. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Exempel på faktarubrik - Gill Sans Semibold
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad

- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor

Välkommen på kaffe och tårta!

osthammar.se

DESSA SIDA ÄR EN ANNONS FRÅN PARTISER FÖR ETT KORTA FÖRETAGSLIFVET

Liten rubrik på en eller två rader

FÖRETAG
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Liten rubrik på en eller två rader

FÖRETAG
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Rubrik två rader som är kort eller lång

FÖRETAG
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

FÖRETAG
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Osthammar 2016-02-01

INBJUDAN TILL UPSALA LÄNS RÅKSDAGSLEDAMÖTER

Så arbetar vi med mervärdesavtalet

Hej!

Vi vill träffa dig för att berätta om Östhammars kommuns arbete med mervärdesavtalet. Ett avtal som är till nytta för att skapa ett starkt och väl fungerande samhälle i de otter där arbetet kretsas kring kan hanteras och lagras. Ett avtal som gynnar kommunens och regionens utveckling, lägg och främjande.

Under årens och kommunen har mervärdesavtalet varit föremål för granskning i media. En viktig frågeställning i granskningen har varit om avtalet verkligen kan påverka kommunens granskningsslag och den lokala opinionen. Vi är övergödda om att så inte är fallet. Genomförandet av granskningen och mervärdesavtalet sker i två åskilda delar av vår organisation. Och vår granskning sker på ett systematiskt sätt där den långsiktiga säkerheten alltid är i fokus.

Låt oss träffa och berätta vi mer!
Tid och plats:
Onsdagen den 7 oktober, kl. 10.00-13.00, RM, lunch.
Kommunkontoret, Stångögatan 10, Östhammar.

Välkomna!

Kultur festivalen

27 Juni - 1 Juli

Kultur festivalen

27 Juni - 1 Juli

Kulturfestivalen
Östhammar 27 Juni - 1 Juli

Appliceringar

Posters, Foldrar & Annonser– tryck

Folder. Vågen i stående format med vit ram/marginal.

Strecket är ett element som kan användas som avgränsare exempelvis en bildyta och en textyta.

Bygglov • Miljötillsyn • Alkoholtillstånd • Brandskydd

Vi kan byråkrati!

En gång i månaden erbjuder vi dig som är företagare att träffa handläggare från flera myndigheter i samma möte. Då får du exklusiv möjlighet till råd utifrån din verksamhet. Vi vill helt enkelt ge dig bästa möjlighet att lyckas. Just nu kan du boka tid med oss torsdagen den 28 april, torsdagen den 26 maj och torsdagen den 30 juni.

Välkommen!

Så här förbereder du dig
Beskriv din idé eller fråga, bifoga ritningar (i förekommande fall).

Skicka detta till:
foretagslots@osthammar.se eller ring 070-533 49 76.
Sedan kontaktar vi dig och bokar upp närmast lediga tid.

osthammar.se

Annonser. Vågen i stående format, utfallande.

SOMMARJOBB!

Ett sommarvikariat är det perfekta sättet att skaffa erfarenhet för framtiden och börja bygga på ditt CV. Inom Socialförvaltningen finns flera olika verksamheter och nu söker vi sommarvikarier till vård och omsorg. Skicka din ansökan till oss senast 31 maj.

Kontakta Bemanningsenheten för mer information och ansökan:
bemanning@osthammar.se • Telefon: 0173-860 35.
Se även Lediga jobb på osthhammar.se

osthammar.se

Poster. Vågen i stående format med vit ram/marginal.

Gratis aktiviteter hela sommaren! Vad vill du göra?

SOMMAR 2016

I sommar anordnar vi flera olika gratis sommarlovsaktiviteter. Ta chansen att vara med på exempelvis skrivverkstad, dansworkshop, badutflykt eller prova-på-parkour. Läs mer och anmäl dig på:
www.osthammar.se/sommarlov

SKRIVKOLLO juni 13-17 juni, för 13-15 år. Plats: Alunda bibliotek.	PARKOUR barn (för ensamkommande och nyarrivande) juni 21 och 22 juni, för ensamkommande och nyarrivande upp till 18 år. Plats: Östhammar och Gimo
PARKOUR juni 13-17 juni, för barn i grundskolan. Plats: Österbybruk, Gimo, Alunda, Öregrund och Östhammar	MUSIKWORKSHOP juni 21-22 juni, för 15-19 år. Plats: Östhammar
RID PÅ ISLANDSHÄST juni 15 juni, för 10-15 år. Plats: Värsta, nära Forsmark (transport erbjuds)	DANSWORKSHOP juni 27-28 juni, för 10-15 år. Plats: Alunda
BADBUSS TILL BERKINGEBADET juni 16 juni, för 6-15 år eventuellt med vårdhjälpstare. Transport erbjuds.	PADDLA KAJAK juni 30 juni, för 10-15 år. Plats: Öregrund
PARKOUR barn (för tjejer) juni 21 och 22 juni, flickor 10-15 år. Plats: Östhammar och Gimo	KONSTKOLLO juli 18-22 juli, för 8-12 år. Plats: Österbybruk
	CIRKUSSKOLA augusti 8-11 augusti, för barn 6-12 år. Plats: Östhammar

osthammar.se

Poster. Vågen i stående format med vit ram/marginal.

Huvudrubrik Gill Sans MT Pro

Brödtext: Gill Sans MT Pro 9,5/12. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Exempel på faktarubrik Gill Sans Semibold

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Exempel på faktarubrik Gill Sans Semibold

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad

- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor

Välkommen på kaffe och tårta!

osthammar.se

Annons, 100x285. Vågen i stående format, utfallande.

Vackra bruk och sköna break

Alunda. Forsmark. Gimo. Harg. Öregrund. Östhammar. Österbybruk. Varje plats med sin alldeles egna karaktär och historia, vid kusten och i inåt landet.

Öster om Uppsala har 21 400 personer valt att slå ner sina bopärlar. En siffra som växer till det dubbla sommartid då 5 000 fritidshus fylls med deltidsoende och deras gäster plus alla båtar som lägger till i våra gästhamnar. 2 000 företag skapar tillväxt i kommunen och utvecklingen pågår för fullt. Det byggs som aldrig förr, för här vill allt fler bo.

Vackra naturmiljöer med närhet till storstad. Hört det förr?

Det är precis så det är. Gula UL-bussar går skylttrafik längs 288an mellan Uppsala och Öregrund. Perfekt för dig som vill ställa bilen. Spana in vistrolagen.se för inspiration om sevärdheter, god mat, boende, utflyktsmål och evenemang.

Välkommen till Östhammars kommun. Sommar som vinter

osthammar.se

Annons, 88x336. Vågen i smalt format, utfallande.

Tips!

I vissa smala format kan man använda denna variant på vågen, så att logotypen inte blir för liten.

Huvudrubrik Gill Sans MT Pro

Brödtext: Gill Sans MT Pro 9,5/12. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Brödtext: Gill Sans MT Pro 9,5/12. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Exempel på faktarubrik. Gill Sans Semibold

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad

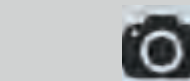
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor
- Lorem ipsum dolor

Välkommen på kaffe och tårta!

osthammar.se

Annons. Vågen i liggande format, utfallande.

Huvudrubrik Gill Sans MT Pro

Brödtext: Gill Sans MT Pro 9,5/12. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Plats: Storbjörns, Östhammar.
tid: 4 november kl. 18:00-20:00.
Vi bjuder på fika!

osthammar.se

Annons. Vågen i stående format, utfallande.

Baskommunikation – digitalt

Powerpointmall

Skyltar

2700 x 1000 mm.

2000 x 1500 mm

700 x 1000 mm

Samtliga skyltar som produceras för Östhammars kommun ska:

- Ha kommunens logotyp applicerad i något av de fyra hörnen.
- Texten ska skrivas gement i Gill Sans
- Texten ska i den mån det går vara vänsterställd av tillgänglighetsskäl.

Likvärdiga avsändare placeras intill kommunens logotyp.

För mer information gällande grafisk utformning, kontakta Marknad och Kommunikation.

För mer information gällande beställning av skyltar, kontakta Tekniska förvaltningen.

Informationsskylt

Bredd, varierande. Höjd 300 mm.

Kampanjkommunikation

– Vad heter Sveriges öppnaste kommun?
– Öhh....
– Just det. Östhammar!

Ge vårt nya öppna intranät ett namn.
Vinn julbord för 4 personer.

Ansvar för Östhammars kommunens kommunikation och utvärdering
Kontakt: info@osthammar.se

Bli vän med Ines.

Ansvar för Östhammars kommunens kommunikation och utvärdering
Kontakt: info@osthammar.se

Kom hem till Ines.

Ansvar för Östhammars kommunens kommunikation och utvärdering
Kontakt: info@osthammar.se

Ines bjuder på tårta.

Ansvar för Östhammars kommunens kommunikation och utvärdering
Kontakt: info@osthammar.se

Kampanj: Lansering av intranätet Ines

Kampanj: Intranätet Ines

Kampanj: Matchvärdskapet

Intern kommunikation: Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden 2018-2021

**Din framtid.
Vår framtid?**

Vi är en lugn och trygg kommun. Därför kan vi erbjuda en harmonisk arbetsplats där du har stora möjligheter att påverka din egen arbetsmiljö. Just nu söker vi lärare, socionomer, sjuksköterskor och undersköterskor.

**Ring Anneli, vår HR-strateg,
så berättar hon mer:
070-515 70 10**

osthammar.se

**ÖSTHAMMARS
KOMMUN**
- EN DEL AV FOLKÄRET

**Din framtid.
Vår framtid?**

Vi är en lugn och trygg kommun. Därför kan vi erbjuda en harmonisk arbetsplats där du har stora möjligheter att påverka din egen arbetsmiljö. Just nu söker vi lärare, socionomer, sjuksköterskor och undersköterskor.

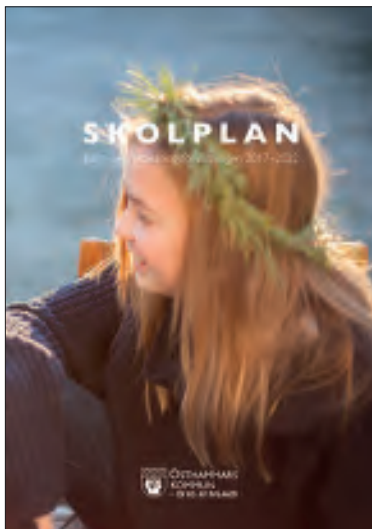
**Ring Anneli, vår HR-strateg,
så berättar hon mer:
070-515 70 10**

osthammar.se

**ÖSTHAMMARS
KOMMUN**
- EN DEL AV FOLKÄRET

Kampanj: Rekrytering av sjuksköterskor

Kampanj: Skolplanen – broschyr

Uppleva och göra

Uppleva och göras grunduttryck med utgångspunkt i profolfärgerna

Det finns grundmallar i samtliga av Östhammars kommuns färger i färgpaletten.

Grafiken är inspirerad av sjö, hav och natur (vågor, sjömärke, solstrålen).

OBS! Dessa mallar får endast användas i syfte att marknadsföra Uppleva och göra.

Uppleva och göra med bild och grafiska element

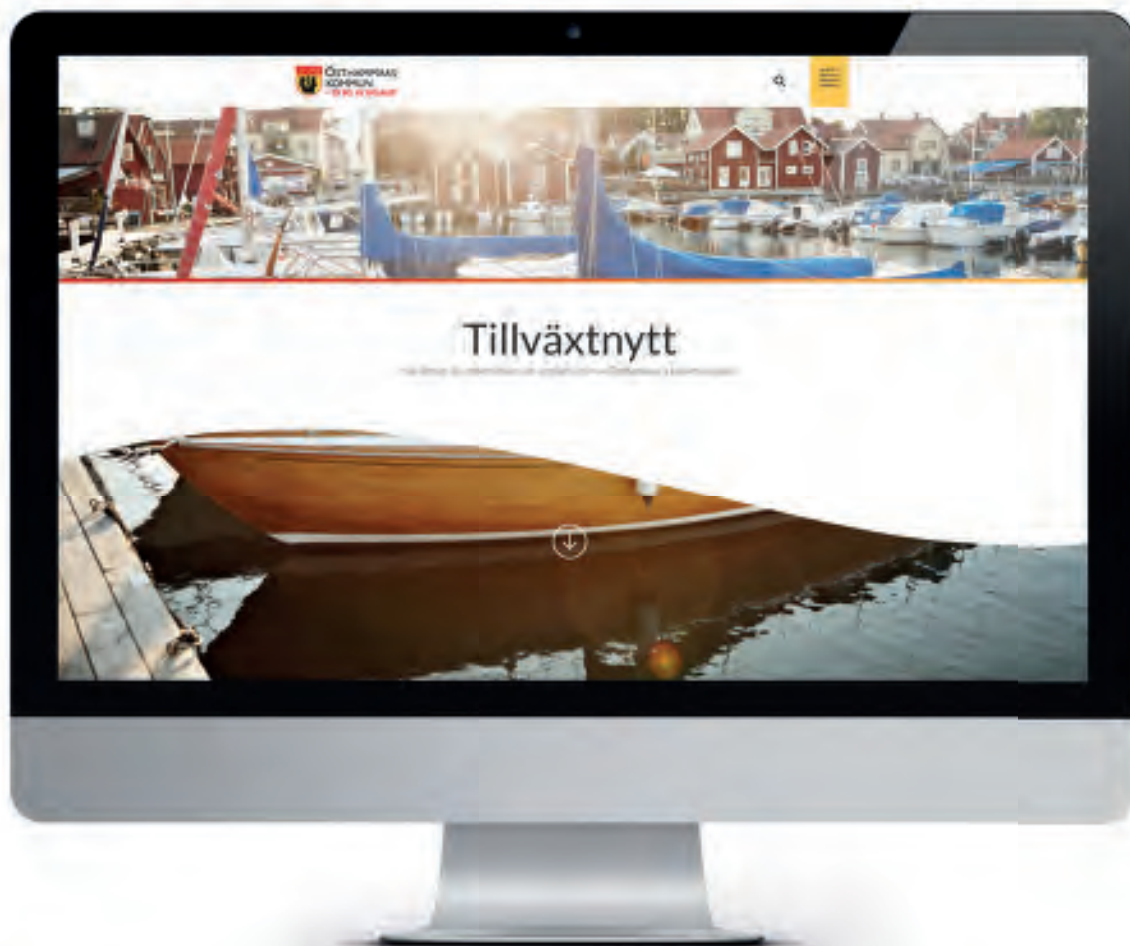
Webbplatser

Osthammar.se

De officiella riktlinjerna för hur man bör arbeta med webbplatser i offentlig sektor uppdateras kontinuerligt. För utförlig information om hur man arbetar med tillgänglighet på webben, besök webbriktlinjer.se

Tillväxtwebben

Slutförvarswebben

Nyhetsbrev

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar
Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se
Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Policy för likabehandling och mångfald på jobbet

Östhammars kommun är öppen för och välkomnar olikheter som en styrka och tillgång. Vi lär av våra misstag och utmanar på ett engagerat sätt invanda mönster för att utvecklas. Vi tar fasta på att vi är varandras arbetsmiljö och ansvarar var och en för våra handlingar. Tillsammans utgör vi en mångfald som berikar och lyfter vår verksamhet.

Östhammars kommun accepterar inte diskriminering eller trakasserier som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna och inte heller sexuella trakasserier. Det gäller mellan medarbetare, mellan chef/arbetsgivarrepresentant och medarbetare samt gentemot arbetssökande, praktikanter eller någon som på annat sätt hyrs eller lånas in för att arbeta. Alla former av kränkande särbehandling eller mobbning är oacceptabla. Om någon ändå drabbas ska vi erbjuda stöd och agera skyndsamt. Den som anmäler eller deltar i en utredning ska kunna göra det utan att behöva oroas för negativa konsekvenser (repressalier).

Vi ska främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Vi vill uppfattas som transparenta och våra villkor, rättigheter och utvecklingsmöjligheter ska tåla granskning.

Östhammars kommuns övergripande målsättning är att motverka diskriminering och främja lika rättigheter som en naturlig och integrerad del i all vår verksamhet, liksom arbetet för att motverka kränkande särbehandling. I kommunens *Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet* beskrivs hur detta arbete går till.

Alla arbetsplatser och ledningsgrupper på alla nivåer ska arbeta aktivt för att nå en jämnare könsfördelning. Vi eftersträvar blandade arbetsplatser.

För att lyckas med vårt uppdrag måste Östhammars kommun uppfattas som en hållbar arbetsgivare där alla medarbetare har och ska tillförsäkras lika värde. Det ska återspeglas i vår vardag så att alla medarbetare känner sig trygga och delaktiga. Arbetsplatser som präglas av likabehandling och mångfald är attraktiva att söka sig till och utvecklas tillsammans med.

Policyen bygger på diskrimineringslagen samt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö. Den har sin förankring i Östhammars kommuns gemensamma värdegrund; öppenhet, engagemang, ansvar och tillsammans.

Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet

Hur Östhammars kommun som arbetsgivare arbetar för att främja likabehandling och mångfald samt motverka diskriminering och kränkande särbehandling på jobbet

Innehållsförteckning

1	Bakgrund till kommunens likabehandlingsarbete	2
1.1	Östhammars kommun – en hållbar arbetsgivare	2
1.2	Kränkande särbehandling och mobbning	2
1.3	Diskriminering och missgynnande i arbetslivet	3
1.4	Förbud mot repressalier	5
1.5	Arbetsgivarens aktiva åtgärder	6
2	Samverka arbetet med aktiva åtgärder	7
3	Undersöka, analysera, åtgärda och följa upp.....	7
3.1	Undersöka.....	7
3.2	Analys.....	10
3.3	Åtgärda	11
3.4	Följa upp och utvärdera	12
3.5	Dokumentera arbetet.....	12
4	Åtgärder för att främja en jämn könsfördelning.....	13
4.1	Kompetensförsörjning	13
4.2	Arbetsmiljö	14
5	Förhindra kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier	14
5.1	Förebyggande arbete.....	14
5.2	Om det ändå inträffar.....	16
6	Referenser och lästips.....	16

1 Bakgrund till kommunens likabehandlingsarbete

1.1 Östhammars kommun – en hållbar arbetsgivare

För att Östhammars kommun ska lyckas med vårt uppdrag behöver vi vara en långsiktigt hållbar arbetsgivare som skapar goda förutsättningar för alla våra anställda att behålla god hälsa och må bra på jobbet. Att våra arbetsplatser präglas av likabehandling och inkluderande arbetsmiljö är en viktig förutsättning för detta. Likabehandling ger på sikt ökad mångfald och gör våra arbetsplatser mer attraktiva att söka sig till och utvecklas tillsammans med.

Mångfald på arbetsplatsen består av anställda med olika egenskaper och perspektiv, inklusive men inte begränsade till:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

Arbetet med likabehandling och mångfald bygger på kommunens värdegrund (öppenhet, engagemang, ansvar och tillsammans) och Policy för likabehandling och mångfald. Den här riktlinjen beskriver det arbetet. Den beskriver också hur vi lever upp till de krav som diskrimineringslagen (SFS 2008:567) ställer på arbetsgivare samt kraven om kränkande särbehandling i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4), förkortat OSA.

1.2 Kränkande särbehandling och mobbning

Bestämmelser om kränkande särbehandling finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetsgivaren har ansvaret för att arbetsmiljön är sund och säker, att kränkande särbehandling förebyggs och att drabbade tas om hand.

Kränkande särbehandling är handlingar som riktas mot en eller flera anställda på ett kränkande sätt. Det kan leda till ohälsa eller att man ställs utanför arbetsplatsens gemenskap.

Kränkningar kan ta sig många olika uttryck på arbetsplatsen och är ett allvarligt arbetsmiljöproblem. Att bli exkluderad från möten, ignorerad, utsatt för sexistiska skämt, nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden, trakasserier och sexuella trakasserier är exempel på kränkande särbehandling. Handlingarna upplevs ofta som obegripliga och orättvisa. Det kan räcka med en enda handling. Man kan skada en medmänniska för lång tid genom att exempelvis publicera något förnedrande via sociala media eller ett e-postutskick på arbetsplatsen. Det är ännu allvarligare om det upprepas och pågår under en längre tid. I värsta fall kan det utvecklas till mobbning.

Det finns situationer som inte räknas som kränkande särbehandling, trots att de kan upplevas som kränkande. Ett exempel på det är när en chef kallar en medarbetare till ett möte för att prata om medarbetarens höga korttidsjukfrånvaro. Medarbetaren kan uppleva det som en kränkning av privatlivet, men det är chefens jobb att undersöka situationen.

Om grunden för kränkande särbehandling är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder kan det också handla om diskriminering. Det finns bestämmelser om det i diskrimineringslagen.

1.2.1 Risk för kränkande särbehandling

En utgångspunkt för att förebygga risker för kränkande särbehandling är att arbetsgivaren i första hand ser över de organisatoriska förhållandena på arbetsplatsen. Det handlar om hur man organiserar sin verksamhet, hur man samarbetar och kommunicerar samt hur arbetet leds.

Risker kan vara:

- otydlighet vad gäller arbetsfördelning, förväntningar på prestationer och arbetssätt
- hög arbetsbelastning
- konflikter
- omorganisation, rationaliseringar och omstrukturering vilket leder till otrygghet och konkurrensförhållanden mellan medarbetare

Meningsskiljaktigheter kan vara positivt och utvecklande för arbetet och ska inte likställas med konflikter. Konflikter kan leda till kränkande särbehandling om de inte hanteras på ett bra sätt.

1.2.2 Signaler på kränkande särbehandling

Det är viktigt att chefen är lyhörd för tidiga signaler och agerar i tid. Signaler och tecken på kränkande särbehandling kan vara:

- samarbetssvårigheter
- personkonflikter
- sökande efter syndabockar
- arbetsklimat som präglas av tryckt stämning
- en jargong eller skämt som alla inte är bekväma med
- hög sjukfrånvaro
- hög personalomsättning
- minskande effektivitet och produktivitet

1.3 Diskriminering och missgynnande i arbetslivet

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering i arbetslivet. En arbetsgivare får inte diskriminera den som hos arbetsgivaren

- är anställd
- söker eller gör praktik
- frågar efter arbete eller söker ett arbete
- hyrs eller lånas in för att arbeta

Skyddet mot diskriminering gäller i alla situationer som har samband med arbetet. Det gäller händelser på arbetsplatsen men också sådant som händer utanför om dessa har ett samband med arbetet (till exempel på tjänsteresor och personalfester). Den som är föräldraledig är också skyddad mot att bli missgynnad i samband med föräldraledigheten.

Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret för att ingen diskrimineras på arbetsplatsen. En anställd med en befattning som ger hen bestämmanderätt över andra anställda likställs med/betraktas som arbetsgivare.

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks. Missgynnandet eller kränkningen ska ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna:

- kön
- könsoverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

Diskriminering kan vara direkt eller indirekt. Även bristande tillgänglighet, instruktioner att diskriminera, trakasserier och sexuella trakasserier är former av diskriminering. Det finns ofta skillnader mellan de juridiska definitionerna av diskriminering och vad personer kan uppleva som diskriminerande.

1.3.1 Direkt diskriminering

Direkt diskriminering är när någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation. För att det ska räknas som diskriminering ska missgynnandet ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

1.3.2 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering är när det finns en regel eller en rutin som verkar neutral men särskilt missgynnar personer mot bakgrund av någon av de sju grunderna för diskriminering. Då kan regeln vara diskriminerande, trots att det är samma regel som tillämpas för alla. Det kan till exempel handla om krav på viss längd som kan missgynna kvinnor och krav på körkort som kan missgynna personer med funktionsnedsättning.

Det är dock inte diskriminering om kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet. Det är till exempel inte diskriminering att välja bort en arbetssökande som snart ska gå i pension om upplärningskostnaderna skulle vara orimligt stora.

1.3.3 Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet inom arbetslivet är när en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att en arbetsgivare inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.

Arbetsgivarens ansvar för att genomföra skäligen åtgärder gäller för alla anställda, arbetssökande och praktikanter med funktionsnedsättning. Även inhyrd och inlånad personal omfattas av skyddet.

En helhetsbedömning avgör vad som är skäligt i varje fall. Man tar hänsyn till:

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna hos verksamheten
- hur varaktig och omfattande relationen mellan den enskilda personen och verksamheten är
- andra omständigheter av betydelse, till exempel nyttan av en åtgärd.

1.3.4 Instruktioner att diskriminera

Order eller instruktioner att diskriminera någon på ett sätt som avses i punkterna ovan och som lämnas åt någon som står i lydnds- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller instruktionen eller som gentemot denna åtagit sig att fullgöra ett uppdrag.

1.3.5 Trakasserier och sexuella trakasserier

Anställda (både chefer och medarbetare), praktikanter samt inhyrda eller inlånade medarbetare har rätt att inte bli trakasserade eller sexuellt trakasserade i samband med arbetet.

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan exempelvis handla om nedvärderande eller generaliserande kommentarer, gester eller utfrysning.

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

Förutom kommentarer och ord kan det vara att någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger och anspelningar.

Det är den som blir utsatt för trakasserier som avgör vad som är oönskat eller kränkande. Enligt lagen måste den som trakasserar förstå hur agerandet upplevs för att det ska bli fråga om trakasserier eller sexuella trakasserier. Det är därför viktigt att den som blir eller har blivit trakasserad klargör för den som trakasserar att beteendet är obehagligt och ovälkommet. I vissa situationer kan kränkningen vara så tydlig eller grov att det inte krävs något påpekande från den som känner sig trakasserad.

Om det är någon annan än en medarbetare eller chef som trakasserar, till exempel en leverantör, elev eller brukare, så omfattas det inte av diskrimineringslagen. Däremot är det en arbetsmiljöfråga.

1.4 Förbud mot repressalier

Den som vill påtala eller anmäla diskriminering ska kunna göra det utan att behöva oroa sig för negativa konsekvenser. Därför innehåller diskrimineringslagen ett så kallat repressalieförbud, som skyddar den som påtalat eller anmält diskriminering från att bli bestraffad eller dåligt behandlad.

Skyddet mot repressalier gäller:

- Den som har anmält eller påtalat att arbetsgivaren har brutit mot diskrimineringslagen. En anmälan eller ett påtalande kan till exempel handla om att arbetsgivaren har utsatt

den anställde för någon form av diskriminering eller att arbetsgivaren inte har utrett och åtgärdat påstådda trakasserier eller sexuella trakasserier på arbetsplatsen.

- Den som medverkar i en utredning - det vill säga den som för sin egen eller någon annans räkning lämnar uppgifter, till exempelvis till Diskrimineringsombudsmannen, under en utredning av ett ärende.
- Den som avvisar eller fogar sig i arbetsgivarens trakasserier eller sexuella trakasserier. Att foga sig kan vara att gå med på något mot sin vilja. Även anställd som inte vågat eller kunnat motsätta sig en arbetsgivares trakasserier eller sexuella trakasserier omfattas alltså av skyddet

Repressalier inom arbetslivet kan till exempel vara att den anställde

- får en orimlig arbetsbörda
- blir fråntagen sina uppgifter
- blir lovad en förmån som sedan dras in
- tilldelas sysslor som inte motsvarar kompetensnivån
- behandlas hotfullt eller kränkande

1.5 Arbetsgivarens aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder är ett begrepp i diskrimineringslagen. Det innebär att vi ska arbeta både förebyggande och främjande för att motverka diskriminering. Vi ska även arbeta för lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund.

I kravet på aktiva åtgärder ingår att vi ska

- undersöka, analysera, åtgärda och följa upp eventuella risker för diskriminering eller repressalier och hinder för anställdas lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer. Vi ska titta på fem områden (avsnitt 4):
  - Arbetsförhållanden
  - Bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor
  - Rekrytering och befordran
  - Utbildning och övrig kompetensutveckling
  - Möjligheter att förena förvärvsarbete och föräldraskap
- främja en jämn könsfördelning (avsnitt 5)
- ta fram riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier (avsnitt 6)
- genomföra årliga lönekartläggningar

Vi har skyldighet att dokumentera vårt arbete med aktiva åtgärder (avsnitt 2). Det ska särskilt framgå hur vi har samverkat arbetet.

2 Samverka arbetet med aktiva åtgärder

Arbetet med aktiva åtgärder ska samverkas i enlighet med lokalt samverkansavtal på Östhammars kommun. Det gäller alla steg under avsnitt 4. Den som är ansvarig för undersökning, analys, åtgärder och uppföljning är också ansvarig för att samverkan genomförs.

Samverkan omfattar inte individärenden, exempelvis anmälningar om diskriminering. Där företräder de fackliga organisationerna sina medlemmar i MBL-förhandlingar som sker vid sidan om samverkansarbetet.

3 Undersöka, analysera, åtgärda och följa upp

3.1 Undersöka

Vi ska undersöka verksamheten utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Det kan finnas strukturerer som riskerar att leda till diskriminering och andra hinder mot lika rättigheter och möjligheter i verksamheten.

Undersökningen ska ha ett generellt anslag med inriktning på förhållandena på arbetsplatsen snarare än göra någon kartläggning av personliga förhållanden på individnivå. Eventuellt känsliga personuppgifter som framkommer ska inte kunna kopplas ihop med någon anställd på ett sätt som strider mot dataskyddsförordningen (GDPR).

Så långt som det är möjligt ska våra undersökningsmetoder vara en naturlig del i vår verksamhet. Exempelvis ska vi använda oss av skyddsron, medarbetarsamtal och APT.

Den som ansvarar för styrdokument/rutin/arbetsätt etcetera är ansvarig för att granska det utifrån diskrimineringslagens krav.

3.1.1 Kompetensförsörjning

Berör områdena *rekrytering och befordran* och *utbildning och övrig kompetensutveckling* i diskrimineringslagen.

Undersökningsmetod	Ansvarig	Tidpunkt
Granska kommunövergripande arbetsätt och rutiner, styrdokument, lokala kollektivavtal och chefsstöd för <ul style="list-style-type: none"> rekrytering successionsplanering, exempelvis aspirantprogrammet utbildning och kompetensutveckling	Lednings- och verksamhetsstöd	I samband med lönekartläggning.
Granska eventuella förvaltnings-, områdes-, eller	Chef som ansvarar	I samband med

enhetsspecifika arbetssätt och rutiner, styrdokument, lokala kollektivavtal och chefsstöd för <ul style="list-style-type: none"> • successionsplanering • utbildning och kompetensutveckling 	för aktuellt dokument eller arbetssätt	kompetensinventering.
--	--	-----------------------

3.1.2 Lön, förmåner, arbetstider och ledigheter

Berör områdena *bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor* samt *möjligheter att förena förvärvsarbete och föräldraskap* i diskrimineringslagen.

Undersökningsmetod	Ansvarig	När
Granska kommunövergripande arbetssätt och rutiner, styrdokument, lokala kollektivavtal och chefsstöd för: <ul style="list-style-type: none"> • lönesättning • förmåner • ledigheter • schemaläggning, schemaformer, arbetstidens förläggning, flexibel arbetstid, övertid/mertid • distansarbete • tjänstgöringsgrad • andra anställningsvillkor 	Lednings- och verksamhetsstöd	I samband med lönekartläggning
Granska förvaltnings- eller enhetsspecifika arbetssätt och rutiner, styrdokument, lokala kollektivavtal och chefsstöd för: <ul style="list-style-type: none"> • lönesättning • förmåner • ledigheter • schemaläggning, schemaformer, arbetstidens förläggning, flexibel arbetstid, övertid/mertid • distansarbete • tjänstgöringsgrad • andra anställningsvillkor 	Chef som ansvarar för aktuellt dokument eller arbetssätt	I samband med lönekartläggningen, en gång om året
Lönekartläggning	Lednings- och verksamhetsstöd	En gång om året

3.1.3 Arbetsmiljö, hälsa och rehabilitering

Berör områdena ”jämnställda och jämlika arbetsförhållanden” och ”möjligheter att förena förvärvsarbete och föräldraskap” i diskrimineringslagen.

Undersökningsmetod	Ansvarig	När
Redovisa arbetsskade- och tillbudsstatistik ur ett jämställdhetsperspektiv.	Skyddskommitté på förvaltnings- och kommunnivå	Två gånger per år, kvartal 1 och 3
Granska kommunövergripande arbetssätt och rutiner, styrdokument, lokala kollektivavtal och chefsstöd för: <ul style="list-style-type: none"> • systematiskt arbetsmiljöarbete (exempelvis mallar skyddsronder och riskbedömningar) • rehabilitering och hälsoförebyggande arbete • trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier	Lednings- och verksamhetsstöd	I samband årlig lönekartläggning
Fråga om medarbetare upplever att det förekommer kränkande särbehandling, mobbning, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier på arbetsplatsen. Vet medarbetarna hur man ber om hjälp eller rapporterar trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier?	Alla chefer med personalansvar	I medarbetarsamtal, en gång om året
Kontrollera i skyddsronder att arbetsförhållandena och den fysiska, sociala och organisatoriska arbetsmiljön inte är diskriminerande.	Alla chefer med ansvar för att genomföra skyddsronder	En gång om året.
Inkludera likabehandlingsperspektivet i riskbedömningar inför förändringar	Alla chefer med ansvar för att genomföra riskbedömning vid förändring	Löpande

3.1.4 Samverkan och delaktighet

Berör alla fem områden i diskrimineringslagen.

Undersökningsmetod	Ansvarig	Tidpunkt
<p>Alla arbetsgrupper genomför en workshop på ett tema som är kopplat till policyn om likabehandling och mångfald. Exempelvis inkludering, mångfald, jämställdhet, trakasserier, sexuella trakasserier, kränkande särbehandling, mobbning, samtalsklimat, jargong och skämt, möjligheten att kombinera arbete och föräldraskap, normer och stereotyper.</p> <p>Syftet med workshopen är dels att öka medvetenheten kring likabehandlingsfrågor och trakasserier genom utbildning och diskussion, dels att upptäcka risker för diskriminering och trakasserier på den egna arbetsplatsen.</p> <p>Vid samma tillfälle går man tillsammans igenom rutinen för anmälan och utredning för att säkerställa att alla anställda känner till var man kan vända sig om något inträffar.</p>	<p>Alla chefer med personalansvar</p> <p>Lednings- och verksamhetsstöd ansvarar för att tillhandahålla stödmaterial.</p>	<p>Minst en gång om året, gärna på APT.</p>

3.1.5 Nyckeltal, statistik och analys

Berör alla fem områden i diskrimineringslagen.

Undersökningsmetod	Ansvarig	När
Relevanta nyckeltal och statistik ska presenteras könsuppdelad (ur Strategi för jämställdhetsintegrering)	Ansvariga för nyckeltal och statistik	Löpande
Nyckeltalsinstitutets jämställdhetsindex (Jämix)	Lednings- och verksamhetsstöd	Årligen

3.2 Analys

Om vi upptäcker risker och hinder ska vi analysera orsakerna. Det handlar om att reflektera, analysera och dra slutsatser om varför det ser ut som det gör. Tänk på att diskriminering kan vara direkt eller indirekt.

Den som är ansvarig för undersökningen är också ansvarig för att analyser genomförs och dokumenteras.

3.2.1 Hinder för en jämn könsfördelning

Enlig diskrimineringslagen har vi en skyldighet att främja en jämn könsfördelning i skilda typer av arbeten, inom olika kategorier av anställda och på ledande positioner. Därför är det även viktigt att fundera på om de risker och hinder som vi upptäcker hindrar eller motverkar en jämn könsfördelning.

3.3 Åtgärda

Vi ska vidta åtgärder för att undanröja de risker för diskriminering eller andra hinder som vi funnit. Våra resurser, behov och andra omständigheter avgör vilka åtgärder som är skäligena.

Det är undersökningen och analysen som visar vilka åtgärder som behövs. Därför går det inte att säga på förhand. Nedan finns dock några tips och idéer.

Samtidigt som vi tar beslut om åtgärder ska vi också bestämma hur de ska genomföras, vem som ska genomföra dem, när det ska vara klart och när och på vilket sätt de ska följas upp.

Den som är ansvarig för undersökningen och analys är också ansvarig för att åtgärder vidtas och dokumenteras. Om den ansvarige saknar tillräckliga resurser, befogenheter eller andra förutsättningar för att vidta nödvändiga åtgärder ska hen lyfta frågan med sin chef.

3.3.1 Tips och idéer på åtgärder

- Informations- och utbildningsinsatser
  - Informera och utbilda om policyn för mångfald och likabehandling och rutin för anmälan och utredning av diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling.
  - Tema kopplat till likabehandling, mångfald eller kränkande särbehandling på exempelvis APT. Föreläsningar och/eller workshop. Arbeta aktivt för att vidga perspektiven förbi kön.
  - Utbildning om vad kränkande särbehandling är, och dialog om ”vad som är okej hos oss”
  - Utbildning om vad diskriminering är.
  - Uppdatera arbetsplatsens spelregler (värdegrundsarbete)
  - Informera om hur man ska gå tillväga för att anmäla önskemål om företräde till högre sysselsättningsgrad
  - Arbeta med bemötande och uppträdande (för att motverka kränkande särbehandling)
- Kom ihåg att bjuda in föräldralediga, sjukskrivna och andra lediga medarbetare till medarbetarsamtal, APT och andra sammankomster
- Se över grundbemanning och tillgång till/rutiner för vikarier (kan underlätta VAB och övrig föräldraledighet)
- Se över mötestider på arbetsplatsen för att undvika möten tidigt och sent på dagen samt på skollov.

- Utveckla bristfälliga arbetssätt, rutiner och styrdokument
- ”Byta arbete för en dag”. Utbytesprogram där medarbetare får prova andra arbeten inom kommunen.
- Möjliggöra för medarbetare att använda distanskontor, anpassa arbetsredskap (dator, telefon etcetera) till distansarbete.

3.4 Följa upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna. De kunskaper och erfarenheter som uppföljningen ger är viktig information inför nästa undersökning, analys och åtgärd.

När och hur uppföljning och utvärdering ska göras är olika från situation till situation. En del åtgärder kan genomföras med en gång, andra tar längre tid. Vissa åtgärder ger omedelbar effekt medan andra åtgärder verkar långsiktigt.

Det viktiga är att undersöka om åtgärden haft önskad effekt eller inte. Om åtgärden inte fungerade behöver vi besluta hur vi går vidare. Vi behöver också vara uppmärksamma på om åtgärden skapat andra risker, hinder eller problem och besluta hur vi hanterar det.

Den som är ansvarig för undersökningen, analys och åtgärder är också ansvarig för att uppföljning och utvärdering genomförs och dokumenteras.

3.4.1 Forum för uppföljning

Använd gärna de forum som redan finns, exempelvis:

- Central samverkansgrupp och skyddskommitté
- Arbetsplatsträff
- Förvaltningens samverkansgrupp och skyddskommitté
- Medarbetarsamtal

3.5 Dokumentera arbetet

Skyddsronder och riskbedömningar dokumenteras i KIA.

Arbetsskade- och tillbudsstatistik ur ett jämställdhetsperspektiv dokumenteras i samverkansprotokoll.

Dialog på medarbetarsamtal som handlar om kränkande särbehandling, mobbning, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier på arbetsplatsen dokumenteras enligt rutin för medarbetarsamtal.

Arbetsgruppens workshop på tema kopplat till policyn om likabehandling och mångfald dokumenteras enligt arbetsplatsens rutiner för att dokumentera möten/APT, handlingsplaner, uppföljning etc.

Övrigt arbete med att undersöka, analysera, åtgärda och följa upp dokumenteras i särskild rapport i Stratsys. Rapporten innehåller följande delar:

- En redogörelse av de risker och hinder som identifierats.
- En analys av orsakerna till dessa risker och hinder.

- En redogörelse för vilka åtgärder som ska genomföras.
- En uppföljning och utvärdering av det arbete med aktiva åtgärder som gjorts.
- En redogörelse för hur samverkansskyldigheten har fullgjorts.

Den som ansvarar för att undersöka, analysera, åtgärda och följa upp ansvarar för dokumentationen.

4 Åtgärder för att främja en jämn könsfördelning

I vår verksamhet har de allra flesta yrkesgrupper en ojämn könsfördelning. De flesta yrkesgrupperna är kvinnodominerade.

Enlig diskrimineringslagen ska vi främja en jämn könsfördelning i skilda typer av arbeten, inom olika kategorier av anställda och på ledande positioner. Vi ska också vidta åtgärder om vi upptäcker hinder för en jämn könsfördelning (se avsnitt 4).

4.1 Kompetensförsörjning

4.1.1 Kompetensbaserad rekrytering

Östhammars kommun tillämpar sedan 2017 kompetensbaserad rekryteringsmetodik som syftar till att samtliga kandidater ska ges samma förutsättningar, jämföras på samma villkor och enligt samma kriterier. Urval och bedömning sker enligt en i förväg utformad kravspecifikation. På så sätt minimerar vi risken att påverkas av fördomar då kravspecifikationen ska vara utformad så att den inte är direkt eller indirekt diskriminerande.

Alla chefer utbildas i den kompetensbaserade rekryteringsmetoden och det finns stöd i form av mallar och checklistor.

I platsannonsering ska vi uttrycka kommunens ambition om jämn könsfördelning och mångfald på arbetsplatserna.

4.1.2 Barn- och ungdomar

I vår kompetensförsörjningsstrategi ingår att tidigt väcka barn och ungdomars intresse för kommunens yrkesgrupper. Det är ett långsiktigt arbete där vi hoppas bidra till att bryta könsstereotypa normer kring vilka yrken som passar tjejer och killar.

4.1.3 Hur vi representerar och presenterar kommunen

I kommuns grafiska profil beskrivs vårt bildspråk. Genom att göra medvetna bildval i exempelvis rekryteringsannonser, sociala medier, broschyrer och andra trycksaker kan vi påverka föreställningar och könsstereotypa normer om yrkesval.

I rekryteringssammanhang ska vi vara särskilt observanta på vilket budskap bilder och ordval skickar om vem som passar för det specifika jobbet.

När vi utser personer som ska representera kommunen, exempelvis yrkesambassadörer, ska vi eftersträva mångfald, exempelvis genom personer med olika kön och ålder.

4.2 Arbetsmiljö

4.2.1 Skyddsron

Kommunens arbetsplatser ska vara anpassade så att både män och kvinnor får förutsättningar för en god arbetsmiljö. Det kan exempelvis handla om omklädningsrum, hjälpmedel, skyddsutrusning, lyftanordningar, jargong, attityder, arbetstider. Detta följs upp genom standardiserade skyddsronsdokument.

4.2.2 Workshop, tema på APT

Minst en gång om året ska alla arbetsgrupper genomföra en workshop/APT på ett tema som är kopplat till policyn om likabehandling och mångfald (se avsnitt 4.1.4). Det är både ett undersökande och förebyggande arbete som på sikt kan få effekter även när det gäller en jämnare könsfördelning på arbetsplatsen.

5 Förhindra kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier

5.1 Förebyggande arbete

5.1.1 Alla känner till policyn för likabehandling och mångfald

Vår *Policy för likabehandling och mångfald* säger tydligt att diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling inte accepteras på kommunens arbetsplatser. Det ska alla anställda, praktikanter och andra som arbetar på kommunen känna till.

- Policyn och *Rutin för anmälan och utredning av trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling* finns på Ines (intranätet)
- Alla nyanställda får policyn i ett välkomstpaket
- I introduktion av nyanställda ansvarar chefen för att följa upp att medarbetaren tagit del av och förstår policyn samt känner till *Rutin för anmälan och utredning av trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling*
- Minst en workshop/APT per år med tema kopplat till policyn (se avsnitt 4.1.4) där man även går igenom rutinen för anmälan och utredning för att säkerställa att alla känner till den.

5.1.2 Systematiskt arbetsmiljöarbete

Vi ska bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete för att förebygga att kränkande särbehandling, inklusive trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier, uppstår.

Kränkande särbehandling hänger ofta ihop med brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Ett förebyggande arbete kan bland annat handla om att organisera verksamheten så att arbetsfördelning, förväntningar på arbetsprestationer och arbetssätt är tydliga och förankrade hos alla på arbetsplatsen.

Upplevelsen av kränkande särbehandling är individuell. Det som upplevs kränkande för en person kanske inte alls upplevs på samma sätt av en annan. Därför är det viktigt att prata om dessa frågor och ha en levande dialog om vilka normer och värderingar som gäller på arbetsplatsen. Det tydliggör var gränserna går.

- Alla arbetsplatser ska regelbundet riskbedöma sin arbetsmiljö, bland annat med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (se avsnitt 4.1.3).
- Alla arbetsplatser ska genomföra årliga skyddsronder där bland annat den organisatoriska och sociala arbetsmiljön undersöks (se avsnitt 4.1.3).
- Om kränkande särbehandling inträffar betraktar vi det som ett olycksfall. Olycksfall ska utredas och riskbedömas. Om det behövs ska vi genomföra förebyggande åtgärder för att det inte ska hända igen. Använd *Rutin för anmälan och utredning av diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling* som stöd i utredningen.

5.1.3 Arbeta med värdegrund och spelregler

Östhammars kommun har en gemensam värdegrund som består av fyra kärnvärden – ansvar, engagemang, öppenhet och tillsammans. Allt som vi gör, alla möten vi har och alla beslut vi tar ska kännetecknas av vår värdegrund.

Syftet med den gemensamma värdegrunden är att skapa en organisationskultur som ger vägledning i hur vi agerar, både med varandra och med våra invånare, och som kompletterar vår styrningsstruktur. Målet är att skapa en atmosfär som alla kan känna sig bekväma och trygga i, och som stödjer oss i vårt dagliga arbete, agerande och beslutsfattande.

Värdegrunden är framtagen 2013-14 tillsammans med samtliga chefer och medarbetare. Våra kärnvärden är valda utifrån vår organisations syfte, mål, belägenhet och vision, både som arbetsgivare och välfärdsleverantör. Varje kärnvärde är valt utifrån en övertygelse, som förklarar vad kärnvärdet betyder hos oss.

Ansvar: Genom att ta ansvar gör vi rätt saker, på rätt sätt. Vi tar ansvar för oss själva och för helheten.

Engagemang: Genom engagemang skapar vi större mervärde, positiv attityd och bättre resultat.

Öppenhet: Öppenhet skapar förtroende, gemenskap och leder till mångfald.

Tillsammans: Genom att arbeta tillsammans gör vi varandra bättre och hittar bättre lösningar på våra utmaningar.

Varje enskild arbetsplats ska ha en uppsättning spelregler för sitt agerande som synliggör för var och en hur vi värdesätter ansvarstagande, engagemang, öppenhet och att lösa komplexa frågor tillsammans med andra. Spelreglerna ska vara tydliga och väl kända, så att alla vet vad som är ett acceptabelt agerande, och när vi agerar fel.

Spelreglerna ska skapas tillsammans av varje arbetsgrupp, och ska vara valda så att vi har ett gott bemötande, skapar delaktighet och inflytande för varje individ, och får en god och produktiv arbetsmiljö.

5.1.4 Chefer har kunskap om kränkande särbehandling

Chefer ska ha kunskap om hur kränkande särbehandling, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier kan förebyggas och hanteras. Det inkluderar att känna till riskkällor, signaler och tecken på kränkande särbehandling.

- Vid introduktion av nyanställda chefer ska ansvarig chef följa upp att den nya chefen tagit del av och förstår *Rutin för anmälan och utredning av trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling*.
- Alla chefer ska gå en grundläggande arbetsmiljöutbildning där bland annat organisatorisk och social arbetsmiljö ingår.
- I chefshandbok (eller motsvarande) finns stödmaterial kring hur man förebygger och hanterar kränkande särbehandling.
- Om det behövs ska vi använda extern expertis, exempelvis företagshälsovården, Suntarbetsliv, Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen.

5.2 Om det ändå inträffar

Den som vill påtala eller anmäla diskriminering ska kunna göra det utan att behöva oroa sig för negativa konsekvenser. Det ska alltid finnas flera olika personer att vända sig till med sin anmälan. Utredning ska ske under sekretess.

Rutin för anmälan och utredning av trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling vänder sig till den som är utsatt, till den utsattes arbetskamrater och till den chef/arbetsgivarrepresentant som får kännedom om situationen.

En chef som anmäls för kränkande särbehandling, trakasserier eller sexuella trakasserier ska aldrig ha en ledande roll i själva utredningen och inte ta beslut om åtgärder.

6 Referenser och lästips

Arbetsmiljöverket: www.av.se/

Diskrimineringsombudsmannen: www.do.se/

Suntarbetsliv: www.suntarbetsliv.se/. Se särskilt verktygen *OSA-kompassen* och *OSA-kollen*

Östhammars kommuns lönepolitik

Policy för likabehandling och mångfald

Rutin för anmälan och utredning av kränkande särbehandling, mobbning, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Följebrev

1(2)

2018-10-29

Sofia Maherzi
Handläggare, Integration
010-2233350
072-2210065
sofia.maherzi@lansstyrelsen.se

Information om fördelning av anvisningar till kommuner

En kommun är skyldig, enligt 5 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Lagen gäller för nyanlända under vissa förutsättningar.

Av förordning (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner framgår det totala antalet nyanlända som ska omfattas av anvisningar per kalenderår samt de länstal som följer av bilaga till förordningen. Enligt 2 § förordning (2017:913), med ikraftträdande den 1 januari 2019, ska 9 000 nyanlända omfattas av anvisningar till kommuner för år 2019. Av bilaga med förteckning över länstal 2019, också med ikraftträdande den 1 januari 2019, framgår i förteckning över länstal att länstalet för Uppsala län är 408 för år 2019.

Länsstyrelsen ska, med hänvisning till 5 § förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, besluta om fördelningen mellan kommuner inom länet av antalet nyanlända som ska omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår (kommuntal). Kommuntalen ska beslutas i förväg för ett kalenderår i taget. Vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen, 7 § lag (2016:38).

Processen i Uppsala län

I tidigare utskick har Länsstyrelsen i Uppsala län informerat om att årets process med beslut om läns- och kommunal förväntades bli något förskjuten på grund av regeringsbildandet. Det har därför funnits möjlighet att inkomma med synpunkter på de preliminära kommuntalen tidigare. Vi har lyft frågan med Styrgruppen för integration och etablering 5 september 2018 samt via e-post 11 september 2018. Det har inte inkommit några synpunkter men vi lämnar ändå möjligheten till er att som tidigare år föreslå ändringar i kommuntalen innan vi går till beslut. På grund av den begränsade tid vi nu har på oss att ta beslut så kommer det inte finnas möjlighet till något fysiskt möte.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Följebrev

2(2)

2018-10-29

För Uppsala läns del är det beslutade länstalet **408 personer**, vilket överensstämmer med de siffror som presenterades inför Styrgruppen för integration och etablering den 5 september. Bifogat finns länsstyrelsens förslag på kommuntal för år 2019 med ett antal frågor som länsstyrelsen behöver ha svar på för att eventuellt göra omförflyttningar inom länet. Även de föreslagna kommuntalerna överensstämmer med den information som redan gått ut till samtliga kommuner. Ni ombeds återkomma till länsstyrelsen med svar på dessa frågor senast den **5 november 2018**.

Med vänlig hälsning,

Sofia Maherzi

Kommun	Kommuntal 2019	Önskar er kommun ett förändrat kommunal (JA/NEJ)?	Vilken förändring önskar er kommun (vid JA på förgående fråga)? Vid önskemål om höjning var vänlig ange önskat antal anvisningar.	Uppgiftslämnare
Håbo		45		
Älvkarleby		0		
Knivsta		30		
Heby		16		
Tierp		21		
Uppsala		206		
Enköping		46		
Östhammar		44		

Styrelsen Gästrikvatten AB

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Gästrikvatten AB

Förslag på beslut

Styrelsen föreslås besluta

- att godkänna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 inklusive de strategiska målen och indikatorerna för år 2019 för Gästrikvatten AB med dotterbolag
- att godkänna budgetram för år 2019 för Gästrikvatten AB
- att överlämna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 samt budgetram för år 2019 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Ärendebeskrivning

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrikvatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

I förhållande till preliminär ram har posterna för personalkostnader, övriga externa kostnader samt investeringar sänkts. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

Investeringsvolymen har dels flyttats från 2019 till 2018 för att hantera behovet av ytterligare arbetsplatser men även sänkts pga förändring i hanteringen.

Beslutsunderlag

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 för Gästrikvatten AB med dotterbolag

Budgetram år 2019 för Gästrikvatten AB

Lena Blad
VD

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022

för Gästriked Vatten med dotterbolag

Innehåll

1. Inledning	3
2. Övergripande prioriteringar.....	3
3. Mål och indikatorer för 2019.....	3
3.1 Perspektivet Invånare och kunder	3
3.2 Perspektivet Medarbetare.....	4
3.3 Perspektivet Hållbar tillväxt	4
3.4 Perspektivet Ekonomi	4
4. Budgetram och investeringsplan	5
4.1 Gästrikvatten AB.....	5
4.2 Gävle Vatten AB	5
4.3 Hofors Vatten AB	6
4.4 Ockelbo Vatten AB.....	6
4.5 Älvkarleby Vatten AB	7
4.6 Östhammar Vatten AB.....	7

1. Inledning

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrike Vatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

Inga särskilda uppdrag har givits till något av bolagen inom koncernen. Gävle kommuns anvisningar för verksamhetsplan och internkontrollplan gör att balanserad styrning tillämpas som modell för ledning och styrning.

2. Övergripande prioriteringar

De viktigaste prioriteringarna för Gästrike Vatten under 2019 är:

- **Prioritering av den interna verksamheten** – Den förändrade organisationen och utvecklade arbetssätt behöver fortsatt utvecklas för att skapa transparens och tydlighet. Det innefattar såväl systemstöd som fortsatt fokus på mätning och uppföljning för att ha en god bild av status.
- **Väl fungerande verksamhetsplanering** – Då verksamheten haft svårt att hinna genomföra planerade åtgärder är det viktigt att skapa en god framförhållning och utrymme för löpande händelser redan i verksamhetsplaneringen samt säkerställa behovet av resurser internt på kort och lång sikt.
- **Väl fungerande uppföljning** - Med en väl grundad budget kan uppföljningen utvecklas med trovärdiga prognoser och en aktiv avvikelsehantering.
- **God balans mellan arbetsliv och privatliv** – Med ett tydligt fokus på prioritering och verksamhetsplanering önskas medarbetarnas balans mellan arbetsliv och privatliv förbättras och overtiden för enskilda individer minska.
- **God produktivitet** - Fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta. Utveckla tjänsternas kvalitet utan att öka kostnaderna.
- **Säkerhet** – Med en genomarbetad säkerhetsanalys kan en långsiktig åtgärdsplan tas fram.
- **Tydlig struktur för ägar- och styrelsedialog** – För en tydlig verksamhetsplan och en verksamhet med god framförhållning och hantering av risker.

3. Mål och indikatorer för 2019

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer för att följa upp verksamheten inom koncernen föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

3.1 Perspektivet Invånare och kunder

Strategiskt mål: Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Även en hög tillgänglighet och tydlig information för att ge en god service.

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag:

- God ärendehantering > 80 %. Målvärdet visar svars- och handläggningstider inom uppsatt tid för kundärenden.
- Hälsomässigt säkert vatten > 99 %. Beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram.

3.2 Perspektivet Medarbetare

Strategiskt mål: Gästrikе Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Målet innebär att vi har en god organisatorisk och social arbetsmiljö där medarbetare trivs och kan utvecklas. Förutsättningar finns för ett aktivt ledarskap och medarbetarskap.

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse i Gästrikе Vatten:

- Nöjd medarbetarindex >3,2. Målvärdet visar ett medelvärde på medarbetarenkätens resultat. För att målvärdet ska nås ska samtliga frågor överstiga 2,6.
- Sjukfrånvaro <3. Målvärdet visar sjukfrånvaron på årsbasis.

3.3 Perspektivet Hållbar tillväxt

Strategiskt mål: Vi skapar en långsiktigt hållbar VA-försörjning

Målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt utan att äventyra kommande generationers möjligheter..

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag:

- Kontroll på vattenanvändning > 80 %. Målvärdet visar hur stor andel av producerad mängd vatten som vi har kontroll på hur den används. Läckage på ca 20 % räknas som normalvärde.
- God tillståndshantering > 99 %. Målvärdet beskriver andelen miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden.

3.4 Perspektivet Ekonomi

Strategiskt mål: Verksamheten har en ekonomi i balans

Målet innebär att vi har rätt nivå på brukningsavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv.

Indikator för att mäta måluppfyllelse för samtliga bolag:

- Kostnader vs budget +/- 5 %. Målvärdet visar årets avvikelse mellan fastställd verksamhetsbudget och kostnadsutfall.

Indikator för att mäta måluppfyllelse för Gästrikе Vatten:

- Personalkostnader vs rörelsekostnader +/- 5 %. Målvärdet ger en indikation på anläggningarnas status och att varje generations brukare följer självkostnadsprincipen. Variationen tar hänsyn till strategiskt nyttjande av överuttag.

Indikator för att mäta målpuppfyllelse per dotterbolag:

- Personalkostnader vs rörelsekostnader +/- 5 %. Målvärdet ger en indikation på om bolagets personalkostnader ökar i förhållande till bolagets rörelsekostnader.

4. Budgetram och investeringsplan

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

Till budgetram och plan har riktade åtgärder, både under löpande drift och under håll samt under investering redovisats separat. Detta då dessa åtgärder är av engångskaraktär och kan variera stort mellan åren.

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå i respektive dotterbolag kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten. Detta innefattar en mer noggrann analys av ökade brukningsintäkter, periodiserade anläggningsavgifter samt effekter av avskrivning i komponenter. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

4.1 Gästrikvatten AB

I förhållande till preliminär ram har posterna för personalkostnader, övriga externa kostnader samt investeringar sänkts. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

Investeringsvolymen har dels flyttats från 2019 till 2018 för att hantera behovet av ytterligare arbetsplatser men även sänkts pga förändring i hanteringen.

4.2 Gävle Vatten AB

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkter, kostnader samt investeringar sänkts för 2019. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det totala resultatet har emellertid inte förändrats nämnvärt utan ligger på i storleksordningen -30 mnkr (underuttag). Detta innebär att brukningsavgifterna behöver höjas för att öka intäkterna, i budgetramen är beräkning med höjning av 10 %/år inlagd.

De riktade åtgärderna för 2019 under investering på 4,65 mnkr avser:

- Reservkraft och nya biorotorer till Hedesunda reningsverk
- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

Då tidplanen för exploateringar är osäker och förskjutning i tid av utbyggnadsplanen för omvandlingsområden har skett kan ramen för exploateringar under planperioden förändras. Detta påverkar även storleken på anläggningsavgifterna som periodiseras för att möta avskrivning och räntor.

Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

4.3 Hofors Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det endast marginella skillnader för såväl intäkter, kostnader samt investeringar för 2019. Det innebär att även det totala resultatet inte heller förändras utan ligger på i storleksordningen -4 mnkr (underuttag). Då det finns ett överuttag till VA-kollektivet finns inget behov av att förändra brukningsavgifternas nivå under kommande år.

De riktade åtgärderna för 2019 på 1,0 mnkr avser:

- Rivning av kompostanläggning på Hofors reningsverk
- Rivning och sanering av Malmjärns vattenverk

Under förnyelseinvestering är 2,0 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Ny kalk- och lutberedning Hofors vattenverk
- Automation av slamflak

4.4 Ockelbo Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det små skillnader för intäkter och kostnader för 2019. Investeringarna ökar, främst pga förändrad klassificering mellan underhåll och investering. Det innebär att det totala resultatet endast förändras i liten omfattning och ligger i storleksordningen -0,5 mnkr (underuttag).

De riktade åtgärderna för 2019 på 1,0 mnkr avser:

- Tömning av dammar i Gammelfäbodarnas reningsverk
- Utredning av Åmots reningsverk
- Utbyte av pumpar mm till pumpstation

Under förnyelseinvestering är 2,3 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Reservkraft till vattenverk
- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

- Överbyggnad av pumpstationer

4.5 Älvkarleby Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det små skillnader för intäkter och kostnader för 2019. Investeringarna ökar med ca 8 mnkr pga exploatering. Det innebär att det totala resultatet endast förändras i liten omfattning och ligger i storleksordningen -1 mnkr (underuttag).

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå och säkerställa planen för befintligt överuttag till VA-kollektivet kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten.

De riktade åtgärderna för 2019 på 0,5 mnkr avser:

- Kostnad för ledningsrätter

Under förnyelseinvestering är 5,9 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar
- Ny pumpstation (Kolningen)
- Nytt ytskikt och rörgalleri vattentornet i Skutskär

4.6 Östhammar Vatten AB

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkterna höjts något för 2019. Kostnaderna har sänkts med ca 3 mnkr, dessa påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Investeringar har ökat för 2019 med ca 7 mnkr. Budget för exploatering låg ej med i preliminär ram och inte heller nu då arbete pågår tillsammans med Östhammars kommun för att ta fram en utbyggnadsplan för VA samordnad med kommunens plan- och exploateringsarbete.

Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

De riktade åtgärderna för 2019 på 3,0 mnkr avser:

- Utredningar och förstudier vatten och avlopp
- Brandskyddsdocumentation
- Livsmedelsanpassning av lokaler
- Ledningsrätter

Under nyinvestering är 5,0 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

Verksamhetsrapport

Tertial 2 2018

Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Gästrikе Vatten-koncernen	3
2	Målanalys	4
2.1	Perspektiv - Invånare och kunder	4
2.1.1	<i>Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster.....</i>	<i>4</i>
2.2	Perspektiv - Medarbetare.....	5
2.2.1	<i>Gästrikе Vatten är en attraktiv arbetsgivare .....</i>	<i>5</i>
2.3	Perspektiv - Hållbar tillväxt	6
2.3.1	<i>Gästrikе Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning .....</i>	<i>6</i>
2.4	Perspektiv - Ekonomi	7
2.4.1	<i>Verksamheten har en ekonomi i balans .....</i>	<i>7</i>
3	För verksamheten viktig statistik.....	9
4	Resultat och investeringar	11
4.1	Gästrikе Vatten AB.....	11
4.2	Gävle Vatten AB.....	12
4.3	Hofors Vatten AB	13
4.4	Ockelbo Vatten AB.....	14
4.5	Älvkarleby Vatten AB	15
4.6	Östhammar Vatten AB	16
5	Sammanfattning av de viktigaste händelserna	17
5.1	Gästrikе Vatten AB.....	17
5.2	Gävle Vatten AB.....	17
5.3	Hofors Vatten AB	18
5.4	Ockelbo Vatten AB.....	18
5.5	Älvkarleby Vatten AB	19
5.6	Östhammar Vatten AB	19

1 Inledning

1.1 Gästrike Vatten-koncernen

Bolagets ändamål är att tillsammans med de kommunala bolag som är huvudmän för VA-anläggningarna i Gävle, Hofors, Ockelbo Älvkarleby och Östhammar kommuner svara för driften av den allmänna vattenförsörjningen och avloppshantering i kommunerna.

Gästrike Vatten AB är moderbolag i koncernen och ägs gemensamt av kommunerna. Gävle kommun äger 60 % av aktierna och Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar kommuner äger 10 % var. Dotterbolagen Gävle Vatten AB, Hofors Vatten AB, Ockelbo Vatten AB, Älvkarleby Vatten AB och Östhammar Vatten AB ägs till 99 % av Gästrik Vatten AB och resterande procent innehåses av respektive kommun. Varje kommun styr 100 % av rösterna i dotterbolaget och styrelserna är utsedda av kommunfullmäktige i respektive kommun.

I moderbolaget ingår alla medarbetare och utrustning som behövs för drift av VA-anläggningarna. Gästrik Vatten AB har full kostnadstäckning från sina döttrar. Om något av dotterbolagen har en verksamhet som går med underskott har den kommun som äger dotterbolaget skyldighet att tillskjuta kapital enligt samarbetsavtalet. VA-verksamheten finansieras av taxor. Enligt lag får VA-verksamheten inte ha något ekonomiskt vinstintresse, mer än att vara kostnadseffektiva. Självkostnadsprincipen gäller för VA-verksamhet och eventuella över- eller underuttag i bolagen bör justeras inom tre år. Varje VA-kollektiv (kunder anslutna till det allmänna VA-nätet i respektive kommun) bär sina egna kostnader. Det är förutsättningarna för VA-försörjningen i respektive kommun som styr hur hög eller låg avgiften är i respektive kommun.

Även om inte kostnader i ett dotterbolag får belasta ett annat dotterbolag i enlighet med LAV påverkas dotterbolagen av vad som händer inom koncernen som helhet. Till exempel kommer gemensamma satsningar och övergripande prioriteringar samt större drifhändelser påverka budget och utfall. Framst påverkas planeringen av nyttjandet av personella resurser. De gemensamma kostnaderna i Gästrik Vatten debiteras ut i enlighet med fastställd fördelningsnyckel.

2 Målanalys

2.1 Perspektiv - Invånare och kunder

2.1.1 Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Målanalys

Uppföljning av kvalitet på dricksvatten har genomförts enligt fastställd plan i egenkontrollprogrammet. I kontrollprogrammet för dricksvatten mäter vi flera kvalitetsparametrar både kemiska och mikrobiella, kraven på parametrarna är fastställda av Livsmedelsverket i föreskriften för dricksvatten. Då det inte finns några bekräftade otjänliga prover i något av våra bolag så anses målet gällande hälsomässigt säkert vatten vara uppfyllt i respektive bolag.

Mätning av nöjd kundindex brukar ske under hösten och är grunden för målvärden till indikatorn Nöjd kund index nedan. Det har dock visat sig att tidigare sammanställningar av enkätsvaren inte varit något stöd i arbetet med att utläsa vilka insatser som behöver göras för ökad kundnöjdhet och därför har beslut tagits att inte göra fler övergripande enkätundersökningar. Istället pågår arbete med att ta fram andra indikatorer som kan mäta kundnöjdhet. Ett exempel kan vara att mäta löptiden för att lösa ett kundärende samt följa riktade enkäter t.ex. över tid för ett projekt. Flera åtgärder pågår för att förstärka vår service till kunderna. Ett exempel på detta är tjänsten kundtekniker, med fokus på rådgivning och åtgärder ute hos kund. Vi fortsätter även med informationsmöten och event.

Ett stort antal driftstörningar på ledningsnätet både akuta och planerade har inneburit leveransavbrott till kunderna. I majoriteten av de akuta läckorna har våra kunder fått tillbaka vattnet inom 12 timmar och i de få fall där det tagit längre tid har det gällt ett mindre antal kunder. Vid avbrott i leverans informerar vi berörda kunder genom sms/hemsida för att underlätta deras planering för den avbrutna leveransen och därmed mildra effekterna. Det har även bedrivits ett prioriterat arbete med läcksökningar och lagningar som ger effekt i form av minskad vattenproduktion och ökat förebyggande arbete.

Pga av de åtgärder som gjorts så bedöms att målet för kundnöjdhet uppfylls för helåret trots att inte en mätning kommer att genomföras.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd kundindex	Gästrikе Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Gävle Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Hofors Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Ockelbo Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Älvkarleby Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Östhammar Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Hälsomässigt säkert vatten	Gästrike Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Gävle Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Hofors Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Ockelbo Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Älvkarleby Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Östhammar Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås

2.2 Perspektiv - Medarbetare

2.2.1 Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Målanalys

Arbetet med att tydliggöra ansvarsområden och roller efter att den nya organisationen trädde i kraft den 1 april 2018 fortsätter. Under tertial två har sju rekryteringar slutförts, i enlighet med plan. Till de nya enheter som skapades 2017 har samtliga enhetschefer rekryterats. Arbete fortsätter nu med att introducera och utbilda våra chefer och medarbetare.

Flera medarbetare ligger på en hög övertid, främst inom avdelning Produktion. Övertiden beror främst på flera stora driftstörningar och att medarbetare går dubbelt på beredskap som en del av sin introduktion. Åtgärder har genomförts för att ytterligare planera och prioritera i verksamheten för att inte öka övertiden.

Som ett led i arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare har bl a en lyckad Familjedag i Furuviik genomförts. Vi har vuxit som företag och har många nya medarbetare, ett syfte med dagen var att ge medarbetarna möjlighet att träffa arbetskamrater från andra delar av verksamheten i en avslappnad miljö. Dagen var även en del av årets 10-års jubileumsaktiviteter för att visa uppskattning för allt det goda arbete som sker inom Gästrike Vatten.

Nöjd medarbetarindex mäts under tertial 3. Pga av de åtgärder som gjorts under perioden så anses målet för tertial 2 vara uppfyllt och bedöms nås på helåret.

Sjukfrånvaron ligger under målnivå.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd medarbetarindex	Gästrike Vatten AB	■	=>3,2		Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Sjukfrånvaro	Gästrikvatten AB	2,08%	—	=<3	Uppnås

2.3 Perspektiv - Hållbar tillväxt

2.3.1 Gästrikvatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning

Målanalys

För Gävle, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby har vi fortsatt god kontroll på VA-försörjningen och våra tillstånd. I Östhammar har arbetet med utredningar fortlöpt för att få kontroll på status och kunna ta fram åtgärdsplaner. För Östhammar bedöms inte indikatorn God tillståndshantering nås. Vi arbetar med ett 10-års perspektiv för att få en långsiktigt hållbar VA-försörjning.

Fortsatt arbete har skett med att få vattenkiosker på plats. Utöver Gävle så etableras det även vattenkiosker i Älvkarleby och Hofors kommuner. Dessa ger oss möjlighet att få ökad kontroll på vattenuttagen samt göra våra entreprenörers uttag säkra och så enkla som möjligt. De säkerställer även att inte leveransen till våra kunder störs. I och med att vattenkioskerna kommer på plats så kan vi fortlöpande låsa vattenposter, vilket gör att vi minskar risken för oönskade uttag och minskar risken för förorening.

Som en del av vårt arbete för måluppfyllnad installeras ytterligare flödesmätare för ökad kontroll på vattenanvändningen. Under året ligger fokus på Gävle, Älvkarleby och Ockelbo kommuner.

I vårt samarbete med Räddningstjänsterna har vi fortsatt arbetet med hur vi kan stödja i deras uppdrag att ha släckvatten. Genom detta arbete säkerställer vi att uttag endast sker där kapacitet finns och riskerar inte att vårt ledningsnät blir trycklöst. Tillsammans med Gävle kommun tittar arbetsgruppen på alternativa system där dricksvatten ej används. Lösningar med processtekniskt vatten, branddammar och kommande lösningar med dagvattendammar ses över.

Målet bedöms inte uppnås på helår pga de stora avvikelserna i Östhammar samt mindre avvikelser för Indikatorn Kontroll på vattenanvändning i samtliga kommuner.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Gävle Vatten AB	—	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Hofors Vatten AB	—	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Ockelbo Vatten AB	—	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Älvkarleby Vatten AB	—	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Östhammar Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
God tillståndshantering	Gävle Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Hofors Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Ockelbo Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Älvkarleby Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Östhammar Vatten AB	■	>99 %	Större avvikelse	Uppnås ej

2.4 Perspektiv - Ekonomi

2.4.1 Verksamheten har en ekonomi i balans

Målanalys

Samtliga anläggningsbolag visar en ekonomi i obalans per tertial 2. På årsbasis bedöms dock indikatorerna uppfyllas.

De anläggningsbolag som har upparbetade överuttag hanterar dessa medel separat samt i budgetram för 2019 och plan 2020-2022.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kostnader vs budget	Gävle Vatten AB	-10 %	◆	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Hofors Vatten AB	4 %	●	+5 %	Uppnås delvis
Kostnader vs budget	Ockelbo Vatten AB	-14 %	■	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Älvkarleby Vatten AB	-13 %	■	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Östhammar Vatten AB	-14 %	■	+5 %	Uppnås
Personalkostnader vs rörelsekostnader (MB)	Gästrike Vatten AB	-21 %	■	+3 %	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Gävle Vatten AB	-8 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Hofors Vatten AB	-3 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Ockelbo Vatten AB	-1 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Älvkarleby Vatten AB	-4 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Östhammar Vatten AB	-4 %		+4 %	Uppnås

3 För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	8 007 129	9 035 297	9 783 126	7 914 926	9 710 265
Producerad mängd (m3)	6 463 280	6 620 770	6 560 590	6 338 561	6 377 568
Försåld mängd VA i (m3)	4 211 111	4 111 653	4 353 840	4 269 687	4 429 242
Antal vattenläckor	33	28	25	34	53
Antal avloppsstoppar	70	92	73	67	83

Hofors Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	769 188	1 122 529	1 021 883	902 074	1 137 202
Producerad mängd (m3)	749 945	736 298	788 576	833 087	828 337
Försåld mängd VA i (m3)	496 450	470 440	458 202	423 445	406 409
Antal vattenläckor	14	7	6	10	5
Antal avloppsstoppar	6	29	21	4	26

*värdet för T1 2015 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivåmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	437 289	474 530	433 760	409 862	538 599
Producerad mängd (m3)	247 072	272 410	244 372	268 349	296 814
Försåld mängd VA i (m3)	164 960	169 486	172 885	179 420	177 140
Antal vattenläckor	3	2	6	7	4
Antal avloppsstoppar	17	15	13	9	16

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	559 565	935 505	952 368	716 487	1 019 242
Producerad mängd (m3)	895 425	1 004 010	976 672	968 905	856 872
Försåld mängd VA i (m3)	515 923	496 269	453 424	626 498	556 151
Antal vattenläckor	13	7	12	20	16
Antal avloppsstoppar	69	45	35	36	49

* Värde för mottagna mängder år 2014 är osäker på grund av instabilitet i övervakningssystemet med vissa överföringsproblem av värden.

** värdet för T1 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivååmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal	T1 2014	T1 2015	T1 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)				ingen uppgift	1 429 098
Producerad mängd (m3)				ingen uppgift	771 535
Försåld mängd VA i (m3)				153 733	402 898
Antal vattenläckor				ingen uppgift	31
Antal avloppsstoppar				ingen uppgift	32

För perioden T1 2014- T1 2017 var bolaget inte verksamt

4 Resultat och investeringar

4.1 Gästrike Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Rörelsens totala intäkter	69 680	75 600	58 007	94 082	113 400	104 457	-8 943
Rörelsens kostnader	-19 432	-19 687	-18 113	-28 115	-29 530	-27 005	2 525
Personalkostnader	-48 113	-53 605	-37 763	-62 697	-80 408	-74 220	6 188
Avskrivningar	-1 994	-2 241	-2 076	-3 132	-3 362	-3 012	350
Rörelseresultat före fin.	140	67	56	138	100	220	120
Finansiella intäkter	0	0			0	0	0
Finansiella kostnader*	-141	-67	-56	-96	-100	-220	-120
Resultat efter finansiella poster	0	0	0	42	0	0	0
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	0	0	0	42	0	0	0
Skatt	0	0	0	-42	0		0
Periodens resultat	0	0	0	0	0	0	0
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2 017	Årsbudget 2 018	Årsprognos 2 018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	797	667	752	1 087	1 000	1 975	975
Totalt investeringar	797	667	752	1 087	1 000	1 975	975

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar lägre kostnader än vad som budgeterats. Avvikelsen beror till största del av lägre personalkostnader delvis pga vakanser samt lägre kostnader för resor och transportmedel. De lägre kostnaderna påverkar samtliga dotterbolag.

Investeringar bedöms ligga högre än plan på grund av inköp till utökade kontorsutrymmen på såväl Sättraverket som Duvbacken och delvis Östhammar.

Att verksamhetskostnaderna för tertial 2 2018 är högre jämfört med föregående år förklaras av att Östhammar Vatten AB gick med i koncernen fr o m 2017-05-01, dvs belastar inte hela 2017.

4.2 Gävle Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2017 prognos budget
<i>Periodiserade anslutningsintäkter</i>	5 214	8 400	18 129	21 739	12 600	8 000	-4 600
<i>"Investeringsfond" återföring</i>	2 007	2 400	1 568	2 454	3 600	3 600	0
Rörelsens totala intäkter	93 955	92 733	96 093	144 207	139 100	139 892	792
Rörelsens kostnader	-89 667	-91 200	-79 984	-137 050	-136 800	-136 800	0
Större underhåll	-3 400	-13 333	-10 681	-17 128	-20 000	-12 804	7 196
Avskrivningar	-15 981	-16 800	-13 539	-20 853	-25 200	-24 000	1 200
Rörelseresultat före fin.	-7 871	-17 800	11 586	-6 631	-26 700	-22 112	4 588
Finansiella intäkter	132	67	33	88	100	150	50
Finansiella kostnader*	-3 165	-3 667	-2 229	-3 338	-5 500	-4 800	700
Resultat efter finansiella poster	-10 904	-21 400	9 391	-9 881	-32 100	-26 762	5 338
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	-10 904	-21 400	9 391	-9 881	-32 100	-26 762	5 338
Skatt	0	-200	0	477	-300	-300	0
Periodens resultat	-10 904	-21 600	9 391	-9 404	-32 400	-27 062	5 338
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2017 prognos budget
Investeringar	19 327	41 441	37 029	50 562	62 161	48 100	-14 061
Exploateringar	8 187	22 800	13 425	27 955	34 200	31 600	-2 600

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett lägre underskott än vad som budgeterats. Avvikelsen beror dels på att en storkund har lämnat in en sen avläsning vilket innebär att kundens ökning för 2017 har debiterats under 2018 vilket leder till ökade intäkter. De lägre kostnaderna beror dels på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser. Det väger upp ökade kostnader för bl a inköp av VA-tjänster för Furuvik från Älvkarleby, ökade kostnader för snöröjning, läcklagning, entreprenadarbeten mm. Även kostnader för större underhåll är lägre, det beror både på ändrad klassificering mellan underhåll och investeringar samt prioritering av mer akuta åtgärder inom koncernen.

Investeringar inklusive exploateringar bedöms ligga lägre än plan där avvikelsen främst beror av att tidplaner förskjutits och omprioriteringar skett. Kostnader för förtätningar av serviser har ökat.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.3 Hofors Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring			0				0
Rörelsens totala intäkter	19 610	18 533	19 687	30 103	27 800	29 200	1 400
Rörelsens kostnader	-12 027	-14 932	-13 187	-20 728	-22 399	-21 338	1 061
Större underhåll	-702	-3 333	-375	-1 675	-5 000	-5 000	0
Avskrivningar	-3 756	-3 668	-3 516	-5 374	-5 501	-5 621	-120
Rörelseresultat före fin.	3 125	-3 400	2 609	2 326	-5 100	-2 759	2 341
Finansiella intäkter	1	0	3	4	0	0	0
Finansiella kostnader	-604	-600	-291	-688	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	2 523	-4 000	2 322	1 642	-6 000	-3 659	2 341
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	2 523	-4 000	2 322	1 642	-6 000	-3 659	2 341
Skatt	0	0	0	-13	0	0	0
Periodens resultat	2 523	-4 000	2 322	1 629	-6 000	-3 659	2 341
Investeringar & Exploateringar (tkr)	2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	57	2 433	659	2 636	7 300	10 200	2 900
Exploateringar	0	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	57	2 433	659	2 636	7 300	10 200	2 900

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett lägre underskott än vad som budgeterats. Avvikelsen beror på att en storkund har haft högre förbrukning än förväntat vilket beräknas ge högre intäkter. De lägre kostnaderna beror dels på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser, samt lägre kostnader för ledningsrätter.

Investeringarna bedöms bli ca 3 mnk högre än budgeterat. Det beror på att entreprenadkostnaderna för omläggning av ledningar i Råbacka beräknas bli högre än tidigare lagd budget.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.4 Ockelbo Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Rörelsens totala intäkter	11 631	11 967	10 792	16 569	17 950	17 350	-600
Rörelsens kostnader	-8 666	-8 033	-6 858	-11 426	-12 050	-12 544	-494
Större underhåll	-106	-2 467	0	-2 490	-3 700	-1 206	2 494
Avskrivningar	-1 849	-1 867	-1 807	-2 719	-2 800	-2 800	0
Rörelseresultat före fin.	1 009	-400	2 128	-66	-600	800	1 400
Finansiella intäkter	1	0	0	2	0	0	0
Finansiella kostnader	-290	-333	-238	-384	-510	-440	70
Resultat efter finansiella poster	719	-733	1 890	-448	-1 110	360	1 470
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	719	-733	1 890	-448	-1 110	360	1 470
Skatt	0	0	0	-44	0	0	0
Periodens resultat	719	-733	1 890	-492	-1 110	360	1 470
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	1 488	3 000	474	2 048	4 500	1 935	-2 565
Exploateringar	0	0	59	2	0	0	0
Totalt investeringar	1 488	3 000	533	2 050	4 500	1 935	-2 565

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett litet överskott jämfört med det förväntade underskottet som budgeterats. Det trots att de förväntade intäkterna är lägre än budgeterat då en storkund sänkt sin årsförbrukning och därmed bytt till mindre mätare. De lägre kostnaderna beror främst på att den åtgärd av vattentornet som budgeterats som ett större underhåll har klassificerats om till en investering, men också på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser.

Investeringarna bedöms bli lägre än budget främst på grund av tidsförskjutning av av ny vattenledning mellan Mobyheden och Ockelbo Även åtgärder för Källängets vattenverk kommer huvudsakligen nästa år.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.5 Älvkarleby Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring		0	0	0	0	0	0
Rörelsens totala intäkter	21 241	21 333	22 039	32 846	32 000	32 000	0
Rörelsens kostnader	-14 688	-16 191	-14 193	-22 508	-24 286	-23 400	886
Större underhåll	-1 030	-2 333	-435	-2 307	-3 500	-4 000	-500
Avskrivningar	-3 243	-3 333	-3 072	-4 624	-5 000	-5 000	0
Rörelseresultat före fin.	2 280	-524	4 340	3 407	-786	-400	386
Finansiella intäkter	3	0	4	5			0
Finansiella kostnader*	-506	-600	-466	-698	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	1 777	-1 124	3 878	2 714	-1 686	-1 300	386
Bokslutsdispositioner		0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	1 777	-1 124	3 878	2 714	-1 686	-1 300	386
Skatt		0	0	-96	0	0	0
Periodens resultat	1 777	-1 124	3 878	2 618	-1 686	-1 300	386
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2 017	Årsbudget 2 018	Årsprognos 2 018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	282	2 667	1 568	6 125	4 000	2 500	-1 500
Exploateringar			0	0		0	0
Totalt investeringar	282	2 667	1 568	6 125	4 000	2 500	-1 500

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar en mindre avvikelse mot budget. De lägre kostnaderna beror främst på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser. Det vägs delvis upp mot högre kostnader för större underhållsarbeten.

I T1 så hade prognosen för investeringarna bedömts öka med 8,5 mnk högre än budget beroende på att exploatering för området Liljebacken var beräknad att starta. I T2 har det beloppet förts över till 2019 då projektets kostnader inte kommer att belasta detta året. Därutöver har prognosen för helåret sänkts för förnyelse av anläggningar och nya flödesmätare jämfört med budget på grund av att mer akuta åtgärder i andra kommuner prioriterats.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.6 Östhammar Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Bokslut 2017 maj-dec	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring						0
Rörelsens totala intäkter	32 576	32 207	27 850	48 311	47 500	-811
Rörelsens kostnader	-26 017	-29 805	-24 412	-44 707	-42 361	2 347
Större underhåll	-965	-1 973	0	-2 960	-2 960	0
Avskrivningar	-3 950	-4 467	-5 721	-6 700	-5 900	800
Rörelseresultat före fin.	1 644	-4 038	-2 282	-6 056	-3 721	2 336
Finansiella intäkter	2	0	2	0	0	0
Finansiella kostnader	-671	-467	-343	-700	-875	-175
Resultat efter finansiella poster	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161
Bokslutsdispositioner	0	0		0	0	0
Resultat före skatt	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161
Skatt	0	0		0	0	0
Periodens resultat	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Bokslut 2017 maj-dec	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	3 204	4 383	1 738	6 575	6 115	-460
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	3 204	4 383	1 738	6 575	6 115	-460

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Resultatet för året är ett underskott på ca -4 500 tkr vilket är drygt 2 000 tkr bättre än budget. Underskottet kommer att räknas av från det ovillkorade aktieägartillskottet som Östhammar kommun tillsköt vid bildandet av Östhammar Vatten AB. Det innebär att inget överuttag från VA-kollektivet görs.

Intäkterna bedöms minska, främst pga att en stor kund (Forsmarks Kraftgrupp) har sänkt sin årsförbrukning. Även kostnaderna minskar något mycket beroende på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser.

Investeringarna ser i dagsläget ut att bli något lägre än plan eftersom att arbete med att åtgärda akuta driftstörningar och åtgärder för att klara gällande tillstånd/villkor prioriteras.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

* Bolaget bildades 2017-05-01 och har därför inget utfall för tertial 1 2017.

5 Sammanfattning av de viktigaste händelserna

5.1 Gästrike Vatten AB

- Den varma och torra sommaren påverkade vattenanvändningen och gjorde att vi fick be om sparsamhet i flertalet kommuner. Åskoväder och den torra marken ledde till många driftstörningar i form av driftstopp på verken pga strömavbrott samt avbruten vattenleverans pga brott på ledningar. Detta har även lett till ökad övertid för medarbetarna.
- Vi har haft stora problem med kommunikationsstörningar mellan våra styrenhet lokalt på anläggningarna (PLC) och servern centralt (SCADA) under perioden. Detta har resulterat i övertid för medarbetarna eftersom anläggningarna då måste kontrolleras och styras på plats samt felsökning ske.
- Periodisk besiktning av extern part har skett för våra reningsverk med gott resultat.
- Rutin för hantering och godkännande av sprinkleranläggningar har beslutats. Direkt sprinkler från det allmänna ledningsnätet kommer inte tillåtas.
- Åtgärder för ökad säkerhet och skalskydd fortlöper. Det nationella säkerhetsläget följs och deltagande i nationell säkerhetsutbildning med fokus på dricksvattenförsörjning sker.
- Samordning sker med kommunernas planering av uppdatering av risk- och sårbarhetsanalys (RSA).
- I juli höll vi tillsammans med SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) och Uppsala VA ett föredrag om vattenförsörjning kontra tillväxt i Almedalen om inom ramen för Vattenforum.
- Internt fortlöper arbetet med att utveckla arbetet med verksamhetsplanering. Även dokumentation och utveckling av arbetssätt och processer fortlöper. I detta arbete innefattas även utveckling av ärendesystemet 2.0 som under hösten går in i testperiod.
- Fler medarbetare gör att kontorsutrymmen har anpassats och kompletterats.

5.2 Gävle Vatten AB

- Antalet läckor och avloppsstoppar har under perioden varit mycket hög, troligen pga den torra sommaren.
- Under maj månad var belastningen extremt hög (främst kvällstid) på drickvattennätet på grund av bevattning. Vi nådde även maxkapacitet för produktionen på Valbo vattenverk under vissa tider på dygnet. Uppmaning om sparsamhet samt datumbevattning gav god effekt.
- Grundvattennivåerna i Gävle-Valboåsen har under perioden legat stabilt på en bra nivå tack vare tillskott på i medeltal ca 35 l/s från filteranläggningen. Utan detta tillskott hade nivåerna varit akut låga vid våra uttagsbrunnar under delar av sommarperioden.
- Kommunfullmäktige i Gävle och Älvkarleby fattade i juni beslut om en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning som skapar en säker vattenleverans och ger möjlighet till tillväxt i regionen.
- HACCP (livsmedelsriskanalys) för vattenverk är fastställda av tillsynsmyndigheten enligt nytt lagkrav från 2017.
- Lukt runt avloppspumpstationer på Norrlandet har åtgärdats genom ny teknik.

- Avloppsvatten (spill) läckte ut i Gavleån i Mackmyra då en ledning gick sönder. En ny ledning borrades under ån, ca 100 m.
- Arbete inför att bygga ut VA i Heliga Landet vid Storsjön, ett omvandlingsområde med 47 fastigheter har startat. Informationsmöte för berörda fastighetsägare har hållits.
- Utbyggnaden av VA i Sälgsjön fortlöper.
- Miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen Dalarna har givit ett nytt tillstånd för Duvbackens reningsverk. Tillståndet innebär att reningsverket får en utökning på inkommande belastning på upp till 120 000 pe. Vi har ändå överklagat beslutet utifrån de förändrade krav som ställts.

5.3 Hofors Vatten AB

- Flertalet läckor i Torsåker samtidigt som leveranskapaciteten var ansträngd pga av hög förbrukning hos våra kunder skapade driftstörningar under sommarmånaderna.
- Råvattnet från Hyen har fortsatt haft mycket höga färgtal (brunfärgat). Beredningen i vattenverket har dock haft god kapacitet så att vi har klarat kvalitetskraven på utgående dricksvatten.
- Arbetet med processoptimering av Hofors vattenverk fortsätter och upphandling är nu klar för utbyte av kolfilter under hösten. Nytt kolfilter kommer att ge ett bättre dricksvatten med mindre smak och lukt.
- Under maj till augusti har bräddning skett från Hofors reningsverk med ca 1000 kbm. Detta har berott på hydraulisk överbelastning vid stora nederbördsmängder.
- Ledningsnätsförnyelsen i Råbacka fortlöper. Arbetet är något försenat på grund av försvårad entreprenad än beräknat vilket även leder till fördyring.

5.4 Ockelbo Vatten AB

- För att åtgärda problem med råvattnets kvalitet klorerades vattnet i Lingbo och Rabo vattenverk under sommaren. Genom kloreringen säkerställdes att desinfektion av dricksvattnet blev tillräcklig. Råvattnet hade hög turbiditet (grumlighet) och höga färgtal (brunfärgat).
- I Krykans vattenverk har kolet bytts i filtren för säkerställa att de rester av ogräsbekämpningsmedel som finns i råvattnet ta bort.
- Klorering sker av dricksvattnet från Säbyggeby vattenverk istället för UV-ljus som normalt utgör en barriär. Detta på grund av att blixtnedslag slagit ut elektroniken i UV-ljus anläggningen.
- En konsult har handlats upp för att ta fram en ny teknisk lösning för Källängets vattenverk. Ockelbo kommun har genomfört fastighetsköp av Bergviks skog för att säkerställa anläggandet av vattenverk och ledningar.
- Underhåll av avstängningsventiler på dricksvattennätet har genomförts under maj till augusti i Ockelbo tätort.
- Brutet vatten har installerats på Lingbo och Åmot reningsverk för att uppfylla gällande regelverk.
- Arbete fortlöper inför utförande av vattenledningen mellan Mobyheden och Ockelbo tätort. Stort fokus ligger på kontakt med fastighetsägare för att teckna avtal om att ledningen får ligga på deras mark.

5.5 Älvkarleby Vatten AB

- Många driftstörningar i samband med strömavbrott under augusti på grund av av åskoväder. Driftstopp på flertalet anläggningar har krävt mycket resurser på beredskapstid.
- Samtliga brandposter är kontrollerade och låsta. En vattenkiosk finns på plats och tas i drift under hösten.
- HACCP (livsmedelsriskanalys) för vattenverk är fastställda av tillsynsmyndigheten enligt nytt lagkrav från 2017.
- Nya funktioner för styrning och övervakning av Sand och Vattenverkstans vattenverk har tagits i drift. Det innebär att de nu kan producera dricksvatten parallellt med Kronsågens vattenverk, vilket möjliggör ett jämnare uttag ur brunnarna.
- Kommunfullmäktige i Älvkarleby och Gävle fattade i juni beslut om en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning som skapar en säker vattenleverans och ger möjlighet till tillväxt i regionen.
- Nabben och Kyrkans pumpstationer har fått nya pumpar för att säkerställa en robust drift och minimera risken för bräddningar.
- Projektering inför exploatering av bostadsområdet Liljebacken har påbörjats inom ramen för kommunens projektering. Utförande sker under kommande år.
- En uppgörelse har träffats med Econova för omhändertagande av avloppsslam under perioden 2008 till 30/6 2013.
- Förslag till riktlinjer och avsiktsförklaring gällande samverkan vid samhällsstörningar har arbetats fram av kommunen.

5.6 Östhammar Vatten AB

- Tack vare ett effektivt läcksökningsarbete och hörsammad användning har vattenproduktionen sett över hela kommunen minskat med 20 % i en jämförelse med T2 2016.
- UV-ljus är monterade på Norrskedika vattenverk, Östhammar vattenverk och Öregrund vattenverk. Under hösten tas de i drift.
- Nytt skalskydd (lås och larm) är installerat på samtliga högreservoarer. ANTAL
- Brandposter i Öregrund är kontrollerade och låsta. Under fortlöper arbete på övriga orter.
- Nya kylskåp (temperaturstabila skåp för spillvattenprover) har installerats på samtliga reningsverk för att säkerställa lagkrav på temperatur på prover för analys.
- Driftoptimering och utredning om belastning har påbörjats för Östhammars reningsverk. Ombyggnation av flöden för internbelastning har skett vilket ger förutsättningar för att kunna kontrollera processparametrarna i provtagningspunkter.
- Renovering av slamskrapan för försedimentering har genomförts på Alunda reningsverk.
- Tillsammans med Östhammar kommun har en ansökan om LONA-bidrag för en stationär mätstation på Karö våtmark skickats till länsstyrelsen i Uppsala.
- Ansökan om reviderat vattenskyddsområde med föreskrifter för Börstil har lämnats till

länsstyrelsen i Uppsala.

- En inriktning för kommunens VA-utveckling inklusive förslag till åtgärder för beslut av kommunfullmäktige har tagits fram utifrån nuvarande kunskap.
- I augusti påbörjades utförandet av ny gemensam arbetsplats i Östhammar.
- Arbete inför överföringsledning från Örbyhus i Tierp till Österbybruk och Alunda fortlöper. Val av stråk har skett. Kontakt med berörda fastighetsägare kommer att ske för att teckna avtal om att ledningen går på deras mark.

Protokoll från styrelsemöte

Protokoll avser Styrelsemöte Gästrikе Vatten AB
Sammanträdesdatum 2018-09-27
Plats Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle
Tid Kl 09:00-11:55

Sekreterare

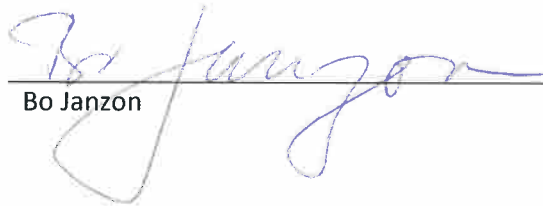
Gunilla Boström

Ordförande

Ola Nilsson

Justerare

Bo Janzon

Ledamöter

Ola Nilsson, Ordförande
Inga-Lil Tegelberg, Vice ordförande
Lars-Göran Ståhl, Ledamot
Torbjörn Jansson, Ledamot
Hans Larsson, Ledamot
Lars-Erik Wickberg, Ledamot
Bo Janzon, Ledamot
Jacob Spangenberg, Ledamot
Pär-Olof Olsson, Ledamot
Lena Blad, VD

Frånvarande

Magnus Jonsson, Ledamot

Övriga närvarande

Benny Söderlund, VISION
Mari Rasjö, Ledamot Hofors
Alexander Olers, Ledamot Ockelbo, deltog från §35
Anneli Westin, Chef Kund & verksamhet
Emil Myrberg, Enhetschef Ekonomi
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande

Susanna Wintherhamre, Ledamot Hofors
Eskil Säll, Ledamot Hofors
Björn Karlsson, Ledamot Älvkarleby
Tomas Bendiksen, Ledamot Östhammar
Jonas Svensson, Ledamot Östhammar
Margareta Widén Berggren, Ledamot Östhammar
Jan Nordlöf, Ledamot Gävle
Ann-Sofie Stensson, Adj. Ledamot Ockelbo
David Hedman, Adj. Ledamot Ockelbo

Mötet öppnades

Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§32

Val av justerare

Till justerare utsågs Bo Janzon.

§33

Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan faställdes.

§34

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärenden

§35

Verksamhetsinformation

Information gavs :

- om den fortsatta utvecklingen av organisationen och utökningen av arbetsplatser.
- om nuläge och om verksamhetens pågående arbeten, tvister samt om större drifhändelser och säkerhetsarbete.
- om höstens inplanerade ordförandemöten för samsyn och utveckling av styrelse- och verksamhetsarbete.

Lena Blad

§36

Vattenstatus

Lena Blad

I Gävle, Hofors och Älvkarleby kommuner är vattenläget bra. I Ockelbo kommun finns fortsatt risk för vattenbrist och i Östhammar kommun är grundvattennivåerna fortfarande låga och bevattningsförbudet kvarstår till 1 oktober.

Vi fortsätter att uppmana våra kunder i samtliga kommuner att fortsätta vara vattensmarta.

§37

Internkontrollrapport tertial 2 2018 Gästrikvatten koncernen

Lena Blad

Information lämnades om Gästrikvatten koncernens internkontrollrapport för tertial 2.

§38

Delårsrapport per tertial 2 2018 Gästrikvatten med dotterbolag

Lena Blad

Information lämnades om Gästrikvatten med dotterbolags delårsrapport per tertial 2 2018.

§39

Verksamhetsplanering

Lena Blad

Information gavs om pågående arbete.

§40

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 Gästrikvatten med dotterbolag

Lena Blad

Information lämnades om Gästrikvatten med dotterbolags övergripande verksamhetsplan 2019-2022 budget 2019 och utblick 2025.

§41

Reviderade riktlinjer för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter

Lena Blad

Information lämnades om de reviderade riktlinjerna för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter.

Anmälningens ärende

§42

Anmälan tf chef Produktion

Lena Blad

Styrelsen informeras om att under produktionschefens frånvaro går HR chefen in, under del av sin arbetstid, som tf chef Produktion.

Beslutsärenden

§43

Gästrikvatten AB internkontrollrapport tertial 2 2018

Ärendenr: 107108

Ärendebeskrivning

Internkontrollplanen utgår från den balanserade styrningens fyra perspektiv samt för Efterlevnad av externa regelverk. Kontroller är genomförda i enlighet med fastställd internkontrollplan för Gästrikvatten AB och avrapporteras i samband med tertialrapport 2 år 2018.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna internkontrollrapporten för perioden maj till augusti 2018.

§44

Delges
KS/KF

Delårsrapport per tertial 2 2018 Gästrikvatten AB

Ärendenr: 108851

Ärendebeskrivning

Redovisning av tertialbokslutet för Gästrikvatten AB (GVAB) avser perioden januari – augusti 2018.

Periodens redovisade kostnader är ca 8,9 mnkr vilket är lägre än budget.

Främsta orsaken är lägre personalkostnader (6,2 mnkr).

Övertiden är hög för några medarbetare, främst berör det avdelningen produktion, beroende på många driftstörningar under perioden. Åtgärder har vidtagits och utvecklingen följs noga.

Prognosen för investeringar är 0,975 mnkr högre än årsbudget på grund av inköp till utökade kontorsutrymmen på Sättraverket.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att fastställa förslag till tertialrapport för Gästrikvatten AB
- att överlämna tertialrapporten samt prognos för helåret 2018 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

§45

Delges
KS/KF**Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Gästrik Vatten AB** Ärendenr: 109322**Ärendebeskrivning**

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrik Vatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

I förhållande till preliminär ram har posterna för personalkostnader, övriga externa kostnader samt investeringar sänkts. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

Investeringsvolymen har dels flyttats från 2019 till 2018 för att hantera behovet av ytterligare arbetsplatser men även sänkts pga förändring i hanteringen.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 inklusive de strategiska målen och indikatorerna för år 2019 för Gästrik Vatten AB med dotterbolag
- att godkänna budgetram för år 2019 för Gästrik Vatten AB
- att överlämna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 samt budgetram för år 2019 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Mötet avslutades

Nästa styrelsemöte:

Datum: 22 november

Tid: kl 09:00-11:45

Plats: Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle

BOLAG: Gästrike Vatten AB**RESULTATBUDGET TOTAL**

Belopp i mnkr	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Summa intäkter	94,1	104,4	108,6	110,6	109,9	111,1
Personalkostnader	-62,7	-74,2	-77,8	-79,4	-80,9	-82,6
Övriga externa kostnader	-28,1	-27,0	-27,4	-27,7	-28,0	-28,2
Av- o nedskrivning	-3,1	-3,0	-3,3	-3,5	-0,9	-0,2
Summa kostnader	-93,9	-104,2	-108,5	-110,5	-109,8	-111,0
Rörelseresultat	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Reavinst/förlust (materiella o finansiella)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ränteutgifter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekostnader	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Resultat efter finansiella poster	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

BALANSBUDGET

Belopp i mnkr	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Anläggningstillgångar	7,8	6,8	4,5	2,0	2,1	2,9
Omsättningstillgångar	10,2	5,0	6,1	8,6	8,7	8,5
Summa tillgångar	18,0	11,8	10,6	10,6	10,8	11,4
Eget Kapital	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Obeskattade reserver	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Långfristiga skulder inkl avsättningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,8
Kortfristiga skulder	13,0	6,8	5,6	5,6	5,7	5,6
Summa skulder och eget kapital	18,0	11,8	10,6	10,6	10,8	11,4

INVESTERINGSBUDGET*

Belopp i mnkr	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Inventarier/system/utrustning	1,1	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Nettoinvesteringar**	1,1	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Försäljningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala investeringar exkl. förs.	1,1	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0

* Samtliga investeringar över 3 mnkr specificeras var för sig.

**Nettoinvestering = investering minus eventuella bidrag och ersättningar

FINANSIERINGSBUDGET INVESTERINGAR

Belopp i mnkr	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Resultat exkl reavinst/förlust	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	3,1	3,0	3,3	3,5	0,9	0,2
Försäljning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Investering	-1,1	-2,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Finansieringsbehov	2,0	1,0	2,3	2,5	-0,1	-0,8

Upplåning externt genom Gävle kommuns försorg

NYCKELTAL

	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Avkastning på eget kapital	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Avkastning på totalt kapital	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Soliditet	27,8%	42,5%	47,3%	47,3%	46,4%	44,0%

Styrelsen Gästrike Vatten AB

Delårsrapport per tertial 2 2018 Gästrike Vatten AB

Förslag på beslut

Styrelsen föreslås besluta

- att fastställa förslag till tertialrapport för Gästrike Vatten AB
- att överlämna tertialrapporten samt prognos för helåret 2018 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Ärendebeskrivning

Redovisning av tertialbokslutet för Gästrike Vatten AB (GVAB) avser perioden januari – augusti 2018.

Periodens redovisade kostnader är ca 8,9 mnkr vilket är lägre än budget. Främsta orsaken är lägre personalkostnader (6,2 mnkr).

Övertiden är hög för några medarbetare, främst berör det avdelningen produktion, beroende på många driftstörningar under perioden. Åtgärder har vidtagits och utvecklingen följs noga.

Prognosen för investeringar är 0,975 mnkr högre än årsbudget på grund av inköp till utökade kontorsutrymmen på Sätraverket.

Beslutsunderlag

- Verksamhetsrapport tertial 2 2018 Gästrike Vatten AB med dotterbolag
- Delårsrapport per tertial 2 2018 - Gästrike Vatten AB

Framtagande av underlag: Anneli Westin, chef, Kund och Verksamhet.

Lena Blad
VD

Moderbolagets resultaträkning	Not	2018-01-01 -2018-08-31	2017-01-01 -2017-08-31
Nettoomsättning	2	69 487 440	54 764 551
Övriga intäkter		193 117	3 242 410
		<hr/>	<hr/>
		69 680 557	58 006 961
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	3, 4	-19 432 119	-18 053 676
Personalkostnader	5	-48 113 437	-37 762 838
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-1 994 157	-2 075 650
Övriga rörelsekostnader		-	-59 278
		<hr/>	<hr/>
Summa rörelsens kostnader		-69 539 713	-57 951 442
Rörelseresultat		140 844	55 519
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	6	-	367
Räntekostnader och liknande resultatposter	7	-140 844	-55 886
		<hr/>	<hr/>
Summa resultat från finansiella poster		-140 844	-55 519
Resultat efter finansiella poster		0	0
		-	-
Årets resultat		<u>0</u>	<u>0</u>

Moderbolagets balansräkning	Not	2018-08-31	2017-08-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<u>Materiella anläggningstillgångar</u>			
Maskiner, tekniska anläggningar och inventarier	8	5 194 415	7 815 223
Fordon	9	456 125	598 347
Pågående nyanläggningar och materiella anläggningstillgångar	10	461 140	-
		<u>6 111 680</u>	<u>8 413 570</u>
<u>Finansiella anläggningstillgångar</u>			
Andelar i koncernföretag	14	495 000	495 000
		<u>6 606 680</u>	<u>8 908 570</u>
Summa anläggningstillgångar			
Omsättningstillgångar			
<u>Kortfristiga fordringar</u>			
Kundfordringar		-	35 000
Fordringar hos koncernföretag	11	3 154 147	248 333
Aktuella skattefordringar		-	1 161 940
Övriga kortfristiga fordringar		16 228	123 216
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 399 348	1 934 781
		<u>4 569 723</u>	<u>3 503 270</u>
<u>Kassa och bank</u>	11, 12	<u>5 922 025</u>	<u>4 603 648</u>
Summa omsättningstillgångar		<u>10 491 748</u>	<u>8 106 918</u>
Summa tillgångar		<u>17 098 428</u>	<u>17 015 488</u>

Moderbolagets balansräkning	Not	2018-08-31	2017-08-31
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
<u>Bundet eget kapital</u>			
Aktiekapital	13	5 000 000	5 000 000
<u>Fritt eget kapital</u>			
Årets resultat		-	-
		0	0
Summa eget kapital		<u>5 000 000</u>	<u>5 000 000</u>
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 966 508	1 395 889
Skulder till koncernföretag	11	-	-
Skulder till Gävle kommun koncern	11	391 335	221 083
Aktuella skatteskulder		504 547	-
Övriga kortfristiga skulder		7 123 969	5 929 742
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15	2 112 069	4 468 774
Summa kortfristiga skulder		<u>12 098 428</u>	<u>12 015 488</u>
Summa eget kapital och skulder		<u>17 098 428</u>	<u>17 015 488</u>

Kassaflödesanalys för moderbolaget

**2018-01-01
-2018-08-31**   **2017-01-01
-2017-08-31**

Den löpande verksamheten

Rörelseresultat före finansiella poster   140 844   55 519
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet, mm   1 994 157   2 084 928

Erhållen ränta   -   367
Erlagd ränta   -140 844   -55 886
Betald inkomstskatt   1 877 614   -506 432

3 871 771   1 578 496

Ökning/minskning rörelsefordringar   -1 329 725   327 427
Ökning/minskning rörelseskulder   -1 381 857   1 553 489

Kassaflöde från den löpande verksamheten   1 160 189   3 459 412

Investeringsverksamheten

Investeringar i materiella anläggningstillgångar   -797 191   -751 979
Sålda materiella anläggningstillgångar   -   70 000
Placeringar i övriga finansiella anläggningstillgångar   -   -99 000

Kassaflöde från investeringsverksamheten   -797 191   -780 979

Finansieringsverksamheten

Amortering av skuld   -   -9 750 000

Kassaflöde från finansieringsverksamheten   0   -9 750 000

Årets kassaflöde   362 998   -7 071 567

Likvida medel vid årets början   5 559 027   11 675 215

Likvida medel vid årets slut   5 922 025   4 603 648

Som likvida medel har beaktats tillgodohavande på koncernkonto hos Gävle Kommun.

Specifikation av poster som inte ingår i kassaflödet

Årets avskrivningar   1 994 157   2 075 650
Realisationsresultat   -   9 278

Summa   1 994 157   2 084 928

Noter, gemensamma för moderbolag och koncern

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd. Koncernredovisningen/årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Koncernredovisning

Koncernredovisningen är upprättad enligt Redovisningsrådets rekommendation 1 om koncernredovisning. I koncernredovisningen ingår dotterföretag där moderbolaget direkt eller indirekt innehar mer än 50% av rösterna, eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande. Koncernens bokslut är upprättat enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att dotterbolagens egna kapital vid förvärvet, fastställt som skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas verkliga värden, elimineras i sin helhet. I koncernens egna kapital ingår härigenom endast den del av dotterbolagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet. Minoritetsintresse föreligger då respektive kommun äger 1 % av sitt anläggningsbolag. Minoritetsintresset utgör ett oväsentligt belopp varför det inte har redovisats separat.

Intäkter

Bolagen följer BFNAR 2003:3 som anger att en inkomst redovisas som intäkt först då det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna som företaget ska få av transaktionen kommer att tillfalla företaget.

I enlighet med Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) får avgifterna inte överskrida det som behövs för att täcka kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen. Eventuella överuttag/underuttag bör återföras/belasta abonnentkollektivet inom tre år från det att dessa uppstått genom återbetalning eller som taxesänkning alternativt taxehöjning för att uppnå kostnadstäckning. Om inkomsterna från avgifterna överskrider kostnaderna föreligger följaktligen en legal förpliktelse.

I enlighet med VA-lagen redovisas överuttag som en skuld och det överuttag som skett för framtida investeringar redovisas som långfristig skuld och löses upp i den takt som anläggningen skrivs av.

Anläggningsavgifter

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som ska betalas när fastigheten ansluts till kommunalt VA. Anläggningsavgiften ska täcka kostnaderna för att ansluta en fastighet vilket innebär att den ska täcka kostnader för nyinvesteringar i anläggningen samt del av huvudanläggningen, administration (fakturerings, kommunikation, inspektion m m) och räntekostnader för nyanläggning i ledningsnätet och del av huvudanläggning.

Anläggningsavgiften intäktsförs i dotterbolagen enligt matchningsprincipen vilket innebär att den möter kapitalkostnaderna som är hänförliga till anslutningsavgiften enligt nedanstående.

År 1 10 % för administrationskostnader och 1/33 av resterande 90 %.

År 2-33 1/33 av resterande 90 %.

Brukningsavgifter

Brukningsavgiften är en periodisk avgift för täckande av drift- och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar eller andra kostnader för en allmän va-anläggning som inte täcks av en anläggningsavgift. Brukningsavgiften faktureras löpande till alla kunder.

Gemensamma intäkter och kostnader

Gemensamma kostnader från moderbolaget har fördelats utifrån olika fördelningsnycklar: Personalkostnader har fördelats från moderbolaget till dotterbolagen utifrån tidredovisning. Direkta kostnader hänförliga till dotterbolagen har debiterats dotterbolagen i sin helhet. Övriga kostnader fördelas utifrån fördelningsnyckel fastställd av styrelsen i Gästrike Vatten AB.

Lån

Varje enskild kommun har borgensåtagande för finansiering av investeringar i sitt respektive anläggningsbolag. För moderbolaget samt för Gävle Vatten AB sker upptagning av lån externt hos kreditinstitut genom Gävle kommun mot reverser som löper med ränta och amortering överensstämmande med det externa lånet för samtliga nettoinvesteringar i VA-anläggningar som inte är internt finansierade. För de övriga dotterbolagen sker upptagning lån externt hos kreditinstitut mot reverser som löper med ränta och amortering för samtliga nettoinvesteringar i VA-anläggningar som inte är internt finansierade.

Skatter

Redovisade inkomstskatter innefattar skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år och justeringar avseende tidigare års aktuella skatt. Skatteskulder/-fordringar värderas till vad som enligt företagets bedömning skall betala till eller erhållas från skatteverket. Bedömningen görs enligt de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller som är aviserade och med stor säkerhet kommer att fastställas. För poster som redovisas i resultaträkningen, redovisas även därmed sammanhängande skatteeffekter i resultaträkningen. Uppskjuten skatt avseende framtida skatteeffekter redovisas i resultat- och balansräkningarna hos dotterbolagen.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången. När en komponent i en anläggning byts ut, utträngs eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Materiella anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet med avdrag för avskrivningar och eventuella ned/uppskrivningar. Avskrivningar på anläggningstillgångar redovisas i resultaträkningen och belastar rörelseresultatet med avskrivningar enligt plan från anskaffningstillfället.

Följande avskrivningstider har tillämpats

	<u>År</u>
Inventarier	3-10
Fordon	5
Tekniska anläggningar *	10-33
VA-ledningar **	33-50

* Som tekniska anläggningar räknas exempelvis; pumpstationer, tryckstegringar, högreservoarer, brunnar, infiltrationsanläggningar

** VA-ledningar är en tekniska anläggning och avskrivningstiden är beroende av om det är en; huvudledning, servisledning, områdesledning samt om mark eller sjöförlagd ledning.

Byggnader * (vattenverk och avloppsreningsverk)

Delas upp i komponenter i enlighet med K3; tak, stomme, grund, byggnadsanläggning. Anläggningens huvudsakliga funktion styr om anläggningen är att betrakta som en byggnad eller en produktionsanläggning. Syftet med byggnaden vid en produktionsanläggning är ett skal/skydd för att skydda produktionen, den tekniska anläggningen och utgör därmed byggnadsanläggning.

	<u>År*</u>	<u>andel i %</u>
- tak	25	10-50
- stomme	50	5-35
- grund	50	5-20
- byggnadsanläggning	10-25	40-80

* Avskrivningstiden för byggnader övertagna från kommunen har anpassats till återstående nyttjandeperiod från tidpunkten vid övertagandet.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal, oavsett om de är finansiella eller operationella, redovisas som hyresavtal (operationella leasingavtal). Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden. Fr.om 2016 redovisar vi leasingkostnader för fordon enligt K3 Operationell leasing.

Fordringar

Fordringar med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen redovisas som anläggningstillgångar, övriga som omsättningstillgångar. Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Not 2 Nettoomsättning

	Moderbolaget	
	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-01-01 <u>-2017-08-31</u>
Fakturerade kostnader dotterbolag	69 487 440	54 764 550
Summa	<u>69 487 440</u>	<u>54 764 550</u>

Not 3 Ersättning till revisorerna

	Moderbolaget	
	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-01-01 <u>-2017-08-31</u>
<u>KPMG AB</u>		
Revision	29 181	18 000
Andra uppdrag än revisionsuppdraget	<u>5 000</u>	<u>16 667</u>
Summa	<u>34 181</u>	<u>34 667</u>

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförande av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är andra uppdrag.

Not 4 Leasingkostnader

	Moderbolaget	
	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-01-01 <u>-2017-08-31</u>
Leasingkostnader (exkl hyra för lokaler)	<u>1 876 034</u>	<u>1 394 474</u>

Fr.om 2016 redovisar vi leasingkostnader för fordon enligt K3 Operationell leasing.

	<u>2017</u>
Operationell leasing	
Reg. fordon	
<i>Leasingavgifter periodens kostnad</i>	
Minimileaseavgifter innevarande period	1 858 929
<i>Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:</i>	
Inom 1 år	2 062 684
Senare än 1 år men inom 5 år	4 594 894
Senare än 5 år	<u>0</u>
	6 657 578

Not 5 Personal

	Moderbolaget	
	2018-01-01 -2018-08-31	2017-01-01 -2017-08-31
Medelantalet anställda		
Män	74	62
Kvinnor	29	23
Totalt	<u>103</u>	<u>85</u>
Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelsen och verkställande direktören*	1 559 911	1 389 200
Löner och ersättningar till övriga anställda	31 561 308	24 723 828
	<u>33 121 219</u>	<u>26 113 028</u>
Sociala avgifter enligt lag och avtal	11 130 095	8 748 553
Pensionskostnader för styrelsen och verkställande direktören	502 305	362 331
Pensionskostnader för övriga anställda	2 931 122	2 167 965
	<u>14 563 522</u>	<u>11 278 849</u>
Totalt	<u>47 684 741</u>	<u>37 391 877</u>

Avtal om uppsägningstider och pension

För verkställande direktören, tillika koncernchefen, gäller för pension att anställning upphör utan uppsägning vid 65 år. Utöver pension enligt lag åtar sig bolaget att för VD erlägga premie för ITP-försäkring. I övrigt ska företaget teckna och vidmakthålla avtalsförsäkringar vid arbetsskada (TFA) samt gruppliv (TGL). Vid uppsägning av annat skäl än påkallande av pension, gäller 12 månader från bolagets sida och sex månader från verkställande direktörens sida.

Styrelseledamöter och ledande befattningshavare

Antal styrelseledamöter på balansdagen		
Kvinnor	1	1
Män	9	9
Totalt	<u>10</u>	<u>10</u>
Antal verkställande direktörer och andra ledande befattningshavare		
Kvinnor	2	3
Män	3	2
Totalt	<u>5</u>	<u>5</u>

Not 6 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	Moderbolaget	
	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-01-01 <u>-2017-08-31</u>
Ränteintäkter, övriga	-	367
Summa	0	367

Not 7 Räntekostnader och liknande resultatposter

	Moderbolaget	
	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-01-01 <u>-2017-08-31</u>
Räntekostnader till Gävle kommun	128 255	55 362
Borgensavgifter till Gävle kommun	-	-4 550
Räntekostnader, övriga	12 589	5 075
	<u>140 844</u>	<u>55 887</u>

Not 8 Maskiner, tekniska anläggningar och inventarier

	Moderbolaget	
	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	19 232 932	19 083 067
Omklassificering	336 050	968 000
Försäljning/utrangeringar	-	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	<u>19 568 982</u>	<u>20 051 067</u>
Ingående avskrivningar	-12 474 666	-10 224 821
Avskrivningar	-1 899 901	-2 011 023
Utgående ackumulerade avskrivningar	<u>-14 374 567</u>	<u>-12 235 844</u>
Utgående restvärde enligt plan	<u>5 194 415</u>	<u>7 815 223</u>

Not 9 Fordon

	Moderbolaget	
	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	756 200	434 182
Inköp	-	461 578
Försäljning/utrangeringar	-	-139 560
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	756 200	756 200
Ingående avskrivningar	-205 819	-153 509
Försäljning/utrangeringar	-	60 282
Avskrivning	-94 257	-64 626
Utgående ackumulerade avskrivningar	-300 076	-157 853
Utgående restvärde enligt plan	<u>456 124</u>	<u>598 347</u>

Not 10 Pågående nyanläggningar materiella anläggningstillgångar

	Moderbolaget	
	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärde	-	677 600
Inköp	797 190	290 400
Under året genomförda omfördelningar	-336 051	-968 000
Utgående anskaffningsvärde	<u>461 139</u>	<u>0</u>

Not 11 Transaktioner med koncernföretag

Moderbolaget
2018-08-31   2017-08-31

Uppgifter om moderföretaget

Moderföretag där Gästrike Vatten AB är dotterföretag och koncernredovisning upprättas är Gävle kommun, 212000-2338.

Inköp och försäljning mellan koncernföretag

Andel av årets inköp och försäljning avseende företag inom Gästrike Vattenkoncernen.

Inköp	(%)	2	3
Försäljning	(%)	100	94

Fordringar (+) / Skulder (-) avseende närstående

Gävle Vatten AB	1 669 837	-
Hofors Vatten AB	308 201	-
Ockelbo Vatten AB	226 474	-
Älvkarleby Vatten AB	272 063	-
Östhammar Vatten AB	677 572	248 333
Summa Gästrike Vattenkoncernen	<u>3 154 147</u>	<u>248 333</u>
Gävle Energi	-50 848	-113 882
Gävle kommun	-340 487	-107 201
Checkräkning Gävle kommun	5 922 025	4 603 649
Summa Gävle kommunkoncernen	<u>5 530 690</u>	<u>4 382 566</u>

Not 12 Checkräkningskredit

Beviljat belopp på checkräkningskredit hos Gävle kommun uppgår till 110 mnkr totalt för Gästrike Vattenkoncernen. I saldo för Kassa och bank ingår fordran på koncernkonto där Gävle kommun är kontohavare mot banken.

Not 13 Aktiekapital

Aktiekapitalet består av 5 000 st aktier med kvotvärde 1 000 kr.

Not 14 Andelar i dotterföretag

<u>Moderbolaget</u>	<u>Org nr</u>	<u>Säte</u>
Gävle Vatten AB	556751-1646	Gävle
Ockelbo Vatten AB	556751-6454	Ockelbo
Hofors Vatten AB	556751-2289	Hofors
Älvkarleby Vatten AB	556751-2248	Älvkarleby
Östhammar Vatten AB	559099-4447	Östhammar

<u>Moderbolaget</u>	<u>Kapitalandel %</u>	<u>Andel röster %</u>	<u>Bokfört värde 2018-08-31</u>
Gävle Vatten AB	99	1	99 000
Ockelbo Vatten AB	99	1	99 000
Hofors Vatten AB	99	1	99 000
Älvkarleby Vatten AB	99	1	99 000
Östhammar Vatten AB	99	1	99 000
Summa			<u>495 000</u>

Respektive kommun styr resterande 99 % av rösterna.

	<u>Moderbolaget</u>	
	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	495 000	396 000
Inköp av andelar	-	99 000
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	495 000	495 000
Utgående redovisat värde	<u>495 000</u>	<u>495 000</u>

Not 15   Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Moderbolaget	
	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Upplupna semesterlöner	1 244 255	1 453 023
Upplupna sociala avgifter	390 945	456 540
Upplupna pensionskostnader	392 082	436 160
Upplupna löneskatter	-	1 471 490
Övriga upplupna kostnader	84 787	651 561
Summa	<u>2 112 069</u>	<u>4 468 774</u>

Styrelsen Östhammar Vatten AB

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Östhammar Vatten AB

Förslag på beslut

Styrelsen föreslås besluta

- att godkänna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 inklusive de strategiska målen och indikatorerna för år 2019 för Gästrikе Vatten AB med dotterbolag i de delar som berör Östhammar Vatten AB
- att godkänna budgetram för år 2019 för Östhammar Vatten AB
- att överlämna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 samt budgetram för år 2019 till Östhammar kommun

Ärendebeskrivning

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrikе Vatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkterna höjts något för 2019. Kostnaderna har sänkts med ca 3 mnkr, dessa påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Investeringar har ökat för 2019 med ca 7 mnkr. Budget för exploatering låg ej med i preliminär ram och inte heller nu då arbete pågår tillsammans med Östhammars kommun för att ta fram en utbyggnadsplan för VA samordnad med kommunens plan- och exploateringsarbete.

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten. Detta innefattar en mer noggrann analys av ökade brukningsintäkter, periodiserade anläggningsavgifter samt effekter av avskrivning i komponenter. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår. Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

Beslutsunderlag

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 för Gästrikvatten AB med dotterbolag
Budgetram år 2019 för Östhammar Vatten AB

Lena Blad
VD

Övergripande verksamhetsplan 2019-2022

för Gästrikvatten med dotterbolag

Innehåll

1. Inledning	3
2. Övergripande prioriteringar.....	3
3. Mål och indikatorer för 2019.....	3
3.1 Perspektivet Invånare och kunder	3
3.2 Perspektivet Medarbetare.....	4
3.3 Perspektivet Hållbar tillväxt	4
3.4 Perspektivet Ekonomi	4
4. Budgetram och investeringsplan	5
4.1 Gästrike Vatten AB.....	5
4.2 Gävle Vatten AB	5
4.3 Hofors Vatten AB	6
4.4 Ockelbo Vatten AB.....	6
4.5 Älvkarleby Vatten AB	7
4.6 Östhammar Vatten AB.....	7

1. Inledning

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrike Vatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

Inga särskilda uppdrag har givits till något av bolagen inom koncernen. Gävle kommuns anvisningar för verksamhetsplan och internkontrollplan gör att balanserad styrning tillämpas som modell för ledning och styrning.

2. Övergripande prioriteringar

De viktigaste prioriteringarna för Gästrike Vatten under 2019 är:

- **Prioritering av den interna verksamheten** – Den förändrade organisationen och utvecklade arbetssätt behöver fortsatt utvecklas för att skapa transparens och tydlighet. Det innefattar såväl systemstöd som fortsatt fokus på mätning och uppföljning för att ha en god bild av status.
- **Väl fungerande verksamhetsplanering** – Då verksamheten haft svårt att hinna genomföra planerade åtgärder är det viktigt att skapa en god framförhållning och utrymme för löpande händelser redan i verksamhetsplaneringen samt säkerställa behovet av resurser internt på kort och lång sikt.
- **Väl fungerande uppföljning** - Med en väl grundad budget kan uppföljningen utvecklas med trovärdiga prognoser och en aktiv avvikelsehantering.
- **God balans mellan arbetsliv och privatliv** – Med ett tydligt fokus på prioritering och verksamhetsplanering önskas medarbetarnas balans mellan arbetsliv och privatliv förbättras och overtiden för enskilda individer minska.
- **God produktivitet** - Fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta. Utveckla tjänsternas kvalitet utan att öka kostnaderna.
- **Säkerhet** – Med en genomarbetad säkerhetsanalys kan en långsiktig åtgärdsplan tas fram.
- **Tydlig struktur för ägar- och styrelsedialog** – För en tydlig verksamhetsplan och en verksamhet med god framförhållning och hantering av risker.

3. Mål och indikatorer för 2019

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer för att följa upp verksamheten inom koncernen föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

3.1 Perspektivet Invånare och kunder

Strategiskt mål: Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Även en hög tillgänglighet och tydlig information för att ge en god service.

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag:

- God ärendehantering > 80 %. Målvärdet visar svars- och handläggningstider inom uppsatt tid för kundärenden.
- Hälsomässigt säkert vatten > 99 %. Beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram.

3.2 Perspektivet Medarbetare

Strategiskt mål: Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Målet innebär att vi har en god organisatorisk och social arbetsmiljö där medarbetare trivs och kan utvecklas. Förutsättningar finns för ett aktivt ledarskap och medarbetarskap.

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse i Gästrike Vatten:

- Nöjd medarbetarindex >3,2. Målvärdet visar ett medelvärde på medarbetarenkätens resultat. För att målvärdet ska nås ska samtliga frågor överstiga 2,6.
- Sjukfrånvaro <3. Målvärdet visar sjukfrånvaron på årsbasis.

3.3 Perspektivet Hållbar tillväxt

Strategiskt mål: Vi skapar en långsiktigt hållbar VA-försörjning

Målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt utan att äventyra kommande generationers möjligheter..

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag:

- Kontroll på vattenanvändning > 80 %. Målvärdet visar hur stor andel av producerad mängd vatten som vi har kontroll på hur den används. Läckage på ca 20 % räknas som normalvärde.
- God tillståndshantering > 99 %. Målvärdet beskriver andelen miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden.

3.4 Perspektivet Ekonomi

Strategiskt mål: Verksamheten har en ekonomi i balans

Målet innebär att vi har rätt nivå på brukningsavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv.

Indikator för att mäta måluppfyllelse för samtliga bolag:

- Kostnader vs budget +/- 5 %. Målvärdet visar årets avvikelse mellan fastställd verksamhetsbudget och kostnadsutfall.

Indikator för att mäta måluppfyllelse för Gästrike Vatten:

- Personalkostnader vs rörelsekostnader +/- 5 %. Målvärdet ger en indikation på anläggningarnas status och att varje generations brukare följer självkostnadsprincipen. Variationen tar hänsyn till strategiskt nyttjande av överuttag.

Indikator för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag:

- Personalkostnader vs rörelsekostnader +/- 5 %. Målvärdet ger en indikation på om bolagets personalkostnader ökar i förhållande till bolagets rörelsekostnader.

4. Budgetram och investeringsplan

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

Till budgetram och plan har riktade åtgärder, både under löpande drift och under håll samt under investering redovisats separat. Detta då dessa åtgärder är av engångskaraktär och kan variera stort mellan åren.

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå i respektive dotterbolag kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten. Detta innefattar en mer noggrann analys av ökade brukningsintäkter, periodiserade anläggningsavgifter samt effekter av avskrivning i komponenter. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

4.1 Gästrikе Vatten AB

I förhållande till preliminär ram har posterna för personalkostnader, övriga externa kostnader samt investeringar sänkts. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår.

Investeringsvolymen har dels flyttats från 2019 till 2018 för att hantera behovet av ytterligare arbetsplatser men även sänkts pga förändring i hanteringen.

4.2 Gävle Vatten AB

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkter, kostnader samt investeringar sänkts för 2019. Posterna för personal och övriga externa kostnader påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Det totala resultatet har emellertid inte förändrats nämnvärt utan ligger på i storleksordningen -30 mnkr (underuttag). Detta innebär att brukningsavgifterna behöver höjas för att öka intäkterna, i budgetramen är beräkning med höjning av 10 %/år inlagd.

De riktade åtgärderna för 2019 under investering på 4,65 mnkr avser:

- Reservkraft och nya biorotorer till Hedesunda reningsverk
- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

Då tidplanen för exploateringar är osäker och förskjutning i tid av utbyggnadsplanen för omvandlingsområden har skett kan ramen för exploateringar under planperioden förändras. Detta påverkar även storleken på anläggningsavgifterna som periodiseras för att möta avskrivning och räntor.

Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

4.3 Hofors Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det endast marginella skillnader för såväl intäkter, kostnader samt investeringar för 2019. Det innebär att även det totala resultatet inte heller förändras utan ligger på i storleksordningen -4 mnkr (underuttag). Då det finns ett överuttag till VA-kollektivet finns inget behov av att förändra bruksavgifternas nivå under kommande år.

De riktade åtgärderna för 2019 på 1,0 mnkr avser:

- Rivning av kompostanläggning på Hofors reningsverk
- Rivning och sanering av Malmjärns vattenverk

Under förnyelseinvestering är 2,0 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Ny kalk- och lutberedning Hofors vattenverk
- Automation av slamflak

4.4 Ockelbo Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det små skillnader för intäkter och kostnader för 2019. Investeringarna ökar, främst pga förändrad klassificering mellan underhåll och investering. Det innebär att det totala resultatet endast förändras i liten omfattning och ligger i storleksordningen -0,5 mnkr (underuttag).

De riktade åtgärderna för 2019 på 1,0 mnkr avser:

- Tömning av dammar i Gammelfäbodarnas reningsverk
- Utredning av Åmots reningsverk
- Utbyte av pumpar mm till pumpstation

Under förnyelseinvestering är 2,3 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Reservkraft till vattenverk
- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

- Överbyggnad av pumpstationer

4.5 Älvkarleby Vatten AB

I förhållande till preliminär ram är det små skillnader för intäkter och kostnader för 2019. Investeringarna ökar med ca 8 mnkr pga exploatering. Det innebär att det totala resultatet endast förändras i liten omfattning och ligger i storleksordningen -1 mnkr (underuttag).

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå och säkerställa planen för befintligt överuttag till VA-kollektivet kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten.

De riktade åtgärderna för 2019 på 0,5 mnkr avser:

- Kostnad för ledningsrätter

Under förnyelseinvestering är 5,9 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar
- Ny pumpstation (Kolningen)
- Nytt ytskikt och rörgalleri vattentornet i Skutskär

4.6 Östhammar Vatten AB

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkterna höjts något för 2019. Kostnaderna har sänkts med ca 3 mnkr, dessa påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Investeringar har ökat för 2019 med ca 7 mnkr. Budget för exploatering låg ej med i preliminär ram och inte heller nu då arbete pågår tillsammans med Östhammars kommun för att ta fram en utbyggnadsplan för VA samordnad med kommunens plan- och exploateringsarbete.

Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

De riktade åtgärderna för 2019 på 3,0 mnkr avser:

- Utredningar och förstudier vatten och avlopp
- Brandskyddsdocumentation
- Livsmedelsanpassning av lokaler
- Ledningsrätter

Under nyinvestering är 5,0 mnkr riktade åtgärder avseende:

- Nya styrenheter (PLC) på anläggningar

ÖSTHAMMAR VATTEN AB - INVESTERINGSVERKSAMHET
Plan 2019-2022 utblick 2025**INVESTERINGSBUDGET**

(Utgifter anges med negativa belopp)	Total	Budget	Prognos	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	totalt
Belopp i tusental kr	invest	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2019-2025
<i>Delsumma EXPLOATERINGSVERKSAMHET</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FÖRNYELSE- och NYINVESTERINGAR											
Förnyelse bef VA-ledningar	-21 500		0	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-4 500	-4 500	-4 500	-21 500
Förnyelse befintliga VA-anläggningar	-11 090		-590	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-10 500
<i>Delsumma Förnyelseinvesteringar</i>	<i>-32 590</i>	<i>0</i>	<i>-590</i>	<i>-3 500</i>	<i>-3 500</i>	<i>-3 500</i>	<i>-3 500</i>	<i>-6 000</i>	<i>-6 000</i>	<i>-6 000</i>	<i>-32 000</i>
	0										0
Nyinvestering	0										0
<i>Delsumma Nyinvesteringar</i>	<i>-760 815</i>		<i>-6 115</i>	<i>-59 700</i>	<i>-106 500</i>	<i>-156 500</i>	<i>-32 000</i>	<i>-200 000</i>	<i>-200 000</i>	<i>0</i>	<i>-754 700</i>
Summa totala investeringar	-793 405	0	-6 705	-63 200	-110 000	-160 000	-35 500	-206 000	-206 000	-6 000	-786 700

RESULTATBUDGET TOTAL

Belopp i mnkr	Bokslut 2017*	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Överuttag (-), Underuttag (+)</i>						
Periodiserad intäkt anläggningsavgift	0,0	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8
Brukningsintäkter	27,6	47,5	54,6	54,6	55,7	56,8
Övriga intäkter	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Summa intäkter	27,8	47,5	55,6	55,6	56,7	57,9
Verksamhetskostnader	-24,4	-39,4	-40,0	-40,2	-40,4	-40,7
Riktade insatser**	0,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Större underhåll	0,0	-3,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Av- o nedskrivning	-5,7	-5,9	-6,2	-8,7	-13,1	-19,5
Summa kostnader	-30,1	-51,2	-51,2	-53,9	-58,5	-62,2
Rörelseresultat	-2,3	-3,7	4,5	1,7	-1,8	-4,3
Ränteintäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekostnader	-0,3	-0,9	-2,0	-3,4	-6,0	-10,2
Resultat efter finansiella poster före skatt	-2,6	-4,6	2,5	-1,6	-7,8	-14,5
Skatt	0,6	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Resultat efter finansiella poster o skatt	-2,0	-4,6	2,3	-1,8	-8,0	-14,7
genomsnitt räntesats inkl internbanksmarginal om 0,3 punkter			1,50%	1,75%	2,00%	2,25%

BALANSBUDGET

Belopp i mnkr	Bokslut 2017*	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Anläggningstillgångar	163,5	163,7	220,7	321,9	468,8	484,8
Omsättningstillgångar	19,8	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Summa tillgångar	183,3	170,7	227,7	328,9	475,8	491,8
Eget Kapital	10,0	5,4	7,7	5,8	-2,1	-16,8
Avsättningar	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Långfristiga skulder (lån)	137,9	133,1	189,1	293,6	449,8	481,8
Långfristiga skulder (period. Anslutningsavg)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga långfristiga skulder	24,8	24,8	25,0	25,2	25,4	25,6
Kortfristiga skulder	10,4	7,8	6,8	5,7	4,8	3,8
<i>kort skuld/fordran VA-kollektivet</i>		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa skulder och eget kapital	183,3	171,1	228,6	330,3	477,8	494,4

INVESTERINGSBUDGET*

Belopp i mnkr	Bokslut 2017*	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Exploateringsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny- och reinvesteringar	1,7	6,1	63,2	110,0	160,0	35,5
Nettoinvesteringar**	1,7	6,1	63,2	110,0	160,0	35,5
Försäljningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala investeringar exkl. förs.	1,7	6,1	63,2	110,0	160,0	35,5

**Nettoinvestering = investering minus eventuella bidrag och ersättningar

FINANSIERINGSBUDGET INVESTERINGAR

Belopp i mnkr	Bokslut 2017*	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Resultat exkl reavinst/förlust/period.intäkt	2,0	4,6	1,5	-2,6	-8,8	-15,5
Avskrivningar	5,7	5,9	6,2	8,7	13,1	19,5
Försäljning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Investering	-1,7	-6,1	-63,2	-110,0	-160,0	-35,5
Finansieringsbehov*	6,0	4,4	-55,5	-103,9	-155,7	-31,5

NYCKELTAL

	Bokslut 2017*	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Avkastning på totalt kapital	-1,1%	-2,7%	1,0%	-0,6%	-1,7%	-3,0%
Soliditet	5,5%	3,2%	3,4%	1,8%	-0,5%	-3,4%
Behov av taxehöjning i % brukningsavgift			15,0%	0,0%	2,0%	2,0%
Taxehöjning i % anslutningsavgift (indexuppräkning)			2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Verksamhetsrapport

Tertial 2 2018

Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Gästrikе Vatten-koncernen	3
2	Målanalys	4
2.1	Perspektiv - Invånare och kunder	4
2.1.1	<i>Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster.....</i>	<i>4</i>
2.2	Perspektiv - Medarbetare.....	5
2.2.1	<i>Gästrikе Vatten är en attraktiv arbetsgivare .....</i>	<i>5</i>
2.3	Perspektiv - Hållbar tillväxt	6
2.3.1	<i>Gästrikе Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning .....</i>	<i>6</i>
2.4	Perspektiv - Ekonomi	7
2.4.1	<i>Verksamheten har en ekonomi i balans .....</i>	<i>7</i>
3	För verksamheten viktig statistik.....	9
4	Resultat och investeringar	11
4.1	Gästrikе Vatten AB.....	11
4.2	Gävle Vatten AB.....	12
4.3	Hofors Vatten AB	13
4.4	Ockelbo Vatten AB.....	14
4.5	Älvkarleby Vatten AB	15
4.6	Östhammar Vatten AB	16
5	Sammanfattning av de viktigaste händelserna	17
5.1	Gästrikе Vatten AB.....	17
5.2	Gävle Vatten AB.....	17
5.3	Hofors Vatten AB	18
5.4	Ockelbo Vatten AB.....	18
5.5	Älvkarleby Vatten AB	19
5.6	Östhammar Vatten AB	19

1 Inledning

1.1 Gästrike Vatten-koncernen

Bolagets ändamål är att tillsammans med de kommunala bolag som är huvudmän för VA-anläggningarna i Gävle, Hofors, Ockelbo Älvkarleby och Östhammar kommuner svara för driften av den allmänna vattenförsörjningen och avloppshantering i kommunerna.

Gästrike Vatten AB är moderbolag i koncernen och ägs gemensamt av kommunerna. Gävle kommun äger 60 % av aktierna och Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar kommuner äger 10 % var. Dotterbolagen Gävle Vatten AB, Hofors Vatten AB, Ockelbo Vatten AB, Älvkarleby Vatten AB och Östhammar Vatten AB ägs till 99 % av Gästrik Vatten AB och resterande procent innehåses av respektive kommun. Varje kommun styr 100 % av rösterna i dotterbolaget och styrelserna är utsedda av kommunfullmäktige i respektive kommun.

I moderbolaget ingår alla medarbetare och utrustning som behövs för drift av VA-anläggningarna. Gästrik Vatten AB har full kostnadstäckning från sina döttrar. Om något av dotterbolagen har en verksamhet som går med underskott har den kommun som äger dotterbolaget skyldighet att tillskjuta kapital enligt samarbetsavtalet. VA-verksamheten finansieras av taxor. Enligt lag får VA-verksamheten inte ha något ekonomiskt vinstintresse, mer än att vara kostnadseffektiva. Självkostnadsprincipen gäller för VA-verksamhet och eventuella över- eller underuttag i bolagen bör justeras inom tre år. Varje VA-kollektiv (kunder anslutna till det allmänna VA-nätet i respektive kommun) bär sina egna kostnader. Det är förutsättningarna för VA-försörjningen i respektive kommun som styr hur hög eller låg avgiften är i respektive kommun.

Även om inte kostnader i ett dotterbolag får belasta ett annat dotterbolag i enlighet med LAV påverkas dotterbolagen av vad som händer inom koncernen som helhet. Till exempel kommer gemensamma satsningar och övergripande prioriteringar samt större drifhändelser påverka budget och utfall. Framst påverkas planeringen av nyttjandet av personella resurser. De gemensamma kostnaderna i Gästrik Vatten debiteras ut i enlighet med fastställd fördelningsnyckel.

2 Målanalys

2.1 Perspektiv - Invånare och kunder

2.1.1 Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Målanalys

Uppföljning av kvalitet på dricksvatten har genomförts enligt fastställd plan i egenkontrollprogrammet. I kontrollprogrammet för dricksvatten mäter vi flera kvalitetsparametrar både kemiska och mikrobiella, kraven på parametrarna är fastställda av Livsmedelsverket i föreskriften för dricksvatten. Då det inte finns några bekräftade otjänliga prover i något av våra bolag så anses målet gällande hälsomässigt säkert vatten vara uppfyllt i respektive bolag.

Mätning av nöjd kundindex brukar ske under hösten och är grunden för målvärden till indikatorn Nöjd kund index nedan. Det har dock visat sig att tidigare sammanställningar av enkätsvaren inte varit något stöd i arbetet med att utläsa vilka insatser som behöver göras för ökad kundnöjdhet och därför har beslut tagits att inte göra fler övergripande enkätundersökningar. Istället pågår arbete med att ta fram andra indikatorer som kan mäta kundnöjdhet. Ett exempel kan vara att mäta löptiden för att lösa ett kundärende samt följa riktade enkäter t.ex. över tid för ett projekt. Flera åtgärder pågår för att förstärka vår service till kunderna. Ett exempel på detta är tjänsten kundtekniker, med fokus på rådgivning och åtgärder ute hos kund. Vi fortsätter även med informationsmöten och event.

Ett stort antal driftstörningar på ledningsnätet både akuta och planerade har inneburit leveransavbrott till kunderna. I majoriteten av de akuta läckorna har våra kunder fått tillbaka vattnet inom 12 timmar och i de få fall där det tagit längre tid har det gällt ett mindre antal kunder. Vid avbrott i leverans informerar vi berörda kunder genom sms/hemsida för att underlätta deras planering för den avbrutna leveransen och därmed mildra effekterna. Det har även bedrivits ett prioriterat arbete med läcksökningar och lagningar som ger effekt i form av minskad vattenproduktion och ökat förebyggande arbete.

Pga av de åtgärder som gjorts så bedöms att målet för kundnöjdhet uppfylls för helåret trots att inte en mätning kommer att genomföras.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd kundindex	Gästrikе Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Gävle Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Hofors Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Ockelbo Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Älvkarleby Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås
Nöjd kundindex	Östhammar Vatten AB	■	3,5	Ok	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Hälsomässigt säkert vatten	Gästrike Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Gävle Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Hofors Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Ockelbo Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Älvkarleby Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Östhammar Vatten AB	100	■	>99%	Uppnås

2.2 Perspektiv - Medarbetare

2.2.1 Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Målanalys

Arbetet med att tydliggöra ansvarsområden och roller efter att den nya organisationen trädde i kraft den 1 april 2018 fortsätter. Under tertial två har sju rekryteringar slutförts, i enlighet med plan. Till de nya enheter som skapades 2017 har samtliga enhetschefer rekryterats. Arbete fortsätter nu med att introducera och utbilda våra chefer och medarbetare.

Flera medarbetare ligger på en hög övertid, främst inom avdelning Produktion. Övertiden beror främst på flera stora driftstörningar och att medarbetare går dubbelt på beredskap som en del av sin introduktion. Åtgärder har genomförts för att ytterligare planera och prioritera i verksamheten för att inte öka övertiden.

Som ett led i arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare har bl a en lyckad Familjedag i Furuвик genomförts. Vi har vuxit som företag och har många nya medarbetare, ett syfte med dagen var att ge medarbetarna möjlighet att träffa arbetskamrater från andra delar av verksamheten i en avslappnad miljö. Dagen var även en del av årets 10-års jubileumsaktiviteter för att visa uppskattning för allt det goda arbete som sker inom Gästrike Vatten.

Nöjd medarbetarindex mäts under tertial 3. Pga av de åtgärder som gjorts under perioden så anses målet för tertial 2 vara uppfyllt och bedöms nås på helåret.

Sjukfrånvaron ligger under målnivå.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd medarbetarindex	Gästrike Vatten AB	■	=>3,2		Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Sjukfrånvaro	Gästrikе Vatten AB	2,08%	■ = <3		Uppnås

2.3 Perspektiv - Hållbar tillväxt

2.3.1 Gästrikе Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning

Målanalys

För Gävle, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby har vi fortsatt god kontroll på VA-försörjningen och våra tillstånd. I Östhammar har arbetet med utredningar fortlöpt för att få kontroll på status och kunna ta fram åtgärdsplaner. För Östhammar bedöms inte indikatorn God tillståndshantering nås. Vi arbetar med ett 10-års perspektiv för att få en långsiktigt hållbar VA-försörjning.

Fortsatt arbete har skett med att få vattenkiosker på plats. Utöver Gävle så etableras det även vattenkiosker i Älvkarleby och Hofors kommuner. Dessa ger oss möjlighet att få ökad kontroll på vattenuttagen samt göra våra entreprenörers uttag säkra och så enkla som möjligt. De säkerställer även att inte leveransen till våra kunder störs. I och med att vattenkioskerna kommer på plats så kan vi fortlöpande låsa vattenposter, vilket gör att vi minskar risken för oönskade uttag och minskar risken för förorening.

Som en del av vårt arbete för måluppfyllnad installeras ytterligare flödesmätare för ökad kontroll på vattenanvändningen. Under året ligger fokus på Gävle, Älvkarleby och Ockelbo kommuner.

I vårt samarbete med Räddningstjänsterna har vi fortsatt arbetet med hur vi kan stödja i deras uppdrag att ha släckvatten. Genom detta arbete säkerställer vi att uttag endast sker där kapacitet finns och riskerar inte att vårt ledningsnät blir trycklöst. Tillsammans med Gävle kommun tittar arbetsgruppen på alternativa system där dricksvatten ej används. Lösningar med processtekniskt vatten, branddammar och kommande lösningar med dagvattendammar ses över.

Målet bedöms inte uppnås på helår pga de stora avvikelserna i Östhammar samt mindre avvikelser för Indikatorn Kontroll på vattenanvändning i samtliga kommuner.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Gävle Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Hofors Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Ockelbo Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Älvkarleby Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Östhammar Vatten AB	■	70 %	Mindre avvikelse	Uppnås
God tillståndshantering	Gävle Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Hofors Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Ockelbo Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Älvkarleby Vatten AB	■	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Östhammar Vatten AB	■	>99 %	Större avvikelse	Uppnås ej

2.4 Perspektiv - Ekonomi

2.4.1 Verksamheten har en ekonomi i balans

Målanalys

Samtliga anläggningsbolag visar en ekonomi i obalans per tertial 2. På årsbasis bedöms dock indikatorerna uppfyllas.

De anläggningsbolag som har upparbetade överuttag hanterar dessa medel separat samt i budgetram för 2019 och plan 2020-2022.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kostnader vs budget	Gävle Vatten AB	-10 %	◆	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Hofors Vatten AB	4 %	●	+5 %	Uppnås delvis
Kostnader vs budget	Ockelbo Vatten AB	-14 %	■	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Älvkarleby Vatten AB	-13 %	■	+5 %	Uppnås
Kostnader vs budget	Östhammar Vatten AB	-14 %	■	+5 %	Uppnås
Personalkostnader vs rörelsekostnader (MB)	Gästrike Vatten AB	-21 %	■	+3 %	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Gävle Vatten AB	-8 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Hofors Vatten AB	-3 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Ockelbo Vatten AB	-1 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Älvkarleby Vatten AB	-4 %		+4 %	Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Östhammar Vatten AB	-4 %		+4 %	Uppnås

3 För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	8 007 129	9 035 297	9 783 126	7 914 926	9 710 265
Producerad mängd (m3)	6 463 280	6 620 770	6 560 590	6 338 561	6 377 568
Försåld mängd VA i (m3)	4 211 111	4 111 653	4 353 840	4 269 687	4 429 242
Antal vattenläckor	33	28	25	34	53
Antal avloppsstoppar	70	92	73	67	83

Hofors Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	769 188	1 122 529	1 021 883	902 074	1 137 202
Producerad mängd (m3)	749 945	736 298	788 576	833 087	828 337
Försåld mängd VA i (m3)	496 450	470 440	458 202	423 445	406 409
Antal vattenläckor	14	7	6	10	5
Antal avloppsstoppar	6	29	21	4	26

*värdet för T1 2015 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivåmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	437 289	474 530	433 760	409 862	538 599
Producerad mängd (m3)	247 072	272 410	244 372	268 349	296 814
Försåld mängd VA i (m3)	164 960	169 486	172 885	179 420	177 140
Antal vattenläckor	3	2	6	7	4
Antal avloppsstoppar	17	15	13	9	16

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal	T2 2014	T2 2015	T2 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)	559 565	935 505	952 368	716 487	1 019 242
Producerad mängd (m3)	895 425	1 004 010	976 672	968 905	856 872
Försåld mängd VA i (m3)	515 923	496 269	453 424	626 498	556 151
Antal vattenläckor	13	7	12	20	16
Antal avloppsstoppar	69	45	35	36	49

* Värde för mottagna mängder år 2014 är osäker på grund av instabilitet i övervakningssystemet med vissa överföringsproblem av värden.

** värdet för T1 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivåmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal	T1 2014	T1 2015	T1 2016	T2 2017	T2 2018
Mottagen mängd (m3)				ingen uppgift	1 429 098
Producerad mängd (m3)				ingen uppgift	771 535
Försåld mängd VA i (m3)				153 733	402 898
Antal vattenläckor				ingen uppgift	31
Antal avloppsstoppar				ingen uppgift	32

För perioden T1 2014- T1 2017 var bolaget inte verksamt

4 Resultat och investeringar

4.1 Gästrike Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Rörelsens totala intäkter	69 680	75 600	58 007	94 082	113 400	104 457	-8 943
Rörelsens kostnader	-19 432	-19 687	-18 113	-28 115	-29 530	-27 005	2 525
Personalkostnader	-48 113	-53 605	-37 763	-62 697	-80 408	-74 220	6 188
Avskrivningar	-1 994	-2 241	-2 076	-3 132	-3 362	-3 012	350
Rörelseresultat före fin.	140	67	56	138	100	220	120
Finansiella intäkter	0	0			0	0	0
Finansiella kostnader*	-141	-67	-56	-96	-100	-220	-120
Resultat efter finansiella poster	0	0	0	42	0	0	0
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	0	0	0	42	0	0	0
Skatt	0	0	0	-42	0		0
Periodens resultat	0	0	0	0	0	0	0
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2 017	Årsbudget 2 018	Årsprognos 2 018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	797	667	752	1 087	1 000	1 975	975
Totalt investeringar	797	667	752	1 087	1 000	1 975	975

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar lägre kostnader än vad som budgeterats. Avvikelsen beror till största del av lägre personalkostnader delvis pga vakanser samt lägre kostnader för resor och transportmedel. De lägre kostnaderna påverkar samtliga dotterbolag.

Investeringar bedöms ligga högre än plan på grund av inköp till utökade kontorsutrymmen på såväl Sättraverket som Duvbacken och delvis Östhammar.

Att verksamhetskostnaderna för tertial 2 2018 är högre jämfört med föregående år förklaras av att Östhammar Vatten AB gick med i koncernen fr o m 2017-05-01, dvs belastar inte hela 2017.

4.2 Gävle Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2017 prognos budget
<i>Periodiserade anslutningsintäkter</i>	5 214	8 400	18 129	21 739	12 600	8 000	-4 600
<i>"Investeringsfond" återföring</i>	2 007	2 400	1 568	2 454	3 600	3 600	0
Rörelsens totala intäkter	93 955	92 733	96 093	144 207	139 100	139 892	792
Rörelsens kostnader	-89 667	-91 200	-79 984	-137 050	-136 800	-136 800	0
Större underhåll	-3 400	-13 333	-10 681	-17 128	-20 000	-12 804	7 196
Avskrivningar	-15 981	-16 800	-13 539	-20 853	-25 200	-24 000	1 200
Rörelseresultat före fin.	-7 871	-17 800	11 586	-6 631	-26 700	-22 112	4 588
Finansiella intäkter	132	67	33	88	100	150	50
Finansiella kostnader*	-3 165	-3 667	-2 229	-3 338	-5 500	-4 800	700
Resultat efter finansiella poster	-10 904	-21 400	9 391	-9 881	-32 100	-26 762	5 338
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	-10 904	-21 400	9 391	-9 881	-32 100	-26 762	5 338
Skatt	0	-200	0	477	-300	-300	0
Periodens resultat	-10 904	-21 600	9 391	-9 404	-32 400	-27 062	5 338
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2017 prognos budget
Investeringar	19 327	41 441	37 029	50 562	62 161	48 100	-14 061
Exploateringar	8 187	22 800	13 425	27 955	34 200	31 600	-2 600

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett lägre underskott än vad som budgeterats. Avvikelsen beror dels på att en storkund har lämnat in en sen avläsning vilket innebär att kundens ökning för 2017 har debiterats under 2018 vilket leder till ökade intäkter. De lägre kostnaderna beror dels på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser. Det väger upp ökade kostnader för bl a inköp av VA-tjänster från Furuviik från Älvkarleby, ökade kostnader för snöröjning, läcklagning, entreprenadarbeten mm. Även kostnader för större underhåll är lägre, det beror både på ändrad klassificering mellan underhåll och investeringar samt prioritering av mer akuta åtgärder inom koncernen.

Investeringar inklusive exploateringar bedöms ligga lägre än plan där avvikelsen främst beror av att tidplaner förskjutits och omprioriteringar skett. Kostnader för förtätningar av serviser har ökat.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.3 Hofors Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring			0				0
Rörelsens totala intäkter	19 610	18 533	19 687	30 103	27 800	29 200	1 400
Rörelsens kostnader	-12 027	-14 932	-13 187	-20 728	-22 399	-21 338	1 061
Större underhåll	-702	-3 333	-375	-1 675	-5 000	-5 000	0
Avskrivningar	-3 756	-3 668	-3 516	-5 374	-5 501	-5 621	-120
Rörelseresultat före fin.	3 125	-3 400	2 609	2 326	-5 100	-2 759	2 341
Finansiella intäkter	1	0	3	4	0	0	0
Finansiella kostnader	-604	-600	-291	-688	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	2 523	-4 000	2 322	1 642	-6 000	-3 659	2 341
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	2 523	-4 000	2 322	1 642	-6 000	-3 659	2 341
Skatt	0	0	0	-13	0	0	0
Periodens resultat	2 523	-4 000	2 322	1 629	-6 000	-3 659	2 341
Investeringar & Exploateringar (tkr)	2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	57	2 433	659	2 636	7 300	10 200	2 900
Exploateringar	0	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	57	2 433	659	2 636	7 300	10 200	2 900

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett lägre underskott än vad som budgeterats. Avvikelsen beror på att en storkund har haft högre förbrukning än förväntat vilket beräknas ge högre intäkter. De lägre kostnaderna beror dels på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser, samt lägre kostnader för ledningsrätter.

Investeringarna bedöms bli ca 3 mnk högre än budgeterat. Det beror på att entreprenadkostnaderna för omläggning av ledningar i Råbacka beräknas bli högre än tidigare lagd budget.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.4 Ockelbo Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Rörelsens totala intäkter	11 631	11 967	10 792	16 569	17 950	17 350	-600
Rörelsens kostnader	-8 666	-8 033	-6 858	-11 426	-12 050	-12 544	-494
Större underhåll	-106	-2 467	0	-2 490	-3 700	-1 206	2 494
Avskrivningar	-1 849	-1 867	-1 807	-2 719	-2 800	-2 800	0
Rörelseresultat före fin.	1 009	-400	2 128	-66	-600	800	1 400
Finansiella intäkter	1	0	0	2	0	0	0
Finansiella kostnader	-290	-333	-238	-384	-510	-440	70
Resultat efter finansiella poster	719	-733	1 890	-448	-1 110	360	1 470
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	719	-733	1 890	-448	-1 110	360	1 470
Skatt	0	0	0	-44	0	0	0
Periodens resultat	719	-733	1 890	-492	-1 110	360	1 470
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Redovisat per 2017 Augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	1 488	3 000	474	2 048	4 500	1 935	-2 565
Exploateringar	0	0	59	2	0	0	0
Totalt investeringar	1 488	3 000	533	2 050	4 500	1 935	-2 565

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar ett litet överskott jämfört med det förväntade underskottet som budgeterats. Det trots att de förväntade intäkterna är lägre än budgeterat då en storkund sänkt sin årsförbrukning och därmed bytt till mindre mätare. De lägre kostnaderna beror främst på att den åtgärd av vattentornet som budgeterats som ett större underhåll har klassificerats om till en investering, men också på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser.

Investeringarna bedöms bli lägre än budget främst på grund av tidsförskjutning av av ny vattenledning mellan Mobyheden och Ockelbo Även åtgärder för Källängets vattenverk kommer huvudsakligen nästa år.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.5 Älvkarleby Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2017	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring		0	0	0	0	0	0
Rörelsens totala intäkter	21 241	21 333	22 039	32 846	32 000	32 000	0
Rörelsens kostnader	-14 688	-16 191	-14 193	-22 508	-24 286	-23 400	886
Större underhåll	-1 030	-2 333	-435	-2 307	-3 500	-4 000	-500
Avskrivningar	-3 243	-3 333	-3 072	-4 624	-5 000	-5 000	0
Rörelseresultat före fin.	2 280	-524	4 340	3 407	-786	-400	386
Finansiella intäkter	3	0	4	5			0
Finansiella kostnader*	-506	-600	-466	-698	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	1 777	-1 124	3 878	2 714	-1 686	-1 300	386
Bokslutsdispositioner		0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	1 777	-1 124	3 878	2 714	-1 686	-1 300	386
Skatt		0	0	-96	0	0	0
Periodens resultat	1 777	-1 124	3 878	2 618	-1 686	-1 300	386
Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 augusti	Periodiserad budget 2018 augusti	Redovisat per 2017 augusti	Bokslut 2 017	Årsbudget 2 018	Årsprognos 2 018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	282	2 667	1 568	6 125	4 000	2 500	-1 500
Exploateringar			0	0		0	0
Totalt investeringar	282	2 667	1 568	6 125	4 000	2 500	-1 500

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Årsprognosen visar en mindre avvikelse mot budget. De lägre kostnaderna beror främst på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser. Det vägs delvis upp mot högre kostnader för större underhållsarbeten.

I T1 så hade prognosen för investeringarna bedömts öka med 8,5 mnk högre än budget beroende på att exploatering för området Liljebacken var beräknad att starta. I T2 har det beloppet förts över till 2019 då projektets kostnader inte kommer att belasta detta året. Därutöver har prognosen för helåret sänkts för förnyelse av anläggningar och nya flödesmätare jämfört med budget på grund av att mer akuta åtgärder i andra kommuner prioriterats.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

4.6 Östhammar Vatten AB

Ekonomisk rapport

Resultaträkning (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Bokslut 2017 maj-dec	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
"Investeringsfond" återföring						0
Rörelsens totala intäkter	32 576	32 207	27 850	48 311	47 500	-811
Rörelsens kostnader	-26 017	-29 805	-24 412	-44 707	-42 361	2 347
Större underhåll	-965	-1 973	0	-2 960	-2 960	0
Avskrivningar	-3 950	-4 467	-5 721	-6 700	-5 900	800
Rörelseresultat före fin.	1 644	-4 038	-2 282	-6 056	-3 721	2 336
Finansiella intäkter	2	0	2	0	0	0
Finansiella kostnader	-671	-467	-343	-700	-875	-175
Resultat efter finansiella poster	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161
Bokslutsdispositioner	0	0		0	0	0
Resultat före skatt	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161
Skatt	0	0		0	0	0
Periodens resultat	974	-4 504	-2 623	-6 756	-4 596	2 161

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat per 2018 Augusti	Periodiserad budget 2018 Augusti	Bokslut 2017 maj-dec	Årsbudget 2018	Årsprognos 2018	Diff 2018 prognos budget
Investeringar	3 204	4 383	1 738	6 575	6 115	-460
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	3 204	4 383	1 738	6 575	6 115	-460

(Positivt resultat = Överuttag från VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag)

Resultatet för året är ett underskott på ca -4 500 tkr vilket är drygt 2 000 tkr bättre än budget. Underskottet kommer att räknas av från det ovillkorade aktieägartillskottet som Östhammar kommun tillsköt vid bildandet av Östhammar Vatten AB. Det innebär att inget överuttag från VA-kollektivet görs.

Intäkterna bedöms minska, främst pga att en stor kund (Forsmarks Kraftgrupp) har sänkt sin årsförbrukning. Även kostnaderna minskar något mycket beroende på lägre utfall för köp av tjänster från moderbolaget, främst personalresurser.

Investeringarna ser i dagsläget ut att bli något lägre än plan eftersom att arbete med att åtgärda akuta driftstörningar och åtgärder för att klara gällande tillstånd/villkor prioriteras.

Under året kommer en översyn av gränsdragningen mellan underhåll och investeringar ske samt effekter av omklassificering av anläggningar vilket kan komma att medföra en justering av prognosen under året.

* Bolaget bildades 2017-05-01 och har därför inget utfall för tertial 1 2017.

5 Sammanfattning av de viktigaste händelserna

5.1 Gästrike Vatten AB

- Den varma och torra sommaren påverkade vattenanvändningen och gjorde att vi fick be om sparsamhet i flertalet kommuner. Åskoväder och den torra marken ledde till många driftstörningar i form av driftstopp på verken pga strömavbrott samt avbruten vattenleverans pga brott på ledningar. Detta har även lett till ökad övertid för medarbetarna.
- Vi har haft stora problem med kommunikationsstörningar mellan våra styrenhet lokalt på anläggningarna (PLC) och servern centralt (SCADA) under perioden. Detta har resulterat i övertid för medarbetarna eftersom anläggningarna då måste kontrolleras och styras på plats samt felsökning ske.
- Periodisk besiktning av extern part har skett för våra reningsverk med gott resultat.
- Rutin för hantering och godkännande av sprinkleranläggningar har beslutats. Direkt sprinkler från det allmänna ledningsnätet kommer inte tillåtas.
- Åtgärder för ökad säkerhet och skalskydd fortlöper. Det nationella säkerhetsläget följs och deltagande i nationell säkerhetsutbildning med fokus på dricksvattenförsörjning sker.
- Samordning sker med kommunernas planering av uppdatering av risk- och sårbarhetsanalys (RSA).
- I juli höll vi tillsammans med SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) och Uppsala VA ett föredrag om vattenförsörjning kontra tillväxt i Almedalen om inom ramen för Vattenforum.
- Internt fortlöper arbetet med att utveckla arbetet med verksamhetsplanering. Även dokumentation och utveckling av arbetssätt och processer fortlöper. I detta arbete innefattas även utveckling av ärendesystemet 2.0 som under hösten går in i testperiod.
- Fler medarbetare gör att kontorsutrymmen har anpassats och kompletterats.

5.2 Gävle Vatten AB

- Antalet läckor och avloppsstoppar har under perioden varit mycket hög, troligen pga den torra sommaren.
- Under maj månad var belastningen extremt hög (främst kvällstid) på dricksvattennätet på grund av bevattning. Vi nådde även maxkapacitet för produktionen på Valbo vattenverk under vissa tider på dygnet. Uppmaning om sparsamhet samt datumbevattning gav god effekt.
- Grundvattennivåerna i Gävle-Valboåsen har under perioden legat stabilt på en bra nivå tack vare tillskott på i medeltal ca 35 l/s från filteranläggningen. Utan detta tillskott hade nivåerna varit akut låga vid våra uttagsbrunnar under delar av sommarperioden.
- Kommunfullmäktige i Gävle och Älvkarleby fattade i juni beslut om en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning som skapar en säker vattenleverans och ger möjlighet till tillväxt i regionen.
- HACCP (livsmedelsriskanalys) för vattenverk är fastställda av tillsynsmyndigheten enligt nytt lagkrav från 2017.
- Lukt runt avloppspumpstationer på Norrlandet har åtgärdats genom ny teknik.

- Avloppsvatten (spill) läckte ut i Gavleån i Mackmyra då en ledning gick sönder. En ny ledning borrades under ån, ca 100 m.
- Arbete inför att bygga ut VA i Heliga Landet vid Storsjön, ett omvandlingsområde med 47 fastigheter har startat. Informationsmöte för berörda fastighetsägare har hållits.
- Utbyggnaden av VA i Sälgsjön fortlöper.
- Miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen Dalarna har givit ett nytt tillstånd för Duvbackens reningsverk. Tillståndet innebär att reningsverket får en utökning på inkommande belastning på upp till 120 000 pe. Vi har ändå överklagat beslutet utifrån de förändrade krav som ställts.

5.3 Hofors Vatten AB

- Flertalet läckor i Torsåker samtidigt som leveranskapaciteten var ansträngd pga av hög förbrukning hos våra kunder skapade driftstörningar under sommarmånaderna.
- Råvattnet från Hyen har fortsatt haft mycket höga färgtal (brunfärgat). Beredningen i vattenverket har dock haft god kapacitet så att vi har klarat kvalitetskraven på utgående dricksvatten.
- Arbetet med processoptimering av Hofors vattenverk fortsätter och upphandling är nu klar för utbyte av kolfilter under hösten. Nytt kolfilter kommer att ge ett bättre dricksvatten med mindre smak och lukt.
- Under maj till augusti har bräddning skett från Hofors reningsverk med ca 1000 kbm. Detta har berott på hydraulisk överbelastning vid stora nederbördsmängder.
- Ledningsnätsförnyelsen i Råbacka fortlöper. Arbetet är något försenat på grund av försvårad entreprenad än beräknat vilket även leder till fördyring.

5.4 Ockelbo Vatten AB

- För att åtgärda problem med råvattnets kvalitet klorerades vattnet i Lingbo och Rabo vattenverk under sommaren. Genom kloreringen säkerställdes att desinfektion av dricksvattnet blev tillräcklig. Råvattnet hade hög turbiditet (grumlighet) och höga färgtal (brunfärgat).
- I Krykans vattenverk har kolet bytts i filtren för säkerställa att de rester av ogräsbekämpningsmedel som finns i råvattnet ta bort.
- Klorering sker av dricksvattnet från Säbyggeby vattenverk istället för UV-ljus som normalt utgör en barriär. Detta på grund av att blixtnedslag slagit ut elektroniken i UV-ljus anläggningen.
- En konsult har handlats upp för att ta fram en ny teknisk lösning för Källängets vattenverk. Ockelbo kommun har genomfört fastighetsköp av Bergviks skog för att säkerställa anläggandet av vattenverk och ledningar.
- Underhåll av avstängningsventiler på dricksvattennätet har genomförts under maj till augusti i Ockelbo tätort.
- Brutet vatten har installerats på Lingbo och Åmot reningsverk för att uppfylla gällande regelverk.
- Arbete fortlöper inför utförande av vattenledningen mellan Mobyheden och Ockelbo tätort. Stort fokus ligger på kontakt med fastighetsägare för att teckna avtal om att ledningen får ligga på deras mark.

5.5 Älvkarleby Vatten AB

- Många driftstörningar i samband med strömavbrott under augusti på grund av av åskoväder. Driftstopp på flertalet anläggningar har krävt mycket resurser på beredskapstid.
- Samtliga brandposter är kontrollerade och låsta. En vattenkiosk finns på plats och tas i drift under hösten.
- HACCP (livsmedelsriskanalys) för vattenverk är fastställda av tillsynsmyndigheten enligt nytt lagkrav från 2017.
- Nya funktioner för styrning och övervakning av Sand och Vattenverkstans vattenverk har tagits i drift. Det innebär att de nu kan producera dricksvatten parallellt med Kronsågens vattenverk, vilket möjliggör ett jämnare uttag ur brunnarna.
- Kommunfullmäktige i Älvkarleby och Gävle fattade i juni beslut om en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning som skapar en säker vattenleverans och ger möjlighet till tillväxt i regionen.
- Nabben och Kyrkans pumpstationer har fått nya pumpar för att säkerställa en robust drift och minimera risken för bräddningar.
- Projektering inför exploatering av bostadsområdet Liljebacken har påbörjats inom ramen för kommunens projektering. Utförande sker under kommande år.
- En uppgörelse har träffats med Econova för omhändertagande av avloppsslam under perioden 2008 till 30/6 2013.
- Förslag till riktlinjer och avsiktsförklaring gällande samverkan vid samhällsstörningar har arbetats fram av kommunen.

5.6 Östhammar Vatten AB

- Tack vare ett effektivt läcksökningsarbete och hörsammad användning har vattenproduktionen sett över hela kommunen minskat med 20 % i en jämförelse med T2 2016.
- UV-ljus är monterade på Norrskedika vattenverk, Östhammar vattenverk och Öregrund vattenverk. Under hösten tas de i drift.
- Nytt skalskydd (lås och larm) är installerat på samtliga högreservoarer. ANTAL
- Brandposter i Öregrund är kontrollerade och låsta. Under fortlöper arbete på övriga orter.
- Nya kylskåp (temperaturstabila skåp för spillvattenprover) har installerats på samtliga reningsverk för att säkerställa lagkrav på temperatur på prover för analys.
- Driftoptimering och utredning om belastning har påbörjats för Östhammars reningsverk. Ombyggnation av flöden för internbelastning har skett vilket ger förutsättningar för att kunna kontrollera processparametrarna i provtagningspunkter.
- Renovering av slamskrapan för försedimentering har genomförts på Alunda reningsverk.
- Tillsammans med Östhammar kommun har en ansökan om LONA-bidrag för en stationär mätstation på Karö våtmark skickats till länsstyrelsen i Uppsala.
- Ansökan om reviderat vattenskyddsområde med föreskrifter för Börstil har lämnats till

länsstyrelsen i Uppsala.

- En inriktning för kommunens VA-utveckling inklusive förslag till åtgärder för beslut av kommunfullmäktige har tagits fram utifrån nuvarande kunskap.
- I augusti påbörjades utförandet av ny gemensam arbetsplats i Östhammar.
- Arbete inför överföringsledning från Örbyhus i Tierp till Österbybruk och Alunda fortlöper. Val av stråk har skett. Kontakt med berörda fastighetsägare kommer att ske för att teckna avtal om att ledningen går på deras mark.

Protokoll från styrelsemöte

Protokoll avser	Styrelsemöte Östhammar Vatten AB
Sammanträdesdatum	2018-10-01
Plats	Ormön, kommunhuset Östhammar
Tid	Kl 09:30-11:30
Övrig information	

Sekreterare

Gunilla Boström

Ordförande

Jacob Spangenberg

Justerare

Pär-Olof Olsson

Ledamöter

Jacob Spangenberg, Ordförande
Pär-Olof Olsson, Ledamot
Tomas Bendiksen, Ledamot
Jonas Svensson, Ledamot
Lena Blad, VD

Frånvarande

Margareta Widén Berggren. Vice ordförande

Övriga närvarande

Tobias Kudermann, Chef Teknik & Utveckling
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande

Anneli Westin, Chef Kund & verksamhet

Mötet öppnades

Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§28

Val av justerare

Till justerare utsågs Pär-Olof Olsson.

§29

Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan faställdes.

§30

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärenden

§32

VA-utveckling

Information gavs om nuläge och om verksamhetens pågående arbeten samt om vattenstatus.

Lena Blad

Anmälningsärende

§31

Anmälan tf chef Produktion

Styrelsen informerades om att under produktionschefens frånvaro går HR chefen in, under del av sin arbetstid, som tf chef Produktion.

Lena Blad

Beslutsärenden

§33

Riktlinjer för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter

Ärendenr: 109340

Ärendebeskrivning

Enligt Lag om vattentjänster (LAV) är huvudmannen för VA inte skyldig att ta emot avloppsvatten som skiljer sig från hushållsavloppsvatten. Huvudmannen kan dock ta emot avloppsvatten från industrier och andra verksamheter om det inte avviker allt för mycket från avloppsvatten från hushåll. Syftet är att inte skada ledningsnät samt tillse att reningsprocesserna i reningsverk kan fungera så att kvaliteten på utgående vatten till recipienten och avloppsslam är god för att minimera negativ påverkan på ledningsnät, reningsprocesser, slam och miljö.

Gästrikvatten med dotterbolag har riktlinjer som ett komplement till de allmänna bestämmelserna för VA (ABVA) och LAV som reglerar vad som får finnas i avloppsvattnet. De utgör ett underlag för Gästrikvattens hantering och bedömning och ger tydlighet till kunder och verksamhetsutövare.

Gästrikvatten har tillsammans med huvudmännen för VA-verksamheten i Eskilstuna, Karlstad, Linköping, Norrköping, Uppsala, Västerås och Örebro kommuner tidigare tagit fram riktlinjerna. Syftet med gemensamma riktlinjer är att bidra till en gemensam bedömning och hantering av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter. Riktlinjerna bygger på Svenskt Vattens branschriktlinjer, P95, Råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet.

Under hösten 2017 har riktlinjerna från 2010 reviderats.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att anta riktlinjerna för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter som ett komplement till kommunens ABVA inom verksamhetsområden där Östhammar Vatten AB ansvarar för VA.

§34

Östhammar Vatten AB internkontrollrapport tertial 2 2018

Ärendenr: 107113

Ärendebeskrivning

Internkontrollplanen utgår från den balanserade styrningens fyra perspektiv samt för Efterlevnad av externa regelverk. Kontroller är genomförda i enlighet med fastställd internkontrollplan för Östhammar Vatten AB och avrapporteras i samband med tertialrapport 2 år 2018.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna internkontrollrapporten för perioden maj till augusti 2018.

§35

Delges
KS/KF**Delårsrapport per tertial 2 2018 Östhammar Vatten AB****Ärendenr: 108876****Ärendebeskrivning**

Redovisning av tertialbokslutet för Östhammar Vatten AB avser perioden januari – augusti 2018.

Periodens redovisade resultat är 0,974 mnkr (överuttag). Årsprognosen är - 4,596 mnkr (underuttag) vilket är + 2,161 mnkr bättre jämfört med budget för året.

Årsprognosen för investeringarna är 6, 115 mnkr vilket är 0,460 mnkr lägre än budget för helåret.

För indikatorn God tillståndshantering under målet Långsiktigt hållbar VA-försörjning bedöms risken stor att samtliga tillstånd/villkor för reningsverk/vattentäkter klaras, vilket innebär en större avvikelse.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att fastställa förslag till tertialrapport för Östhammar Vatten AB
- att överlämna framlagd tertialrapport till Östhammar kommun

§36

Delges
KS/KF**Övergripande verksamhetsplan 2019-2022 samt budget 2019 plan 2020-2022 utblick 2025 Östhammar Vatten AB****Ärendenr: 109334****Ärendebeskrivning**

Den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 är gemensam för alla bolag i Gästrike Vatten koncernen. Planen ger en generell bild över inriktning och prioriteringsgrunder för respektive bolag inom koncernen för kommande år.

De strategiska målen i den övergripande verksamhetsplanen utgår från de fyra perspektiv som är beslutade i Gävle kommun. Målen och tillhörande indikatorer föreslås vara i princip oförändrade under 2019. Ett mer övergripande arbete och översyn kommer att ske under 2019.

Budgetram för år 2019 tillsammans med den övergripande verksamhetsplanens prioriteringar utgör underlag för fortsatt arbete med bolagets budget för år 2019. Den ekonomiska planen för år 2020-2022 med investeringsutblick till år 2025 ger ett underlag för planerad investeringsvolym och bolagets ekonomiska utveckling.

I förhållande till preliminär ram har såväl intäkterna höjts något för 2019. Kostnaderna har sänkts med ca 3 mnkr, dessa påverkas av arbetet med att utveckla koncernens verksamhetsplanering, översyn av gränsdragning mellan underhåll och investering samt ökad prioritering av vad som ska genomföras i förhållande till personella resurser. Investeringar har ökat för 2019 med ca 7 mnkr. Budget för exploatering låg ej med i preliminär ram och inte heller nu då arbete pågår tillsammans med Östhammars kommun för att ta fram en utbyggnadsplan för VA samordnad med kommunens plan- och exploateringsarbete.

För att få ett långsiktigt underlag för brukningstaxans nivå kommer ytterligare analys av olika scenarier att göras under hösten. Detta innefattar en mer noggrann analys av ökade brukningsintäkter, periodiserade anläggningsavgifter samt effekter av avskrivning i komponenter. Det finns en osäkerhet i hur nya skatteregler påverkar bolagets framtida kostnader, utredning pågår. Då flera av investeringarna och exploateringarna görs för att skapa tillväxt i kommunen behöver alternativ för och beslut om hur riskerna ska hanteras tas så att de inte drabbar VA-kollektivet.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 inklusive de strategiska målen och indikatorerna för år 2019 för Gästrikvatten AB med dotterbolag i de delar som berör Östhammar Vatten AB
- att godkänna budgetram för år 2019 för Östhammar Vatten AB
- att överlämna den övergripande verksamhetsplanen för år 2019-2022 samt budgetram för år 2019 till Östhammar kommun

Mötet avslutades

Nästa styrelsemöte:

Datum: 26 november

Tid: kl 09:30-11:00

Plats: Källan, Hamnleden 20 Gävle

Resultaträkning	Not	2018-01-01 -2018-08-31	2017-05-01 -2017-08-31
Nettoomsättning	2	30 282 136	12 978 185
Övriga intäkter		1 319 887	72
		<hr/>	<hr/>
		31 602 023	12 978 257
Rörelsens kostnader			
Produktionskostnader		-8 104 064	-2 379 346
Handelsvaror		-53 800	-
Övriga externa kostnader	3	-18 824 733	-7 077 872
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-3 949 974	-3 266 376
		<hr/>	<hr/>
Summa rörelsens kostnader		-30 932 571	-12 723 594
Rörelseresultat		669 452	254 663
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	4	1 585	877
Räntekostnader och liknande resultatposter	5	-671 037	-255 540
		<hr/>	<hr/>
Summa resultat från finansiella poster		-669 452	-254 663
Resultat efter finansiella poster		0	0
Skatt på årets resultat		-	-
		<hr/>	<hr/>
Årets resultat		<u>0</u>	<u>0</u>

Balansräkning	Not	2018-08-31	2017-08-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<u>Materiella anläggningstillgångar</u>			
Byggnader och mark	6	19 913 020	-
Maskiner och andra tekniska anläggningar	7	123 510 696	157 418 536
Inventarier	8	14 525 395	-
Pågående nyanläggningar och materiella anläggningstillgångar	9	4 183 014	5 861 327
		<hr/>	<hr/>
		162 132 125	163 279 863
<u>Finansiella anläggningstillgångar</u>			
Uppskjutna skattefordringar	10	577 056	-
		<hr/>	<hr/>
		577 056	0
		<hr/>	<hr/>
Summa anläggningstillgångar		162 709 181	163 279 863
Omsättningstillgångar			
<u>Kortfristiga fordringar</u>			
Kundfordringar		631 313	39 567
Övriga kortfristiga fordringar		1 242 187	945 643
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		8 366 781	7 338 052
		<hr/>	<hr/>
		10 240 281	8 323 262
		<hr/>	<hr/>
<u>Kassa och bank</u>	11	4 867 429	10 425 664
		<hr/>	<hr/>
Summa omsättningstillgångar		15 107 710	18 748 926
		<hr/>	<hr/>
Summa tillgångar		177 816 891	182 028 789

Balansräkning	Not	2018-08-31	2017-08-31
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
<u>Bundet eget kapital</u>			
Aktiekapital	12	100 000	100 000
		<u>100 000</u>	<u>100 000</u>
<u>Fritt eget kapital</u>			
Ovillkorat aktieägartillskott		9 892 575	2 052 331
Villkorat aktieägartillskott		-	10 000 000
Årets resultat		-	-
		<u>9 892 575</u>	<u>12 052 331</u>
Summa eget kapital		<u>9 992 575</u>	<u>12 152 331</u>
Avsättningar			
Övriga avsättningar	13	399 419	120 000
Summa avsättningar		<u>399 419</u>	<u>120 000</u>
Långfristiga skulder			
Ack.upplösning av inv.bidrag		-12 396	-
Skulder till kreditinstitut	14	134 892 124	140 934 124
Övriga långfristiga skulder	15	25 190 831	25 129 834
Summa långfristiga skulder		<u>160 070 559</u>	<u>166 063 958</u>
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		2 015 912	926 241
Skulder till koncernföretag	16	677 572	248 333
Skulder till Östhammars kommun	16	208 884	140 934
Övriga kortfristiga skulder		3 021 000	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	17	1 430 970	2 376 992
Summa kortfristiga skulder		<u>7 354 338</u>	<u>3 692 500</u>
Summa eget kapital och skulder		<u>177 816 891</u>	<u>182 028 789</u>

Kassaflödesanalys	2018-01-01 -2018-08-31	2017-05-01 -2017-08-31
Den löpande verksamheten		
Rörelseresultat före finansiella poster	1 643 801	254 663
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	4 169 396	3 386 376
Erhållen ränta	1 584	877
Erlagd ränta	-671 037	-255 540
	<hr/>	<hr/>
	5 143 744	3 386 376
Ökning/minskning övriga kortfristiga rörelsefordringar	-6 754 346	-8 323 262
Ökning/minskning övriga kortfristiga rörelseskulder	-6 680 303	28 822 334
	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-8 290 905	23 885 448
Investeringsverksamheten		
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-3 203 548	-166 546 239
	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-3 203 548	-166 546 239
Finansieringsverksamheten		
Erhållet aktieägartillskott	-	12 152 331
Upptagna lån	-	140 934 124
	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0	153 086 455
Årets kassaflöde	-11 494 456	10 425 664
Likvida medel vid årets början	16 361 885	-
	<hr/>	<hr/>
Likvida medel vid årets slut	4 867 429	10 425 664
Som likvida medel har beaktats tillgodohavande på koncernkonto hos Gävle kommun.		
<u>Specifikation av poster som inte ingår i kassaflödet</u>		
Avskrivningar	3 949 974	3 266 376
Avsättningar	219 419	120 000
	<hr/>	<hr/>
Totalt	4 169 393	3 386 376

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd. Koncernredovisningen/årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Intäkter

Bolagen följer BFNAR 2003:3 som anger att en inkomst redovisas som intäkt först då det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna som företaget ska få av transaktionen kommer att tillfalla företaget.

I enlighet med Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) får avgifterna inte överskrida det som behövs för att täcka kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen. Eventuella överuttag/underuttag bör återföras/belasta abonnentkollektivet inom tre år från det att dessa uppstått genom återbetalning eller som taxesänkning alternativt taxehöjning för att uppnå kostnadstäckning. Om inkomsterna från avgifterna överskrider kostnaderna föreligger följaktligen en legal förpliktelse.

I enlighet med VA-lagen redovisas överuttag som en skuld och det överuttag som skett för framtida investeringar redovisas som långfristig skuld och löses upp i den takt som anläggningen skrivs av.

Anläggningsavgifter

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som ska betalas när fastigheten ansluts till kommunalt VA. Anläggningsavgiften ska täcka kostnaderna för att ansluta en fastighet vilket innebär att den ska täcka kostnader för nyinvesteringar i anläggningen samt del av huvudanläggningen, administration (fakturerings, kommunikation, inspektion m m) och räntekostnader för nyanläggning i ledningsnätet och del av huvudanläggning.

Anläggningsavgiften intäktsförs i dotterbolagen enligt matchningsprincipen vilket innebär att den möter kapitalkostnaderna som är hänförliga till anslutningsavgiften enligt nedanstående.

År 1	10 % för administrationskostnader och 1/33 av resterande 90 %.
År 2-33	1/33 av resterande 90 %.

Brukningsavgifter

Brukningsavgiften är en periodisk avgift för täckande av drift- och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar eller andra kostnader för en allmän va-anläggning som inte täcks av en anläggningsavgift. Brukningsavgiften faktureras löpande till alla kunder.

Gemensamma intäkter och kostnader

Gemensamma kostnader från moderbolaget har fördelats utifrån olika fördelningsnycklar: Personalkostnader har fördelats från moderbolaget till dotterbolagen utifrån tidredovisning. Direkta kostnader hänförliga till dotterbolagen har debiterats dotterbolagen i sin helhet. Övriga kostnader fördelas utifrån fördelningsnyckel fastställd av styrelsen i Gästrike Vatten AB.

Lån

Östhammars kommun har borgensåtagande för finansiering av investeringar i Östhammar Vatten AB. För Östhammar Vatten AB sker upptagning av lån externt hos kreditinstitut mot reverser som löper med ränta och amortering för samtliga nettoinvesteringar i VA-anläggningar som inte är internt finansierade.

Skatter

Redovisade inkomstskatter innefattar skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år och justeringar avseende tidigare års aktuella skatt. Skatteskulder/-fordringar värderas till vad som enligt företagets bedömning skall betala till eller erhållas från skatteverket. Bedömningen görs enligt de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller som är aviserade och med stor säkerhet kommer att fastställas. För poster som redovisas i resultaträkningen, redovisas även därmed sammanhängande skatteeffekter i resultaträkningen. Uppskjuten skatt avseende framtida skatteeffekter redovisas i resultat- och balansräkningen.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången. När en komponent i en anläggning byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Materiella anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet med avdrag för avskrivningar och eventuella ned/uppskrivningar. Avskrivningar på anläggningstillgångar redovisas i resultaträkningen och belastar rörelseresultatet med avskrivningar enligt plan från anskaffningstillfället. Följande avskrivningstider har tillämpats

	<u>År</u>
Inventarier	3-10
Maskiner	5-10
Tekniska anläggningar *	10-33
VA-ledningar **	33-50

* Som tekniska anläggningar räknas exempelvis; pumpstationer, tryckstegringar, högreservoarer, brunnar, infiltrationsanläggningar

** VA-ledningar är en tekniska anläggning och avskrivningstiden är beroende av om det är en; huvudledning, servisledning, områdesledning samt om mark eller sjöförlagd ledning.

Byggnader * (vattenverk och avloppsreningsverk)

Delas upp i komponenter i enlighet med K3; tak, stomme, grund, byggnadsanläggning. Anläggningens huvudsakliga funktion styr om anläggningen är att betrakta som en byggnad eller en produktionsanläggning. Syftet med byggnaden vid en produktionsanläggning är ett skal/skydd för att skydda produktionen, den tekniska anläggningen och utgör därmed byggnadsanläggning.

	<u>År*</u>	<u>andel i %</u>
- tak	25	10-50
- stomme	50	5-35
- grund	50	5-20
- byggnadsanläggning	10-25	40-80

* Avskrivningstiden för byggnader övertagna från kommunen har anpassats till återstående nyttjandeperiod från tidpunkten vid övertagandet.

Fordringar

Fordringar med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen redovisas som anläggningstillgångar, övriga som omsättningstillgångar. Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Not 2   Nettoomsättning

	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-05-01 <u>-2017-08-31</u>
Anslutningsavgifter	609 096	-
Konsumtionsavgifter	30 647 389	14 592 988
Överuttag VA kollektivet	-974 348	-1 614 803
Summa	<u>30 282 137</u>	<u>12 978 185</u>

Not 3   Kostnader från Gästrike Vatten AB

	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-05-01 <u>-2017-08-31</u>
Kostnader för styrelsen	29 551	4 806
Inhyrd personal	11 255 493	3 460 283
Övriga kostnader enligt fördelningsnyckel fastställd av Gästrike Vatten AB	-	541 211
Summa	<u>11 285 044</u>	<u>4 006 300</u>

Not 4   Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-05-01 <u>-2017-08-31</u>
Ränteintäkter	1 584	877
Summa	<u>1 584</u>	<u>877</u>

Not 5   Räntekostnader och liknande resultatposter

	2018-01-01 <u>-2018-08-31</u>	2017-05-01 <u>-2017-08-31</u>
Räntekostnader till kreditinstitut	458 893	113 406
Borgensavgifter till Östhammars kommun	208 884	140 934
Räntekostnader, övriga	3 260	1 200
Summa	<u>671 037</u>	<u>255 540</u>

Not 6 Byggnader och mark

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	21 175 429	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	21 175 429	0
Ingående avskrivningar	-631 204	-
Avskrivningar	-631 205	-
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 262 409	0
Utgående restvärde enligt plan	<u>19 913 020</u>	<u>0</u>
Bokfört värde byggnader	17 673 720	-
Bokfört värde mark	2 239 300	-
	<u>19 913 020</u>	<u>0</u>

Not 7 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	130 313 147	-
Inköp	758 188	160 684 912
Omföring från pågående projekt	-	-
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	131 071 335	160 684 912
Ingående avskrivningar	-4 665 663	-
Avskrivningar	-2 894 977	-3 266 376
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-7 560 640	-3 266 376
	<hr/>	<hr/>
Utgående restvärde enligt plan	<u>123 510 695</u>	<u>157 418 536</u>

Not 8 Inventarier

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	15 372 979	-
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	15 372 979	0
Ingående avskrivningar	-423 792	-
Avskrivningar	-423 792	-
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-847 584	0
	<hr/>	<hr/>
Utgående restvärde enligt plan	<u>14 525 395</u>	<u>0</u>

Not 9 Pågående nyanläggningar materiella anläggningstillgångar

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Ingående anskaffningsvärde	1 737 655	-
Inköp	2 445 360	5 861 327
	<hr/>	<hr/>
Utgående anskaffningsvärde	<u>4 183 015</u>	<u>5 861 327</u>

Not 10 Uppskjutna skattefordringar

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
De uppskjutna skattefordringarna hänför sig till följande post: Byggnader	<u>577 056</u>	-

Not 11 Kassa och bank

Beviljat belopp på checkräkningskredit hos Gävle kommun uppgår till 120 mnkr totalt för Gästrike Vattenkoncernen. I saldo för Kassa och bank ingår fordran på koncernkonto där Gävle kommun är kontohavare mot banken.

Not 12 Aktiekapital

Aktiekapitalet i Östhammar Vatten AB består av 100 st aktier med kvotvärde 1 000 kr.

Not 13 Övriga avsättningar

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Beräknade skadeståndsanspråk där VA-huvudmannen har strikt ansvar	399 419	120 000
Summa	<u>399 419</u>	<u>120 000</u>

Not 14 Skulder till kreditinstitut

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Räntebärande skulder		
<u>Långfristiga skulder</u>		
Skulder till kreditinstitut	134 892 124	140 934 124
Summa	134 892 124	140 934 124
<u>Kortfristiga skulder</u>		
Skulder till kreditinstitut	-	-
	-	-
	-	-
Summa räntebärande skulder	<u>134 892 124</u>	<u>140 934 124</u>

Förfallotider

Den del av långfristiga skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen

Skulder till kreditinstitut	<u>28 882 737</u>	<u>29 933 737</u>
Summa	<u>28 882 737</u>	<u>29 933 737</u>

Not 15 Övriga långfristig skulder

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Periodiserade anslutningsavgifter		
Ingående balans	25 096 800	-
Årets förändring	900 636	24 943 901
	<hr/>	<hr/>
Redovisat värde	25 997 436	24 943 901
Intäkter från anslutningsavgifter intäktsförs med ca 13 % det första året och därefter ca 3 % per år.		
Skulder för investeringsbidrag		
Ingående balans	179 735	-
Årets förändring	-6 198	185 933
	<hr/>	<hr/>
	173 537	185 933
Summa långfristiga skulder	<u>26 170 973</u>	<u>25 129 834</u>

Not 16 Transaktioner med koncernföretag

Uppgifter om moderföretaget

Moderföretag i den största koncern där Östhammar Vatten AB är dotterföretag och koncernredovisning upprättas är Östhammars kommun, 112000-0290.

Moderföretag i den minsta koncern där Östhammar Vatten AB är dotterföretag och koncernredovisning upprättas är Gästrike Vatten AB, 556751-1661, Gävle.

Inköp och försäljning mellan koncernföretag

Andel av årets inköp och försäljning avseende företag inom Gästrike Vattenkoncernen.

Inköp	(%)	38
Försäljning	(%)	-

Fordringar (+) / Skulder (-) avseende närstående

Östhammars kommun, fordringar/skulder	<u>-208 884</u>
---------------------------------------	-----------------

Summa Östhammars kommun kort fordran/skuld

Gästrike Vatten AB	<u>-677 572</u>
--------------------	-----------------

Summa Gästrike Vattenkoncernen kort fordran/skuld

-677 572

Not 17   Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	<u>2018-08-31</u>	<u>2017-08-31</u>
Upplupna räntekostnader	123 105	113 406
Upplupna kostnader	333 517	648 784
Kortfristig skuld VA-kollektivet	974 348	1 614 803
	<hr/>	<hr/>
Summa	<u>1 430 970</u>	<u>2 376 993</u>

Styrelsen Östhammar Vatten AB

Delårsrapport per tertial 2 2018 Östhammar Vatten AB

Förslag på beslut

Styrelsen föreslås besluta

- att fastställa förslag till tertialrapport för Östhammar Vatten AB
- att överlämna framlagd tertialrapport till Östhammar kommun

Ärendebeskrivning

Redovisning av tertialbokslutet för Östhammar Vatten AB avser perioden januari – augusti 2018. Enligt ägardirektivet ska bolaget varje tertial avge en ekonomisk rapport inklusive balansräkning samt avge rapport om pågående, av dotterbolagen beslutade, investeringar till kommunstyrelsen i respektive ägarkommun.

Periodens redovisade resultat är 0,974 mnkr (överuttag). Årsprognosen är -4,596 mnkr (underuttag) vilket är + 2,161 mnkr bättre jämfört med budget för året.

Årsprognosen för investeringarna är 6, 115 mnkr vilket är 0,460 mnkr lägre än budget för helåret.

För indikatorn God tillståndshantering under målet Långsiktigt hållbar VA-försörjning bedöms risken stor att samtliga tillstånd/villkor för reningsverk/vattentäkter klaras, vilket innebär en större avvikelse.

Beslutsunderlag

- Verksamhetsrapport tertial 2 2018 Gästrikе Vatten AB med dotterbolag
- Delårsrapport per tertial 2 2018 - Östhammar Vatten AB

Framtagande av underlag: Anneli Westin, chef, Kund och Verksamhet .

Lena Blad
VD

Delårsuppföljning Augusti 2018

januari - augusti 2018

Räddningsnämnden
Gemensam nämnd för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner

fastställd av räddningsnämnden 2018-09-26
diarienummer RÄN-2018-0126

INNEHÅLL

Räddningsnämnden	3
Information och rådgivning	4
Tillsyn och tillstånd	4
Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll	5
Förbereda och genomföra räddningsinsatser	5
Åtgärder efter räddningsinsats	6
Samordning och samverkan	7
Krisberedskap	7
Civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap	7
Nettokostnad	8
Helårsprognos	8
Investeringar	8
Uppföljning av inriktningsmål i kommunernas handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddnings- tjänst	9
Uppföljning av mål och uppdrag i verksamhetsplanen	10
Bilagor	
1 Resultaträkning	34
2 Helårsprognos	35
3 Resultaträkning per verksamhet	36
4 Analys delårsbokslut augusti Uppsala kommun	37

Räddningsnämnden

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd i vilken Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner samarbetar, med Uppsala som värdkommun. Samarbetet startade 2012 och i nämnden sitter ledamöter från alla tre kommuner. Räddningsnämnden ansvarar för räddningsverksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO), tillståndsgivning och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE) och i tillämpliga delar kommunernas uppgifter enligt lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Nämnden har under årets första åtta månader systematiskt gått igenom de mest centrala uppdragen inom sitt ansvarsområde; Information & rådgivning, Tillsyn och tillstånd, Förbereda och genomföra räddningsinsats, Åtgärder efter insats, Rengöring och brandskyddskontroll, Samverkan, krisberedskap och civilt försvar.

Utöver det har nämnden noga följt arbetet med att skapa långsiktig hållbarhet i lokalförsörjningen och bemanning av RiB-organisationen. Till sommaren var en ny funktion på brandförsvarets webbsida på plats som möjliggör intresseanmälningar till RiB-organisationen. 50 spontanansökningar inkom under sommaren innan höstens rekryteringskampanj startades. Rekryteringskampanjen resulterade i ytterligare 250 intresseanmälningar.

Sommarens extrema väder har inneburit påfrestningar på brandförsvaret. Antalet bränder i skog och mark har inom eget område varit nära fyra gånger fler än ett genomsnittligt år, därtill har de varit mer omfattande med snabbare brandförlopp.

Brandförsvaret har även lämnat stöd till andra regioner, främst Gävleborg, Jämtland och Värmland. Stödet har omfattat såväl räddnings- som ledningsresurser och uppgått till ca 4 300 persontimmar.

Ordförande i räddningsnämnden: Patrik Kjellin
Brandchef vid Uppsala brandförsvaret: Anders Ahlström

Information och rådgivning

För att den enskilde ska kunna förebygga och själv hantera bränder och andra olyckor är information och rådgivning ett viktigt mål för nämnden.

Brandförsvaret lämnar information och rådgivning till medborgare, förvaltningar, organisationer och företag för att öka kunskapen i att hantera olyckor och bränder.

Riktade informationsinsatser genomförs kontinuerligt och sker främst genom annonsering i olika media samt direktutskick till särskilda målgrupper.

Brandförsvarets webbplats utvecklas ständigt för att möta informationsbehovet hos medborgarna, företag och andra organisationer.

Brandförsvaret deltar i olika publika evenemang där främst de operativa styrkorna informerar och ger råd i brandskyddsfrågor.

Brandförsvarets har en telefonservice på vardagar mellan 09.00-11.00 dit allmänheten kan vända sig med frågor rörande brandskydd och andra förebyggande frågor.

En viktig grupp att nå ut med information till är boende i glesbygd, information till dessa sker främst i samband med sotning och brandskyddskontroll av småhus där informationsblad om brandskydd i hemmet utdelas.

Årligen under vecka 37 har brandförsvaret öppet hus på samtliga brandstationer och värn för att visa verksamheten och informera de besökande om hur de kan skydda sig mot brand och andra olyckor.

Åldersanpassad information om brandskydd ges till elever i förskolor och skolor både när elever besöker brandstationer och när brandförsvaret besöker förskolor och skolor.

Tillsyn och tillstånd

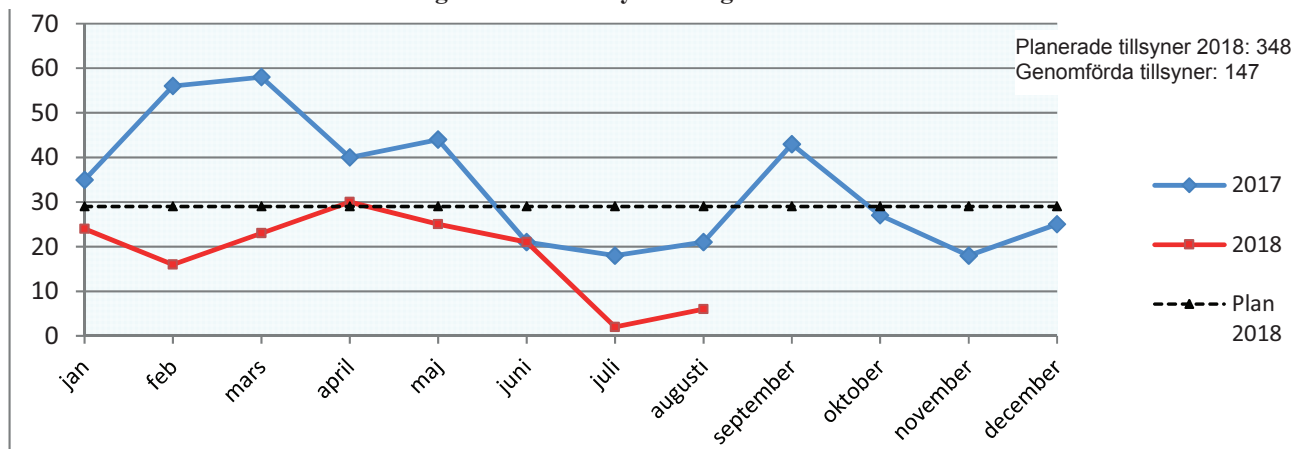
En stor verksamhet för nämnden är brandtillsyn och tillsyn av brandfarlig och explosiv vara enligt lagen om skydd mot olyckor och enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor.

I byggnader innehållande brandfarlig vara utförs vanligtvis tillsyn enligt båda lagstiftningarna, så kallad samplanerad tillsyn.

Nämnden beslutar också om tillstånd för hantering av brandfarliga varor enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. Digitalisering av tillståndsansökningen för hantering av brandfarlig vara har påbörjats och kommer troligen att kunna driftsättas under året.

Brandförsvaret är också remissinstans till polisen när ansökan om fyrverkeriuppskjutning inkommer.

Antal genomförda tillsyner enligt LSO och LBE

Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner utförts främst av de två entreprenörerna som räddningsnämnden har avtal med. Entreprenörerna utför rengöring och brandskyddskontroller av fasta förbränningsanordningar och därtill hörande rökkanaler och imkanaler i restauranger och storkök.

Några fastighetsägare har ansökt om att själva få utföra rengöring (sotning). Under perioden har tre ansökningar om att själv få utföra rengöring (sotning) avslagits av nämnden varav ett avslag har överklagats till länsstyrelsen dock biföll länsstyrelsen brandförsvarets föreläggande.

För att säkerställa att förelägganden utfärdade av entreprenörerna på fasta förbränningsanordningar är rättssäkra och i övrigt av god kvalitet har brandförsvaret kontinuerligt möten med entreprenörerna som utför brandskyddskontrollen på uppdrag av nämnden.

Under året har rutiner vid förelägganden och övrig protokollskrivning framtagits för att förenkla och förbättra procesen.

Entreprenörerna tillämpar fullt ut Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps tillsynshandbok vid de tillfällen förelägganden utfärdas.

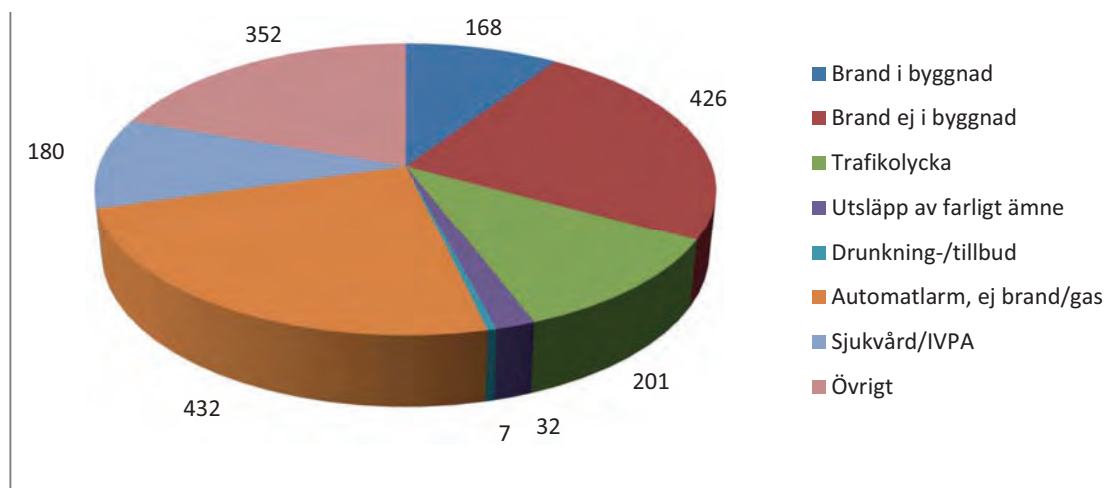
Förbereda och genomföra räddningsinsatser

Räddningsinsatser förbereds genom utbildning, övning, objektsorienteringar, insatsplanering samt fordons- och materielunderhåll. I förberedelserna ingår också utveckling av metod och taktik, samt fysisk träning och fysiska tester. Under sommaren så fokuseras utbildning insatserna på repetition för ordinarie personal och vidareutbildning för sommarvikarierna.

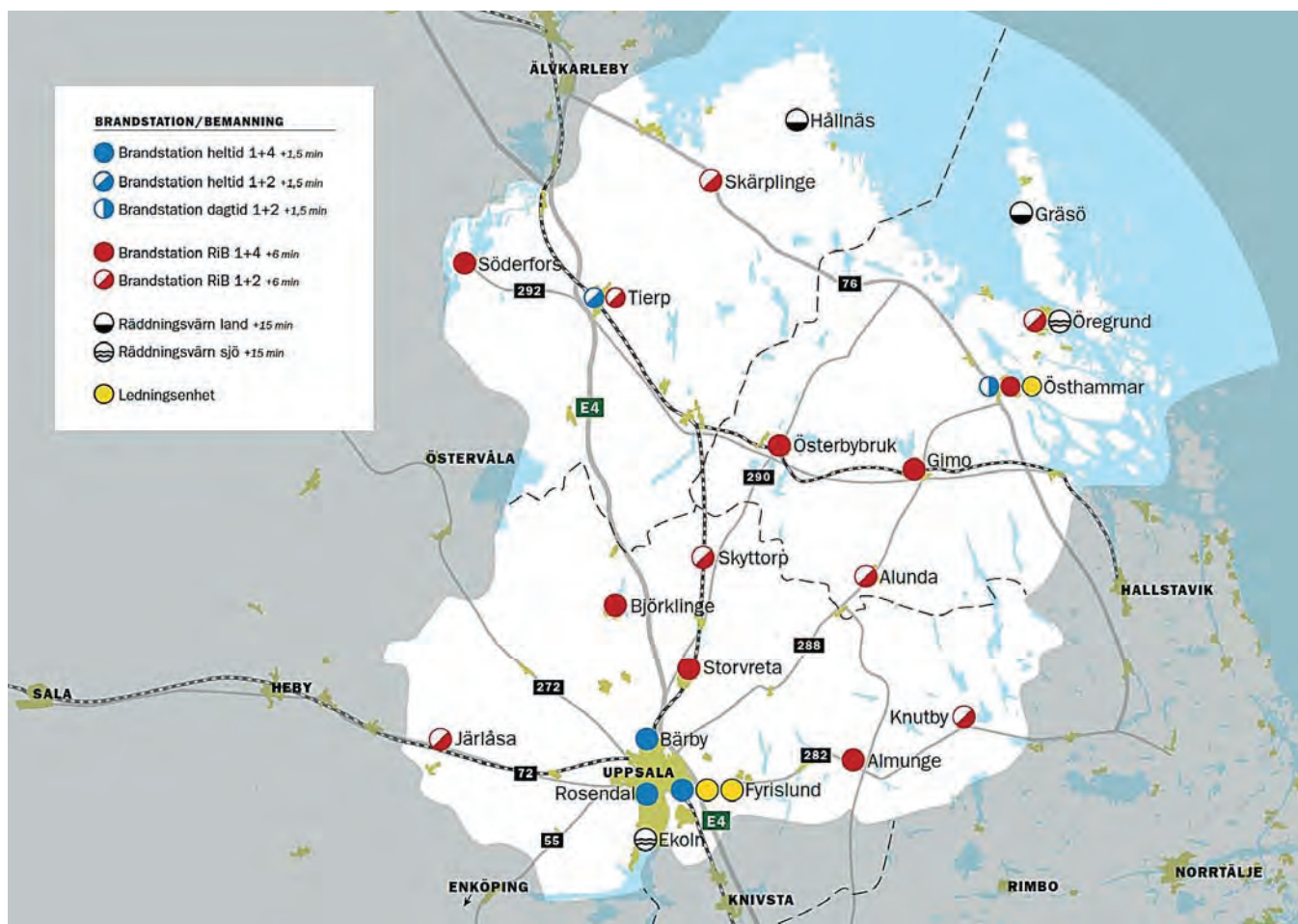
När räddningsinsatser ska genomföras hanterar Storstockholms räddningscentral (SSRC) utalarmering av Uppsala brandförsvares räddningsresurser. SSRC hanterar larm och ledning vid räddningsinsatser i ett flertal kommuner genom samverkan med Brandkåren Attunda, Räddningstjänsten Enköping-Håbo, Räddningstjänsten Gotland, Räddningstjänsten Norrtälje, Storstockholms brandförsvaret och Räddningstjänsten Sala-Heby. Dessa räddningstjänsterna hjälper också varandra med räddningsresurser vid större eller långvariga räddningsinsatser. Årets sommarmånader innebar en stor påfrestning för brandförsvarets operativa organisation, på grund av de extrema väderförhållanden som rådde under perioden med längre torka och höga temperaturer i hela Sverige. Detta gjorde att många regioner hade samtida större händelser där behovet av hjälp/stöd från andra räddningstjänster förelåg. Uppsala brandförsvaret bidrog med resurser, både personella, fordon och materiel på många ställen under denna period. Under samma period så hade Brandförsvaret en kraftig ökning i sitt eget område gällande mark och skogsbränder, 214 stycken under perioden juni-augusti jämfört med cirka ett 50-tal/år under sommaren 2017 och 2016.

Brandförsvaret har gjort en stor kampanj gällande intresse att bli RiB anställd hos Brandförsvaret med mycket gott resultat och med många intresserade.

Bemanningsituationen under sommarsemesterperioden har varit ansträngd. Uppsala stad hade ett event i augusti som krävde extra resurser av brandförsvaret, Flygdagen på garnisonen. Enligt brandförsvaret genomfördes Flygdagen med en bra säkerhet och trygghet för åskådare och funktionärer. Dom beräkningar som gjordes gav att det var cirka 140 000 åskådare och cirka 30 000 tusen fordon på besök i Uppsala denna dag.

Brandstationer

Uppsala brandförsvaret har brandstationer på de orter som markerats i kartbilden ovan. Alla brandstationer, tillsammans med omkringliggande räddningstjänster i andra kommuner, utgör ett nät av räddningsresurser.

Beredskapsform och bemanning på brandstationerna är olika för att svara mot riskbilden. Vid respektive brandstation är bemanningens beredskapsform markerad med färg och omfattningen i siffror. De blå cirkelarna markerar brandstationer bemannade med heltidspersonal och de röda cirkelarna markerar brandstationer bemannade med räddningspersonal i beredskap (RiB). I Tierp och Östhammar, markerade med röd/blå cirkel, finns både heltids- och RiB-personal. De vita cirkelarna markerar räddningsvårn som bemannas av frivilliga. Heltidsmedarbetarna arbetar på brandstationen och ska vara på väg till en insats 1,5 minut efter ett larm. RiB-medarbetarna har en annan huvudarbetsgivare och ska de veckor de har beredskap vara på väg till en insats efter 6 eller 7 minuter. Bemanningen anges i formen brandbefäl+brandmän.

På Fyrislund och i Östhammar finns tre brandbefäl i jour. På Fyrislund är det ett brandbefäl i ledningsnivå 3 (vakthavande brandingenjör, VBI) och ett brandbefäl i ledningsnivå 2 (insatsledare, IL). I Östhammar är det ett brandbefäl i ledningsnivå 2 (insatsledare, IL).

Åtgärder efter räddningsinsats

Åtgärder efter räddningsinsats omfattar att informera drabbade om behov av restvärdesräddning, sanering, bevakning och andra åtgärder. Efter insats skall även olycksorsak och olycksförlopp utredas och dessutom skall insatsen utvärderas.

Ett första led att utreda olycksorsak och olycksförlopp görs i den händelserapport som skrivs efter varje insats. Vid vissa händelser kan fördjupade undersökningar göras. I händelserapporten görs även en utvärdering av insatsen. Syftet med detta är att göra räddningsinsatserna effektivare. Vid vissa insatser görs även utvärdering med metoden AAR (After Action Review).

Statistik från insatserna tas fram kontinuerligt och analyseras. Syftet är att återföra dem till verksamheten och även till andra organisationer som kan ha nytta av dem.

Samordning och samverkan

Samverkan och samordning med andra aktörer i samhället är en förutsättning för att ge kommuninvånarna en god service, att samverkan med andra samhällsaktörer sker är en stor del av nämndens verksamhet.

Samverkan med frivilliga, andra förvaltningar, andra räddningstjänstorganisationer, landsting och statliga myndigheter som länsstyrelser, polis gör nämndens verksamhet effektivare och bättre till gagn för kommuninvånarna.

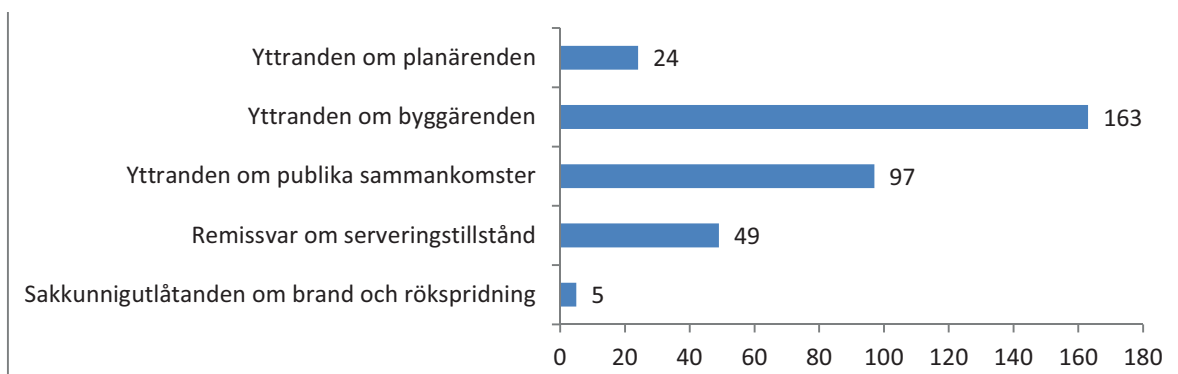
Samverkan sker även inom andra områden än räddningstjänst. Goda exempel på bra samverkan är hjärtstopp- och IVPA-larm (I Väntan På Ambulans) som brandförsvarets utryckningsstyrkor larmas till på uppdrag av landstinget. Ett annat exempel är att brandförsvaret larmas för AOSP, Akut Omhändertagande av Självmondsbenägen Person.

Kommunerna har ansvar för att samordna skydd mot andra olyckor än brand. Huvudansvaret för samordningen finns i respektive kommun brandförsvaret deltar med sin expertkompetens.

En viktig del i brandförsvarets verksamhet är att delta i kommunernas olika plan- och byggnadsprocesser. Som exempel kan nämnas framtagande av nya detaljplaner där brandförsvaret arbetar särskilt för att minimera riskerna för att olyckor inträffar.

Brandförsvaret är också remissinstans för andra förvaltningar, organisationer och myndigheter. Brandförsvaret bistår polismyndigheten med utlåtanden inför publika sammankomster. Sakkunnigutlåtanden om brand- och rökspridning lämnas vid begäran till åklagare och polismyndighet. Remissvar beträffande serveringstillstånd lämnas till miljöförvaltningarna, som är tillståndsgivare inom kommunerna.

Brandförsvaret deltar även tillsammans med andra myndigheter och förvaltningar samt kommunala bostadsbolag i olika trygghetsskapande aktiviteter.

Krisberedskap

Kommunerna har ansvar för samordning av krishanteringsfrågor inom sitt geografiska område. Brandförsvaret är en av många aktörer som berörs, och det är viktigt att förbereda för kriser genom samordnad planering och övning.

I Uppsala har kontakt etablerats med kommunens säkerhetsavdelning för att tillsammans utarbeta handlingsplanerplaner att användas vid allvarliga samhällsstörningar. Liknande upplägg med Tierps och Östhammars kommun beräknas ske under året.

Civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap

Förmågan till civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap är eftersatt idag och planeringen har i praktisk mening legat nere under flera år. Mot bakgrund av förändringar i omvärlden behöver den stärkas.

En strategi för förmågeuppbyggnad av räddningstjänst under höjd beredskap ska utformas. Delar av detta arbete har påbörjats med bland annat samövning med länsstyrelse, försvaret, sjukvården och polis.

Arbetet med planen kommer att intensifieras när de centrala myndigheterna länsstyrelsen och myndigheten för skydd mot olyckor kommer ut med närmare anvisningar för arbetet

Nettokostnad

2018 jan-aug	Netto- kostnad*	Budget	Avvikelse
Räddningsnämnden	135 826	134 625	-1 201
varav Tierp	15 948	15 807	-141
varav Uppsala	103 345	102 431	-914
varav Östhammar	16 533	16 387	-146

* exklusive semesterlöneskultförändring
belopp i tkr

Helårsprognos

2018	Prognos Nettokostnad	Budget	Avvikelse
Räddningsnämnden	204 752	201 939	-2 813
varav Tierp	23 926	23 710	-216
varav Uppsala	156 022	153 649	-2 373
varav Östhammar	24 804	24 580	-224

belopp i tkr

Analys av augustibokslutet

Nettokostnaden i bokslutet är 1 201 tkr högre än budget eller 0,9 procent. Föregående år var nettokostnaden för samma period 332 tkr lägre än budget eller 0,3 procent. Avvikelsen mot budget och skillnaden mot föregående års resultat beror främst på högre lönekostnader, högre PO-pålägg och högre extra räddningstjänstkostnader.

Lönekostnaden är 3 300 tkr högre än budget och beror på overtidskostnader i samband skogsbränder under den extremt varma och torra sommaren. Extra räddningstjänstkostnader uppgick till 587 tkr, det är bland annat kostnader för hyra av helikoptrar.

Personalomkostnads(PO)-pålägget har ökat från 39,16 procent till 44,09 procent på grund av den särskilda ålderspensionen för brandpersonal. PO ökar därmed med cirka 2 750 tkr men nämnden har endast fått ett ökat kommunbidrag med 2 067 tkr.

Totalt ger ovanstående en avvikelse mot budget med - 4 570 tkr.

Nämnden har 1 167 tkr i budget för ökade lokalhyror för nya brandstationer i Gimo och Tierp, men dessa kostnader kommer först nästa år. Nämnden har även intäkter för hjälp vid skogsbränder i andra kommuner på cirka 2 500 tkr.

På grund av dessa två poster blir avvikelsen lägre och hamnar på -1 201 tkr.

Nettokostnaden har ökat med 6,7 procent jämfört med föregående år och beror till största del på löne- och prisökningar, ökat PO-pålägg och ökade kostnader på grund av den extremt varma och torra sommaren. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV), framtaget av Sveriges kommuner och landsting (SKL), är 2,8 procent för år 2018.

Investeringar

Investeringsvolymen prognostiseras till 15 000 tkr vilket följer nämndens investeringsbudget på 15 900 tkr. Övervägande del av investeringarna är brandfordon och brandmateriel. Nämnden har en god status på brandfordon och materiel för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser.

Analys helårsprognos

Nettokostnaden i prognosen är 2 813 tkr högre än budget. Avvikelsen mot budget beror främst på högre lönekostnader, högre PO-pålägg och högre extra räddningstjänstkostnader.

På grund av den extremt varma och torra sommaren med flertal skogsbränder som följd ökar overtidskostnaden med cirka 5 000 tkr. Extra räddningstjänstkostnader ökar även med cirka 600 tkr.

Personalomkostnads(PO)-pålägget har ökat från 39,16 procent till 44,09 procent på grund av den särskilda ålderspensionen för brandpersonal. PO ökar därmed med cirka 4 500 tkr men nämnden har endast fått ett ökat kommunbidrag med 3 100 tkr.

Totalt ger ovanstående en avvikelse mot budget på -6 500 tkr.

Nämnden har 1 750 tkr i budget för ökade lokalhyror för nya brandstationer i Gimo och Tierp, men dessa kostnader kommer först nästa år. Nämnden har även intäkter för hjälp vid skogsbränder i andra kommuner på cirka 2 500 tkr.

På grund av dessa två poster blir avvikelsen lägre och hamnar på -2 813 tkr.

Den negativa avvikelsen mot budget beror på den extremt varma och torra sommaren 2018, den varmaste och torraste i stora delar av landet sedan 1800-talet. Exempelvis var medeltemperaturen i Uppsala den högsta sedan man började mäta 1722. Sannolikheten för att det inom de närmsta åren blir en lika varm och torr sommar bedöms som låg och därmed bedöms nämnden klara en ekonomi i balans 2019-2021 utifrån budget som överenskommit vid ägarsamråd mellan kommunerna.

Nämnden får från och med 2019 full kostnadstäckning för ökat PO-pålägg genom ökat kommunbidrag.

Säkerheten i prognosen bedöms till -4 000 till +1 000 tkr, största osäkerhetskällorna är lönekostnaderna och lokalhyreskostnaderna.

Uppföljning av inriktningsmålen i kommunernas handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst

Uppföljningen av inriktningsmålen görs utifrån indikatorernas utfall och av aktiviteter kopplade till målen.

<i>Inriktningsmål</i>	Prognos 2018	Prognos 2019
Utveckla samarbeten med andra samhällsaktörer för att minska antalet och effekterna av bränder och andra olyckor.		
Stärka förmågan till krisberedskap.		
Återuppta planering för civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap.		
Stärka skyddet mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd genom lokala aktörer.		
Verka för att riskhänsyn tas i samhällsplaneringen.		
Stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende och kunskap att handla vid bränder och olyckor genom information, rådgivning och utbildning.		
Bryta olycksförlopp i ett så tidigt skede som möjligt genom att tillgängligheten till och effektiviteten av räddningsinsatser ska förbättras.		
Utveckla förmågan att förebygga och hantera bränder och olyckor.		

Uppföljning av mål och uppdrag i verksamhetsplanen

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst 2016-2019

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2017-12-31):

Den planerade verksamheten är genomförd inom näst intill alla verksamhetsområden. Inom vissa områden har ytterligare aktiviteter genomförts.

Området Civilt försvar har inte nått så långt som planerat, främst på grund av att centrala riktlinjer ännu inte lämnats.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 1: Utveckla samarbeten med andra samhällsaktörer för att minska antalet och effekterna av bränder och andra olyckor

Det förebyggande arbetet står i fokus. Bränder och olyckor ska så långt möjligt förhindras från att inträffa. Arbetet är komplext och berör många olika ansvariga aktörer och ideella aktörer i samhället. Samarbete är en förutsättning för att nå ut och påverka. *Målet syftar till att brandförsvaret ska vara drivande i en bred ansats i hela samhället mot bränder och andra olyckor.*

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Samarbetet med andra samhällsaktörer begränsas för ofta av motpartens resursbegränsningar. Brandförsvaret har en god förmåga att samverka med andra samhällsaktörer.

ÅTGÄRDER

Utbildning av och information till andra aktörer i samhället som kan påverka brandskyddet i hemmiljön för att åstadkomma en bättre spridning av kunskap och ett mer medvetet agerande hos utsatta grupper.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret har haft möte med Uppsala kommuns ledningsgrupp för vård och omsorg detta för att förtydliga behovet att främst hemtjänstpersonal brandutbildas för att kunna upptäcka och agera när de upptäcker brister hos de personer de besöker

Samarbeta med kommunernas grundskolor i syfte att ge skolelever kunskap om brandrisker och brandskydd.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Fortlöpande verksamhet skötas av de operativa styrkorna.

Samarbeta med polis och ambulans om suicidprevention i syfte att minska antalet suicid.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Larmplan klar.

Samarbeta med andra nämnder och förvaltningar i kommunerna i arbetet mot anlagd brand.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret medverkar i lokala BRÅ och olika kommunala nätverk såsom kommunens säkerhetsavdelning och socialförvaltningen.

Samarbeta med andra nämnder och förvaltningar i kommunerna i arbetet med att ge äldre och personer med funktionsnedsättning ett bättre brandskydd i sina bostäder genom tekniska hjälpmedel.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Vid förfrågning från berörda förvaltningar deltar brandförsvaret med vår kompetens i brandrelaterade frågor

Samarbetskommunernas inriktningsmål 2: Stärka förmågan till krisberedskap

Skogsbranden i Västmanland sommaren 2014 visade på behoven av en stärkt krisberedskap. Vid hanteringen av många kriser kommer kommunernas organisation för räddningstjänst att vara en naturlig aktör. Även om kommunernas ansvar för samordning av krishanterings-frågor inte ligger inom brandförsvarets uppdrag har organisationen kunskaper och förmåga att hantera samhällsstörningar som är en tillgång. Samtidigt kan kunskaper om kris-beredskapssystemet och civilsamhället utvecklas. *Målet syftar till att planera, öva och förbereda egen organisation och samhället för kriser.*

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret har en god förmåga att hantera oväntade och oönskade händelser. Den har under året stärkts genom en plan för att förstärka förvaltningsledningen akut. Dock avvaktar brandförsvaret med att utveckla en ledningsplan till dess utlovade riktlinjer lämnas.

ÅTGÄRDER

Utveckla brandförsvarets förmåga att ta emot hjälp av frivilliga.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Värnet på Vässarö i driftsatt. Depån på Raggarön klart.

Öva brandförsvarets krisberedskapsorganisation, utvärdera och justera brandförsvarets krisberedskapsplanering.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Samverkar och övar med kommunerna, länsstyrelsen, polisen, sjukvården och försvarsmakten.

Delta vid samverkansövningar med andra samhällsaktörer.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret övar kontinuerligt med andra samhällsaktörer och företag såsom Vattenfall när det gäller kärnkraft, GE och Sandvik vid kemolyckor. Brandförsvaret deltar aktivt i alla samverkansövningar som företrädesvis leds av länsstyrelsen: Samövningar sker löpande med regionens olika brandförsvär.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 3: Återuppta planering för civilförsvaret och räddningstjänst under höjd beredskap

Förmågan till civilförsvaret och räddningstjänst under höjd beredskap är eftersatt idag och planeringen har i praktisk mening legat nere. Mot bakgrund av förändringar i omvärlden behöver den stärkas. Förmågan till civilförsvaret är dessutom nära förknippad med förmågan till krishantering, och ska byggas på denna. *Målet syftar till att etablera en känd och övad planering för civilförsvaret och räddningstjänst under höjd beredskap.*

Bedömning

Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Områdena befolkningsskydd och räddningstjänst under höjd beredskap saknar centrala riktlinjer. Mindre omfattande åtgärder, som exempelvis att krigsplacera personal, är genomförd i delar av organisationen.

ÅTGÄRDER

Krigsplacera RiB-medarbetare inom brandförsvaret.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Planeras vara klart 2019

Undersöka möjligheterna till att krigsplacera räddningsmän hos brandförsvaret och hur förmågeuppbyggnad för dessa kan utformas.

Status

Ej påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

ej startat.

Ta fram en långsiktig strategi för förmågeuppbyggnad av räddningstjänsten under höjd beredskap.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Inventering av brandförsvarets förmåga att drivmedelsförsörjas. Kontakt har tagits med Uppsala kommun att få tillgång till diesel från reservaggregatet beläget på Vattenfall.

Arbetet med inventering av hur brandstationer utan eget elreservaggregat ska elförsörjas pågår.

Ta fram en översiktlig kontinuitetsplanering för personalförsörjning, i samråd med samverkande räddningstjänstorganisationer och med hänsyn tagen till inkallning av RiB-personal med stöd av tjänsteplikt.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

System för inkallning av operativ heltidspersonal klart ej driftsatt. System för RiB personal ej klart, väntar på leverans av extern leverantör.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 4: Stärka skyddet mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd genom lokala aktörer

Sårbarheten är större på landsbygd och i glesbygdsområden. För att åstadkomma ett likvärdigt skydd mot olyckor krävs mer insatser för dem som bor, verkar och vistas där. Lokal närvaro och lokala aktörer är en viktig resurs i det arbetet. *Målet syftar till att med såväl egna resurser som genom lokala nätverk och fördjupade samarbeten åstadkomma ett stärkt skydd mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd.*

Bedömning

Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

De materieldepåer som placerats ut i samarbete med lokala aktörer utvecklas. Ett nytt räddningssvårn har startats på Vässarö.

Arbete med de riktade informationsinsatserna fortgår.

ÅTGÄRDER

Riktade informationsinsatser om risker för bränder och andra olyckor och hur de kan hanteras till de som bor i landsbygd och glesbygd.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Information och kontroll av brandvarnarförekomst sker fortlöpande vid brandskyddskontroller

Utbildningsavdelningen har påbörjat ett arbete med att se över rutiner och tillvägagångssätt för att nå ut med information.

Utbildningsavdelningen har påbörjat rekrytering av RIB-personal som kommer att bedriva information om brandskydd på landsbygden

Undersöka nya möjligheter att med frivilliga resurser stärka skyddet mot bränder och olyckor i glesbygd.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Genom utbildningsavdelningens försorg och kommunernas glesbygdsstrategier fortsätter arbetet att nå ut med information främst till boende utanför brandförsvarets 20 minuters gräns.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 5: Verka för att riskhänsyn tas i samhällsplaneringen

Nya risker ska så långt skäligen möjligt undvikas vid utvecklingen av våra samhällen. Den mark vi bebygger idag ställer krav på vår beredskap i morgon och om hundra år. Samhällsplanering är en komplex, långsiktig process med många aktörer. Brandförsvarets möjlighet att påverka ligger mer i att förmedla kunskap än att ställa krav. *Målet syftar till att påverka sammanhanget så att risker hanteras så tidigt och tydligt som möjligt i processen.*

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet sker löpande och särskilt fokus sätts på att lära av och utveckla samhällets samlade processer.

ÅTGÄRDER

Delta i regionalt och lokalt arbete beträffande riskhantering i samhällsplaneringen.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Fortlöpande möten med kommunernas planavdelningar, bland annat genom vägval för farligt gods transporter, byggnation i närhet där risker finns.

Samarbete med Tierps kommun i syfte att hantera risker i detaljplaneskedet.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Löpande verksamhet av förebyggarenheten i samarbete med kommunens stadsplanerare.

Samarbete med Uppsala kommun i syfte att hantera risker i detaljplaneskedet.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Löpande verksamhet av förebyggarenheten i samarbete med kommunens stadsplanerare.

Samarbete med Östhammars kommun i syfte att hantera risker i detaljplaneskedet.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Löpande verksamhet av förebyggarenheten i samarbete med kommunens stadsplanerare.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 6: Stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende och kunskap att handla vid bränder och olyckor genom information, rådgivning och utbildning

Den enskilde har i många fall bäst förutsättningar att minska riskerna i sin omgivning, och är dessutom oftast på plats där bränder och olyckor inträffat innan det offentligas resurser hunnit fram. Informations- och kunskapsspridning har underlättats mycket, men många utsatta målgrupper är fortfarande svåra att nå. Det är viktigt att information, råd och utbildning anpassas till målgruppen. *Målet syftar till att med stöd av befintliga och vidareutvecklade metoder rusta den enskilde med stärkt förmåga till såväl förebyggande som skadeavhjälpande åtgärder.*

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2017-12-31):

Informationsarbetet har utvecklats starkt med bättre plattformar och tydligare budskap. En egen hemsida för brandförsvaret har utvecklats och lanserats. Informationen i brandförsvarets samtliga externa kanaler har planerats och samordnats för att ge budskapen bästa genomslag. Ambitionen att vara närvarande i sociala medier har inte uppnåtts.

ÅTGÄRDER

Informationsinsatser genom olika forum och kanaler samt delta i nationella kampanjer.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Informationsinsatserna sker enligt plan. Under perioden har bla den planerade kampanjen om hur man grillar säkert genomförts. Starten för brandförsvarets egen facebookside sköts fram till nästa tertiäl.

Färdigställa informationsplan för 2018. (Rapport till nämnden i februari)

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Någon särskild informationsplan behövs inte. Verksamheten styr istället genom brandförsvarets taktiska kommunikationsplan, via rutiner som läggs på Insidan och för prioriterade projekt tas en kommunikationsplan fram för varje projekt.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 7: Bryta olycksförlopp i ett så tidigt skede som möjligt genom att tillgängligheten till och effektiviteten av räddningsinsatser ska förbättras

Det är i det tidiga skedet som störst möjlighet finns att påverka förloppet, även med små medel. Snabbhet är en central del i responsen (samhällets svar på eller åtgärder vid) till olyckor. Samtidigt måste kvaliteten vara god, vilket ställer krav på materiel och kunskap. Övningsverksamheten är därför viktig. *Målet syftar till att under programperioden utveckla responskedjans alla delar så att snabbare och effektivare hjälp lämnas till den nödställda.*

Bedömning

Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Överenskommelse i ägarsamråd om inrättande av ytterligare två FIP-enheter (Första InsatsPerson). Genomförande under år 2019.

ÅTGÄRDER

Kartläggning och analys av responskedjans olika delar för att hitta möjligheter att minimera tiden till dess en nödställd får hjälp.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet med att tillsammans med Uppsala brandförsvars samarbetspartner förkorta responstiden vid en händelse sker fortlöpande. Storstockholmsräddningscentral (SSRC) har kontinuerliga träffar med bl.a. SOS-alarm för att nå bättre responstider. Uppsala brandförsvaret har nu infört Fip (förste insats person) på alla Rib-stationer. Under hösten -18 kommer all personal vid SSRC att vidareutbildas i Uppsala brandförsvares operativa organisation och geografiska läge. Utbildningen kommer att genomföras årligen i syfte att ge Ledningsoperatörerna bättre förutsättningar för att kunna hantera ärenden snabbare och med hög kvalitet.

Följa upp och påverka våra avtalsparter till att minska svarstider och larmhanteringstider.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Kvalitetsuppföljningsmöten med Storstockholmsräddningscentral (SSRC) sker två ggr per termin. På dessa möten redovisar SSRC hur tiderna sett ut över tid och vad SSRC jobbar med för att förbättra tiderna. SSRC redovisar via dokument alla tider månadsvis till Uppsala brandförsvaret som följer upp eventuella förändringar fortlöpande.

Utveckla förmåga att larma frivilliga aktörer (anställda i företag, förvaltningar etc.) till olycksplatser.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Utökat med ett värn. Vässarö.

Samarbetskommunernas inriktningsmål 8: Utveckla förmågan att förebygga och hantera bränder och olyckor

Samhället förändras kontinuerligt, och nya risker uppkommer. Det finns ett starkt behov av att kontinuerligt utveckla såväl det förebyggande som det skadeavhjälpande arbetet. En central del i detta är lärande från inträffade händelser. *Målet syftar till att vidareutveckla rutiner och processer så att egna och andras erfarenheter snabbt omsätts i kunskap och arbetsmetoder.*

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Systematiken i återförandet av kunskap från utvärderingar och övningar utvecklas.

ÅTGÄRDER

Omvärldsbevaka och ta tillvara på erfarenheter och lärdomar från andra organisationer i syfte att tidigt fånga upp händelser/trender där det föreligger behov av förebyggande åtgärder.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Deltagande i olika konferenser bland annat 100 000 konferensen. Återkommande interna övningar och utbildningar.

Samövningar med regionens övriga räddningstjänster.

Utveckla lärande och spridning av erfarenheter efter övningar och insatser.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Att utveckla lärande och spridning av erfarenheter efter övningar och insatser kräver flera olika insatser. Åtgärder efter räddningsinsats omfattar att informera drabbade om behov av restvärdesräddning, sanering, bevakning eller andra åtgärder när räddningsinsatser avslutas. Undersökning av olycksorsak, olycksförlopp och utvärdering av räddningsinsatser är andra viktiga delar efter en insats.

Brandförsvaret gör utvärdering efter räddningsinsats med metoden AAR (After Action Review). Att genomföra en utvärdering efter en räddningsinsats är ett viktigt led för att utveckla insatsförmågan. Metoden AAR (After Action Review) är en metod som brandförsvaret använder sig av. Alla AAR går igenom och eventuella förslag tas fram för att utveckla verksamheten.

Insatsstatistik och analys av dessa genomförs varje vecka i syfte att samverka med andra organisationer när det gäller anlagda bränder och skadegörelse. Månadsvis redovisas statistiken till brandförsvarets ledning och nämnd.

Utveckla den operativa utbildnings- och övnings-verksamheten.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Följer plan för regionsutbildning L2-L5. Planeras för likvärdig utbildning för regionens L1 befäl under 2019.

Utveckla kvalitetssäkring av den operativa förmågan.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet fortskrider, nästa ämne att kvalitetssäkra blir PDV/terror under 2018.

Utveckla rättsäker tillämpning av tillsynsärenden.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Egenkontroll i form av intern granskning av alla föreläggande att de är juridiskt rätt utformade.

Fortlöpande utbilda tillsynsför rättarna i MSBs tillsynshandbok.

Genomföra pilotförsök med koncept motsvarande Förstärkt Medmänniska, Civil InsatsPerson eller motsvarande.

Status

Ej påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Ej påbörjat , planering att påbörja under hösten 2018

Inriktningsmål 1: Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Hållbar ekonomisk utveckling är en av förutsättningarna för välfärd och behövs för att säkra människors jobb, försörjning och social trygghet. När fler Uppsalabor kommer i arbete, förbättras också förutsättningarna för att trygga välfärden för invånarna. En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnaderna inte överförs på kommande generationer. Samtidigt måste det finnas utrymme för både kvalitetsförbättringar och nödvändiga investeringar i den växande kommunen. Uppsala är en kommun där företag ges förutsättningar att starta och växa. Kommunens upphandling ska bidra till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Uppsala divesterar och bidrar till klimatomställningen genom att fasa ut fossila värdepapper. Kommunens resurser ska fördelas jämställt. Kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter och ska ges lika villkor och möjligheter att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Nämnden har sedan den bildades 2012 haft en ekonomi i balans. För 2018 bedöms avvikelsen mot budget/resultatet bli - 2 813 tkr. Den negativa avvikelsen mot budget beror på den extremt varma och torra sommaren 2018 och ökat PO-pålägg. Det har varit den varmaste och torraste sommaren i stora delar av landet sedan 1800-talet. Exempelvis var medeltemperaturen i Uppsala den högsta sedan man började mäta 1722. Sannolikheten för att det inom de närmsta åren blir en lika varm och torr sommar bedöms som låg och därmed bedöms nämnden klara en ekonomi i balans 2019-2021 utifrån budget som överenskommit vid ägarsamråd mellan kommunerna. Nämnden får från och med 2019 full kostnadstäckning för ökat PO-pålägg genom ökat kommunbidrag.

NÄMNDMÅL

Uppsala kommuns inriktningsmål 1 Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi. Tierps kommuns övergripande inriktningsmål Tierp är en attraktiv, inkluderande och hållbar kommun med ekonomin i balans. Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En hållbar kommun. - Där vi har ett effektivt resursutnyttjande, ej skadar miljön, är långsiktiga och tar ansvar för kommande generationer.

Nämndens strategi:

En god kontroll och styrning av verksamhet och ekonomi. Kontinuerligt anpassa verksamheten utifrån tilldelade kommunbidrag från kommunerna.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-08-31):

Nämndens ekonomi är i balans, dock med ett negativt resultat för 2018 på grund av den extremt varma och torra sommaren. Uppföljning sker regelbundet och internkontroll är en naturlig del i styrningen.

ÅTGÄRDER

En god kontroll på vilket behov som kommunerna har inom nämndens ansvarsområde och en god uppföljning av verksamheten och ekonomin.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Ekonomi och verksamhet följs upp månadsvis. Den interna kontrollen är en naturlig del av verksamhetsstyrningen.

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG

1.2 Tydliggöra hur digitaliseringens möjligheter ska användas och dess utmaningar hanteras i verksamhetsplanering och affärsutveckling så att utvecklingen kan drivas så samlat och effektivt som möjligt

Status

Väntar

ÅTGÄRDER

Utveckla det tekniska ledningsstödet för räddningsinsatser.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet med att utveckla/uppdatera ledningsstödet görs kontinuerligt och ligger i fas med planeringen.

Undersöka möjligheterna att digitalisera delar av tillstånds- och tillsynsprocessen.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Påbörjat möten med kommunens IT-avdelning främst för tillståndshanteringen.

1.4 Genomföra analyser för jämställdhetsbudgetering inom minst ett nytt utvecklingsområde årligen, samt att utifrån analys ta fram åtgärder i syfte att minska ojämställdhet

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Jämställdhet är ett viktigt område för nämnden. Vid upphandlingar av fordon och materiel ska jämställdhetsaspekten tas tillvara.

ÅTGÄRDER

Jämställdhetsbudgetera skyddskläder.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

Vid upphandling av skyddskläder tas krav med på att kläderna passar både kvinnor och män.

1.5 Genomföra könskonsekvensbeskrivningar i samband med kommande investeringar

Uppdraget hade år 2017 lydelsen "Genomföra jämställdhetsanalyser i samband med kommande investeringar."

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Vid investeringar tas jämställdhetsaspekten tillvara, analysarbetet behöver utvecklas och formaliseras. Förväntas vara klart under 2018.

ÅTGÄRDER

Vid upphandlingar av fordon och materiel göra könskonsekvensbeskrivningar.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Vid investeringar av fordon och materiel tas jämställdhetsaspekten tillvara.

1.6 Ta fram en långsiktig investeringsplan

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

En långsiktig investeringsplan finns i verksamhetsplanen.

ÅTGÄRDER

Att i verksamhetsplanen ha en investeringsplan för kommande tio år.

Status

Färdig

Senaste kommentar (2018-08-31):

En långsiktig investeringsplan finns i verksamhetsplanen.

Inriktningsmål 2: Uppsala ska vara attraktivt att leva, verka och vistas i

Uppsala är nyskapande och utmanande. Uppsala har en stark ställning som evenemangs- och mötesstad. Invånare och besökare ges möjlighet till meningsfull fritid och rekreation där kulturell infrastruktur och det offentliga rummet bidrar till en nära, trygg och inspirerande miljö. Arbetet med att skapa förutsättningar för jämlik, jämställd och tillgänglig kultur, idrott och fritid fortsätter. Idrott, fritid och kultur utgör en starkt bidragande faktor för folkhälsa och livskvalitet. Samarbeten med Uppsalas universitet gör Uppsala till en stark kunskapsstad. Företag väljer Uppsala som ett attraktivt alternativ för nyetableringar och företagande. I Uppsala finns goda förutsättningar för socialt företagande. Grön affärsutveckling främjas.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

Kärnverksamheten fortgår med oförändrad omfattning och kvalitet. Uppdragen bedöms till stora delar genomföras under året.

NÄMNDMÅL

Uppsala kommuns inriktningsmål 2 Uppsala ska vara attraktivt att leva, verka och vistas i. Tierps kommuns övergripande inriktningsmål Tierp är en attraktiv, inkluderande och hållbar kommun med ekonomin i balans. Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En attraktiv och växande kommun

Bedömning

Ej utvärderad

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG

2.9 Stärka krisberedskapen i kommunens alla verksamheter

Status

Väntar

Senaste kommentar (2018-08-31):

Inväntar centrala direktiv för att uppnå bästa möjliga helhetseffekt i arbetet.

ÅTGÄRDER

Se HP Mål 2

Status

Ej påbörjad

2.12 Ta fram ett förslag till Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner på ett Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor som ska gälla från och med 2020 (RÄN)

Status

Påbörjad

ÅTGÄRDER

Ta fram förslag på handlingsprogram.

Status

Ej påbörjad

Revidera riskanalys för de tre kommunerna.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Projektledare rekryterad och arbetet med revidering och komplettering av riskanalys initierat.

Inriktningsmål 3: Uppsalas stad och landsbygd ska växa smart och hållbart

När Uppsala växer skapas nya möjligheter för ekonomisk tillväxt samtidigt som sociala klyftor minskar och ekosystem ska bevaras och stärkas. Den hållbara stads- och landsbygdsutvecklingen säkerställer likvärdig tillgång till boende, kommunikationer, samhällsservice och offentliga platser. Uppsala kommun ska vara en av landets bästa landsbygdkommuner. Ett starkt områdesarbete förebygger och förhindrar social oro. Uppsala ska vara i framkant i miljö- och klimatomställningen samt förbättra beredskapen för ett förändrat klimat. Det ställer krav på kraftfulla insatser inom bland annat transporter, byggande, energi och livsmedel. Uppsala ska bli Sveriges bästa cykelstad. Det egna markinnehavet ska säkra en långsiktig stads- och landsbygdsutveckling som tar hänsyn till rekreation, biologisk mångfald och vattenresurser. Vid eventuell exploatering av värdefull natur och åkermark

bör det kompenseras genom exempelvis naturvårdsinsatser i andra områden. Uppsalas vatten, naturområden och parker håller hög kvalitet och finns nära invånarna.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2017-12-31):

Nämnden bidrar i flera viktiga kommunprocesser för att stad och landsbygd ska växa smart och hållbart. Nämnden fokuserar särskilt på det trygghetsskapande perspektivet, exempelvis i planprocesser och ett omfattande samarbete med andra aktörer.

NÄMNDMÅL

Uppsala kommuns inriktningsmål 3 Uppsala stad och landsbygd ska växa smart och hållbart. Tierps kommuns övergripande inriktningsmål: Successivt utveckla tätorterna med början i Tierp genom att verka för ökat antal bostäder med attraktiva miljöer. Minska kommunens negativa klimatpåverkan genom att minska kommunens utsläpp av växthusgaser och att minska kommunens energiförbrukning. Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En attraktiv och växande kommun - Där människor vill bo och stanna kvar, dit besökare vill och där företagandet växer. - Där bostadsbyggandet och befolkning ökar.

Bedömning

Ej utvärderad

Senaste kommentar (2017-12-31):

Nämnden bidrar främst till att trygghetsperspektivet tillvaratas.

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG

3.1 Utveckla Uppsala till en Smart stad där innovationer, digitalisering och miljö- och klimatdrivet arbete skapar möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Miljö- och klimatarbetet utvecklas. Digitaliseringens utveckling anpassas efter kommunens arbete samt samverkande räddningstjänsters utvecklingstakt.

ÅTGÄRDER

Klimatanpassa fordonsparken.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Inför varje nytt inköp, se över möjligheten till mer miljövänliga drivmedel. För de speciella krav som ställs på utryckningsfordon är utbudet dock begränsat.

3.3 Utifrån den sociala kompassen fortsätta utveckla den samordnade planeringsprocessen för hållbar stads- och landsbygdsutveckling

Lydelse i Mål och budget 2017: "Fortsätt utveckla den samordnade planeringsprocessen för hållbar stads- och landsbygdsutveckling."

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Deltagande i relevanta planeringsforum eftersträvas.

ÅTGÄRDER

Samarbete med kommunerna och andra myndigheter.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Samarbete med kommunerna samt relevanta myndigheter är god och utvecklas vidare.

3.6 Stärk arbetet med att förebygga och förhindra social oro samt öka tryggheten

Lydelse i Mål och budget 2017: "Stärk arbetet med stadsutveckling för att förebygga och förhindra social oro."

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Deltar i relevanta forum samt ett särskilt fokus på förutsättningarna för räddningstjänstverksamheten.

ÅTGÄRDER

Samarbete med kommunerna och andra myndigheter.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Se 3.3

3.14 Öka andelen förnybar energi och öka takten i arbetet med energieffektivisering och energisparande

Lydelse i Mål och budget 2017: "Öka andelen förnybar energi och fördubbla förbättringstakten vad gäller energieffektivitet".

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Dialog med SBF beträffande hyresavtal pågår.

ÅTGÄRDER

Energieffektivisera brandstationerna i samarbete med hyresvärd.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Vid nybyggnationer tas frågan om energieffektivisering aktivt med. Så hög miljöcertifiering som möjligt eftersträvas. Dialog med hyresvärd om energieffektiviseringar pågår avseende befintliga lokaler.

Inriktningsmål 8: Uppsalas invånare och organisationer ska vara delaktiga i att utforma samhället

Kommunens verksamhet har mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och rättvisa som utgångspunkt. Uppsala kommun ska vara en föregångskommun där ett aktivt demokratiarbete leder till invånare som förstår hur de kan påverka och hur beslut fattas. Uppsalas invånare är delaktiga och har inflytande. Tekniska lösningar och strategiska kommunikationsval används för en innovativ, lyhörd och inkluderande medborgardialog. Kommunen verkar för ett ökat och mer jämlikt valdeltagande och stärker underrepresenterade gruppers förutsättningar till deltagande och inflytande. Särskild hänsyn ska tas till barns- och ungdomars perspektiv. Ett starkt civilsamhälle skapar mötesplatser där människor har möjlighet att aktivt delta i samhällslivet. Ett starkt partnerskap mellan flera aktörer bidrar till samhällsutvecklingen.

Bedömning

Delvis uppfyllt

NÄMNDMÅL

Uppsala kommuns inriktningsmål 8 Uppsalas invånare och organisationer ska vara delaktiga i att utforma samhället. Tierps kommuns övergripande inriktningsmål Tierp är en attraktiv, inkluderande och hållbar kommun med ekonomin i balans. Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En öppen kommun - Där vi uppfattas som transparenta, inkluderande, inbjudande, lyssnande och tillgängliga - Där medborgare och företagare känner delaktighet samt möjlighet till påverkan och inflytande. En kommun och organisation som är demokratisk, inbjudande, lyssnande och nyfiken. - Vi omfamnar olikheter och tar tillvara olika perspektiv. Nämndens strategi för att nå målet: Öka dialogen och samverkan med invånarna och med olika organisationer i kommunen.

Bedömning

Delvis uppfyllt

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG

8.4 Tillämpa modellen för medborgardialog och demokratiutveckling, i enlighet med SKL:s delaktighetstrappa

Lydelse i Mål och budget 2017: "Tillämpa modellen för medborgardialog och demokratiutveckling, i enlighet med SKL:s delaktighetstrappa, inom fler områden. (KS)".

Status

Väntar

Senaste kommentar (2018-08-31):

Förväntas genomföras beträffande handlingsprogrammets mål under 2019.

ÅTGÄRDER

Medborgardialog beträffande RiB-rekrytering.

Status

Ej påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Kampanj genomförs för att rekrytera och samtliga intresseanmälningar följs upp.

Medborgardialog beträffande handlingsprogram.

Status

Ej påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Aktuellt år 2019.

Medborgardialog beträffande riskanalys.

Status

Stoppad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Kommer inte att genomföras på grund av tidsbrist.

8.5 Utifrån framtagna handlingsplan stärka kommunens engagemang för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism

Status

Väntar

ÅTGÄRDER

Utbildning i folkrätt för nämnd.

Status

Stoppad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Kommer inte att genomföras.

8.7 Ta fram en informationshanteringsplan som utifrån verksamheternas processer stödjer en effektiv, rättsäker och digital informationshantering

Status

Påbörjad

ÅTGÄRDER

Ta fram informationshanteringsplan.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet bedöms fortlöpa väl.

8.8 Utifrån landsbygdsprogrammet öka delaktigheten och inflytande inom lämpliga områden med framtagna metod för medborgarbudget

Status

Väntar

ÅTGÄRDER

Se HP mål 4.

Status

Ej påbörjad

Inriktningsmål 9: Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Kommunen kännetecknas av god service, tillgänglighet och effektivitet. Verksamhetens kvalitet utvecklas kontinuerligt utifrån innovationer, omvärldsbevakning och ständiga förbättringar. Brukare och medarbetares erfarenheter och kompetens ska tas till vara i utveckling av verksamheten.

Kommunen ska som attraktiv arbetsgivare utveckla ett inkluderande och normkritiskt förhållningssätt. Kommunen har ledare som fungerar som kulturbärare i förbättring, förändring och medskapande. Kommunen har medarbetare med rätt kompetens att möta invånare, företag, organisationer och besökare. Ett aktivt arbete för ett jämställt och hållbart arbetsliv där god social och organisatorisk arbetsmiljö kombineras med bra villkor och utvecklingsmöjligheter lägger grunden till förmågan att både attrahera och behålla medarbetare.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

En rad åtgärder är i uppstartsfas. Samtliga heltidsanställda medarbetare har deltagit i en introduktion till Förtroendefullt samarbete. En översyn av kompetensförsörjning planeras.

NÄMNDMÅL

Kompetensförsörjningen ska vara normkritisk och ändamålsenlig.

Bedömning

Ej uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

Ej påbörjad.

ÅTGÄRDER

Benchmarka kompetensförsörjningen gentemot andra räddningstjänsters kompetensförsörjning.

Status

Stoppad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Åtgärden prioriteras inte under 2018. Fokus kommer istället ligga på fortsatt arbete med kompetensförsörjningsåtgärder riktade mot RIB- medarbetare samt framtagande av kompetensförsörjningsåtgärder för befattningskategorierna brandingenjör och brandinspektör.

Nämnden ska ha en verksamhet där allas lika värde är självklart och som är fri från kränkningar och negativ särbehandling.

Bedömning

Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

Effekter av tidigare insatser är positiva, arbetet prioriteras enligt resultat från medarbetarundersökning och första aktiviteterna genomförs den 2 maj.

ÅTGÄRDER

Öka kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet och mångfald.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Kunskapshöjande insats riktad mot cheferna har genomförts i och med föreläsning/ workshop om mänskliga rättigheter, som genomfördes i maj.

Kommunen ska ha ett hållbart och hälsofrämjande arbetsliv där alla medarbetare mår bra och kan göra skillnad, arbeta tillsammans och välkomna nyskapande

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

Effekter av tidigare åtgärder syns tydligt i medarbetarundersökningen. Fortsatt arbete prioriterat enligt samma undersöknings resultat.

ÅTGÄRDER

Motverka negativ stress. Verka för en hållbar arbetsbelastning.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetet med att verka för en hållbar arbetsbelastning sker i huvudsak i linjen, och genom en välfungerande dialog mellan chef och medarbetare\.

Frågan i medarbetarundersökningen rörande huruvida man som medarbetare upplever att man hinner med sina arbetsuppgifter inom ordinarie arbetstid kommer att särskilt följas upp under 2018. Det är en av tre frågor från enkäten där varje chef förväntas förmedla medarbetarnas feedback rörande frågeställningen till förvaltningens ledningsgrupp. Ledningen kommer att göra en analys av feedbacken och vid behov ta fram åtgärdsförslag. Klart i sept/oktober 2018.

Utvärdering av sommaren (arbetsbelastning, arbetsmiljöfaktorer, organisatoriska faktorer) 2018 med det extrema väderläget och skogsbränderna kommer att genomföras under september månad.

Ledarskapet ska fungera som en stark kulturbärare som kan leda medarbetare i att göra skillnad, arbeta tillsammans och välkomna nyskapande.

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2018-04-30):

En första chefsdag genomförd. Heldagar med all heltidsanställd personal genomförda med chefer aktiva i sina roller.

ÅTGÄRDER

Fortsatt utveckling av chefer och ledare.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Chefsdag två av fyra genomfördes i maj, med fokus på mänskliga rättigheter.

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG

9.1 Intensifiera arbetet med att skapa attraktiva villkor för nuvarande och kommande bristyrken

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-04-30):

Planering för åtgärder genomförd. Mindre aktiviteter genomförda.

ÅTGÄRDER

Verka för att räddningspersonal i beredskap är kvar som medarbetare under längre tid.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Fokus har under T2 legat på aktiviteter som syftar till att attrahera/rekrytera nya RIB- medarbetare.

Verka för hållbar rekrytering av räddningspersonal i beredskap.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetsgrupp med fokus på RIB- rekrytering har aktiverats under T2. Rekryteringskampanj för RIB lanserades under augusti och som hittills resulterat i ca 300 intresseanmälningar, att jämföra med det normala inflödet om ca 10 intresseanmälningar under samma period. Kampanjen bestod av insatser så som annonsering såväl i print som via sociala medier samt lokala aktiviteter. Uppföljning av intresseanmälningarna kommer att ske under hösten.

9.2 Säkra kompetensförsörjningen genom att genomföra åtgärder för att behålla och rekrytera kompetenta medarbetare i en hållbar arbetsmiljö

Lydelse i Mål och budget 2017: "Genomföra åtgärder för att inom vård och omsorg behålla och rekrytera kompetenta medarbetare i en hållbar arbetsmiljö. (OSN, SCN och ÄLN)".

Status

Påbörjad

ÅTGÄRDER

Verka för att räddningspersonal i beredskap är kvar som medarbetare under längre tid.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Fokus har under T2 legat på aktiviteter som syftar till att attrahera/rekrytera nya RIB- medarbetare.

Verka för hållbar rekrytering av räddningspersonal i beredskap.

Status

Påbörjad

Senaste kommentar (2018-08-31):

Arbetsgrupp med fokus på RIB- rekrytering har aktiverats under T2. Rekryteringskampanj för RIB lanserades under augusti och som hittills resulterat i ca 300 intresseanmälningar, att jämföra med det normala inflödet om ca 10 intresseanmälningar under samma period. Kampanjen bestod av insatser så som annonsering såväl i print som via sociala medier samt lokala aktiviteter. Uppföljning av intresseanmälningarna kommer att ske under hösten.

UPPDRAG VID SIDAN AV VERKSAMHETSPLANEN

Bilagor för rapportering till kommunstyrelsen

Här lägger du in nämndens bilagor vid delårsuppföljningarna och vid årsbokslutet. Se rutinen på Insidan under Kommungemensamt/Ekonomi och budget/Rapportering vilka bilagor som ska rapporteras.

Status
Färdig

att uppdra åt samtliga nämnder och bolagsstyrelser att under 2018 arbeta fram egna ledningsplaner inför och vid allvarliga störningar i enlighet med rutin för detta

Besluts punkten ingick i ärendet *Ledningsplan inför och vid allvarlig störning* (KSN-2017-2895), § 254 vid kommunfullmäktiges sammanträde 2017-11-06-07. Observera att uppdraget har kopplingar till det kommungemensamma uppdraget *Stärka krisberedskapen i kommunens alla verksamheter* som ligger under inriktningsmål 2.

Ska rapporteras från och med delårsuppföljningen per april 2018.

Status
Väntar

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret avvaktar de utlovade riktlinjerna för arbetet för att uppnå bästa helhetseffekt i kommunerna.

Särskilda frågor om Landsbygdsprogrammet

Frågorna besvaras i uppföljningen per augusti genom att lämna en kommentar i fliken Rapportering i frågan.

Status
Färdig

Titel	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status	Färdiggrad
Hur möjliggör nämnden/bolagsstyrelsen för bostads- och verksamhetsutveckling på landsbygden?	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Färdig	100%

Senaste kommentar (2018-08-31):

En god tillgänglighet för råd och anvisningar i kombination med en effektiv handläggning av remisser och tillsynsärenden.

Hur verkar nämnden/bolagsstyrelsen för en stärkt näringslivsutveckling i kommunens landsbygder?	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Färdig	100%
---	-----------------------------------	------------	------------	--------	------

Senaste kommentar (2018-08-31):

En god tillgänglighet för råd och anvisningar i kombination med en effektiv handläggning av remisser och tillsynsärenden.

Hur gör nämnden/bolagsstyrelsen för att bibehålla och utveckla servicefunktioner i kommunens landsbygder?	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Färdig	100%
---	-----------------------------------	------------	------------	--------	------

Senaste kommentar (2018-08-31):

Riktat arbete för att rekrytera deltidbrandmän samt planering av utökad förmåga på landsbygden.

Hur gör nämnden/bolagsstyrelsen för att stötta lokalt engagemang i kommunens landsbygder?	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Färdig	100%
---	-----------------------------------	------------	------------	--------	------

Senaste kommentar (2018-08-31):

Brandförsvaret samarbetar med lokala aktörer beträffande materieldepåer.

Särskilda frågor om programmet för Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitik

Frågorna besvaras i uppföljningen per augusti genom att lämna en kommentar i fliken Rapportering i frågan.

Status

Påbörjad

Titel	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status	Färdiggrad
Bidrar nämnden/bolagsstyrelsen till att uppfylla målen i programmet för Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitik? Om ja, beskriv hur.	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Påbörjad	0%

Senaste kommentar (2018-08-31):

Förutsättningarna för praktik eller motsvarande i utryckningsstyrkan undersöks.

Program och handlingsplan för full delaktighet

Frågorna besvaras i uppföljningen per augusti genom att lämna en kommentar i fliken Rapportering i frågan.

Status

Ej påbörjad

Titel	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status	Färdiggrad
På vilket sätt genomsyrar jämställdhet åtgärder (som rör program för full delaktighet) i er verksamhetsplan/affärsplan?	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Påbörjad	10%

(1) Inom vilka åtgärder (som rör program för full delaktighet) har ni arbetat mest med jämställdhet? Beskriv, om möjligt, vilka resultat ni ser. (2) Inom vilka åtgärder (som rör program för full delaktighet) ser ni ett behov av att arbeta mer med jämställdhet?					
--	--	--	--	--	--

Senaste kommentar (2018-08-31):

Styrdokumentet utformas för att omfatta alla invånare.

Vid rekrytering uppmärksammas jämställdhet särskilt. Brandstationer byggs om för att passa alla medarbetare.

Ett fortsatt brett arbete behövs i verksamheten.

Åtgärden "En konsekvensanalys kring tillgänglighet och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning ska göras och dokumenteras i underlagen inför politiska beslut." gäller samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Innefattar era konsekvensanalyser jämställdhet? Om ja bifoga exempel.	Anders Ahlström (Anders.Ahlstrom)	2018-01-01	2018-09-20	Påbörjad	0%
--	--------------------------------------	------------	------------	----------	----

Senaste kommentar (2018-08-31):

Jämställdhet beaktas men dokumentationen brister.

BILAGA 1

Resultaträkning

Resultaträkning			
Period: 201801-201808			Räddningsnämnden
Benämning	Akkumulerad redovisning	Ack. redov. Föregående år	Akkumulerad budget
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Försäljningsintäkter	11,0	31,8	30,0
Taxor och avgifter	4 466,9	4 718,7	5 320,2
Hyror och arrenden	1 005,8	1 109,1	1 129,1
Bidrag	32 359,7	30 695,5	32 250,7
Förs. av verksamhet och konsulttjänster	4 799,8	2 482,8	2 912,3
Summa verksamhetens intäkter	42 643,2	39 037,8	41 642,2
- Varav externa	41 386,2	37 746,2	40 447,1
- Varav mot dotterbolag	467,2	520,7	448,1
- Varav kommuninternt	789,7	770,9	747,1
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Övriga lämnade bidrag	-102,3	-39,9	-16,7
Löner	-62 112,0	-57 435,3	-60 327,4
Upplupna semesterlöner, förändring	716,1	1 207,8	-143,7
PO-pålägg	-27 151,2	-22 558,9	-23 631,4
PO-pålägg semesterlöneskuld	273,7	472,8	-56,5
Övriga personalkostnader	-260,5	-639,8	-75,3
Lokal- och markhyror	-18 515,6	-22 058,0	-23 402,7
Fastighetskostn. och fast.entreprenader	-698,0	-1 224,9	-936,7
Övriga främmande tjänster	-6 072,7	-6 037,4	-6 052,2
Övriga verksamhetskostnader	-14 849,2	-12 073,2	-13 371,3
Indirekta kostnader från KLK	-1 821,4	-1 420,0	-1 420,0
Kommungemensamma kostnader från KLK	-6 164,6	-2 860,0	-2 860,0
Övriga gemensamma kostnader	0,0	0,0	-987,8
Summa verksamhetens kostnader	-136 757,6	-124 666,8	-133 281,7
- Varav externa	-85 189,8	-77 107,0	-84 998,0
- Varav mot dotterbolag	-209,3	-158,6	0,0
- Varav kommuninternt	-51 358,6	-47 401,2	-48 283,7
Avskrivningar	-7 684,1	-8 663,7	-8 600,0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-101 798,6	-94 292,7	-100 239,5
Kommunbidrag	102 432,0	96 650,0	100 368,0
Summa skatteintäkter, generalla statsbidrag/utj.	102 432,0	96 650,0	100 368,0
Finansiella intäkter	1,4	2,4	0,0
Summa finansiella intäkter	1,4	2,4	0,0
Finansiella kostnader	-1,9	-0,9	0,0
Internränta	-793,8	-795,2	-833,3
Summa finansiella kostnader	-795,7	-796,1	-833,3
-Finansnetto	-794,3	-793,7	-833,3
RESULTAT FÖRE EXTRAORD. POSTER	-160,8	1 563,6	-704,8
ÅRETS RESULTAT	-160,8	1 563,6	-704,8
Benämning	Akkumulerad redovisning	Ack. redov. Föregående år	Årsbudget
Årets investeringar			
Årets investeringar utgifter	-4 810,6	-10 241,0	-15 900,0
Årets investeringar netto	-4 810,6	-10 241,0	-15 900,0

BILAGA 2

Helårsprognos

Helårsprognos			
<i>År: 2018 Period: Augusti belopp i tkr</i>			
Konto	Prognos 2018	Budget 2018	Utfall 2017
3x - Verksamhetens intäkter	64 210	62 463	60 349
45 övr - Övriga lämnade bidrag	-161	-25	-159
50-51 - Löner	-91 491	-89 731	-86 526
5115 - Upplupna semesterlöner, förändring	-456	-216	90
5911 - PO-pålägg	-40 632	-35 148	-33 954
5912-5913 - PO-pålägg semesterlöneskuld	-187	-85	38
5x övr - Övriga personalkostnader	-448	-113	-791
6000 - Lokal- och markhyror	-27 661	-35 104	-32 183
6100 - Fastighetskostnader och fastighetsentreprenader	-889	-1 405	-1 936
6720 - Övriga främmande tjänster	-9 272	-9 078	-8 562
78 - Realisationsförluster från förs. av anl.tillgångar			-86
4-78 övr - Övriga verksamhetskostnader	-23 294	-20 057	-20 683
789 - Ankomstregistreringar	0		0
9210 - Indirekta kostnader från KLK	-2 732	-2 130	-2 130
9310 - Kommungemensamma kostnader från KLK	-9 247	-4 290	-4 290
9330 - Övriga gemensamma kostnader	0	-1 482	
4-78 - Verksamhetens kostnader	-206 472	-198 862	-191 173
79x - Av- och nedskrivningar	-12 549	-12 900	-12 839
Verksamhetens nettokostnader	-154 810	-149 299	-143 664
830 - Kommunbidrag	153 649	150 549	144 975
840 - Finansiella intäkter	1		2
850 - Finansiella kostnader	-1 212	-1 250	-1 210
Årets resultat	-2 373	-0	104

BILAGA 3**Resultaträkning per verksamhet**

Uppsala kommun
Period (t.o.m.) 201808
tkr

Beställd: 2018-09-
Räddningsnämnden

Benämning	RESULTAT PER VERKSAMHET			
	Akkumulerad redovisning	Ack. Redovisning föregående år	Akkumulerad budget	Årsbudget
* Totalt				
KOSTNADER	-145 237,4	-134 126,6	-142 715,0	-213 012,1
INTÄKTER EXKL KOMMUNBIDRAG	42 644,6	39 040,2	41 642,2	62 463,3
NETTOKOSTNAD	-102 592,8	-95 086,4	-101 072,8	-150 548,8
KOMMUNBIDRAG	102 432,0	96 650,0	100 368,0	150 548,8
RESULTAT	-160,8	1 563,6	-704,8	0,0
* POLITISK VERKSAMHET (1)				
KOSTNADER	-725,7	-499,9	-710,3	-1 065,4
NETTOKOSTNAD	-725,7	-499,9	-710,3	-1 065,4
KOMMUNBIDRAG	768,0	744,7	768,0	1 151,1
RESULTAT	42,3	244,8	57,7	85,7
* INFRASTRUKTUR, SKYDD M.M. (2)				
KOSTNADER	-144 511,5	-133 545,7	-142 004,7	-211 946,7
INTÄKTER EXKL KOMMUNBIDRAG	42 643,2	39 037,8	41 642,2	62 463,3
NETTOKOSTNAD	-101 868,3	-94 507,9	-100 362,5	-149 483,4
KOMMUNBIDRAG	101 664,0	95 905,3	99 600,0	149 397,7
RESULTAT	-204,3	1 397,4	-762,5	-85,7
* KOMMUNLEDNING OCH GEMENSAM VERKSAMHET (8)				
KOSTNADER	-0,2	-80,9	0,0	0,0
INTÄKTER EXKL KOMMUNBIDRAG	1,4	2,4	0,0	0,0
NETTOKOSTNAD	1,2	-78,6	0,0	0,0
RESULTAT	1,2	-78,6	0,0	0,0

Kommentar

Uppsala kommun är värdkommun för den gemensamma räddningsnämnden. Den gemensamma nämnden ingår därmed i Uppsala kommuns organisation och nettokostnad, resultat och prognos i resultaträkningen är då endast Uppsala kommuns. Ersättningar från Tierps och Östhammars kommuner är upptagna enligt kostnadsfördelningen i avtalet mellan kommunerna.

BILAGA 4

Analys delårsbokslut augusti Uppsala kommun

Räddningsnämnden – delårsbokslut augusti 2018

RÄDDNINGSG- OCH BEREDSKAPS- NÄMNDEN	Nettokostnad		Avvikelse från KF-budget		
	KF-budget 2018	Helårsprognos 201808	Helårsprognos 201808	Periodens utfall 201801-201808	Periodens utfall 201701-201708
Belopp i miljoner kronor					
Nämnden totalt	150,5	156,0	-2,4	-0,2	1,6
Politisk verksamhet (1)	1,2	1,1	0,0	0,0	0,2
Infrastruktur, skydd m.m (2)	149,4	154,9	-2,4	-0,2	1,4
Övriga verksamheter	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
	KF-budget 2018	Helårsprognos 201808		Periodens utfall 201801-201808	Periodens utfall 201701-201708
Nettoinvesteringar	15,9	15,0		4,8	10,2
	Försämring	Förbättring		Prognosspann	
Resultatrisk	4,0	1,0		-6,4	-1,4

Nettokostnader per verksamhet

Politisk verksamhet

Nettokostnaden för den politiska verksamheten består till största del av arvoden till nämndens ledamöter och lön för nämndsekreterare. Skillnaden mot KF-budget beror till största del på lägre kostnader för nämndmöten.

Infrastruktur, stadsutveckling, skydd m.m.

Periodens utfall

Periodens utfall är -0,9 mnkr exklusive semesterlöneskultsförändring. Föregående år var avvikelserna mot budget för samma period 0,2 mnkr.

Avvikelsen mot budget och skillnaden mot föregående års resultat beror främst på högre lönekostnader, högre PO-pålägg och högre extra räddningstjänstkostnader.

Lönekostnaden är 3,3 mnkr högre än budget och beror på overtidskostnader i samband skogsbränder under den extremt varma och torra sommaren. Extra räddningstjänstkostnader uppgick till 0,6 mnkr, det är bland annat kostnader för hyra av helikoptrar.

Personalomkostnads(PO)-pålägget har ökat från 39,16 procent till 44,09 procent på grund av den särskilda ålderspensionen för brandpersonal. PO ökar därmed med cirka 2,8 mnkr men nämnden har endast fått ett ökat kommunbidrag med 2,1 mnkr.

Totalt ger ovanstående en avvikelse mot budget på - 4,6 mnkr.

Nämnden har 1,2 mnkr i budget för ökade lokalhyror för nya brandstationer i Gimo och Tierp, men dessa kostnader kommer först nästa år. Nämnden har även intäkter för hjälp vid skogsbränder i andra kommuner på cirka 2,5 mnkr.

På grund av dessa två poster blir avvikelserna lägre och hamnar på -1,0 mnkr.

Nettokostnaden har ökat med 7,2 procent jämfört med föregående år och beror till största del på löne- och prisökningar, ökat PO-pålägg och ökade kostnader på grund av den extremt

BILAGA 4

Analys delårsbokslut augusti Uppsala kommun

varma och torra sommaren. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV), framtaget av Sveriges kommuner och landsting (SKL), är 2,8 procent för år 2018.

Helårsprognos

Nettokostnaden i prognosen är 2,0 mnkr högre än budget. Avvikelsen mot budget beror främst på högre lönekostnader, högre PO-pålägg och högre extra räddningstjänstkostnader.

På grund av den extremt varma och torra sommaren med flertal skogsbränder som följd ökar övertidskostnaden med cirka 5,0 mnkr. Extra räddningstjänstkostnader ökar även med cirka 0,6 mnkr tkr.

Personalomkostnads(PO)-pålägget har ökat från 39,16 procent till 44,09 procent på grund av den särskilda ålderspensionen för brandpersonal. PO ökar därmed med cirka 4 500 tkr men nämnden har endast fått ett ökat kommunbidrag med 3,1 mnkr.

Totalt ger ovanstående en avvikelse mot budget på -6,5 mnkr tkr.

Nämnden har 1,8 mnkr i budget för ökade lokalhyror för nya brandstationer i Gimo och Tierp, men dessa kostnader kommer först nästa år. Nämnden har även intäkter för hjälp vid skogsbränder i andra kommuner på cirka 2,5 mnkr tkr.

På grund av dessa två poster blir avvikelsen lägre och hamnar på -2,0 mnkr.

Den negativa avvikelsen mot budget beror på den extremt varma och torra sommaren 2018, den varmaste och torraste i stora delar av landet sedan 1800-talet. Exempelvis var medeltemperaturen i Uppsala den högsta sedan man började mäta 1722. Sannolikheten för att det inom de närmsta åren blir en lika varm och torr sommar bedöms som låg och därmed bedöms nämnden klara en ekonomi i balans 2019-2021 utifrån budget som överenskommit vid ägarsamråd mellan kommunerna. Nämnden får från och med 2019 full kostnadstäckning för ökat PO-pålägg genom ökat kommunbidrag.

Investeringar

Investeringsvolymen prognostiseras till 15,0 mnkr vilket följer nämndens investeringsbudget på 15,9 mnkr.

Övervägande del av investeringarna är brandfordon och brandmateriel. Nämnden har en god status på brandfordon och materiel för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser

Risker och osäkerhet

Säkerheten i prognosen bedöms till -4,0 mnkr till +1,0 mnkr, största osäkerhetskällorna är lönekostnaderna och lokalhyreskostnaderna.

VI SAMVERKAR I EN GEMENSAM RÄDDNINGSNÄMND

Handläggare:
Anders Ahlström

Datum:
2018-08-15

Diarienummer:

Kommunstyrelsen, Östhammars kommun

Underlag beträffande motion, dnr KS-2018-180-1

Följande underlag lämnas beträffande den motion som Ingemar Adén, Lokalpartiet BoA, inlämnat till Östhammars kommun.

Beträffande frågeställningen i motionen

Fråga. Vad har räddningsnämnden tagit för beslut gällande bemanningen på Östhammars brandstation, när 2 människor har omkommit i en brand i Östhammars tätort 2017.

Räddningsnämnden har beslutat att ambitionsnivån för bemanningen av Östhammars brandstation ska vara ett brandbefäl och fyra brandmän i beredskap dygnet runt, ytterligare ett brandbefäl och två brandmän dagtid vardagar samt ett brandbefäl nivå 2. Dagtidsresursen om tre personer kan nyttjas i hela brandförsvarets område.

Nämnden fattar beslut beträffande dimensionering av räddningstjänst baserat på den riskanalys som ligger till grund för handlingsprogrammet för förebyggande verksamhet och räddningstjänst (omfattande bland annat invånarantal och olycksstatistik) samt underlag beträffande körtider inom och mellan de olika brandstationernas primära utryckningsområden.

Bemanningen bedöms vara väl tilltagen utifrån beslutsunderlagen. Bedömningen är gjord ur ett lokalt perspektiv men även ur ett helhetsperspektiv. Att beskriva räddningstjänstens förmåga utifrån en enskild brandstation ger inte en bild av systemets samlade förmåga. Bemanningen av Östhammars brandstation bidrar bland annat till att ett antal materieldepåer underhålls på orter där brandförsvaret inte har brandstationer. Ett brandbefäl nivå 2 innebär en bättre arbetsmiljö för våra brandbefäl på deltidbrandstationerna i området vid större eller mer komplexa insatser.

Som jämförelse kan noteras att bemanningen som idag finns på Östhammars brandstation överstiger den som finns på orterna Almunge, Björklinge, Gimo, Storvreta, Söderfors och Österbybruk.

Uppföljning av räddningsinsatser genomförs alltid. Dödsbränder är naturligtvis alltid tragiska och ett av räddningsnämndens högst prioriterade områden att arbeta med, såväl förebyggande som avhjälpande. Det är dock ett område med många och komplexa komponenter som gör att det inte alltid går att dra säkra slutsatser om hur räddningstjänstens förmåga hade inverkat på den enskilda händelsen.

Beträffande kostnadsjämförelsen i motionen

När brandstationen var bemannad dygnet runt, var årskostnaden på 16 miljoner, ju har vi en ”obemannad” brandstation för en kostnad på 22 miljoner.

Förutom en årlig kompensation med index, för att behålla den ambitionsnivå som fanns när samarbetet inleddes, togs vid inledandet av samarbetet beslut om att höja kommunbidraget med cirka 18 %, utspritt över de första tre åren. För de pengarna genomfördes en mycket stor satsning på kompetenshöjning av personalen i tidigare Räddningstjänsten Norduppland samt en rejäl ökning av standarden på såväl fordonsflottan som räddningsutrustning och skyddsutrustningen.

Det nuvarande kommunbidraget omfattar även hyreskostnader för brandstationerna. De kostnaderna låg tidigare i respektive kommun och syntes då inte som en kostnad för dåvarande räddningstjänstförbund.

Vidare ökar hyreskostnaderna vid nybyggnation av brandstationer, som exempelvis i Gimo. Det förutsätter dock att avtal om detta tecknas mellan kommunerna.

Beträffande påståendet om ”... en ”obemannad” brandstation...” bör det sägas att våra deltidsbrandstationer är en fantastisk samhällsresurs och våra medarbetare som bemannar dessa både har ett genuint engagemang och gör bra räddningsinsatser. Kostnaden som motionen refererar till är en del av samarbetets totala kostnader för 17 brandstationer, fem räddningsvårn, materieldepåer samt en del av Sveriges största räddningscentral.

Västmanlandsbranden 2014, och även årets större bränder, visar tydligt på vikten av goda samarbeten beträffande räddningstjänst. Genom att samarbetet mellan Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner har ett starkt brandförsvaret skapats. Brandförsvaret samarbetar gränslöst med samtliga omkringliggande räddningstjänster och direkt med sex andra räddningstjänster om larm och ledning. Det skapar förmåga att hantera större och komplexa händelser, såväl inom eget område som andras områden.

Beträffande kravet i motionen

Lokalpartiet BoA kräver att Östhammars brandstation bemannas hela dygnet och att samtliga resurser återgår till Östhammars brandstation.

Brandstationen i Östhammar är idag bemannad dygnet runt med två brandbefäl och fyra brandmän. Under dagtid i veckorna tillkommer ytterligare ett brandbefäl och minst två brandmän.

Kravet saknar faktabaserat stöd från riskanalys och körtidsanalyser. Dagens bemanning bedöms erbjuda ett tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

I tjänsten, dag som ovan

Anders Ahlström, brandchef

MOTION.

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -03- 12	
Dnr.	Dpt

Datum; 2018-03-27
Partinamn; Lokalpartiet BoA
Frågeställare; Ingemar Adén
Frågan ställs till; Margareta Widén Berggren

Fråga.

Vad har räddningsnämnden tagit för beslut gällande bemanningen på Östhammars brandstation, när 2 människor har omkommit i en brand i Östhammars tätort 2017.

Kommentar och utvärdering av branden i Ullrikesberg, Insatsen gick bra !!?

Synpunkter.

Det räcker inte med en resurs, som ska åka från Östhammars brandstation inom 90 sek., en resurs som inte har verktyg för att komma in i släckområdet, **för att rädda liv,**

Branden på Marinvägen, tog det 16-17 minuter innan brandbilen var på plats. Om brandstationen hade varit bemannad, hade brandbilen med personal varit på plats inom 3 minuter.

Branden i Öregrund är också ett exempel på tid och resurser.

När brandstationen var bemannad dygnet runt, var årskostnaden på 16 miljoner, nu har vi en "obemannad" brandstation för en kostnad på 22 miljoner.

Vi ska vara väldigt klara med, att det inte är fel på brandpersonalens arbeten.

DET ÄR ETT ORGANISATIONSFEL INOM RÄDDNINGSTJÄNSTEN, SOM STYRS AV RÄDDNINGSNÄMNDEN.

Lokalpartiet BoA kräver att Östhammars Brandstation bemannas hela dygnet och att samtliga resurser återgår till Östhammars Brandstation.

Östhammar 2018-03-09

Ingemar Adén
Lokalpartiet BoA

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialnämnden, Kvartal 3 2018

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2017-09-25	9.4 § Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare	Frånsagt sig beviljad insats 180725	Kvinna
2017-04-26	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad	Verkställt 180901	Kvinna
2016-05-03	9.9 § Bostad för vuxna	Den enskilde har tackat nej	Erbjudet 180828	Man
2018-06-19	9.4 § Kontaktperson	Den enskilde har tackat nej	Erbjudet 180619	Man
2018-05-03	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-05-28	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-06-27	9.3 §	Resursbrist,		Kvinna

	Ledsagarservice	saknar lämplig personal		
2018-04-24	9.9 § Bostad för vuxna	Den enskilde har tackat nej	Erbjudet 180613	Man
2018-04-24	9.10 § Daglig verksamhet	Den enskilde har tackat nej	Erbjudet 180613	Man

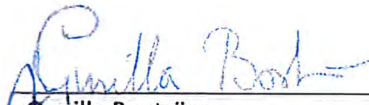
SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2017-06-12	Ledsugning (OF)	Resursbrist, saknar lämplig personal	Verkställt 180726	Kvinna
2018-02-23	Korttidsboende (ÄO)	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad	Verkställt 180718	Man
2018-03-09	Kontaktperson (IFO)	Frånsagt sig beviljad insats	Avslutat 180712	Man
2017-11-14	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Kvinna
2017-12-08	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Man
2018-05-31	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Kvinna
2018-06-19	Kontaktperson (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Man
2018-06-28	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Man
2018-05-08	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Man
2018-04-11	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare		Kvinna

Protokoll från styrelsemöte

Protokoll avser Styrelsemöte Östhammar Vatten AB
Sammanträdesdatum 2018-05-28
Plats Örskär, kommunhuset Östhammar
Tid Kl 10:45-11:30
Övrig information

Sekreterare

Gunilla Boström

Ordförande

Jacob Spangenberg

Justerare

Pär-Olof Olsson

Ledamöter

Jacob Spangenberg, Ordförande
Margareta Widén Berggren, Vice ordförande
Pär-Olof Olsson, Ledamot
Tomas Bendiksen, Ledamot
Jonas Svensson, Ledamot
Lena Blad, VD

Frånvarande

Övriga närvarande

Tobias Kudermann, Chef Teknik & Utveckling
Malin Delin, VA-strateg
Jenny Engberg, Kommunsamordnare
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande

Mötet öppnades

Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§16

Val av justerare

Till justerare utsågs Pär-Olof Olsson.

§17

Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan faställdes med ett tillägg av en beslutspunkt - Inriktning VA-utveckling.

§18

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärenden

§19

Verksamhetsinformation

Information lämnades om pågående arbeten inom verksamheten.

Lena Blad

Aktieägartillskott

Dialog fördes om aktieägartillskottet på 10 mnkr som bolaget fått tillskjutet från Östhammar kommun.

§20

Inriktning VA-utveckling

Information och diskussion om inriktning VA-utveckling.

Lena Blad

Anmälningsärende

§21

Ändring attestförteckning och delegationsordning

Styrelsen informerades om förändringar i fastställd attestförteckning och delegationsordning.

Lena Blad

Beslutsärenden

§22

Delges
KS/KF

Kommunal vattenförsörjningsplan

Ärendenr: 108445

Ärendebeskrivning

Gästrik Vatten AB har under hösten 2017 och våren 2018 i nära samarbete med Östhammars kommun tagit fram en vattenförsörjningsplan för Östhammars kommun. För att tydliggöra att den allmänna och den enskilda vattenförsörjningen ligger under olika ansvar fokuserar denna rapport enbart på slutsatser och prioritering för den kommunala vattenförsörjningen.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att fastställa föreslagen plan för den kommunala vattenförsörjningen i Östhammar kommun
- att fastslagen plan överlämnas till Östhammar kommun

§23

Östhammar Vatten AB internkontrollrapport tertial 1 2018

Ärendenr: 107113

Ärendebeskrivning

Kontrollen har utförts enligt den fastställda interna kontrollplanen för Östhammar Vatten AB och avrapporteras i samband med tertialrapport 1 år 2018. Utveckling av bolagets internkontroll pågår löpande genom att säkerställa system och rutiner för att ge organisationen en god internkontroll.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna den interna kontrollrapporten för perioden januari till april 2018.

§24

Delges
KS/KF

Delårsrapport per tertial 1 2018 Östhammar Vatten AB

Ärendenr: 108191

Ärendebeskrivning

Östhammar Vatten AB är ett dotterbolag till Gästrik Vatten AB innehållande VA-anläggningar i Östhammars kommun. Bolaget verkar enligt självkostnadsprincipen och ska ha full kostnadstäckning för verksamheten som innebär drift och underhåll av dotterbolagens anläggningar. Enligt arbetsordning för bolaget ska ekonomisk rapportering ske per 30 april och därmed upprättas delårsrapport 1, för beredning av styrelsen och för vidare rapportering till Östhammars kommun.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att godkänna framlagd tertialrapport för Östhammar Vatten AB
- att överlämna framlagd tertialrapport till Östhammar kommun

§25

Omsättning av lån Östhammar Vatten AB

Ärendenr: 108174

Ärendebeskrivning

Befintligt lån (89622) om 18 767 014 kr förfaller per 2018-06-30 och behöver sättas om. För att sköta upplåning och omsättning av lån krävs att styrelsen uppdrar åt av Gästriked Vatten AB utsedd person att fullgöra uppdraget. Vid behov anlitas Gävle kommuns internbank på kommunledningskontoret för att administrera upphandlingen av upplåning mot ersättning. All upplåning sker mot kommunal borgen. Aktuell borgensram för Östhammar Vatten AB fastställd av Östhammars kommun (2017-04-25, Kf§34) uppgår till 200 mnkr. Efter omsättningen av ovanstående lån uppgår den totala låneskulden för Östhammar Vatten AB till 137,9 mnkr.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att uppdra till Anneli Westin, Gästriked Vatten AB, med Annica Åhlén, Gästriked Vatten AB, alternativt Pernilla Sandin kommunledningskontoret Gävle kommun eller Maria Wallin kommunledningskontoret Gävle kommun som ersättare, att tills vidare för Östhammar Vatten AB:s räkning omsätta befintliga lån, samt vid behov uppta nya lån, inom den av Östhammars kommun aktuella fastställda borgensramen.

§26

Delges
KS/KF**Kommentar preliminär plan 2019-2022 Östhammar Vatten AB**

Ärendenr: 107456

Ärendebeskrivning

Handlingarna i ärendet bereds i Östhammar kommuns mål och ramberedning för planeringsperioden. Den allmänna kommentaren redogör kort för vad verksamhetens fokusområde är för planeringsperioden för att upprätthålla och utveckla verksamheten inom dess uppdrag.

Beslut

Styrelsen beslutade:

- att anta kommentar till preliminär plan 2019-2022 inklusive investeringsutblick 2025
- att överlämna dessa till Östhammar kommun för kommunens fortsatta planerings och budgetprocess

§27

Delges
KS/KF**Inriktning VA-utveckling****Ärendebeskrivning**

Den kommunala VA-försörjningen i Östhammars kommun är mycket ansträngd. På flera orter behöver kapaciteten utökas för att möta den tillväxt som beräknas i kommunen fram till 2030. I Östhammar och Alunda tätorter nyttjas redan idag hela den kapacitet som finns varför även kortsiktiga åtgärder behöver utredas och vidtas. Gästrike Vatten AB arbetar på uppdrag av Östhammar Vatten AB tillsammans med flera förvaltningar inom Östhammars kommun med att ta fram en plan för kommunens VA-utveckling. Förslag till åtgärder för 2018 ges utifrån nuvarande kunskapsläge och prioritering.

Beslut

Styrelsen beslutade att föreslå Östhammar kommunfullmäktige att besluta:

- att uppdra åt Östhammar Vatten AB att utöka pågående arbete med att utreda och säkerställa VA-försörjningen i Östhammar genom att utöka ramen för verksamhetskostnader för 2018 med 1 mnkr,
- att uppdra åt Östhammar Vatten AB att utreda och projektera en teknisk lösning för att möjliggöra att spillvatten kan transporteras från Östhammar tätorts ledningsnät till Gimo med kostnadstäckning från Östhammar kommun (budget 300 tkr) under hösten 2018,
- att uppdra åt Östhammar Vatten AB att starta en förstudie för nytt avloppsreningsverk för Östhammar tätort,
- att uppdra åt Östhammar Vatten AB att starta en förstudie för ett avsaltningsverk för dricksvatten för de östra delarna av Östhammars kommun,
- att uppdra åt Östhammar Vatten AB att till budget och investeringsplan för 2019 ta fram en övergripande konsekvensanalys utifrån VA-anläggningarnas kapacitet, kommande försörjningsbehov och eventuellt kortsiktiga lösningar

Mötet avslutades

Nästa styrelsemöte

Datum: 1 oktober

Tid: 09:00-11:30

Plats: Ormön, kommunhuset Östhammar

